

Storebrand skaper
trygghet i dag og en
fremtid å glede seg til

Årsrapport 2016

Storebrands historie

1767–1919: RØTTER

1767

«Den almindelige Brand-Forsikrings-Anstalt» blir opprettet i København.

1814

Etter løsrivelsen fra Danmark blir ordningen videreført og administrasjonen overført til Christiania. Fra 1913 blir ordningen omgjort til et offentlig selskap og får navnet Norges Brannkasse.

1847

4. mai 1847 stifter private interesser «Christiania almindelige Brandforsikrings-Selskab for Varer og Effecter». Selskapet blir omtalt som Storebrand.

1861

Storebrands eiere oppretter Norges første privateide livsforsikringsselskap «Idun».

1867

Skadeforsikringsselskapet Norden etableres som konkurrent til Storebrand.

1917

Livsforsikringsselskapet Norske Folk blir stiftet.

1920–1969: VEKST OG KONSOLIDERING

1923

Storebrand kjøper nesten alle aksjene i Idun. Resten blir med et par unntak overtatt i løpet av 1970-årene.

1925

Storebrand endrer navn fra Christiania almindelige Forsikrings-Aksjeselskap (omdøpt 1915) til Christiania almindelige Forsikrings-Aksjeselskap Storebrand. Navnet beholdes til 1971.

1936

Storebrand kjøper Europeiske, Norges ledende reiseforsikringsselskap.

1962

Storebrand innleder en ny oppkjøps- og fusjonsbølge ved å overta Norrøna, som hadde fått økonomiske problemer.

1963

Storebrand overtar Norske Fortuna. Brage og Fram fusjonerer og blir landets største livselskap. Storebrand og Idun flytter inn i eget nybygg i det sanerte Vest-Vika. Brage-Fram og Norske Folk følger etter.

1970–1989: GRUPPEDANNELSER

1978

Storebrand endrer logo og innfører «lenken» som et lett gjenkjennelig varemerke. Det formelle navnet på holdingselskapet endres til A/S Storebrand-gruppen.

1983

Nordengruppen og Storebrand-gruppen fusjonerer.

1984

Norske Folk og Norges Brannkasse markedsfører seg som én enhet under betegnelsen UNI Forsikring.

1990–1999: KRISE OG FORVANDLING

1990

Storebrand og UNI Forsikring beslutter å fusjonere og får formelt konsesjon i januar 1991.

1992

UNI Storebrand mislykkes i forhandlingene med Skandia om etablering av et norsk-ledet nordisk storselskap.

1996

Selskapet endrer navn til Storebrand ASA og etablerer Storebrand Bank ASA.

1999

Storebrand, Skandia og Pohjola samler sin skadeforsikringsvirksomhet i det nye nordiske svenskregistrerte selskapet «lf Skadeförsäkring AB». Storebrand selger seg ut fem år senere.

2000–2011: NYE UTFORDRINGER

2000

Fra september 2000 til februar 2003 er det et kraftig fall i norske og internasjonale aksjemarkeder.

2005

Stortinget vedtar at alle bedrifter skal ha innført tjenestepensjon (OTP) innen 2007. Storebrand møter utfordringen med sitt produkt «Storebrand Folkepensjon».

2006

Storebrand beslutter å gå inn i skadeforsikring igjen.

2007

Storebrand kjøper det svenske pensjons-selskapet SPP av Handelsbanken og danner Nordens ledende livs- og pensjonsforsikrings-konsern.

2008

Finanskrisen i USA sprer seg til de globale finansmarkedene og i løpet av 2008 faller New York-børsen (Dow Jones DJIA) med 34 prosent og Oslo Børs med 54 prosent.

2010

Storebrand får stor oppmerksomhet for sitt nye energieffektive hovedkontor. Bygget vant blant annet City-prisen i 2010, en prestisjetung anerkjennelse i eiendomsbransjen. Hovedkontoret blir sertifisert som Miljøfyrtårn.

2011

Gjeldskrise og usikkerhet i eurosonen skaper stor frykt og turbulens i finansmarkedet. Storebrands årsresultater preges av disse urolighetene.

2012: VÅRE KUNDER ANBEFALER OSS

Storebrand lanserer ny visjon: "Våre kunder anbefaler oss", seks kundeløfter, ny posisjon og justerte kjerneverdier.

Odd Arild Grefstad blir utnevnt til ny konsernsjef. Et omfattende endringsarbeid knyttet til kapitaleffektivisering, kostnadsreduksjoner, kundeorientering og kommersialisering settes i gang. Tiltakene skal sikre at konsernet skaper verdier for kunder, medarbeidere og aksjonærer.

2013

I juni presenteres en ny konsernorganisering. Nordiske enheter og skille mellom virksomhet i vekst og virksomhet med garantier står sentralt.

2014

Nye rammebetingelser for privat tjenestepensjon i Norge innføres 1. januar. Nye maksimalsatser for innskuddspensjon økes betydelig.

Storebrand Kapitalforvaltning passerer 500 milliarder kroner i midler til forvaltning. Loven om fripoliser med investeringsvalg trer i kraft 1. september.

2015

Storebrand inngår nye avtaler om levering av innskuddspensjon til store aktører som NHO og NRK og Statoil. I november signerer Storebrand en strategisk samarbeidsavtale med det amerikanske IT-selskapet Cognizant,

som samtidig kjøper 66 prosent av Storebrand Baltic. Samarbeidet vil legge grunnlaget for en enda mer kundeorientert utvikling av konsernets IT-løsninger. Storebrand ble valgt som Akademikernes nye samarbeidspartner på forsikringer.

2016

Hovedorganisasjonen Unio og Storebrand inngår en avtale som gir medlemmene i Unios forbund tilbud om boliglån til en av markedets beste lånerenter. Dette skal bidra til økt vekst for banken. I Sverige lanserer vi Pluss-fond, som er fossilfrie, indekxnære fond med en høy bærekraftsrating – og fondene selger meget godt. Storebrand lanserer "Vår drivkraft". Drivkraften vår handler om hva Storebrand står for. Vi skaper trygghet i dag og en fremtid du kan glede deg til.

2017

Storebrand skal feire sitt 250-årsjubileum!

Kort fortalt

Storebrand skal være best på sparing til pensjon. Konsernet tilbyr produkter innenfor livsforsikring, skadeforsikring, kapitalforvaltning og bank, til privatpersoner, bedrifter og offentlige virksomheter. Konsernet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert pensjon og Øvrig.

HISTORIE

Storebrands historie går tilbake til 1767. Selskapet har levert tjenestepensjon til norske arbeidstakere siden 1917, samme år som Storebrands heleide datterselskap SPP ble etablert i Sverige. Storebrand Bank ASA ble etablert i 1996, og i 2006 ble skadeforsikring relansert som et tilbud til personkundene og utvalgte deler av bedriftsmarkedet.

MEDARBEIDERE

Ved utgangen av 2016 var det 1745 ansatte i konsernet, mot 1887 ved årets begynnelse. Av disse er 48 % kvinner. Gjennomsnittsalderen er 43 år og gjennomsnittlig ansiennitet er 10 år. Alle medarbeidere i Storebrand er likeverdige, uavhengig av alder, kjønn, funksjonshemming, trosbekjennelse, kulturell bakgrunn og seksuell orientering.

KUNDER

40 tusen bedriftskunder og 1,9 millioner personer har et kunde-forhold til Storebrand. Vår visjon er at vi skal betjene dem så bra at «Våre kunder anbefaler oss».

STOREBRANDS STRATEGI

Storebrand skal være best på sparing til pensjon. Våre viktigste kunder er bedrifter, ansatte og tidligere i ansatte i bedrifter som har pensjon i Storebrand. Gjennom markeds- og kunde-konsepter skal vi levere bærekraftige løsninger tilpasset kundenes livssituasjon slik at den enkelte får en bedre pensjon.

NØKKELTALL

(NOK mill.)	2016	2015	2014	2013	2012
Konsernresultat før amortisering og skatt	2 913	1 722	3 423	2 938	1 960
Egenkapitalavkastning (%)	9,5%	7,2%	11,2%	12,1%	8%
Solvensmargin (%) ¹	157%	168%	- %	- %	- %
Totalbalanse	576 704	521 329	492 287	463 367	426 205
Egenkapital	27 637	26 946	24 741	22 755	20 175
Resultat per ordinære aksje	4,73	2,63	4,61	4,41	2,25
Utbytte per ordinære aksje	1,55	0,00	0,00	0,00	0,00

1) Solvens II-tall for 2012-2014 ikke beregnet.

Rating

Score 78 av 100
Ranket 8 av 152 - Outperformer

Score 81 av 100
Ranket 11 pE verdensbasis innen forsikring

Disclosure Score B

Ranket A

Score 2 av 100 mest bærekraftige selskap i verden

Vi støtter og har signert

Sertifisert

Høydepunkter 2016

1
kvartal

Samarbeidet med Akademikerne utvides til også å omfatte pensjon. Vi signerer en rammeavtale for hybridpensjon for alle sekretariatene under Akademikerparaplyen.

KUNDENE VELGER BÆREKRAFTIG SPARING

Meglervelskapet Söderberg & Partners kårer Storebrands datterselskap til Årets hållbara aktör og Årets fondsförsäkringsbolag. Utmerkelsene bekrefter vår ledende posisjon innenfor bærekraftig sparing, og posisjonerer oss i et stadig voksende og mer bevisst sparemarked.

STYRKET SOLIDITET

Vi har gjennomført kraftfulle tiltak på både kostnads- og kapitalsiden for å tilpasse oss Solvens II og det lave rentenivået. Vi er derfor godt fornøyd med å holde stabile kostnader samtidig som vi lykkes i det offensive kunde- og markedsarbeidet. Det gjør at vi nå kan rapportere 157 prosent i solvensgrad.

2
kvartal

BOLIGLÅN FOR UNGE

I første halvår øker lånesalget med 24 prosent sammenliknet med første halvår i 2015. Utvidelsen av aldersgrensen for boliglån for unge er en stor del av forklaringen. Aldersgruppen mellom 34 og 41 år står nå for omtrent halvparten av alle nye lånekunder i banken.

FOSSILFRIE FOND

Storebrand har en verdensledende posisjon innen bærekraftige investeringer. I Sverige lanseres SPP Global Pluss og SPP Tilvekstmarked Pluss. Det er fossilfrie, indeksnære fond med en høy bærekraftsrating, som er svært etterspurt blant kundene. Fondene har nå om lag 800 millioner svenske kroner i eksternt kapital.

3
kvartal

FORSIKRINGSSALG GJENNOM TREDJEPART

Storebrand ønsker å vokse innenfor skadeforsikring gjennom å tilby enkle, kundevennlige løsninger. Salg gjennom tredjepartsleverandører er en av flere nye muligheter som åpner for økt vekst. I september lanseres Rema Forsikring, med Storebrand som samarbeidspartner.

HØY KUNDETILFREDSHET

Vi lykkes med salg av privatprodukt til ansatte med tjenestepensjon i Storebrand. Tall fra Barcode/Norsk Kundebarometer viser at Storebrand har den høyeste kundetilfredsheten av alle pensjonsleverandørene i bedriftsmarkedet, og skiller seg særlig ut i kategorien oppfølging av ansatte.

4
kvartal

STOREBRANDS FØRSTE ROBOTER

Storebrand Bank bruker roboter på deler av låneprosessen, gjennom såkalt Robotic process automation, for å utføre standardiserte og repetitive arbeidsoppgaver med høyt volum. Hjemmohøsten tester vi ut flere roboter på prosesser som er overført til Cognizant.

250 000 HAR FUNNET SITT PENSJONSTALL

I oktober fant kunde nummer 250 000 sitt pensjonstall. Det betyr at vi har gitt 250 000 personer oversikt over sin pensjon siden vi lanserte Ditt pensjonstall sent høsten 2013.

BÆREKRAFTIG PENSJON PÅ KLIMAKONFERANSE

På Aftenpostens klimakonferanse #klodenvår fikk over 1000 deltakere høre at deres største CO2-utslipp verken kommer fra bilen, søppelet eller flyturen, men fra pensjons sparingen. Derfor har kundene stor makt til å påvirke klimaet ved å spare sin pensjon bærekraftig.

ETISK BANKGUIDE – BEST AV DE STORE

Forbrukerrådet og Framtiden i våre hender lanserer «Fair Finance Guide», der 13 banker legges under lupen. Storebrand Bank rangeres som landets nest mest bærekraftige bank, og er nummer to i verden av de største bankene.

Ord fra konsernsjefen

"Vi har en lang og flott
histore å være stolt av."

Odd Arild Grefstad
Konsernsjef

Odd Arild Grefstad

Ord fra konsernsjefen

I fem år har Storebrand jobbet etter en todelt strategi. For det første, oppnå lønnsom vekst innenfor kapitallett sparing, bank og forsikring. For det andre, håndtere våre kapitaltunge garanterte produkter i en kontekst med nye reguleringer, synkende renter og økende levealder. I 2016 har vi lyktes godt med begge deler.

Vi har oppnådd sterk vekst i privatmarkedet i Norge, med 28 prosent vekst i boliglån og seks prosent vekst i forsikring. Deler av denne veksten kan tilskrives den økte satsingen på foreningsavtaler. De to største avtalene er med Akademikerne og Unio, hvor vi selger henholdsvis forsikring og bank-tjenester til deres medlemmer. Vi inngikk også et partnerskap med nyopptrettede Rema Forsikring i 2016, som selger våre forsikringer til sine kunder. Slike avtaler styrker distribusjonskraften vår, noe som er viktig da vi har få salgskontorer.

Jeg er stolt av at Storebrand også i 2016 har levert gode kundeopplevelser til våre 40 000 bedriftskunder innenfor pensjon og 1,9 millioner individkunder. Tall fra Norsk Kundebarometer viser at Storebrand har den høyeste kundetilfredsheten av alle pensjonsleverandørene i bedriftsmarkedet i Norge, og vi skiller oss særlig ut i kategorien oppfølging av ansatte. Det er også tilfredsstillende å se at stadig flere av de om lag 435 000 ansatte i bedrifter med tjenestepensjon hos oss kjøper privatprodukter. I 2012 var denne andelen tolv prosent av de ansatte. I dag er andelen 18 prosent. Denne andelen skal fortsette å vokse.

Storebrands solvensposisjon har økt kraftig gjennom 2016, drevet av både egne tiltak og stigende renter. Ved årsskiftet var solvensgraden på solide 144 % uten overgangsregler, og vi kan konstatere at konsernet er tilbake i en normalisert kapital situasjon med årlige utbytter. For første gang siden 2011 utbetaler Storebrand et utbytte, og styret har besluttet å utbetale 1,55 kroner per aksje.

INDIVIDUELL PENSJONSKONTO GIR STORE MULIGHETER

Pensjonsbransjen har vært igjennom mange nye lovreguleringer de siste årene. Heldigvis er nå det meste avklart – jeg tenker spesielt på Solvens II-regelverket. Samtidig pågår det spennende prosesser knyttet til norsk tjenestepensjon. Her kan det åpne seg nye muligheter for Storebrand: Regjeringen har utredet en ordning med individuell

pensjonskonto, hvor arbeidstaker kan samle opptjening fra nåværende og tidligere arbeidsgivere. Vi ser positivt på dette, og tror det er mulig å finne løsninger som vil forenkle pensjonshverdagen til kundene våre. Valgfri tilleggssparing i arbeidsgivers pensjonsordning drøftes også. Får vi enkle løsninger og gunstige skatteregler her, kan dette virkelig sette fart på privat sparing til pensjon.

AFP og offentlig tjenestepensjon skal endres og tilpasses pensjonsreformen. 2/3 av pensjonsformuen i tjenestepensjoner er i offentlig sektor, selv om kun 1/3 deler av arbeidsstyrken jobber der. Her er det ingen konkurranse i dag. Jeg håper at dette store markedet åpnes når vi etter hvert får en ny pensjonsløsning for offentlig sektor. Vi er i så fall klare for å konkurrere!

STOREBRAND VIDEREUTVIKLER BÆREKRAFT

Med store pensjonsfond å forvalte følger også et stort ansvar. Vi støtter derfor UN Global Compact initiativet. Ved å tilslutte oss de ti prinsippene forplikter vi oss til å drive bærekraftig utvikling. Vi er ledende i verden på bærekraftige investeringer. Dette betyr mye for våre ansatte, og vi ser at våre kunder også blir mer og mer opptatt av vårt bærekraftsarbeid. Våre kunder ønsker ikke å investere sine pensjonspenger i klimaverstinger. De vil heller investere i selskaper som er en del av løsningen på jordens klimautfordringer.

Våre forvaltere arbeider mye med å optimalisere investeringsporteføljer til klima og bærekraft. Dette mener vi gir best langsiktig avkastning for våre kunder. I Sverige lanserte vi i 2016 noen av verdens første fossilfrie indeksnære aksjefond, og salget har vært svært godt. Fondene lanseres i Norge i løpet av første kvartal. Vår unike metode gjør at vi ikke bare utelukker en rekke selskaper forbundet med høy risiko, men at vi også systematisk investerer mer i de mest bærekraftige selskapene. Det er det siste som virkelig skaper verdi for våre kunder.

Vi utvikler nå bærekraftige produkter og tjenester i andre forretningsområder. I høst lanserte vi for eksempel bærekraftig boliglån. Her får kundene vår laveste rente mot å registrere energimerkingen på boligen sin, og si seg villig til å motta tips om hvordan de kan få et mer energieffektivt hjem. Vi ønsker å hjelpe nye og eksisterende kunder i en mer bærekraftig retning, slik at de lett kan redusere sine klimautslipp, både på bolig, biff, bil og børs.

VI FEIRER 250 ÅR

Storebrand fyller 250 år i 2017. Vi har en lang og flott historie å være stolt av. Gjennom et kvart årtusen har vi hjulpet våre kunder å skape seg en tryggere og mer forutsigbar fremtid – en fremtid å glede seg til. Dette er et grunnleggende kundebehov som er like aktuelt i dag som for 250 år siden, og gir oss retning langt inn i fremtiden.

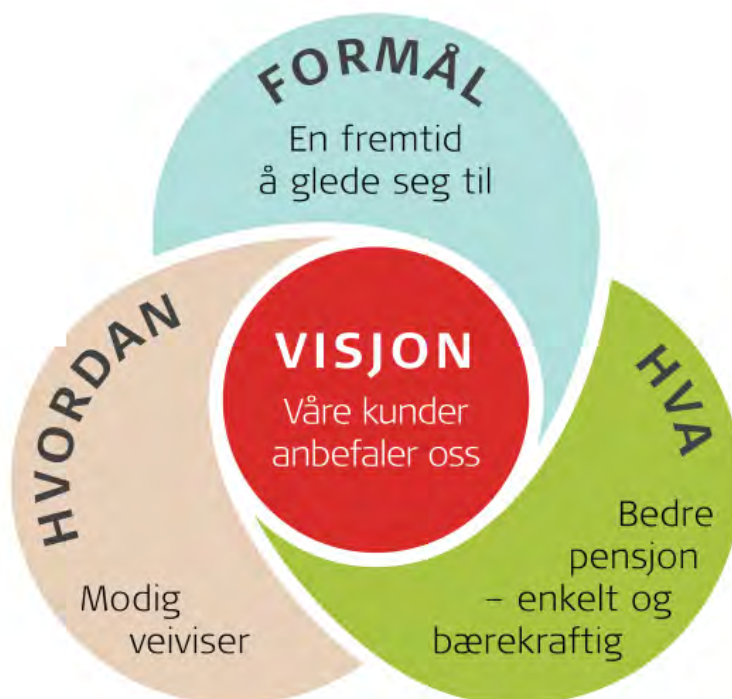
Storebrand har vært vitne til massive samfunnsendringer gjennom historien. Det aller mest toneangivende er kanskje den teknologiske utviklingen, som har drevet frem en fantastisk økning i velstand, livskvalitet og levealder. Da vi etablerte livsforsikring i 1861, var den forventede levealderen til en nordmann 46 år. I dag har den økt til over 80 år. Storebrand har vært en pioner i å skape et pensjonssystem som har gjort det mulig å finansiere en stadig lengre alderdom gjennom innsats i arbeidslivet. Økningen i levealder vil fortsette, og det levner liten tvil om at Storebrand som pensjonsselskap vil ha en viktig oppgave langt inn i fremtiden. Vi skal fortsette å jobbe hardt for å skape en god pensjon, og en bedre verden å gå i pensjon i.

I året som kommer skal vi feire vår historie sammen med ansatte, kunder, eiere og samfunnet for øvrig. Samtidig skal vi jobbe hardt for å levere enda bedre kundeopplevelser. Jeg gleder meg til fortsettelsen!

Vår drivkraft

Drivkraften vår handler om hva Storebrand står for. Vi skaper trygghet i dag og en fremtid du kan glede deg til.

EN FREMTID Å GLEDE SEG TIL

Storebrands formål er å gi våre kunder en trygg og bærekraftig fremtid med økonomisk frihet til å oppleve det du vil. Vi skal sikre at våre kunder får en fremtid å glede seg til. Dette skal vi gjøre ved å tenke langsiktig, sette kundens behov først og integrere bærekraft i alt vi gjør.

MODIG VEIVISER

Verden trenger en kursendring, og Storebrand ønsker å være en del av endringen. Vi skal være modige veivisere som går i bresjen for en mer bærekraftig utvikling ved å utfordre det etablerte. Vi er overbevist om at bærekraft lønner seg – både for oss, for kundene og for kloden.

BEDRE PENSJON – ENKELT OG BÆREKRAFTIG

Pensjon er kjernen av hva Storebrand jobber med. Pensjonen er ikke en forseglet fremtidskonto, men summen av alle små og store økonomiske valg vi tar gjennom livet. Vi står klare med råd hele veien, mot en bedre pensjon – enkelt og bærekraftig.

Tjenestepensjon er vårt kjerneprodukt i både Norge og Sverige, og i Norge tilbys også de ansatte og tidligere ansatte i våre kundebedrifter attraktive løsninger i personmarkedet innenfor sparing, forsikring og bank. Vår forretningsstrategi er å levere lønnsom vekst innenfor disse satsingsområdene, samtidig som vi forvalter våre historiske porteføljer på en kapitaleffektiv måte.

Våre bærekraftige løsninger bidrar ikke bare til en bedre pensjon, men også en bedre verden å gå i pensjon i. Gjennom flere tiår har vi vært modige veivisere innenfor bærekraftige investeringer, og tatt aktivt stilling til hvilke selskaper vi plasserer både våre kunders og egne midler i. Vi har tro på at selskaper som integrerer miljø-, sosiale- og governance- hensyn i forretningsvirksomheten, er med på å skape en bedre avkastning over tid både gjennom å redusere risiko og skape nye muligheter. I tiden fremover er målet at bærekraft skal være fundamentet i alt vi gjør på tvers av alle våre forretningsområder.

VÅRE KUNDER ANBEFALER OSS

Visjoner har en tendens til å bli høytsevendende. Vår er veldig konkret. Vi jobber hardt for at kundene våre skal anbefale oss. Derfor setter vi kundenes behov først i alt vi gjør, og oppfølging av tilbakemeldinger fra kunder er en kjerneoppgave i konsernet.

Det grønne skifte

OM FINANSBRANSJEN GENERELT, OG STOREBRAND SPESIELT – DET GRØNNE SKIFTE

Det er mange faktorer som må falle på plass om vi skal få gjennomført de omstillingene som kreves i tiden fremover. Finansnæringen har en særlig viktig rolle i overgangen til en grønn økonomi. Å drive utviklingen mot en bærekraftig verden betyr å støtte opp under FNs 17 bærekraftsmål. Blant disse 17 målene ligger klima. I Norge har vi både ressurser og ekspertise til å lede an i å utvikle klimatilpasset finans. Og når finansnæringen finner sin tilnærming til vår nye klimavirkelighet vil det få positive ringvirkninger langt utover sektoren selv.

Det er gjennom sine investeringer og utlån at finanssektoren i størst grad kan bidra til en mer bærekraftig samfunnsutvikling. Men strukturelle endringer i investeringer skjer bare dersom det er fornuftig også fra et forretningsmessig perspektiv. Dreining i forbrukermønster går i retning av økt etterspørsel etter bærekraftige produkter, også på finansielle tjenester, og det er et konkurransefortrinn å tilby bærekraftige produkter og investeringsløsninger. Helt avgjørende er det at finansaktører ser utsikter til bedre avkastning ved å klimatilpasse sine investeringsmodeller. Det vil også føre til mer investeringer i klimavennlige løsninger – og dermed være et bidrag til det grønne skiftet.

Investeringer med klimahensyn handler om langt mer enn å kanalisere penger til gründere som satser på miljøteknologi – en liten nisje i markedet som i hovedsak dekkes av private investeringsfond eller dedikerte investorer. Dagens regelverk forhindrer de store finansielle institusjonene, som styrer mesteparten av kapitalen, fra å foreta storskalainvesteringer med høyere risiko. Men ved systematisk å investere mer i de aktørene som jobber med å redusere sine utslipp og omstille seg til et grønt skifte, kan også store, institusjonelle investorer bidra til å redusere klimautslipp og samtidig redusere risiko i egne investeringer.

FINANSBRANSJENS MULIGHETER I DET GRØNNE SKIFTET

Gjennom sine investeringsporteføljer vil investorer, banker og forsikringsselskaper merke effekter av klimaendringer, ikke bare som oversvømmelser og stormer, men også indirekte gjennom restrukturering av næring og politiske tiltak for å redusere klimagassutslipp. The Financial Stability Board påvirker finanssektoren til å integrere systematisk risk analyse basert på klimaendringene vi står overfor. Finansnæringen må i fremtiden håndtere flere typer klimarelaterte risikoer, men endringene innebærer også mange nye muligheter.

En mulighet er investeringsbehovet som kommer med det grønne skiftet. Det internasjonale energibyrådet anslår at det trengs investeringer på drøye 437 000 milliarder i både energiforsyningen og energieffektivitet i tiden fram til 2035 for at verden skal nå to-gradersmålet to-gradersmålet [1]

STOREBRANDS ROLLE SOM LEDESTJERNE

Storebrand har utviklet internasjonalt anerkjente metoder innenfor bærekraftige investeringer. Den vanligste strategien har vært å utelukke selskaper fra investeringer på grunnlag av spesifikke hendelser eller aktiviteter, slik som avgjørelsen om å trekke våre investeringer ut av selskaper som er tungt inne i kull. Men det er langt viktigere å foreta systematiske bærekraftsanalyser, slik at vi kan investere mer i de selskapene som bidrar til å løse klimautfordringen og er best posisjonert for den grønne økonomien. Storebrand integrer bærekraft og klimaspørsmål i all produktutvikling og tjenester. Gjennom 2016 har vi satt nye ambisiøse mål for fremtidig sosial-, miljø- og økonomisk verdiskaping og samfunnspåvirkning.

NYE KRITERIER FOR KLIMAVENNLIGE INVESTERINGER

Når klimarisiko – og muligheter tas med i investeringsbeslutninger, vil det føre til mer investering i klimavennlig virksomhet og mindre i de verste forurenserne. For å finne de klimasmarte selskapene har vi tilpassede analyser og indikatorer som på ulike måter måler klimapåvirkning. Forventning om bedre økonomiske resultater for de bærekraftige selskapene baserer seg på at indikatorene identifiseres på områder som både er viktige fra et klimaperspektiv og er finansielt relevante for selskapet. Eksempelvis kan analysene identifisere investeringsobjekter som har energieffektiv produksjon eller som tilbyr klimavennlige produkter.

I klimaanalyser ønsker vi også å identifisere selskaper med dårlig klimaprofil, for ikke å investere i disse. En slik vurdering kan være basert på type virksomhet (som kullproduksjon), mangel på klimatilpasset drift (energiintensiv), eller produktportefølje som er dårlig tilpasset det grønne skiftet.

Ved hjelp av en slik systematisk tilnærming er det mulig for oss å identifisere og investere i et tradisjonelt kraftselskap med en vesentlig andel av produksjonen basert på fornybar energi. Et selskap med stor kullproduksjon vil derimot være mindre attraktivt. Slik flytter vi pengestrømmer fra aktiviteter med stor negativ klimapåvirkning til selskaper som vil ta del i omstillingen til en grønnere økonomi. Når klimahensyn integreres bredt i investeringsbeslutninger, har det store ringvirkninger.

Karbonavtrykket til selskaper og porteføljer kan være et nyttig hjelpemiddel for å forstå og kommunisere eksponering for klimarisiko. Ved å undertegne Montreal Carbon Pledge forplikter vi oss til hvert år å måle og offentliggjøre karbonavtrykket i våre investeringsporteføljer. Som medlemmer av Portfolio Decarbonization Coalition forplikter vi oss til å gå et skritt videre; ikke bare måle og offentliggjøre, men også redusere karbonavtrykket i våre investeringsporteføljer.

[1] <https://iea.org/publications/freepublications/publication/WEIO2014>

Vesentlighet

Som et av Norges ledende pensjonsselskaper bestreber vi oss å påvirke samfunnet på en positiv måte. Målet er å støtte og bygge opp en transparent finansiell sektor basert på tillit. Bærekraft er en integrert del av Storebrands kjernevirksomhet og dermed sentralt i vår kapitalforvaltning, vår produktutvikling innen bank- og forsikringsvirksomhet og styrende for egen drift.

Storebrand er anerkjent nasjonalt og internasjonalt for sin bærekraftige kapitalforvaltning. Vi har blitt utpekt som verdens nest mest bærekraftige selskap av The Corporate Knights. Resultatene fra denne undersøkelsen presenteres på verdens økonomiske forum i Davos.

Storebrand anerkjenner og forplikter seg til å etterleve en rekke internasjonale standarder for bærekraft. Storebrand har undertegnet FNs Global Compact om ansvarlig forretningspraksis. Prinsippene i Global Compact omfatter menneskerettigheter, arbeidsstandarder og standarder for miljø og bekjempelse av korrupsjon. Vi støtter FNs prinsipper om ansvarlig investering og FNs prinsipper om bærekraftig forsikring. Storebrand har vært en drivkraft bak utviklingen av World Business Council for Sustainable Developments Vision 2050, og vi jobber mot en verden i 2050 der «9 milliarder mennesker lever godt innenfor jordas ressursgrenser». Vi har undertegnet «the Montreal Pledge» om rapportering av karbonavtrykket vårt og sluttet oss til «the Portfolio Decarbonisation Coalition» med et mål om å redusere klimarisiko og karbonavtrykk for investeringene våre. Bærekraftsarbeidet vårt er styrt av retningslinjer som revideres årlig og vedtas av Storebrand ASAs styre.

I 2016 økte vi vårt engasjement for bærekraft ytterligere gjennom en konsernomfattende prosess der vi definerte formålet vårt: «En fremtid å glede seg til». Storebrand lanserte en ny plan for bærekraft med påvirkningsmål for konsernet, godt integrert med forretningsstrategien. Konsernledelsen og styret skal følge opp disse målene fire ganger i året.

Storebrand har publisert rapporter for miljø og samfunnsansvar siden 1995, og disse rapportene har blitt integrert i konsernets årsrapport siden 2008. Storebrand bruker retningslinjene Global Reporting Initiative (GRI) G4 som et verktøy for bærekraftsrapportering. Rapporteringspraksisen vår er hovedsakelig i overensstemmelse med GRIs prinsipper for rapportering og oppfyller nivå CORE. Mer informasjon om GRI rapporteringen finnes på www.storebrand.no/baerekraft. Storebrand ønsker åpenhet og krever etterlevelse og kvalitet i bærekraftsarbeidet. Rapporteringen om bærekraft er derfor gjennomgått og bekreftet av Deloitte AS.

Vesentlighetsanalysen er basert på en pågående dialog, både formell og uformell, med våre interessenter, i løpet av året. Resultatet av vesentlighetsanalysen beskriver de viktigste områdene som er identifisert, og virkemidlene Storebrand bruker for å ta tak i disse vesentlige områdene.

Økonomisk verdiskaping:

- **Finansiell risiko** – Storebrand er eksponert for flere typer risiko gjennom sine forretningsområder. Trender når det gjelder rente-, eiendoms- og aksjemarkedet anses å være de viktigste risikofaktorene som kan påvirke konsernets resultat. Over tid er det viktig å kunne levere et resultat som overstiger rentenivågarantiene til produktene. Risikostyring er derfor et prioritert kjerneområde for konsernet. I tillegg er tendenser for uførhet og levealder viktige risikoer.
- **Digital omstilling** – Digitaliseringen av samfunnet skaper nye muligheter og nye forretningsområder. Kundens etterspørsel etter enkle tilgjengelige kjøpsløsninger for forsikring og pensjon er økende.

Miljømessig verdiskaping:

- **Klimaomstilling** – Storebrand og Storebrands interessenter anser at bærekraftsspørsmål og omstilling med sikte på å skape en verden med lavere CO₂ utslipp er blant de viktigste strategiske og økonomiske områdene for de fleste bransjer i alle deler av verden. Selskapenes tilnærming til klimaomstilling er derfor en integrert del av våre investeringsanalyser.
- **Naturressurser** – Befolkningsvekst og pressede økosystemer er ett av de tre grunnleggende analyseområder som Storebrand bruker i vurderingen av alle selskapene i sitt investeringsunivers (for tiden ca. 2500 selskaper). Overutnyttelse av naturressurser faller inn under en av disse tre analyseområdene. Vi innhenter derfor data for å analysere de ulike investeringsobjektene tilnærming til bruk av naturressurser som et av flere grunnlag inn i våre investeringsbeslutninger.

Sosial verdiskaping:

- **Mistro til finanssektoren** – Finanssektoren er underlagt strenge reguleringer som har ført til store endringer i formen for pensjonssparing til kunder.
- **Påvirkningsforståelse og transparens** – Storebrands mål er å formidle den positive virkningen vi skaper gjennom vår forretningsdrift ved å utarbeide oversiktlige rapporter om redusert klimarisiko på investert kapital samt økt økonomisk verdiskaping på individuelt nivå og kundenivå gjennom forsikring og bankvirksomhet.

Storebrand – en ansvarlig virksomhet

Interessenter

Virkemidler

Vesentlighet

Økonomisk verdiskaping

NOK 577 mrd.

Miljømessig verdiskaping

CO₂ fotavtrykk
5,4 CO₂e /1MNOK investert
kapital bedre enn relevant indeks

Sosial verdiskaping

1,9 mill. kunder

Påvirkning

God rapportering av samfunnspåvirkning hjelper både interessenter og virksomheten med å fastsette og forstå forretningsdriftens påvirkning på samfunnet. Ved å følge prinsipper for å skape verdier for investorer, eiere, kunder og samfunnet som helhet kan Storebrand oppfylle sitt formål – å bidra til en fremtid å glede seg til. Storebrand jobber for å skape en bærekraftig fremtid for fremtidige generasjoner, ved å levere økonomisk trygghet for enkeltmennesker og familier i hverdagen og friheten og muligheten til å oppleve det du vil med dem du vil. Storebrand spiller en viktig rolle i samfunnet ved å tilby bærekraftige produkter og løsninger. Ved å fortelle historien om *hva som endret seg*, vår påvirkning, lar vi interessentene våre vite hvordan vi påvirker og skaper langsiktige verdier.

Storebrand påvirker samfunnet positivt gjennom vår kjernevirksomhet. Som Norges største private kapitalforvalter skaper vi en mer bærekraftig verden gjennom vår investeringsstrategi. Vi siler ut de minst bærekraftige selskapene, øker investeringene i mer bærekraftige selskaper og utøver aktivt eierskap.

Som pensjonsselskap passer vi på pensjonen til om lag 1,9 millioner nordmenn og svensker, og sørger for at hundretusenvise av pensjonister mottar tjenstepensjonen sin. I 2016 utbetalte vi alders-, uføre- og overlevendepensjon til 300 000 mennesker. Det digitale verktøyet «Finn pensjonstallet ditt» samler alle nåværende og pensjonsordninger fra tidligere arbeidsgivere, folketrygden og egne oppsparte midler. Slik hjelper vi våre kunder med å forstå den fremtidige verdien av nåværende sparepenger, for å sette de bedre i stand til å gjøre trygge valg i dag for en bedre pensjon i fremtiden. Over 250 000 nordmenn har funnet sitt pensjonstall siden lanseringen i 2013.

Gjennom vår skadeforsikringsvirksomhet sørger vi for at nordmenn får hjelp når uhell inntreffer, og i 2016 fullførte vi 50 000 skadeoppgjør. Vi lanserte også videolegetjenesten Online doktor i vår Bli Frisk-app for kunder som har helseforsikring i Storebrand. Hos Online doktor får kundene legetime, og slipper både reisevei og venting før de får snakke med legen.

Gjennom vår bankvirksomhet hjelper vi mange nordmenn å realisere boligdrømmen. I 2016 utbetalte vi ca. 10 000 nye boliglån. Vi innførte også bærekraftige boliglån for kunder som ønsker å gjøre boligene sine så miljøvennlige som mulig.

ØKONOMISK VERDISKAPING (NOK 577 MRD.)

Hva har vi oppnådd

- Innføring av solvens II
- Solvensmargin 157 %
- Utbytte pr. aksje 1,55 kr
- Konsernresultat NOK 2 913 mill.
- Økt digitalisering av kundekommunikasjon
- Mitt pensjonstall 55 %
- Bærekraftsrating AuM 78 av 100

Hva jobber vi med

- Transparens
- Enkel kundekommunikasjon
- Oppnå finansielle målsettinger
- Øke bærekraftsrating i alle fond

MILJØMESSIG VERDISKAPING (CO2 FOTAVTRYKK)

Hva har vi oppnådd

- Ranket 2 på Global 100 i World Economic Forum i Davos
- Ranket 11 på Dow Jones innen forsikring på verdensbasis
- 5,4 CO2e/1MNOK på investert kapital mindre enn relevant index
- Lansert fossilfrie fond
- Etablert grønt boliglån

Hva jobber vi med

- Redusere vannforbruk i investeringer
- Redusere Co2-utslipp på egen virksomhet

SOSIAL VERDISKAPING (1,9 MILL. KUNDER)

Hva har vi oppnådd

- Etablert *Vår drivkraft*
- Redusert personavhengighet
- Lansert medisinsk videokonsultasjon for helseforsikringskunder
- Adferdsbasert prising på bilforsikring
- 300 000 alders-, uføre- og overlevendepensjon utbetalt
- 50 000 skadeforsikringsoppgjør
- 10 000 utstedte boliglån
- 3 000 livsforsikringsoppgjør
- 500 barn mottar behandling og tilrettelegging etter sykdom

Hva jobber vi med

- Opprettholde andel kvinner i lederstillinger
- Øke kundens pensjonstall
- Digital pensjonsveileder

Ikke-finansielle nøkkeltall	2016	2015
Dow Jones Sustainability Index	11	N/A
Kundelojalitet NLS [1]		
– 1. Norge	#4	-
– 2. Sverige	#7	-
Antall ansatte som tar e-læringskurs årlig		
– Etikk	136	211
– Korrupsjon	148	235
Sykefravær	3,7%	3,3%
Ansattes arbeidsglede	70 av 100 poeng	71 av 100 poeng
Prosentandel kvinnelige ledere	41%	42%
Prosentandel kvinnelige ansatte	48%	51%
Miljøkrav til leverandører [2]	30%	64%
Antall flyreiser pr. årsverk	4,1	5,3

Ikke-finansielle nøkkeltall	2016	2015
CO2 utslipp pr. årsverk	0,69 tonn CO2e	0,83 tonn CO2e
Energiforbruk hovedkontorene Norge og Sverige	160 kWh/m ²	153 kWh/m ²
Vannforbruk hovedkontorene Norge og Sverige	0,32 m ³ /m ²	0,35 m ³ /m ²
Avfallssortering hovedkontorene Norge og Sverige	76%	81%
Papirforbruk hovedkontorene Norge og Sverige	44 kg/FTE	47 kg pr/FTE
Energiforbruk eiendomsforvaltning [3]	188 kWh/m ²	197 kWh/m ²
Vannforbruk eiendomsforvaltning [4]	0,27 m ³ /m ²	0,29 m ³ /m ²
Miljøsertifisering eiendom	90%	93%

For ytterligere informasjon og definisjoner på indikatorer til Ikke Finansielle Nøkkeltall se www.storebrand.no/baerekraft

[1] Standard metode for måling av kundelojalitet

[2] Tall for 2016 gjelder avtaler med forbruk mot leverandør på over 1 MNOK

[3] Eksternt forvaltet egen eiendom

[4] Eksternt forvaltet egen eiendom

Aksjonærforhold

AKSJEKAPITAL, FORTRINNSRETTSEMISJON OG ANTALL AKSJER

Storebrands aksje er notert på Oslo Børs og har tickerkode STB. Storebrand ASA hadde ved inngangen til 2016 en aksjekapital på 2 249,5 millioner kroner. Selskapet har 449 909 899 aksjer pålydende 5 kroner. Per 31.12.2016 eide selskapet 1 631 387 egne aksjer tilsvarende 0,36 prosent av aksjeholdningen. Selskapet har ikke utstedt opsjoner som kan føre til utvanning av eksisterende aksjonærer.

AKSJONÆRER

Storebrand ASA er blant de største selskapene notert på Oslo Børs målt i antall aksjonærer. Selskapet har aksjonærer fra nær alle landets kommuner og fra 52 land. Målt i markedsverdi var Storebrand det 13. største selskapet på Oslo Børs ved utgangen av 2016.

AKSJEKJØPSORDNING FOR ANSATTE

Storebrand ASA har hvert år siden 1996 gitt ansatte tilbud om å kjøpe aksjer i selskapet gjennom en aksjekjøpsordning. Formålet har vært å knytte de ansatte nærmere til verdiutviklingen i selskapet. I mars 2016 fikk hver ansatt anledning til å kjøpe fra 250 til 1666 aksjer i Storebrand til en kurs på 32,62 kroner per aksje. Om lag 19 prosent av de ansatte deltok og tegnet til sammen 431 334 aksjer.

UTENLANDSANDEL

31.12.2016 utgjorde den totale utenlandsandelen 55,63 % mot 64,55 % ved utgangen av 2015.

OMSETNING AV STOREBRAND-AKSJEN

I 2016 ble det registrert en omsetning på 703 millioner aksjer mot 707 millioner i 2015. Omsetningen i kroner var 21 249 millioner i 2016 opp fra 20 907 millioner i 2015. Målt i kroner var Storebrand i 2016 den 10. mest omsatte aksjen på Oslo Børs. I forhold til gjennomsnittlig antall aksjer var omsetningshastigheten for aksjen 131 prosent.

KURSUTVIKLING

Storebrand hadde en totalavkastning (inkludert utbytte) på 31,4 prosent gjennom 2016. I tilsvarende periode steg Oslo Børs' OSEBX-indeks 12 %, mens den europeiske forsikringsindeksen Beinsur har hatt en negativ avkastning på -5 % prosent i tilsvarende periode.

UTBYTTEPOLITIKK

Storebrand har som mål å betale årlig utbytte på mer enn 35 % av konsernresultat etter skatt justert for amortiseringskostnader. Utbyttepolitikken skal ha en bærekraftig solvensgrad på over 150 %, inkludert et minimumsnivå på 110 % i solvensgrad uten overgangsregler.

GEVINSTBESKATNING

Fra 2016 ble det innført nye regler for beskatning av utbytte og gevinster på aksjer for privatpersoner. Aksjonærmodellen innebærer at aksjeutbytte ut over et skjermingsfradrag multiplisert med en oppjusteringsfaktor (1,24 for inntektsåret 2017) skattlegges som alminnelig inntekt med hos den personlige aksjonæren (skattesatsen er 24 % for inntektsåret 2017, som sammen med justeringsfaktoren gir en reell beskatning på 29,76 %).

Aksjeutbytte innenfor skjermingsfradraget er skattefritt. Skjermingsfradraget beregnes ved å multiplisere aksjens skjermingsgrunnlag med en skjermingsrente. Skjermingsrenten blir fastsatt av Skattedirektoratet i januar året etter inntektsåret, og er basert på gjennomsnittlig 3-måneders rente på statskasseveksler (med et tillegg på 0,5 prosentenheter fra inntektsåret 2017) redusert med skatt.

INNSIDEHANDEL

Som en av landets ledende finansinstitusjoner er Storebrand avhengig av å ha et ryddig forhold til finansmarkedet og kontrollmyndighetene. Selskapet legger derfor vekt på at rutiner og retningslinjer tilfredsstillende de formelle krav myndighetene setter til verdipapirhandel. I den anledning har selskapet utarbeidet egne retningslinjer om innsidehandel og egenhandel basert på de aktuelle lover og forskrifter. Selskapet har et eget kontrollapparat som påser at rutinene etterleves.

INVESTORKONTAKT

Storebrand legger vekt på å ha utstrakt og effektiv kommunikasjon med finansmarkedet. Kontinuerlig dialog med eiere, investorer og analytikere i Norge og utlandet har høy prioritet. Konsernet har en egen enhet for Investor Relations. Denne enheten har ansvaret for å etablere og koordinere kontakten mellom selskapet og eksterne forbindelser som børs, analytikere, aksjonærer og andre investorer. Alle kvartalsrapporter, pressemeldinger og presentasjoner for de enkelte kvartalsresultater finnes på konsernets nettsider:

<http://www.storebrand.no/ir>.

GENERALFORSAMLING

Storebrand har én aksjeklasse hvor hver aksje gir én stemme. Ordinær generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av juni. Aksjeeiere som ønsker å delta i generalforsamlingen må melde seg hos selskapet senest kl. 16.00 på den tredje virkedagen før generalforsamlingen. Aksjonærer som ikke har meldt sin ankomst innen fristens utløp vil kunne delta i generalforsamlingen, men ikke ha stemmerett.

AKSJONÆRENE KONTAKT MED SELSKAPET

Aksjonærene skal i alminnelighet henvende seg til sin egen kontofører for aksjene når de har spørsmål og melding om endringer, for eksempel ved adresseendring.

Storebrand-aksjen	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Høyeste sluttkurs (NOK)	47,10	35,98	40,65	39	31,02	54,5
Laveste sluttkurs (NOK)	28,45	23,21	27,52	22,39	16,62	25,2
Sluttkurs ved 31.12. (NOK)	45,92	34,95	29,9	37,9	26,82	31,1
Markedsverdi 31.12. (NOK mill.)	20 660	15 724	13 137	17 052	12 067	13 992
Årlig omsetning (i 1000 aksjer)	703 382	707 870	546 156	569 138	881 216	627 854
Gjennomsnittlig daglig omsetning (i 1000 aksjer)	2780	2820	2 185	2 286	3 511	2 481
Årlig omsetning (NOK mill.)	21 249	20 907	19 123	17 067	21 924	25 386
Omsetningshastighet (%)	131	157,3	121,4	126,5	195,9	140
Antall ordinære aksjer 31.12 (i 1000)	449 910	449 910	449 910	449 910	449 910	449 910
Resultat per ordinære aksje (NOK)	4,73	2,63	4,61	4,41	2,25	1,51
Utbytte per ordinære aksje (NOK)	1,55	0	0	0	0	0
Total avkastning (%)	31,4	19,7	-23	41,3	-14	-27

Historiske kurser er justert for å ta hensyn til splitten mellom aksje og tegningsretter som ble gjennomført i 2007.

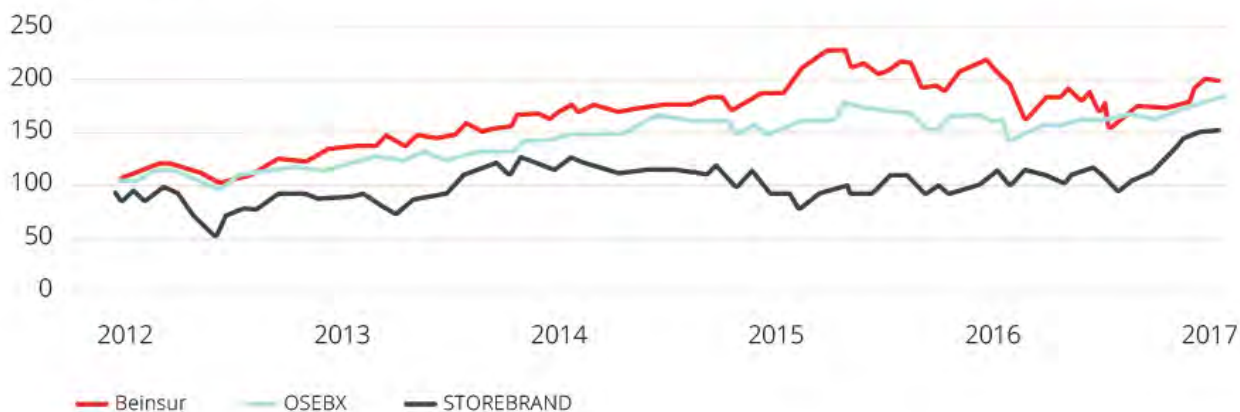
EIERANDEL PER LAND 2015

EIERANDEL PER LAND 2016

KURSENTVIKLING

20 største aksjonærer per 31.12.16

	Shares	% shares 31.12.2016	Country
Folketrygdfondet	57 638 232	12,81%	NOR

20 største aksjonærer per 31.12.16	Shares	% shares 31.12.2016	Country
Artemis Investment Management	30 647 181	6,81%	UK
Individuals	29 318 086	6,52%	
T Rowe Price Global Investments	18 211 969	4,05%	US
Nordea Asset Management	17 453 309	3,88%	(M)
M&G Investment Management	15 423 796	3,43%	UK
Varma	14 189 201	3,15%	FI
DNB Asset Management	12 659 359	2,81%	NOR
KLP	12 607 847	2,80%	NOR
Handelsbanken Asset Management	12 261 298	2,73%	(M)
Highclere International Investors	11 237 549	2,50%	UK
DNB as marketmaker	9 126 838	2,03%	NOR
Vanguard Group	8 896 359	1,98%	US
Storebrand Asset Management	8 647 063	1,92%	NOR
GMT Capital	7 595 773	1,69%	US
State Teachers Retirement System of Ohio	6 810 000	1,51%	US
Dimensional Fund Advisors	5 777 769	1,28%	(M)
Wellington Management	5 699 728	1,27%	US
Magni Partners Grouped	5 550 000	1,23%	NOR
BlackRock	5 400 164	1,20%	(M)

(M) Fund Manager med flere geografiske tilknytninger

Medisinsk konsultasjon

NYHET! LEGETIMEN KAN NÅ TAS OVER VIDEO

Har du helseforsikring i Storebrand kan du få resepter, henvisning og svar på spørsmål om ulike symptomer og sykdommer — uten at du trenger å møte opp hos legen.

DETTE FÅR DU GJENNOM EYR

I samarbeid med Eyr tilbyr vi nå våre helseforsikringskunder en tjeneste som gjør at du kan ta legetimen over mobilen.

Behandling av helseplager uten egenandel

- Muskel- og skjelettplager
- Medisinske råd
- Allergi
- Øye- og urinveisinfeksjoner
- Sår, utslett og insektbitt

Behandling av helseplager med egenandel

- Forkjølelse og feber
- Graviditet og barn
- Fornying av resept
- Fordøyelse og oppkast
- Hodepine og migrene

Egenandel: 350 kroner

Best på bærekraft

Storebrand er nylig kåret til verdens aller mest bærekraftige selskap i kategorien finans og pensjon. I samme kåring – The Global 100 – er vi i tillegg rangert som det nest mest bærekraftige selskapet, uansett kategori.

Dette gjør oss både stolte og ydmyke. Stolte, fordi bærekraft er kjernen i alt vi gjør, hver eneste dag. Ydmyke, fordi vi jobber for at 1,2 millioner pensjonskunder skal få en fremtid å glede seg til. På en enkel og bærekraftig måte.

I 250 år har vi stått støtt og spilt en viktig rolle i mange menneskers liv, ved å sikre det de har kjært.

Vi gleder oss til veien videre med deg og de mange kundene våre.

Se hele historien vår [her](#).

Årsberetning

HOVEDTREKK

Storebrand leverer bedre pensjon – enkelt og bærekraftig. Pensjonstilværelsen er en sum av mange små og store finansielle beslutninger, og konsernet tilbyr derfor produkter innenfor sparing, forsikring og bank, til privatpersoner, bedrifter og offentlige virksomheter. Konsernet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert pensjon og Øvrig. Sparing og Forsikring er konsernets satsingsområder, mens Garantert pensjon er i langsiktig avløp.

Konsernets strategi er å levere lønnsom vekst innenfor satsingsområdene våre gjennom enkle og bærekraftige løsninger, samtidig som vi forvalter våre garanterte porteføljer på en kapitaleffektiv måte. Tjenestepensjon er kjerneproduktet i både Norge og Sverige. Norge tilbys også de ansatte og tidligere ansatte i bedrifter som har pensjonsavtale i Storebrand attraktive løsninger innenfor personmarkedet. Vår visjon er enkel: Vi lykkes når våre kunder anbefaler oss. Derfor er oppfølging av tilbakemeldinger fra kunder en prioritert oppgave i konsernet.

Storebrands formål er gjennom vår forretning å være med å skape en fremtid å glede seg til. Våre bærekraftige løsninger bidrar ikke bare til en bedre pensjon, men også til en bedre verden å gå i pensjon i. Gjennom flere tiår har vi vært modige veivisere innenfor bærekraftige investeringer, og tatt aktivt stilling til hvilke selskaper vi plasserer både våre kunders og egne midler i. Vi har tro på at selskaper som integrerer hensyn til miljø, sosiale forhold og god eierstyring i sin forretningsvirksomhet er med på å skape en bedre avkastning over tid både gjennom å redusere risiko og skape nye muligheter. Storebrand ble i januar 2017 kåret til verdens mest bærekraftige selskap innenfor finans, og verdens nest mest bærekraftige selskap totalt, i Corporate Knights kåring av verdens 100 mest bærekraftige selskaper. Satsingens forsterkes ytterligere med grundigere rapportering og integrasjon av bærekraft i samtlige ledd i verdikjeden. Samtidig skal Storebrand håndtere den delen av virksomheten som består av pensjonssparing med rentegarantier innenfor segmentet Garantert pensjon. Området er i langsiktig avgang. Bedrifter etterspør i mindre grad produkter med rentegaranti, og produktene er kapitalkrevende for livsforsikringselskaper i perioder med lavt rentenivå. For konsernet er førsteprioritet for området å sikre opptjening av pensjon for våre kunder gjennom robuste systemer for risikotaking i virksomheten. Parallelt tilpasser konsernet seg til det nye europeiske soliditetsregelverket Solvens II og styrker reservene på grunn av økt levealder i befolkningen.

2016 har vært preget av sterk konkurranse i Storebrands markeder, gode aksjemarkeder, et historisk lavt rentenivå og innføring av Solvens II. Storebrands respons har vært å jobbe videre med å bli best på sparing til pensjon i kombinasjon med ytterligere kapitaleffektivisering og kostnadsreduksjoner.

Gjennom året har Storebrand opplevd fortsatt sterk vekst innenfor fondsbasert sparing, levert konkurransedyktig og bærekraftig avkastning til kundene og økt midler til forvaltning til over NOK 577 mrd.

VEKST INNENFOR SPARING OG FORSIKRING

Bedrifter, deres ansatte og tidligere ansatte er konsernets hovedmålgruppe. Ønsket om forutsigbare kostnader og økt forventet pensjon til ansatte gjør at stadig flere bedrifter velger en overgang fra ytelses- til innskuddspensjon. I bedriftsmarkedet har konsernet opprettholdt posisjonen som markedsleder innenfor innskuddspensjon i Norge med en markedsandel på 34 %. I Sverige har SPP en sterk utfordrerrolle med en markedsandel på 9,3% innenfor tjenestepensjon utenfor de store kollektivavtalene. I løpet av 2016 har selskapet tatt viktige steg i arbeidet med å synliggjøre arbeidet med bærekraft som det som skiller Storebrand og SPP fra sine konkurrenter. Merkevarer SPP er styrket og salget av fondsbasert pensjonssparing til bedrifter øker. Den underliggende løpende premien vokste i 2016 sammenlignet med foregående år og det nye sparetilbudet med garanti har ført økt salg. For første gang på flere år har premieinntektene fra denne sparingen økt.

HÅNTERING AV GARANTERT PENSJON

Reservestyrking for økt levealder ligger foran plan

Storebrand rapporterte et behov for å styrke reservene med totalt NOK 12,4 mrd. med bakgrunn i Finanstilsynets beslutning i mars 2013 om innføring av nytt dødelighetsgrunnlag. Årsaken til behovet for reservestyrking er at nordmenn forventes å leve lenger enn tidligere antatt, kombinert med at Storebrand har forsikringsforpliktelser med livsvarige utbetalinger. Dette setter krav til økte premier og høyere forsikringstekniske avsetninger for å dekke fremtidige forpliktelser. Storebrand har fått godkjent en opptrappingsplan på syv år gjeldende fra 2014. Ved utgangen av 2016 gjensto det NOK 0,4 mrd. av reservestyrkingen. Storebrand forventer at den direkte resultatmessige belastningen for økt levealder er fullført og at den resterende reservestyrkingen vil dekkes av avkastningsoverskudd, risikooverskudd og bortfall av overskuddsdeling. For mer informasjon om reservestyrking for økt levealder se Note 47.

FINANSIELLE MÅLSETTINGER

I en periode med lavt rentenivå og reservestyrkning for økt forventet levealder, forventes redusert inntjening innenfor kollektiv pensjon. Samtidig vris tyngden av forretningen fra garantert pensjon til segmentene Sparing og Forsikring. Styret fastholder målsettingen om at en utdelingsgrad i en normalsituasjon skal utgjøre over 35 % av resultatet etter skatt, men før amortiseringskostnader. Utbyttepolicyen presiserer at utbytte skal tilpasses slik at konsernet er sikret en riktig kapitalstruktur. Storebrand har etablert et rammeverk for kapitalstyring som knytter utbytte til solvensgraden. Målsettingen er en solvensgrad på over 150 % inklusiv overgangsregler. Solvensgraden ved utgangen av fjerde kvartal var 157 % etter foreslått utbytte. Et minimumsnivå for utbytte er en solvensgrad uten overgangsregler på 110 %. Solvensgraden uten overgangsregler ved utgangen av fjerde kvartal var 144 % etter foreslått utbytte. Solvensnivået viser at konsernet er robust for virksomhetens risiko. Det er ventet en gradvis forbedring i den underliggende solvensmarginen i årene som kommer. Dette skyldes i hovedsak avslutningen av reservestyrkning for økt levealder, forventet resultatskapning i konsernet og redusert kapitalkrav fra garantert virksomhet.

Styret foreslår for generalforsamlingen et utbytte på NOK 695 mill. tilsvarende NOK 1,55 per aksje for regnskapsåret 2016. For 2017 forventes et utbytte på over 35 % av konsernresultatet før amortisering etter skatt. Forventet utvikling i solvensmargin tilsier en gradvis økning i utbyttegrad utover dette fra 2018.

Storebrand har følgende finansielle mål:

	Mål	Status 2016
Egenkapitalavkastning [1]	>10%	9,5 %
Dividende ratio [2]	>35%	27%
Solvensgrad (Storebrand Konsern)	>150%	157 %

KONSERNETS RESULTATER 2016

Storebrand-konsernets årsregnskap avlegges etter International Financial Reporting Standards (IFRS). Storebrands virksomhet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig.

- Konsernresultat [3] på NOK 2 913 for 2016
- Resultatet preges av god kostnadskontroll og godt finansresultat
- Solvensmargin på 160 % før utbytte
- Styret foreslår et utbytte på NOK 1,55 aksje

KONSERNRESULTAT [4]

NOK mill	Året	
	2016	2015
Fee- og administrasjonsinntekter	4 235	4 317
Forsikringsresultat	945	820
Driftskostnader	-3 191	-3 309
Driftsresultat	1 989	1 828
Finansresultater og risikoresultater liv	924	-107
Resultat før amortisering og oppreservering	2 913	1 722
Oppreservering langt liv	-	-1 764
Amortisering og nedskrivning av immaterielle eiendeler	-406	-396
Konsernresultat før skatt	2 506	-438
Skatt	-364	1 821
Konsernresultat etter skatt	2 143	1 382

Storebrand oppnådde et konsernresultat før amortisering og oppreservering på NOK 2 913 mill. (1 722 mill.) for 2016. Konsernresultat etter skatt ble NOK 2 143 mill. (1 382 mill.). Tall i parentes viser utviklingen i tilsvarende periode i fjor.

Fee- og administrasjonsinntekter ble redusert med 2 prosent i 2016. [5] Underliggende er inntektsutviklingen preget av økte inntekter fra produkter uten rentegaranti og en nedgang i inntekter fra produkter med rentegaranti.

Driftskostnadene er redusert med 0,4 %, justert for valutaeffekt, sammenliknet med året før. Kostnadseffektiviseringen er oppnådd gjennom bemanningsreduksjoner, økt outsourcing og automatisering. Driftskostnadene er påvirket av flere spesielle poster for året: Omlegging av pensjonsordning for egne ansatte har gitt en positiv kostnadseffekt på 179 mill. Det er satt av NOK 72 mill. til omstillingskostnader i forbindelse med økt outsourcing av oppgaver, som har gitt en negativ kostnadseffekt. Utrangering av IT-systemer i årets 4. kvartal har gitt en negativ kostnadseffekt på NOK 87 mill. Samlet påvirker disse spesielle postene årets driftskostnader positivt med NOK 20 mill.

I årets 4. kvartal er det også foretatt en resultatnøytral prinsippendring for amortisering av immaterielle eiendeler. [6]

Konsernet hadde en regnskapsmessig skattekostnad på NOK 364 mill. for året 2016. Den effektive skattesatsen påvirkes av at konsernet driver virksomhet i land med ulik skattesats fra Norge (25 prosent), og varierer fra kvartal til kvartal avhengig av de enkelte juridiske enhetenes bidrag til konsernresultatet.

Stortinget vedtok i desember 2016 å redusere selskapsskattesatsen fra 25 til 24 prosent med virkning fra 1. januar 2017. Samtidig ble det vedtatt å innføre en finansskatt med virkning fra samme dato. For selskaper som omfattes av finansskatten videreføres dermed selskapsskattesatsen på 2016-nivå (25 %). I Storebrand-konsernet inngår både selskaper som omfattes og som ikke omfattes av finansskatten. Ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel i konsernregnskapet benyttes derfor selskapsskattesatsen gjeldende for det enkelt konsernselskap.

Konsernets investeringseiendommer eies av selskaper som får en redusert skattesats fra 2017. Isolert sett medfører dette en lavere utsatt skatt på midlertidige forskjeller knyttet til investeringseiendommene, noe som reduserer skattekostnaden i 2016 med NOK 111 mill. I tillegg har gjennomførte salg av eiendom medført at tilknyttede skatteøkende midlertidige forskjeller er reversert, noe som gir en reduksjon i skattekostnaden for året på NOK 179 mill.

KONSERNRESULTAT ETTER VIRKSOMHETSOMRÅDE

NOK mill	Året	
	2016	2015
Sparing (ikke-garantert)	1 063	1 001
Forsikring	575	482
Garantert pensjon	870	329
Øvrig	405	-91
Konsernresultat før amortisering og oppreservering	2 913	1 722

Segmentet Sparing har en vekst i fee- og adm.inntekter på 4 % fra 2015 til 2016. God volumvekst mer enn kompenserer for sterk konkurranse og margin press.

Forsikring viser 5 % vekst i premieinntekter. Resultatet er bedret som følge av vekst og lavere forsikringsutbetalinger i % av premier.

Fee- og administrasjonsinntektene i Segmentet Garantert Pensjon har hatt en utvikling i tråd med at en stor del av bestanden er moden og i langsiktig avgang. Administrasjonsinntektene er redusert 12 %. Resultatet er likevel forbedret fra året før som følge av sterke overskuddsresultater. Resultatbidraget fra segmentet er forventet å reduseres over tid.

I segmentet øvrig skyldes resultatøkningen for året primært god avkastning i selskapsporteføljene i tillegg til salget av STB Baltic.

VIRKSOMHETSOMRÅDENE

SPARING

Sparing består av produkter som omfatter sparing til pensjon uten rentegarantier. I området inngår innskuddspensjon i Norge og Sverige, kapitalforvaltning og bankprodukter til privatkunder.

NOK mill	Året	
	2016	2015
Fee- og administrasjonsinntekter	2 758	2 662
Driftskostnader	-1 700	-1 657
Driftsresultat	1 058	1 006
Finansresultat og risikoresultat liv	5	-4
Resultat før amortisering	1 063	1 001

Resultat

Resultatet i Sparing utgjør NOK 1 063 mill. i 2016. Justert for spesielle poster i 2015 og 2016 er det en resultatvekst på 1 % for året. [7] Resultatforbedringen drives av volum- og inntektsvekst.

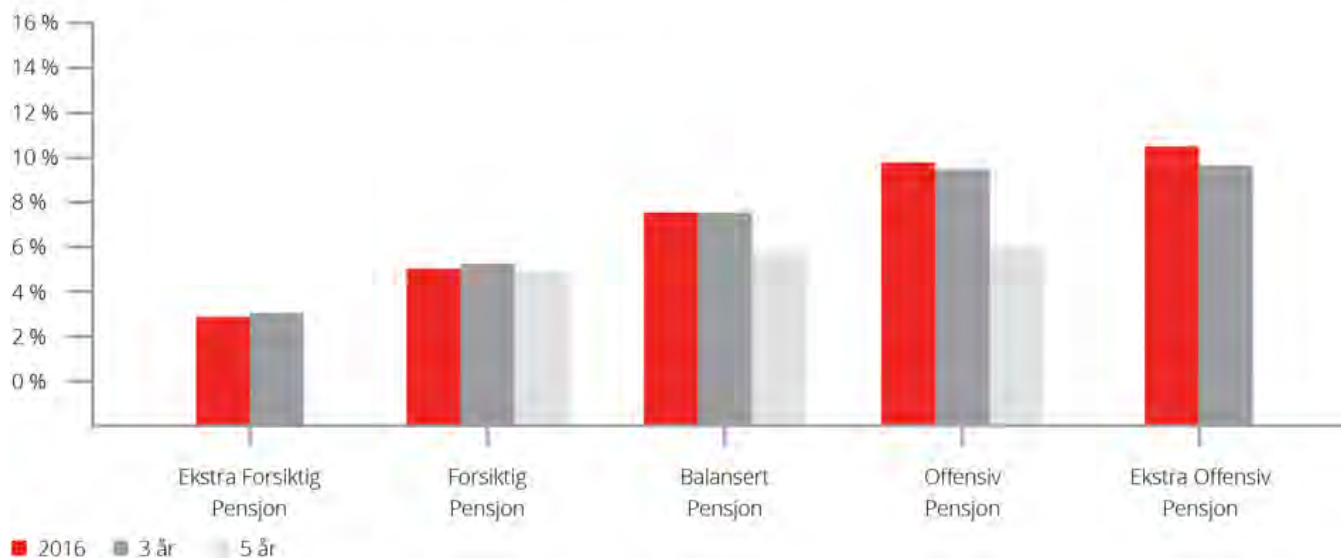
Totale fee- og administrasjonsinntekter har økt med 4 % fra 2015 til 2016. Inntektsveksten drives av kundenes konvertering fra ytelses- til innskuddsbaserte pensjonsordninger i kombinasjon med nysalg og økte sparesatser. I tillegg bidrar volumvekst og transaksjonsbaserte honorarer i kapitalforvaltning til veksten. Sterk vekst gir reduserte netto renteinntekter i banken. For året er netto renteinntekter 1,12 % av

gjennomsnittlig forvaltningskapital mot 1,25 % i fjor. For de norske Unit Linked produktene bidrar økt konkurranse til marginpress, mens det i den svenske virksomheten og i Kapitalforvaltning er et relativt stabilt marginbilde.

Korrigert for spesielle poster i 2015 og 2016 har nominelt kostnadsnivå økt i tråd med volumveksten, knyttet til høyere distribusjonskostnader og øvrige volumrelaterte kostnader.

Innskuddspensjon fortsetter å vokse kraftig ved at stadig flere bedrifter velger å konvertere fra ytelsesbaserte ordninger til innskuddsordninger. Dette øker både antall medlemmer, løpende premieinnbetalinger og forvaltningsvolum i de innskuddsbaserte pensjonsordningene i både Norge og Sverige, i tillegg til vekst gjennom avkastning på premiereservene. Veksten i kundemidler er hhv 20 prosent i Norge og 11 prosent i Sverige sammenlignet med fjoråret.

AVKASTNING INNSKUDDSPENSJON STANDARD PORTEFØLJER I ITP

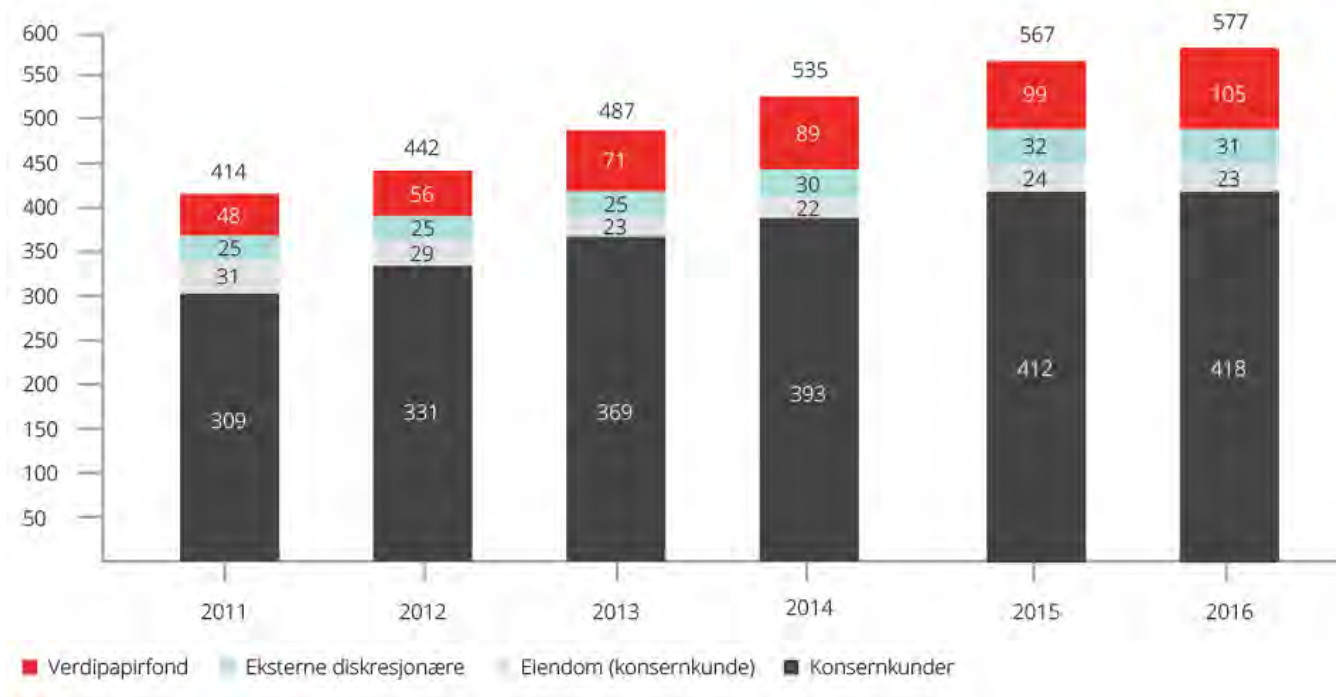
Balanse og markedsutvikling

Premieinntektene utgjør NOK 14,2 mrd. i 2016, som er NOK 1,9 mrd. høyere enn i 2015. Samlede reserver innenfor ikke-garantert livsparing har vokst med 9 % fra 2015 til NOK 140 mrd.

I det norske markedet fortsetter Storebrands posisjon som markedsleder innenfor innskuddsordninger med 34 % markedsandel. Premieveksten innenfor innskuddsbasert tjenstepensjon er 15 % i 2016. Veksten er drevet av godt salg til nye kunder og salg av økte sparerater i tillegg til vekst fra lønnsregulering. Det er sterk konkurranse i innskuddspensjonsmarkedet, og Storebrand forventer at dette vil vedvare som følge av den betydelige dynamikken i markedet.

I det svenske markedet er SPP femte største aktør målt etter premieinntekter fra fondsforsikring og depotforsikring, innenfor segmentet øvrig tjenstepensjon, med en markedsandel på 9,3 %. Premieinntektene er 10 % høyere enn i 2015. Nysalget ligger omtrent på samme nivå som året før.

Kapitalforvaltningsvirksomheten har økt midler til forvaltning med NOK 5,2 mrd. i 2016, hensyntatt en valutaeffekt på ca. NOK 24 mrd. Veksten skyldes i hovedsak godt nysalg, og god avkastning på kundemidlene. Ved utgangen av året utgjorde forvaltningskapitalen NOK 577 mrd. fordelt på verdipapirfond, fond-i-fond samt individuelle porteføljer for forsikringsselskaper, pensjonskasser, kommuner, institusjonelle investorer og investeringselskaper. For midler til forvaltning, se graf nedenfor.

MIDLER UNDER FORVALTNING (MILLIARDER) - STOREBRAND KAPITALFORVALTNING

Nøkkeltall Sparing

NOK mill	Året	
	2016	2015
Unit Linked-reserver	139 822	128 117
Unit Linked-premier	3 466	3 185
AuM kapitalforvaltning	576 704	571 425
PM utlån	35 400	26 861

FORSIKRING

Forsikring har ansvaret for konsernets risikoprodukter i Norge og Sverige. [8] Enheten tilbyr helseforsikring i det norske og svenske bedrifts- og privatmarkedet, skadeforsikrings- og personrisikoprodukter til det norske privatmarkedet samt personalforsikring og pensjonsrelaterte forsikringer i det norske og svenske bedriftsmarkedet.

Resultat

NOK mill	Året	
	2016	2015
Forsikringspremier f.e.r.	3 828	3 642
Erstatningskostnader f.e.r.	-2 883	-2 822
Driftskostnader	-602	-543
Driftsresultat	342	277
<i>Finansresultat</i>	<i>233</i>	<i>206</i>
Andel fra Storebrand Helseforsikring AS	39	14
Resultat før amortisering	575	482

Forsikringsresultatet ble NOK 575 mill. (482 mill.) for året med en samlet combined ratio på 91% (92 prosent i 2015). Forsikringspremiene økte med 5% i 2016. Premievæksten drives av konkurransedyktige priser, enkle og relevante produkter samt gode dekninger. Skadeprosenten er redusert og forklares i hovedsak tilfredsstillende risikoutvikling samt en større oppreservering i 2015.

Kostnadsprosenten er på nivå med året før. [9] Den underliggende lønnsomheten og effektiviteten er god og viser tilfredsstillende utvikling.

Nøkkeltall Forsikring

	2016	2015
Skadeprosent	75 %	77 %
Kostnadsprosent	16 %	15 %
Combined ratio	91 %	92 %

Det samlede risikoresultatet gir en skadeprosent på 75 % (77 % i 2015) og den underliggende risikoutviklingen er tilfredsstillende. Kollektiv uførepensjon leverer i perioden et tilfredsstillende resultat mens i tilsvarende periode i fjor ble reservene styrket med 100 mill. Fortsatt preges produktet av lave premieinntekter. Markedet for innskuddspensjon er svært konkurranseutsatt og pris på uførepensjon er en viktig konkurranseparameter. Det jobbes fortsatt med tiltak for å styrke lønnsomheten inkludert reprising av ulønnsomme kunder. Godt uføreresultat gir et godt resultat for forsikring i Sverige.

Kostnadsprosenten utgjør 16 prosent (15 % i 2015) for året. I tråd med plan har økte volumer og vekstambisjoner ført til høyere allokerte kostnader for forsikringsområdet. Som i fjor er kostnadene påvirket av engangseffekter. I 2016 er engangseffektene netto negative og relaterer seg til omstillingskostnader, positive effekter knyttet til endret pensjonsordning samt nedskrivning immaterielle eiendeler. I 2015 belaster omstillingskostnader resultatet. Justert for engangseffekter er kostnadsprosenten begge årene 15 %.

Investeringsporteføljen til Forsikring i Norge utgjør NOK 6,8 mrd., som i hovedsak er plassert i rentepapirer med kort og mellomlang durasjon. Avkastningen i porteføljen har vært god.

Balanse og markedsutvikling

Storebrand Forsikring tilbyr et bredt produktspekter innenfor personmarkedet i Norge og bedriftsmarkedet i både Norge og Sverige. Lønnsomheten i markedet generelt vurderes fortsatt å være god, men konkurransen er økende. Dette ser vi både innenfor personalforsikringer og risikodekningene tilknyttet innskuddspensjon i Norge hvor konkurransen er sterk og hvor pris er et viktig konkurranseparameter. Den samlede bestandspremien ved utgangen av 2016 utgjør NOK 4,5 mrd., hvorav NOK 1,7 mrd. kommer fra personmarkedet og NOK 2,8 mrd. fra bedriftsmarkedet.

Innenfor personmarkedet har Storebrand en etablert posisjon når det gjelder personforsikringer og en utfordrerposisjon innenfor skadeforsikring. Storebrand lykkes godt i personmarkedet med en vekst i premieinntektene på 9 prosent sammenlignet med i fjor. Veksten drives av konkurransedyktige priser, enkle og relevante produkter samt gode dekninger. Vårt samarbeid med Akademikerne er en viktig driver for vekst, og salgstakten er stabil. I høst ble REMA Forsikring lansert og Partnerstrategien er ventet å gi kostnadseffektiv vekst i årene som kommer. Veksten innenfor personforsikringer er stabil og i tråd med den generelle markedsveksten.

Bedriftsmarkedet er generelt et mer modent marked. Unntaket er helseforsikring som fortsatt er et marked med vekst. Målt i bestandspremie er Storebrand en av markedslederne innenfor helseforsikring. For øvrige segmenter innenfor personalforsikring er Storebrand en av flere større aktører. For risikodekningene tilknyttet innskuddspensjon i Norge er veksten drevet av konvertering fra ytelsesbasert til innskuddsbasert pensjon. Det nye regelverket som trådte i kraft 1.1.2016 har medført redusert premievolum. I Sverige har uføretrenden vært nedadgående over lang tid, hvilket har ført til reduserte premier generelt.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, hvor kundene har en garantert avkastning eller ytelse på sparemidlene. I området inngår ytelsespensjon i Norge og Sverige, fripoliser, individuell kapital- og pensjonsforsikring.

Resultat

NOK mill	Året	
	2016	2015
Fee- og administrasjonsinntekter	1 566	1 777
Driftskostnader	-981	-1 156
Driftsresultater	585	621
Risikoresultat liv & pensjon	-37	89
Finansresultater og risikoresultat liv	322	-382
Resultat før amortisering og oppreservering langt liv	870	329
Oppreservering langt liv	-	-1 764
Resultat for amortisering	-	-
Fee margin på reserver	0,61 %	0,67 %

NOK mill	Året	
	2016	2015
Garanterte reserver	258 723	266 979

Resultatet for Garantert pensjon før amortisering og oppreservering utgjør NOK 870 mill. i 2016, som er en økning på NOK 541 mill. sammenlignet med 2015. Resultatene i 2016 er positivt påvirket av godt resultat fra overskuddsdeling som er drevet av god avkastning i porteføljene.

Fee- og administrasjonsinntektene har gjennom 2016 hatt en utvikling i tråd med at en stor del av bestanden er moden og i langsiktig avgang. Inntektene var NOK 1 566 mill. i 2016 sammenlignet med 1 777 mill. året før. I 2016 har inntektene falt med 11,9 % sammenlignet med 2015. Nytegning for garantert pensjon er for de fleste produkter stengt, men eksisterende kunders premieinnbetalinger og akkumulering av avkastning medfører langsiktig avgang i reserver.

Driftskostnadene ble NOK 981 mill. i 2016 som er NOK 176 mill. lavere enn i 2015. I 2015 var kostnadene belastet med avsetning for omstillingskostnader på NOK 41 mill. I 2016 var kostnadene negativt påvirket med NOK 1 mill.

Risikoresultatet ble minus NOK 37 mill. i 2016 sammenlignet med NOK 89 mill. året før. Risikoresultat er i hovedsak generert i den svenske virksomheten og er svakt som følge av svekket langt-liv resultat. Det er i slutten av 2016 gjennomført endringer i reserveringen for å styrke resultatet fremover.

Resultat fra overskuddsdeling og utlånstap består i Garantert pensjon segmentet av overskuddsdelings- og finansielle effekter. Resultatet ble NOK 322 mill. i 2016 sammenlignet med minus NOK 382 mill. året før. I 2016 er det gode overskuddsdelingsresultater i både den norske og svenske virksomheten. Dette er drevet av god avkastning og bufferkapital situasjon

Balanse og markedsutvikling

Kundereserver for garantert pensjon utgjør NOK 259 mrd. ved utgangen av 2016 sammenlignet med NOK 267 mrd. ved inngangen til året. Fraflytting fra garantert pensjon har vært NOK 3,3 mrd. i 2016 sammenlignet med NOK 7,7 mrd. året før. Fra slutten av 2014 ble kundene tilbudt å konvertere fra tradisjonelle fripoliser til fripoliser med investeringsvalg, og forsikringsreserver for fripoliser med investeringsvalg utgjør NOK 5,5 mrd. ved utgangen av 2016 og inngår i segmentet Sparing. Fripoliser den eneste garanterte portefølje i vekst og utgjør NOK 115 mrd. ved utgangen av 2016, noe som tilsvarer en økning på NOK 12 mrd. gjennom året.

Premieinntektene for garantert pensjon (eksklusiv flytting) var NOK 6,2 mrd. i 2016. Det representerer en nedgang på 17 % sammenlignet med 2015. De fleste produktene er lukket for nysalg, og kundenes valg om overgang fra garanterte til ikke-garanterte produkter er i tråd med konsernets strategi.

Premieinntekter

NOK million	Året	
	2016	2015
Ytelsespensjon Norge	4 095	5 477
Fripoliser, Norge	119	113
Tradisjonell individuell capital og pensjon, Norge	265	277
Garanterte Produkter, Sverige	1 741	1 599
Total	6 220	7 467

Nøkkeltall Garantert Pensjon

NOK mill	Året	
	2016	2015
Garanterte reserver	258 723	266 811
Garanterte reserver i % av totale reserver	64,9 %	67,6 %
Overføring av garanterte reserver	-3 306	-7 729
Bufferkapital i % av kundefond SBL	5,7 %	5,8 %
Bufferkapital i % av kundefond SPP	6,7 %	7,6 %

ØVRIG RESULTAT

Under Øvrig rapporteres resultatet i Storebrand ASA, samt resultatet i selskapsporteføljene og mindre datterselskap i Storebrand Livsforsikring og SPP

Resultat

NOK mill	Året	
	2016	2015
Fee- og administrasjonsinntekter	145	129
Driftskostnader	-141	-203
Driftsresultat	4	-75
Finansresultater og risikoresultater liv	401	-16
Resultat før amortisering	405	-91

1) Ekskluderer elimineringer

Elimineringer

NOK mill	Året	
	2016	2015
Fee- og administrasjonsinntekter	-233	-251
Driftskostnader	233	251

Resultatet før amortisering for segmentet øvrig virksomhet ble NOK 405 mill. i 2016, mot NOK -91 mill. i 2015. Resultatøkningen skyldes positive finansmarkedseffekter i tillegg til salget av STB Baltic. Fee- og administrasjonsinntekter øker med 12,5 % for året.

Storebrand Livsforsikring konsern er finansiert gjennom en kombinasjon av egenkapital og ansvarlig lån. Med rentenivået pr. utgangen av 2016 forventes det om lag NOK 100 mill. i rentekostnader kvartalsvis.

Finansresultatet inkluderer avkastningen i selskapsporteføljene i Storebrand Livsforsikring og i SPP, samt finansresultatet i Storebrand ASA. Finansresultatet er svekket som følge av lavere avkastning i selskapsporteføljene.

KAPITALFORHOLD, RATING OG RISIKO

KAPITALFORHOLD

Storebrand legger vekt på å tilpasse nivået på egenkapital og lån i konsernet fortløpende og planmessig. Nivået tilpasses den økonomiske risikoen og kapitalkrav i virksomheten. Vekst og sammensetning av forretningsområder vil være en viktig drivkraft i behovet for kapital. Kapitalstyringen har som målsetting å sikre en effektiv kapitalstruktur og ivareta en hensiktsmessig balanse mellom interne mål og regulatoriske krav. Konsernet har en målsetting om over tid å ha en solvensmargindekning etter Solvens II på minimum 150 %. Morselskapet i konsernet har en målsetting om en netto gjeldsgrad på null over tid. Storebrand ASA har kun én aksjeklasse. Alle aksjer har lik rett og aksjene er fritt omsettelige. Selskapet er ikke kjent med at det foreligger avtaler mellom aksjeeiere som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for aksjer.

Solvens II-regelverket ble innført 1. januar 2016. Målsettingen til konsernet er en solvensmargin etter det nye regelverket på minimum 150 % inkludert bruk av overgangsregler. Solvensmarginen for Storebrand konsern ble ved utgangen av 2016 beregnet til 160 % inklusiv overgangsregel og før foreslåtte utbytte. Etter at foreslått utbytte er hensyntatt er solvensmarginen 157 %. Målsettingen til konsernet er en solvensmargin etter det nye regelverket på 150 % inkludert bruk av overgangsregler.

Liv Konsernets soliditetskapital, som består av egenkapital, ansvarlig lånekapital, kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger, villkorad återbäring og risikoutjevningfond, utgjorde NOK 57,3 mrd. ved utgangen av året, mot NOK 61,0 mrd. ved forrige årsskifte. Kursreguleringsfond er redusert md NOK 1,8 mrd. som følge av realisasjon av verdipapirer og utgjør NOK 2,7 mrd. ved årsslutt. Villkorad återbäring er redusert med NOK 2,1 mrd. og utgjør NOK 7,2 mrd. Tilleggsavsetningene utgjorde NOK 6,8 mrd. ved utgangen av året, en økning på NOK 1,6 mrd. for året. God bokført avkastning har bidratt til å øke tilleggsavsetningene for forsikringskontrakter som er fullt oppreservert for langt liv. Oververdi på obligasjoner og utlån som vurderes til amortisert kost er redusert på grunn av renteøkning med NOK 1,8 mrd. i år, og utgjør NOK 8,8 mrd. per 31. desember. Oververdi på obligasjoner og utlån til amortisert kost er ikke innregnet i regnskapet.

Storebrand Bank Konsern har ved utgangen av 2016 en ren kjernekapitaldekning på 14 prosent, og en kapitaldekning på 17,7 %. Bankkonsernet har tilpasset seg nye kapitalkrav. Selskapet har tilfredsstillende soliditet og likviditet basert på virksomheten.

Storebrand ASA (holding) hadde likvide eiendeler på NOK 2,2 mrd. ved utgangen av året. Likvide eiendeler består i hovedsak av kortsiktige rentepapirer med god kredittrating. Total rentebærende gjeld i Storebrand ASA (holding) utgjorde NOK 2,7 mrd. ved utgangen av året. Dette tilsvarer en netto gjeldsgrad på 2,9 %. Neste forfall på obligasjonsgjeld er i mai 2017. Selskapet har i tillegg til likviditetsporteføljen en ubenyttet kredittfasilitet på EUR 240 mill. som løper til desember 2019. Storebrand ASA har for 2016 resultatført utbytte og konsernbidrag på NOK 899 mill. Avsatt utbytte til aksjonærene utgjør NOK 695 mill.

RATING

I Storebrandkonsernet er det fire selskaper som utsteder gjeldspapirer. Storebrand Livsforsikring AS utsteder ansvarlig lån, Storebrand ASA utsteder senior gjeld, Storebrand Bank ASA utsteder senior gjeld og ansvarlige lån, mens Storebrand Boligkreditt AS utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Samtlige fire selskaper blir kredittrurdert av kredittratingbyrået Standard & Poor's. Det har kun vært en endring i kredittratingen i løpet av året, og det er at fremtidsutsiktene til Storebrand Bank ASA er endret fra negative til stabile. I løpet av året har Storebrand avsluttet sitt samarbeid med Moody's ratingbyrå. Denne beslutningen ble fattet som et ledd i kostnadseffektiviseringen i konsernet. I forbindelse med at samarbeidet med Moody's ble avsluttet fikk Storebrand Boligkreditt sin første kredittrating fra S&P, AAA med stabile utsikter.

Company	Rating	Putlook	Rating type
Storebrand Livsforsikring AS	BBB+	Stable	Insurance financial strenght
Storebrand Livsforsikring AS	BBB+	Stable	Counterparty credit
Storebrand Livsforsikring AS	BBB-		Subordinated debt
Storebrand ASA	BBB-	Stable	Counterparty credit
Storebrand ASA	BBB-		Senior unsecured debt
Storebrand Bank ASA	BBB+	Stable	Counterparty credit rating (long term)
Storebrand Bank ASA	A-2	Stable	Counterparty credit rating (short term)
Storebrand boligkreditt AS	AAA	Stable	Covered Bond Programme

RISIKO

Storebrands virksomhet er å ta og håndtere ulike risikoer på en bevisst, kontrollert og ansvarsfull måte, både for kundenes og eierens regning.

For forsikrings- og pensjonsprodukter tar Storebrand betalt fra bedrifter og enkeltpersoner for å overta risikoen for at ulike forsikringstilfeller inntreffer. For pensjonsprodukter er det nødvendig å ta finansmarkedsrisiko for å skape avkastning på innbetalte pensjonsmidler.

Bankvirksomheten medfører risiko for tap på utlån. I alle deler av virksomheten oppstår operasjonell risiko fra feil som kan påføre kunder tap og/eller kostnader for Storebrand.

Risikohåndtering handler om å se både de positive og negative sidene av risiko. Risikotakingen skal bidra til at Storebrand når sine strategiske og forretningsmessige mål, herunder at kunder får en konkurransedyktig avkastning på sine pensjonsmidler og at Storebrand får tilstrekkelig betalt for risikoen i forhold til definerte avkastningskrav.

Som konsesjonsbelagt virksomhet er Storebrand-konsernet og de enkelte selskapene underlagt tilsyn fra Finanstilsynet. Risikohåndteringen skal tilfredsstillende formelle krav som følger av lovgivning og annen regulering. Nivået på risikotakingen skal være innenfor regulatoriske krav og andre behov fra f.eks. kunder, aksjonærer, långivere eller ratingselskaper. Uønskede hendelser skal begrenses.

Fra 1.1.2016 er konsernet og gruppens forsikringselskaper underlagt Solvens II-regelverket som utvider og formaliserer kravene til risikohåndtering. I Norge er regelverket nedfelt i Finansforetaksloven og Solvens II-forskriften.

Størstedelen av Storebrands risiko kommer fra forpliktelser knyttet til produktene. Konsernets resultat og risiko følges opp og rapporteres som fire områder med svært ulike resultat- og risikodrivere: Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig. Hva som hører til de ulike forretningsområder er beskrevet under avsnittet Virksomhetsområder.

SPARING

Sparing består av fondsforsikring, kapitalforvaltningsvirksomhetene og privatmarkedsdelen av bankvirksomheten.

For fondsforsikring har kunden den finansielle markedsrisikoen. Utbetalingene er i hovedsak tidsbegrenset, slik at Storebrand har lav risiko fra økt levealder.

For Storebrand er risikoen for fondsforsikring i hovedsak knyttet til at framtidige inntekter og kostnader endres. Det blir derfor en indirekte markedsrisiko, fordi negativ investeringsavkastning vil redusere framtidige inntekter, uten tilsvarende reduksjon i kostnader. Inntektene reduseres også dersom kunder velger å flytte. Markedsrisiko, spesielt aksjerisiko, og avgangsrisiko er derfor de største risikoene for

fondsforsikring. Det er også risiko knyttet til at kostnadene kan øke.

Kapitalforvaltningsvirksomheten tilbyr aktiv og passiv forvaltning og forvaltning av fond-i-fond strukturer for kunders regning og risiko. Operasjonelle risikoer, inkludert regelverksetterlevelse (compliance) vurderes som de største risikoene.

For bankvirksomheten er kredittrisiko og likviditetsrisiko de største risikoene. Tilnærmet hele utlånsporteføljen til privatpersoner er sikret med pant i fast eiendom.

FORSIKRING

Forsikring består av risikoprodukter og skadeforsikring. Prisen kan vanligvis endres på årlig basis hvis det skjer endringer i risikobildet.

Den største risikoen er uførhetsrisiko. Storebrand har risiko knyttet til at det blir flere uføretilfeller enn antatt og/eller at færre uføre blir arbeidsføre igjen (reakivering). Omleggingen av uføredekning i Folketrygden i Norge fra 1.1.2016, har for mange gitt bedre dekning fra Folketrygden ved nye uføretilfeller. Det vil dermed, alt annet like, redusere omfanget av Storebrands uførhetsrisiko. Storebrand tilbyr også deknings som gir utbetaling ved død, men Storebrands risiko fra dette er svært begrenset. Storebrands uføredekninger kan i hovedsak prises om på årlig basis.

Innenfor skadeforsikring er mesteparten av risikoen knyttet til utvikling i erstatningsutbetalinger fra bilforsikring og boligforsikring.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon omfatter spare – og pensjonsprodukter med rentegaranti i Norge og Sverige. De største risikoene er finansmarkedsrisiko og levetidsrisiko.

Det er felles for produktene at Storebrand garanterer for en minimum avkastning. I Norge må avkastningen være over garanti hvert enkelt år, mens det i Sverige i større grad er tilstrekkelig å oppnå garantert avkastning som et gjennomsnitt. I Sverige har nye premier lavere en 0 prosent garanti, mens eksisterende reserver har opp til 5,2 prosent garanti. I Norge tas nye premier inn med 2,0 prosent og oppregulering av pensjon skjer med 0,5 prosent garanti. Eksisterende bestand har i hovedsak garantinivåer mellom 3 og 4 prosent. Over tid vil nye premier og eventuell oppregulering bidra til at gjennomsnittlig garantinivå faller.

Det er innført ny levetidstariff i Norge for ytelsespensjon og fripoliser fra 2014. For eksisterende reserve har Finanstilsynet godkjent 7 års opptrappingsplan, og kundeavkastning utover garanti kan bidra til oppreservering. I opptrappingsperioden gir det en risikoøkning som kan sammenlignes med å øke garantirenten. Storebrands bidrag må være minimum 20 prosent av samlet oppreservering. Ved utløpet av 2016 har Storebrand fullført ca. 97 prosent av oppreserveringen.

For å oppnå tilstrekkelig avkastning fra kundeporteføljene, er det nødvendig å ta investeringsrisiko (markedsrisiko). Det skjer i hovedsak ved å investere i aksjer, eiendom og selskapsobligasjoner.

Renterisiko er i en spesiell stilling fordi renteendringer også påvirker verdien av forsikringsforpliktelsen under Solvens II. Siden pensjonsutbetalingene kan ligge svært langt frem i tid, har forsikringsforpliktelsen stor rentefølsomhet og det skal ideelt sett balanseres med tilsvarende rentefølsomhet i investeringene. Det er ikke mulig å lukke renterisikoen i Norge, men regnskapsføring til amortisert kost gjør det mulig å redusere risikoen for solvensposisjonen uten at det slår ut i økt risiko fra den årlige garantien. I Sverige er det godt samsvar mellom rentefølsomheten for eiendeler og forpliktelser.

Avkastningen for garanterte kundeporteføljer har vært god i 2016. Gode aksjemarkeder og høy eiendomsavkastning har bidratt positivt. I tillegg har rentefall og reduserte kredittpåslag gitt god avkastning for obligasjoner. I Norge har avkastningen vært mer enn tilstrekkelig til å dekke garanti pluss forventet bidrag til oppreservering. I Sverige har avkastningen på eiendeler vært bedre enn verdiøkningen på forsikringsforpliktelsen.

Gjennom 2016 har rentenivået fortsatt å falle i Sverige, mens rentenivået i Norge er på omtrent samme nivå som ved starten av året. Lav rente øker Storebrands risiko fordi det reduserer sannsynligheten for å få en avkastning høyere enn garanti. I Norge dempes effekten de nærmeste årene av at en stor andel av investeringene er obligasjoner holdt til amortisert kost som vil nyte godt av papirer kjøpt inn på høyere rentenivåer enn dagens.

Endringer i tjenstepensjonsordninger i Norge vil over tid redusere risikoen for lave renter ettersom ytelsesbaserte ordninger erstattes av innskuddspensjon eller hybridordninger uten garantert avkastning utover null prosent. Markedsendringen har mest effekt for nye innskudd, mens eksisterende reserve vil videreføres som fripoliser.

Størstedelen av de garanterte pensjonsavtalene har livslang utbetaling. Det gir økte utbetalinger hvis levetiden øker mer enn forventet. Risikoen reduseres ved at det benyttes dynamiske tariffer som inkluderer en trend for økt livslengde.

ØVRIG

Øvrig omfatter Storebrand ASA, samt selskapsporteføljene og mindre datterselskap i Storebrand Livsforsikring og SPP. I tillegg inngår utlån til næringsvirksomhet i Storebrand Bank og virksomheten i BenCo.

Eiendeler i Storebrand ASA og selskapsporteføljene er investert med lav risiko, i hovedsak i korte rentebærende papirer med høy kredittverdighet. Utlån til næringsvirksomhet i Storebrand Bank skal avvikles og er under nedbygging. Konserntasjonsrisikoen i porteføljen øker når porteføljen er under avvikling.

REGULATORISKE ENDRINGER

Regelverk som fastsettes av myndighetene har stor betydning for Storebrand. Solvens II ble innført i 2016. Den nye finansforetaksloven ble også innført i 2016.

Det pågår flere prosesser som vil kunne få stor betydning for tjenstepensjonsmarkedet fremover. Regjeringen utreder spørsmålet om overgang til et system med individuelle pensjonskonti, etter at partene i arbeidslivet har tatt opp dette. AFP-ordningen skal evalueres i 2017, og det arbeides med en ny offentlig tjenstepensjonsordning. Nye EU-regler om kundeinformasjon og rådgivning vil også prege den regulatoriske agendaen de neste årene.

EUROPEISK REGELVERK

Solvens II

Det nye europeiske soliditetsregelverket for forsikringselskaper, Solvens II, trådte i kraft 1. januar 2016. EU har varslet en evaluering av Solvens II i 2018.

Den europeiske tilsynsmyndigheten EIOPA har gjennomført en høring om metodikk for fastsettelse av den langsiktige likevektsrenten (Ultimate Forward Rate, UFR) som sammen med markedsrenter brukes for å fastsette diskonteringsrentene i Solvens II.

Det er foreslått endringer som i sum innebærer at UFR for NOK reduseres fra 4,2 pst til 3,7 pst. Det foreslås at denne reduksjonen skal fases inn med maks 20 basispunkter årlig, slik at nivået først vil bli 3,7 fra juni 2019.

Det er ventet at EIOPA vil konkludere denne saken i mars 2017.

Norske myndigheter arbeider med innføring av Solvens II-like krav for pensjonskasser. Pensjonskasser følger EUs tjenstepensjonsdirektiv (IORP), som fortsatt er basert på Solvens I-krav. Myndighetene ønsker imidlertid å innføre risikobaserte kapitalkrav i nasjonalt regelverk også for pensjonskassene, ut fra hensyn til like konkurransevilkår og lik sikkerhet for fremtidige pensjoner. Et forslag om Solvens II-like kapitalkrav for pensjonskasser har vært på høring til januar 2017 og ventes innført fra 2018.

Informasjon og rådgivning

PRIPs (Packaged Retail and Insurance-based Investment Products), MIFID II (Markets in Financial Instruments Directive) og IDD (Insurance Distribution Directive) innføres fra 2018. Dette er EU-regler som er ment å styrke forbrukerbeskyttelsen gjennom å harmonisere krav til informasjon og rådgivning. PRIIPs stiller krav om at kunder skal motta standardisert produktinformasjon (nøkkelinformasjonsdokument) ved kjøp av sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter. Kravene til dokumentet er fullharmonisert, men forordningen åpner for nasjonale valg når det gjelder hvilke produkter som skal omfattes. Finanstilsynet har foreslått at reglene skal gjelde flere produkter (fripoliser med investeringsvalg, pensjonskapitalbevis og individuell pensjonssparing) i Norge.

MIFID II og IDD er direktiver som fastsetter regler om salg og rådgivning, krav til kompetanse og etterutdanning, produktutviklingsprosesser og håndtering av interessekonflikter for hhv investeringstjenester og forsikringsprodukter. Direktivene åpner for enkelte nasjonale tilpasninger. Det ventes at verdipapirlovutvalget vil komme med forslag til gjennomføring av MIFID II i februar 2017. Det er ikke kjent når norske myndigheter vil komme med forslag til regler som gjennomfører IDD. Svensk regelverk for innføring av MIFID II vil trolig komme på plass i løpet av første halvår 2017. Dette legges her opp til å innføre et forbud mot meglerprovisjoner.

Det innføres også nye regler om personvern og hvitvasking fra 2018. Personvernforordningen stiller strengere krav til virksomheten når det gjelder bruk og gjenbruk av personopplysninger, og gir kundene rett til dataportabilitet (å kunne ta med seg sine opplysninger til annen leverandør) og til å motsette seg noen typer profilering, der deres personopplysninger blir brukt til å analysere og forutse deres adferd.

Hvitvaskingsdirektivet stiller nye krav for å identifisere, forstå og iverksette tiltak for å motvirke risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Blant annet stilles det krav til at virksomheten skal gjennomføre kundekontrolltiltak for alle kunder samt forsterkede kundekontrolltiltak ved økt identifisert risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Direktivet inneholder også krav om tilgangen til informasjon om reelle rettighetshavere, og at denne skal kunne gjøres tilgjengelig i et sentralt register. Direktivet balanserer tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering opp mot personvern

Felles for alle disse direktivene og forordninger er at det åpnes opp for større bruk av administrative sanksjoner (bøter o.l.) ved overtredelse.

NORSK REGELVERK

Finansskatt

Stortinget har i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2017 vedtatt å innføre en finansskatt. Målsettingen med denne er å kompensere for finansnæringens fritak fra merverdiavgift. Regjeringen har utredet innføring av merverdiavgift for finansielle tjenester, men mener det blir for komplisert og har i stedet foreslått og fått Stortingets tilslutning til å innføre en finansskatt med to komponenter:

- Finansskatt på lønn. Denne settes til 5 prosent og vil følge regler for arbeidsgiveravgift.
- Skattesatsen på alminnelig inntekt for foretak omfattet av finansskatten videreføres på 2016-nivå (25 prosent), mens den for øvrig settes ned til 24 prosent.

Finansskatten innføres med virkning fra 2017. Estimert årlig effekt på konsernets driftskostnader vil bli omtrent NOK 55 mill.

Tjenestepensjonsutredningen

I forbindelse med hovedoppgjøret i privat sektor våren 2016 forpliktet regjeringen seg til å gjennomføre en tjenestepensjonsutredning i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Utredningsarbeidet har omfattet:

- Om arbeidstaker bør få adgang til å opprette en personlig pensjonskonto hos en pensjonsleverandør valgt av arbeidstaker
- Arbeidstakers adgang til å foreta individuell tilleggssparing
- Spørsmål knyttet til håndtering av pensjon ved jobbskifte
- Fra hvilken alder og inntekt opptjeningen bør starte, samt varighet på ansettelsesforholdet for å få opptjening

En rapport fra en arbeidsgruppe med representanter fra Finansdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Finanstilsynet ble lagt frem i desember 2016. Arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene, finansnæringen og Forbrukerrådet har deltatt i en referansegruppe for arbeidet.

Utredningen fremmer ikke konkrete forslag, men drøfter fordeler og ulemper ved ulike modeller for individuell pensjonskonto og privat sparing til pensjon. Det vil være opp til regjeringen, i samråd med partene i arbeidslivet, å vurdere hvordan utredningen skal følges opp.

Storebrand har pekt på at en ordning med individuelle pensjonskonti kan innføres med utgangspunkt i eksisterende pensjonskonti i innskuddspensjonsordninger.

AFP-ordningen

AFP-ordningen skal evalueres av partene i arbeidslivet i løpet av 2017. AFP-ordningen er tariffestet og gir en livsvarig tilleggspensjon til ansatte i bedrifter som deltar i ordningen. Det er imidlertid en forutsetning at den ansatte oppfyller gitte kriterier på uttakstidspunktet (må jobbe i en AFP-bedrift når pensjonen tas ut, og ha gjort det i minst 7 av de siste 9 årene). Dette gjør at ansatte i liten grad kan regne AFP som en sikker del av sitt pensjonsgrunnlag. Eventuelle endringer i AFP-ordningen som gjør denne mer forutsigbar for arbeidstaker vil kunne påvirke bedriftenes vurderinger når det gjelder nivået på tjenestepensjonsdekningene.

Offentlig tjenestepensjon

Regjeringen arbeider med endringer i de offentlige tjenestepensjonsordningene for å tilpasse disse fullt ut til pensjonsreformen. Arbeids- og sosialdepartementet har offentliggjort en rapport med forslag til mulige modeller for ny tjenestepensjon i offentlig sektor. Målsettingen er å få en overgang til tjenestepensjonsordninger i offentlig sektor som bygger på pensjonsreformens prinsipper om alleårsopptjening, fleksibelt uttak og levealderjustering. Den nye ordningen skal være en netto-ordning som i privat sektor, uten samordning med folketrygdens alderspensjon. Det er foreslått et hybridprodukt, men betydelig økt kompleksitet sammenlignet med eksisterende hybridprodukt i privat sektor. Ny offentlig tjenestepensjon vil bli tema i kommende tarifforhandlinger i offentlig sektor, men trolig ikke før i 2018.

Aksjesparekonto og fondskonto

Myndighetene har arbeidet med endringer i skattereglene for privat sparing. Fra 2017 innføres en ny ordning der personlige skattytere kan opprette en aksjesparekonto. Innskudd på kontoen kan benyttes til å investere i børsnoterte aksjer og andeler i aksjefond som på kjøpstidspunktet hadde over 80 prosent andel aksjer. Gevinster ved realisasjon av aksjer eller fondsandeler på kontoen skattlegges ikke i forbindelse med realisasjonen, men først når midlene tas ut av kontoen. Utbytte fra aksjer og fondsandeler som inngår på aksjesparekontoen, går ikke inn på kontoen, men tilordnes aksjonæren direkte og skattlegges som normalt ved innvinning. Ved uttak fra kontoen anses kontohaverens innskudd som det som tas ut først.

Finansdepartementet har også foreslått å skattemessig likestille fondskonto og verdipapirfond når det gjelder beskatningen av aksjeandelen, dersom forsikringselementet er under 150 prosent.

Endringene foreslås å gjelde fra og med inntektsåret 2018. Det foreslås en overgangsregel som innebærer at aksjeandelen pr 1. januar 2018 legges til grunn ved iverksettelse av reglene, for investeringer i fondskonto gjennomført før 1. januar 2018.

SVENSK REGELVERK

Finansskatt

En offentlig utredningen med forslag om å innføre finansskatt i Sverige ble presentert i november 2016. Det er foreslått 15 prosent «finansiell verksamhetsskatt» på lønnsgrunnlaget i finansielle foretak. Som i Norge er formålet å kompensere for manglende moms på finansielle tjenester.

Den svenske finansministeren har signalisert at forslaget vil følges opp, og det ser ut til å være bred politisk støtte for en slik skatt. Den svenske finansskatten ventes innført fra 2018.

Premiepensjonssystemet

En svensk offentlig utredning med forslag til omfattende endringer i premiepensjonssystemet har vært på høring til 1. februar 2017. Utredningen foreslår å gå fra en modell med fritt fondsvalg til en modell hvor ikkevalgs-alternativer levert av det syvende AP-fondet vil få stor betydning. Nye pensjonssparere skal plasseres direkte i dette fondet, og må eventuelt selv aktivt velge andre fond. Eksisterende sparere må aktivt bekrefte sitt fondsvalg hvert syvende år. De vil få informasjon om dette, og hvis de ikke aktivt bekrefter sitt valg vil hele fondskapitalen bli overført til ikkevalgs-alternativet AP7 Såfa.

Det ser ut som om forslaget vil få bred støtte i den tvverrpolitiske pensjonsarbeidsgruppen, og det vurderes som sannsynlig at det blir gjennomført, trolig fra 1. juli 2017.

BÆREKRAFT I STOREBRAND-KONSERNET

Storebrand-konsernet har jobbet systematisk og målrettet med bærekraft i nesten 20 år. Bærekraftsarbeidet vårt har utspring i forvaltningen av egne aktiva; bærekraft er en viktig grunnpilar i Storebrands investeringsstrategi. Konsernet har publisert miljørapporter siden 1995 og bærekraftsrapporter basert på den tredelte bunnlinjen (økonomi, miljø og sosialt ansvar) siden 1999. Bærekraftsrapporteringen har vært en integrert del av årsrapporten og attestert av en uavhengig part siden 2008. Storebrand rapporterer i henhold til GRI G4 standarden og tilfredsstillende nivå *Core*. Mer informasjon og rapportering som gjelder bærekraft er gitt av selskapets ledelse på <https://www.storebrand.no/om-storebrand/barekraft>

Storebrand ønsker å være åpne og sender inn resultater til en rekke analysebyråer og indekser for bærekraft, herunder Carbon Disclosure Project, Dow Jones Sustainability Index (DJSI), Corporate Knights, Vigeo og Sustainalytics. Storebrand er et av få selskaper som har vært på Dow Jones Sustainability Index samtlige av de siste 17 årene, rangert som nummer 11 globalt, innenfor forsikringsbransjen i 2016

GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER

Storebrand har et forpliktende engasjement når det gjelder å påvirke samfunnet på en positiv måte med sine produkter og tjenester. Storebrand bruker også globale standarder for miljø og menneskerettigheter som et grunnlag for sitt arbeid for bærekraft og bærekraftige finansielle produkter, for eksempel FNs prinsipper for ansvarlig forretningsdrift, Global Compact. Disse prinsippene utgjør et grunnlag for Storebrands retningslinjer for bærekraft. Storebrand støtter FNs menneskerettighetskonvensjoner, FNs miljøkonvensjoner, ILOs kjernekonvensjoner, FNs konvensjon mot korrupsjon og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter. Storebrand har også undertegnet FNs prinsipper om ansvarlige investeringer og FNs prinsipper om bærekraftig forsikring.

Bærekraftig utvikling kjennetegnes av en utvikling som oppfyller behovene til den nåværende generasjonen uten at det går på bekostning av fremtidige generasjoners muligheter til å oppfylle sine behov. For Storebrand handler bærekraft om egne langsiktige forretningsperspektiver og sikkerhet for kundene. Som leverandør av pensjonsspareordninger er det avgjørende å ha et langsiktig perspektiv, og skape avkastning for kundene uten negativt å påvirke den verden som kundene skal pensjoneres i.

Storebrand-konsernets retningslinjer for bærekraft

- Storebrands ambisjon er at vi gjennom våre produkter og tjenester skal bidra til å løse samfunnsproblemer og skape en bærekraftig utvikling, lokalt og globalt.
- Storebrand skal forene lønnsom forretningsdrift med sosiale, etiske og miljømessige mål og aktiviteter.
- Storebrand stiller krav til bærekraft, samfunnsansvar, miljøarbeid og etikk internt i konsernet og hos alle samarbeidspartnere og leverandører.
- Bærekraft skal gjennomsyre vår utvikling av nye finansielle produkter og tjenester og være fullt integrert i vår kapitalforvaltning.
- Storebrand har som mål å være ledende innenfor bærekraft i Norden og blant verdens fremste innenfor bærekraftige investeringer.
- Samtlige av Storebrandkonsernets egenforvaltede midler er underlagt Storebrandstandard, en minstestandard for bærekraftige investeringer som er fastsatt av konsernledelsen.
- Storebrand skal integrere bærekraftshensyn i vår forsikringsvirksomhet, innenfor produktutvikling, kundebehandling og markedsføring.
- Storebrand skal sikre kontinuerlig redusert miljøbelastning fra egen virksomhet.
- Storebrand skal arbeide aktivt for å hindre at samfunnsskadelige aktiviteter og kriminelle handlinger finner sted i tilknytning til egen virksomhet.
- Storebrand skal ha en transparent styringsstruktur i henhold til nasjonale og internasjonale standarder for eierstyring og virksomhetsledelse.

FORNYET OG STYRKET STRATEGISK SATSNING PÅ BÆREKRAFT

I 2016 fornyet og utvidet Storebrand sitt organisatoriske engasjement med hensyn til bærekraft og positiv samfunnspåvirkning.

Konsernledelsen lanserte en virksomhetsomfattende konsultasjonsprosess, der alle ansatte ble bedt om å bidra til å formulere Storebrands formål knyttet til bærekraft. Alle ansatte hadde muligheten til å bidra både til å formulere det endelige formålet, og til å identifisere spesifikke målområder for bærekraft som Storebrand burde fokusere på. Gjennom en nettbasert undersøkelse og en rekke arbeidsgrupper i Sverige og Norge ble en ny plan for å måle og prioritere Storebrands samfunnspåvirkning etablert. Den viktigste endringen er at mål for samfunnspåvirkning fastsettes i sammenheng med forretningsmessige mål og følges opp av konsernledelsen og styret kontinuerlig gjennom året.

Denne nye planen vil gjøre det lettere for Storebrand å videreutvikle målingen, bedre forstå og forbedre konsernets samfunnsnivå. Dette er en naturlig fortsettelse av Storebrands arbeid innenfor bærekraft. Den nye planen vil rapporteringen av samfunnsnivå utvides i 2017.

Dialog med interessenter

Bærekraftsarbeidet forutsetter en nær dialog med nøkkelaktører i samfunnet. Hvert år arrangeres en dialog med interessenter, og besvarer spørsmål og tar imot tilbakemeldinger om hva som forventes av bærekraftsarbeidet vårt. Dialogene omfatter sektorsamarbeid om bærekraftsspørsmål nasjonalt og internasjonalt, individuell dialog med aktuelle NGO-er, samarbeid med academia om bærekraftsforskning samt deltakelse i viktige nasjonale og internasjonale fora og konferanser. Storebrand er aktive i sentrale bærekraftsorganisasjoner, som UNEP FI, Swesift og det svenske investerings samarbeidet, Sustainable Value Creation. I tillegg er Storebrand medlem av Swedish Leadership for Sustainable Development (SLS) sammen med over 20 av Sveriges største børsnoterte selskaper. Nettverket koordineres av SLS og målet er å utvikle spesifikke prosjekter og modeller for arbeid med bærekraftig utvikling.

I 2016 har Storebrand deltatt i interessentdialoger om klimarisiko og -rapportering som en oppfølging av klimaåret 2015. Storebrand har vært en del av Sveriges Finansdepartements dialoger om en nasjonal rapportering om karbonproduktivitet i investeringsfond i Sverige og i de to arbeidsgruppene for sektoren som utarbeidet en standard for karbonproduktivitet (Svensk Försäkring og Fondbolagens Förening). Storebrand har sluttet seg til to internasjonale initiativer med fokus på rapportering og reduksjon av karbonavtrykket for egne aksjeinvesteringer, Montreal Pledge (<http://montrealpledge.org/>) og Portfolio De-carbonisation Coalition (<http://unepfi.org/pdc/>).

I løpet av året har den nordiske organisasjonen for miljømerking, Svanen, utviklet et forbrukermerke for bærekraftige fond, og Storebrand har aktivt deltatt i dette arbeidet i løpet av året. Storebrand har også vært i dialog med et konsortium av NGO-er under paraplyen til Fair Finance Guide, som forespurte større transparens fra bransjen når det gjelder retningslinjene for bærekraftige investeringer.

Storebrand har i samarbeid med WWF Norway stilt som vert i Arendalsuka, der nasjonale utsendinger innenfor politikk, samfunn og næringsliv møtes for å diskutere og utvikle retningslinjer for nåtiden og fremtiden. Temaet var det grønne skifte.

Vesentlighetsanalyse

I 2014 gjennomførte Storebrand en vesentlighetsanalyse. Formålet var å få et bilde av hvilke områder det er viktigst at Storebrand jobber med. Analysen identifiserte følgende vesentligheter: mistro til bransjen, klimaomstilling, korrupsjon og økonomisk kriminalitet samt overutnyttelse av naturressurser. Interessentdialogene i 2015 og 2016 bekrefter disse hovedområdene, I tillegg har Storebrand økt fokuset på klima og klimarisiko og introdusert et nytt område; påvirkning. Dette innebærer å forstå, øke, måle og rapportere konsernets samfunnsnivå. Tilleggsinformasjon finnes på www.storebrand.no under bærekraft.

Klimatiltak

Storebrand har økt oppmerksomheten på klimarisikoen i samfunnet gjennom:

- klimarapportering
- å redusere klimarisikoen i egne investeringer
- å introdusere produkter med lav klimarisiko til forbrukermarkedene

Siden 2015 har Storebrand rapportert eksternt om karbonproduktiviteten til aksjeinvesteringer og knyttet dem til relevante indekser. Klimapåvirkning er også en integrert og avgjørende del av bærekraftsanalysen av alle eierandeler, og kan føre til utelukkelse av selskaper med dårlige klimastrategier. Storebrand har i løpet av 2016 utviklet og introdusert 6 fossilfrie fond som en del av bærekraftstandarden.

STOREBRANDS MILJØ- OG KARBONAVTRYKK

Storebrand har vært klimanøytral siden 2008. Utslipp gjennom flyreiser og energiforbruk, kompenseres for ved kjøp av verifisertrammeverk til REDD-programmet og Verified Carbon Standard. Storebrand samarbeider med Wildlife Works om kjøp av utslippstillatelser fra Kasigau Wildlife Corridor i Kenya, et truet skogsområde av høy biologisk viktighet.

Bærekraft er også en viktig parameter ved valg av leverandører. Selskaper som er ekskludert fra investeringer av bærekraftshensyn, er automatisk diskvalifisert som leverandører til konsernet. I forbindelse med anskaffelsesprosesser følger Storebrand et rammeverk og uttrykker klare forventninger om forbedringsområder når det er nødvendig.

BÆREKRAFT I PRODUKTER OG TJENESTER

Storebrand forbedrer kontinuerlig bærekraftsnivået gjennom produkter og tjenester. I Storebrands nye plan for samfunnsnivå er det laget mål for direkte samfunnsnivå. Det er også mål for fortsatt utvikling og økning av bærekraftige produkter innenfor alle forretningsområder.

Bærekraftige investeringer

Storebrand utnytter mulighetene til å skape bedre forretningsvirksomhet i en bærekraftig økonomi gjennom egne bærekraftige investeringer og ved å analysere globale trender, som befolkningsvekst og ressursknapphet, vekst i fremvoksende økonomier, og etterspørselen etter bærekraftige produkter vil i økende grad påvirke næringslivet i fremtiden.

Storebrand har en betydelig innflytelse gjennom investeringer i flere tusen selskaper i alle sektorer og regioner av verden. Bærekraft handler om å investere i selskaper som er godt posisjonert for å gripe de store mulighetene som ligger i overgangen til en grønn økonomi.

Storebrand-standarden gjelder alle Storebrands egenforvaltede fond og pensjonsporteføljer. Kravene gjelder både for aksjer og obligasjoner i Norge, Sverige og internasjonalt. Standarden betyr at utelukkelse av enkelt-selskaper som bryter internasjonale normer og konvensjoner, eller som er blant de 10 prosent minst bærekraftige selskapene i høyrisikobrancher.

Følgende områder dekkes av Storebrand-standarden:

- Menneskerettigheter og folkerett.
- Korrupsjon og økonomisk kriminalitet.
- Alvorlige skader for klima og miljø.
- Kontroversielle våpen: landminer, klaseammunisjon og kjernevåpen.
- Tobakk.
- Utelukkelse av selskaper som har de dårligste resultatene innen bærekraft og klimatilstand i høyrisikobrancher.
- Per 4. kvartal 2016 var 178 selskaper utelukket fra investeringer.

Det utøves aktivt eierskap i en mer bærekraftig retning. Påvirkning av selskaper i porteføljen gjennom direkte kontakt og gjennom samarbeid med eksterne ledere og gjennom UNPRI.

Bærekraftig forsikring

Storebrand Forsikring bidrar til å skape et bærekraftig samfunn ved å gi kundene finansiell trygghet hvis en ulykke skulle skje. Storebrand Forsikring jobber med bærekraft ut fra to perspektiver: Gjennom fordelaktig prising når kunder viser bærekraftig atferd, og ved å utvikle produkter og konsepter som er ment å forhindre skade, funksjonshemming og helseproblemer. Storebrand overvåker om bedriftskundene driver virksomheten sin ut fra prinsipper om samfunnsansvar. For eksempel vil et selskap som jobber godt innenfor områdene helse, miljø og sikkerhet, belønnes i form av lavere pris på personalforsikring. På denne måten stimuleres det til bærekraftighet i kundenes drift.

Storebrand ønsker å bidra til å forhindre skader, funksjonshemming og helseproblemer. Forsikringskonsepter som aktivt hjelper ansatte som blir syke, med å komme tilbake til jobben raskt, og dermed redusere risikoen for arbeidsuførhet, er positivt for individet, samfunnet og forsikringsselskapet. Et viktig instrument i denne sammenhengen er helseforsikring, der vi kan etablere en dialog med den ansatte og gjennomføre et behandlingsløp for å bringe den ansatte raskt tilbake til jobben.

Storebrand skal vise kundene hvilke muligheter de har til å velge sosialt ansvarlige alternativer også innenfor forsikring. Gjennom styrket kundekommunikasjonen og økt synlighet i forbindelse med forhindring av skade og produktutvikling, vektlegges det hva kunder kan gjøre, gjennom både små og store tiltak, for å bidra til et bærekraftig samfunn. Målet er at kundene skal handle på en mer bærekraftig måte med hensyn til sosiale og økonomiske spørsmål, i tillegg til miljøet.

ORGANISASJON OG ARBEIDSMILJØ

KOMPETANSE

Høy kompetanse er en av Storebrands viktigste suksessfaktorer, og danner basis for fornyet vekst. I Storebrand er kompetanse ensbetydende med evnen hver enkelt ansatt har til å utføre og håndtere visse oppgaver og situasjoner. Denne evnen bygges opp av både kunnskap og erfaring, ferdigheter, motivasjon og personlighet. Storebrand er med på å skape en fremtid å glede seg til. Kundene våre skal på en enkel og bærekraftig måte få en bra pensjon og en bra verden å bli pensjonist i. Dette gjøres gjennom å være modige veivisere og gå i bresjen for en bærekraftig utvikling. kompetanseutviklingen skal støtte opp under dette.

I Storebrand skal alle ansatte ha mulighet til å utvikle seg i takt med selskapets behov. Selskapet har i 2016 hatt fokus på at den aller største og viktigste delen av kompetanseutviklingen skjer gjennom tilrettelegging for utvikling i det daglige arbeidet. Kompetanseutvikling skal skje ved at ansatte får utfordrende arbeidsoppgaver i sin stilling, og at de får mulighet til å utvikle seg for nye krav og oppgaver. Det skal skapes større bredde i ansattes yrkeskompetanse, som igjen skal bidra til økt omstillingsevne og større omstillingsmuligheter for konsernet.

Som et ledd i dette, og en konsekvens av digitaliseringen av samfunn og arbeidsliv, har konsernet etablert en slagkraftig enhet for digital forretningsutvikling. Denne enheten ville ikke bare drive innovasjon i en kunde- og tjenestedimensjon, men også i form av organisering, ledelse og arbeidsprosesser.

Storebrand Akademiet er konsernets satsning på skreddersydde lederutviklingsprogrammer. Et nytt kull er startet opp i 2016 med 20 dyktige ledere. Kurset strekker seg over ett år.

MANGFOLD

Vi er opptatt av at organisasjonen skal speile våre kunder og det marked vi opererer i. Mangfold bidrar til økt innovasjon og læring i organisasjonen. Storebrand får i 2016 hele 83 poeng av 100 mulige i spørreundersøkelse om arbeidet med mangfold. I ambisjonen ligger systematisk arbeid og sammensetning av ansatte som skal avspeile samfunnet som helhet. Gjennomsnittsalderen i Storebrand er 43 år og ansienniteten 10 år. Storebrand har 1745 ansatte i konsernet ved årets utgang.

Ved utgangen av året var 41 prosent av lederne i konsernet kvinner og 48 prosent av de ansatte er kvinner. Dette representerer en liten nedgang fra året før, som følge av at Storebrand ikke lenger har eierandel i et baltisk selskap der kvinneandelen var over 50 prosent. I SPP er 49 prosent av lederne kvinner. Storebrand har gjennom flere år arbeidet systematisk med å identifisere framtidens lederkandidater og fremme en jevn kjønnsfordeling. Det har vært jobbet målrettet med lederutvikling innenfor strategisk og operativ ledelse, kommunikasjon og endring. Målet er å sikre fremtidig kompetansebehov, for å videreutvikle Storebrand til å møte samfunnets og markedets endrede behov.

I 2016 er 32 prosent av styremedlemmene i Storebrand ASA kvinner. Storebrands datterselskaper hadde i snitt en kvinneandel på 31 %. I konsernledelsen var tallet 22 % største delen av året.

Selskapet tilstreber likebehandling og like muligheter i alle interne og eksterne rekrutterings- og utviklingsprosesser. Det er ikke avdekket vesentlige forskjeller i lønn som kan tilskrives kjønnsforskjeller. Forøvrig er dette noe selskapet vil følge opp og foreta jevnlige målinger på Hovedkontoret er et universelt utformet bygg, som ble re-sertifisert som miljøfyrtårn i 2016.

ÅRLIG MEDARBEIDERUNDERSØKELSE

Nedenfor er oppgitt noen resultater fra medarbeiderundersøkelsen for 2016, da konsernet ser en klar sammenheng mellom medarbeidernes engasjement og høy arbeidsglede som gir bedre kundeopplevelser og kundetilfredshet. Resultatene fra undersøkelsen viser gjennomgående gode resultater der Storebrand scorer godt over snittet i bransjen.

Tallet for arbeidsglede er stabilt fra 2015 til 2016. Arbeidsgiverens omdømme er også positiv og stabil og det er fortsatt gode tall for lojalitet, som er summen av trofasthet og engasjement. Her er reduksjonen siden 2015 kun ett prosentpoeng, i en tid der antall ansatte er betydelig redusert og et datterselskap er solgt. Trofasthet måles ved ansattes ønske om å jobbe i Storebrand og at de ansatte anbefaler selskapet som arbeidsplass for andre.

På spørsmål om de ansatte synes det er verdifullt at Storebrand-konsernet ønsker å være ledende innenfor bærekraft, er tendensen fortsatt positiv og stabil.

Resultatet viser at medarbeiderne har stabilt høy tillit til nærmeste leder og scorer høyt, og høyere enn 2015 på samarbeid i organisasjonen. Konsernet har også gode og stabile resultater på medarbeidernes tilfredshet med jobbinnhold samt læring og utvikling.

SYKEFRAVÆR

Konsernets sykefravær har gjennom mange år vært stabilt lavt. Konsernets resultat for sykefraværet i 2016 er på 3,7 prosent. Dette fordeler seg med 3,9 prosent for den norske delen og 3,1 prosent for den svenske. Storebrand har vært en inkluderende arbeidslivsbedrift siden 2002, og konsernets ledere har gjennom årene opparbeidet gode rutiner knyttet til god oppfølging av ansatte ved sykdom. Alle ledere med norske ansatte må ta obligatoriske HMS-kurs der oppfølging av sykdom er en del av læringsløpet.

Storebrands helseklinikker på hovedkontoret i Norge, samt en god helseforsikring for alle ansatte, er positive bidragstyper til Storebrands lave sykefravær. Storebrand vedtok ved årsslutt 2016 å tilby ansatte «Raskt tilbake». Dette er et forebyggende tilbud der ansatte som står i fare for å bli syke, kan få hjelp.

Ansatte på hovedkontoret i Norge kan trene i spinning-rom, styrkerom og egen idrettshall. 65 prosent av de ansatte i Norge er medlemmer av Storebrand Sport. I Sverige er alle ansatte medlemmer av SPP Fritid. Alle medarbeidere der har tilgang til subsidierte bidrag til trening og «friskvård». I likhet med hovedkontoret i Norge har de tilgang til treningslokaler med ulike aktiviteter og tilrettelagt trening.

Det har ikke vært meldt om personskader, materielle skader eller ulykker i Storebrand-konsernet i 2016.

ETIKK OG TILLIT

Storebrand lever av tillit og arbeider systematisk med å etterleve en god etisk standard. Selskapet stiller krav om at konsernets medarbeidere skal følge en høy etisk standard. Konsernet har et felles etisk regelverk, som er tilgjengelig på intranettet på tre språk. På intranettet finner ansatte varslingsrutiner, brosjyrer, anonym postkasse, dilemmaer, spørsmål og svar-oversikter og presentasjoner slik at oppmerksomhet og refleksjon rundt temaet kan være høyt på alles agenda. Alle ledere må årlig bekrefte skriftlig at de har diskutert etikk og etiske dilemmaer, informasjonssikkerhet, økonomisk kriminalitet og HMS på avdelingsmøter.

Ansatte har tatt og tar selskapets e-læringskurs i etikk. I 2016 tok 136 ansatte kurset, og 148 kurset i antikorrupsjon. Konsernet har i tillegg obligatoriske etikk-kurs for ledere, inkludert hvitvasking og korrupsjon. Der øver ledere på dilemmaer hentet fra Storebrands hverdag siste 20 år. Dessuten trenes Storebrands ledergrupper tilsvarende, da det er selskapets erfaring at slike dilemma-diskusjoner er veldig nyttig, og gjør ledere bedre rustet til å gjenkjenne situasjoner som kan oppstå. Ledere trener også sine ansatte tilsvarende. Selskapets autoriserte finansielle rådgivere gjennomgår et spesielt tilpasset opplæringsprogram.

EIERSTYRING OG SELSKAPSEDELSE

Ledelsen og styret i Storebrand vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse. Storebrand etablerte prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i 1998. Storebrand avlegger i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse (senest revidert 30. oktober 2014) en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse. For en nærmere redegjørelse

rundt Storebrands eierstyring og selskapsledelse, se kapittel for Eierstyring og selskapsledelse.

Styret gjennomførte en styreevaluering for 2016 der Storebrands administrasjon deltok. I 2016 ble det holdt tolv styremøter. Styrets arbeidsform reguleres i egen styreinstruks. Styret har opprettet tre rådgivende underutvalg: kompensasjonsutvalget, revisjonsutvalget og risikoutvalget.

I løpet av 2016 har det skjedd følgende endringer i Storebrands styrings- og kontrollorganer:

Styret i Storebrand ASA

Nils Are Karstad Lysø er trådt ut av styret og Jan Chr. Opsahl er valgt inn som nytt medlem.

Representantskapet

Avviklet i henhold til finansforetaksloven ved vedtak i ordinær generalforsamling i 2016.

Valgkomiteen

Odd Ivar Biller og Tor Olav Trøim er valgt inn som nye medlemmer. Leif Ola Rød er trådt ut av valgkomiteen.

Styret takker de fratrådte medlemmene av styret, valgkomiteen og representantskapet for verdifull innsats for selskapet.

FREMTIDSUTSIKTER

RESULTATUTVIKLING

Storebrand er markedsleder innenfor salg av pensjonsløsninger til norske bedrifter. Innskuddspensjonsordninger er den dominerende løsningen for pensjonssparing i Norge. Markedet for innskuddspensjon er i vekst og Storebrands reserver innfor Unit Linked økte med 21 % fra i fjor. Storebrand har også en sterk utfordrerrolle innenfor salg av pensjonsløsninger til svenske bedrifter og veksten i Unit Linked reserver i SPP var på 10 % fra i fjor. Det er forventet god vekst i salg av innskuddspensjon fremover. Det jobbes med å styrke lønnsomheten innenfor dette området.

Fordelsprogram for ansatte i bedrifter som har pensjonsordning i Storebrand er et viktig satsingsområde fremover. Salg av bankprodukter og skadeforsikring bidrar til forventet vekst innenfor segmentene Sparing og Forsikring. Konkurransen i markedet har ført til marginpress innenfor disse segmentene som stiller krav til kostnadsreduksjoner og tilpasninger i distribusjon og produktløsninger for å oppnå fortsatt lønnsom vekst. For å realisere ambisjonene innenfor personmarkedet må salget økes fremover.

Kapitalforvaltning er et viktig forretningsområde innenfor segmentet Sparing. Kapitalforvaltning har jevn vekst i reserver og god lønnsomhetsutvikling.

Segmentet Garantert pensjon er i en langsiktig avvikling og samlede reserver for garantert virksomhet synker. Det er imidlertid fortsatt vekst i reservene knyttet til fripoliser som følge av at bedrifter velger å konvertere gamle ytelsesordninger til innskuddsordninger. Fremover forventes veksten i fripoliser å avta og det vil være en flat utvikling i reserver over flere år før reservene begynner å falle. Fripolisebestanden bidrar ikke til konsernets resultat med dagens rentenivå. Garanterte reserver utgjør en stadig mindre andel av konsernets samlede reserver og var ved utgangen av året på 65 %.

Det er målsatt at samlede nominelle kostnader skal være lavere i 2018 sammenlignet med nivået ved utgangen av 2015. Storebrand vil fortsatt gjøre utvalgte investeringer i vekst. Partnerskapet med Cognizant forventes å gi reduserte kostnader for konsernet de neste årene.

I 2016 ble det satt opp et nytt forretningsområde for digital utvikling. Storebrand har samlet ressursene i konsernet som jobber med digital forretningsutvikling og vil fremover legge stor innsats i å lykkes med en digitalisering av salg og betjening drevet av kundeinnsikt og som også bidrar til en effektivisering av virksomheten.

MARKEDSUTVIKLING

Norsk tiårig rente har steget med ca. 0,6 prosentpoeng i fjerde kvartal og er over nivået ved inngangen til året. Svenske tiårige renter har også steget med ca. 0,4 prosentpoeng i fjerde kvartal, men er fortsatt under nivået ved inngangen til året. Svenske renter er påvirket av en svært ekspansiv pengepolitikk. Renteoppgangen i verden er i stor grad drevet av USA hvor den tiårige rentene har steget med over ett prosentpoeng siden bunnen i juli 2016. Renteoppgangen har fortsatt i 2017.

Den kortsiktige renten er fortsatt lav i euro-området påvirket av at den europeiske sentralbankens ekspansive pengepolitikk. Det første skrittet i nedskaleringen av sentralbankens program for kjøp av rentepapirer er tatt og det forventes en gradvis reduksjon i programmet fremover. Tyskland opplever økonomisk fremgang som legger press på rentesettingen i Europa.

Finanssektoren preges også av en svak kapitalisering av enkelte europeiske banker i kombinasjon med svekkede kredittporteføljer. Myndighetene har gjennomført tiltak i flere land for å avhjelpe situasjonen i enkelte utsatte banker. Vi ser en konsolidering av forsikringselskaper i Europa.

RISIKO

Markedsrisiko er konsernets største risiko. I styrets ORSA prosess er spesielt utviklingen i rentenivå, kredittpåslag, aksje- og eiendomsverdier vurdert til å være de største risikoene som påvirker konsernets solvens. Storebrand har tilpasset seg det lave rentenivået gjennom bygging av bufferkapital. Over tid vil nivået på den årlige rentegarantien reduseres. På lang sikt vil et vedvarende lavt rentenivå være en risiko for at produkter med høye rentegarantier går med underskudd og det er derfor viktig å kunne oppnå en avkastning som overgår rentegarantien i produktene. Storebrand har derfor tilpasset aktivisasiden ved å bygge en robust portefølje med obligasjoner til amortisert kost for å oppnå den garanterte renten. Av forsikringsrisiko er økt forventet levealder og utviklingen i uføre de faktorene som påvirker solvensen mest. Operasjonell risiko følges tett opp og vil også kunne ha en vesentlig effekt på solvensen.

ENDRINGER I SOLVENS II-REGELVERKET

EIOPA vurderer endringer i metodikken for fastsettelse av den langsiktige likevektsrenten (Ultimate Forward Rate, UFR) som sammen med markedsrenter brukes for å fastsette diskonteringsrentene i Solvens II. UFR utgjør summen av en forventet realrente (felles for alle valutaer) og en forventet inflasjon (valutaspesifikk). Det foreslås endringer som i sum innebærer at UFR for NOK reduseres fra 4,2 % til 3,7 % og at endringen fases inn med maks 20 basispunkter årlig. Hvis forslaget blir vedtatt vil dette føre til en lavere solvensmargin for Storebrand, avhengig av rentenivået. Saken er til behandling i EIOPA.

EU-kommisjonen har bedt EIOPA vurdere endringer i Solvens II-regelverket, i hovedsak knyttet til standardmodellen for beregning av kapitalkrav. EIOPA har utarbeidet et høringsnotat, og det pågår nå en høring med frist 3. mars 2017. Formålet er en gjennomgang av regelverket for å 1) sikre at kapitalkravene står i forhold til reell risiko, 2) sikre konsistent behandling mellom land og 3) forenkling. Høringsnotatet vurderer ulike alternativer knyttet til 21 temaer. Disse er bl. a. knyttet til eksponering mot regionale og lokale myndigheter, kalibrering av dødelighetsrisiko, mulighet for å benytte selskaps-spesifikke parametere for livsforsikring, valutarisiko på gruppenivå, renterisiko, skatt og risikomargin. Det fremmes ikke konkrete anbefalinger. Etter høringen er det ventet at EIOPA vil komme med sine anbefalinger til EU-kommisjonen.

UTREDNING AV EGEN PENSJONSKONTO

Utredningen «Egen pensjonskonto og andre tilpasninger i privat tjenestepensjon» ble lagt frem av en embedsmannsgruppe i desember 2016. Utredningen følger opp statsministerens brev til partene i forbindelse med hovedoppgjøret 2016, hvor regjeringen lovet å utrede en del spørsmål knyttet til tjenestepensjon i privat sektor.

Utredningen har tre hovedtemaer:

- Mulige løsninger for en ordning med egen pensjonskonto, hvor pensjonsopptjening fra flere arbeidsgivere kan samles.
- Mulige løsninger for individuell tilleggssparing i tjenestepensjonsordningene.
- Fra hvilken alder og inntekt opptjeningen bør starte, samt varighet på ansettelsesforholdet for å få opptjening (sparing fra første krone).

Arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene, finansnæringen og Forbrukerrådet har deltatt i en referansegruppe for arbeidet. Utredningen fremmer ikke konkrete forslag, men drøfter alternative modeller. Det vil være opp til partene (LO og NHO) og regjeringen å ta stilling til hvordan utredningen skal følges opp videre.

FINANSSKATT

I forbindelse med Stortingets behandlingen av statsbudsjettet for 2017 ble det vedtatt en finansskatt med to elementer:

- Finansskatt på lønn. Denne settes til 5 prosent og vil følge reglene for arbeidsgiveravgift
- Skattesatsen på alminnelig inntekt for foretak omfattet av finansskatten videreføres på 2016-nivå (25 prosent), mens den for øvrig settes ned til 24 prosent

Finansskatten gjelder med fra og med inntektsåret 2017.

OFFISIELT REGNSKAP STOREBRAND ASA

I samsvar med norsk regnskapslovgivning bekrefter styret i Storebrand ASA at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra fortsatt drift er til stede. Styret er ikke kjent med at det har inntruffet hendelser etter balansedagen som har vesentlig betydning for det avlagte årsregnskapet og konsernregnskap.

Storebrand ASA er holdingselskapet i Storebrand-konsernet, og regnskapet er avlagt i henhold til regnskapslov, god regnskapsskikk og forskrift om årsregnskap for forsikringselskaper.

Storebrand ASA oppnådde et resultat før skatt i 2016 på NOK 829 mill., mot NOK 333 mill. i 2015. Konsernbidrag fra investeringer i datterselskaper utgjorde NOK 899 mill., mot NOK 519 mill. i 2015.

RESULTAT I STOREBRAND ASA

NOK mill.	2016	2015
Konsernbidrag og utbytte	899	519
Netto finansposter	5	-93
Driftskostnader	-76	-93
Resultat før skatt	829	333
Skatt	-91	-81
Årsresultat	738	252

OPPSTILLING OVER TOTALRESULTAT

NOK mill.	2016	2015
Årsresultat	738	252
<i>Andre resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres over resultatet</i>		
Endringer estimatawik pensjoner	-41	-18
Skatt på andre resultatkomponenter	10	5
Sum andre resultatelementer	-31	-14
Totalresultat	707	238

ANVENDELSE AV ÅRSRESULTAT

Årsresultatet for 2016 i Storebrand ASA utgjorde NOK 738 mill. sammenlignet med NOK 252 mill. i 2015.

Kapitalstyring og utbytte

Storebrand har etablert et rammeverk for kapitalstyring som knytter utbytte til solvensgraden. Målsettingen er en solvensgrad på over 150 % inklusiv overgangsregler. Solvensgraden ved utgangen av fjerde kvartal var 157 %. Et minimumsnivå for utbytte er en solvensgrad uten overgangsregler på 110%. Solvensgraden uten overgangsregler ved utgangen av fjerde kvartal var 144 %. Solvensnivået viser at konsernet er robust for virksomhetens risiko. Det er ventet en gradvis forbedring i den underliggende solvensmarginen i årene som kommer. Dette skyldes i hovedsak avslutningen av reservestyrking for økt levealder, forventet resultatskapning i konsernet og redusert kapitalkrav fra garantert virksomhet. Reservestyrkingen for økt levealder forventes avsluttet i 2017.

Styret foreslår for generalforsamlingen et utbytte på NOK 695 mill. tilsvarende NOK 1,55 per aksje for regnskapsåret 2016. For 2017 forventes et utbytte på over 35 % av konsernresultatet før amortisering etter skatt. Forventet utvikling i solvensmargin tilsier en gradvis økning i utbyttegrad utover dette fra 2018.

ANVENDELSE AV ÅRSRESULTAT I STOREBRAND ASA

NOK mill.	2016	2015
Årsresultat	738	252
Disponeringer		
Overføring til annen egenkapital	43	252
Avsatt aksjeutbytte	695	
Sum disponeringer	738	252

LYSAKER, 7. FEBRUAR 2017
STYRET I STOREBRAND ASA

Birger Magnus (sign.)
Styrets leder

Karin Bing Orgland (sign.)

Laila S. Dahlen (sign.)

**Gyrid Skalleberg Ingerø
(sign.)**

Martin Skancke (sign.)

**Håkon Reistad Fure
(sign.)**

Jan Chr. Opsahl (sign.)

**Arne Fredrik Håstein
(sign.)**

Knut Dyre Haug (sign.)

Heidi Storruste (sign.)

Odd Arild Grefstad (sign.)
Administrerende direktør

- [1] Etter skatt, justert for amortisering av immaterielle eiendeler. Dokumentet inneholder alternative resultatmål (APM) som definert av European Securities and Market Authority (ESMA). På Storebrand.com/ir ligger det en oversikt over APM brukt i finansiell rapportering.
- [2] Etter skatt, justert for amortisering av immaterielle eiendeler. Dokumentet inneholder alternative resultatmål (APM) som definert av European Securities and Market Authority (ESMA). På Storebrand.com/ir ligger det en oversikt over APM brukt i finansiell rapportering.
- [3] Resultat før oppreservering økt levealder, amortisering og skatt.
- [4] Resultatoppstillingen bygger på rapporterte IFRS-resultater for de enkelte selskapene i konsernet. Oppstillingen avviker fra offisielt regnskapsoppsett. Dokumentet inneholder alternative resultatmål (APM) som definert av European Securities and Market Authority (ESMA). På Storebrand.com/ir ligger det en oversikt over APM brukt i finansiell rapportering.
- [5] Justert for valuta
- [6] Se note 29 for mer informasjon
- [7] Kostnadslinjen ble negativt påvirket med NOK 30 mill. i omstillingskostnader i 2015. Den samme linjen er positivt påvirket med NOK 19 mill. i 2016 som er netto effekt av omstillingskostnader, endret pensjonsordning for egne ansatte samt ekstraordinære nedskrivninger i 2016.
- [8] Helseforsikring er 50 % eid av Storebrand ASA og 50 % eid Munich Health.
- [9] Justert for netto negative engangseffekter knyttet til omstilling, pensjon og nedskrivninger i på MNOK 1 i 2016 og negative engangseffekter knyttet til omstilling i 2015 på MNOK 115

Eierstyring og selskapsledelse

God selskapsledelse og eierstyring er viktig for at virksomheten skal nå sine fastsatte mål, herunder best mulig ressursutnyttelse og god verdiskaping. Storebrand-konsernet (heretter kalt Storebrand) arbeider kontinuerlig med å forbedre både de overordnede beslutningsprosessene og den daglige selskapsledelsen.

Prinsippene for eierstyring og selskapsledelse i Storebrand er fastsatt i samsvar med den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse. Ledelsen og styret i Storebrand ASA (heretter kalt styret) vurderer årlig de fastsatte prinsippene for eierstyring og selskapsledelse, samt etterlevelsen av disse. Storebrand avlegger redegjørelsen i samsvar med regnskapslovens paragraf 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse.

REDEGJØRELSE ETTER NORSK ANBEFALING FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i anbefalingen er fulgt opp av Storebrand.

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret har besluttet at Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse skal følges og omtaler etterlevelsen av anbefalingen i kapittel Styrets årsberetning. Storebrand etterlever anbefalingen uten vesentlige avvik. Det er redegjort for et mindre avvik i punkt 3 nedenfor.

Storebrand skal levere en bedre pensjon – enkelt og bærekraftig. Storebrands strategi og verdigrunnlag er beskrevet i rammeverket, «Vår drivkraft», som utgjør en felles retning for hvordan Storebrand vil levere attraktive resultater til kunder og eiere. Storebrands strategi er å levere lønnsom vekst innenfor etablerte satsingsområder gjennom enkle og bærekraftige løsninger. Mer informasjon om «Vår drivkraft» og satsingsområder finner du i kapitlet Vår drivkraft.

Gjennom flere tiår har Storebrand vært blant de beste innenfor bærekraftige investeringer, og tatt aktivt stilling til hvordan både kunders og egne midler investeres. Storebrand mener at selskaper som integrerer miljø-, sosiale- og governance- hensyn i sin forretningsvirksomhet reduserer risiko og skape nye muligheter for virksomheten og kapitaleiere. Storebrand har som ambisjon å opprettholde en posisjon blant de beste gjennom å integrere dette perspektivet i øvrige virksomhetsområder. Storebrand har tro på at dette vil skape økt verdi for kunder, eiere, samfunnet og øvrige interessenter. Se kapittel i Vesentlighet i årsrapporten.

Storebrand har egne etiske regler. I tillegg er det etablert retningslinjer for blant annet arrangementer, varsling og bekjempelse av korrupsjon.

2. VIRKSOMHET (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Storebrand ASA er morselskap i et finanskonsern med vedtektsfestet formål å forvalte dets eierinteresser i Storebrands datterselskaper i samsvar med gjeldende lovverk. Storebrands hovedforretningsområder omfatter sparing, forsikring og bank. Vedtektene finnes i sin helhet på Storebrands nettside www.storebrand.no.

Markedet oppdateres om Storebrands mål og strategier gjennom kvartalsvise resultatpresentasjoner og i egne temapresentasjoner. Les mer om selskapets mål og hovedstrategier i årsberetningen.

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE (AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret i Storebrand ASA vurderer til enhver tid Storebrands soliditet i lys av selskapets mål, strategi og risikoprofil. Les mer om Storebrands kapitalforhold og soliditet på i styrets årsberetning. Styret har vedtatt en utbyttepolitikk som tilsier at utbytte til aksjonærene normalt vil utgjøre minst 35 prosent av årsresultatet etter skatt, men før amortiseringskostnader. Utbyttet skal tilpasses slik at Storebrand er sikret en riktig kapitalstruktur. Generalforsamlingen fastsetter det årlige utbyttet, basert på forslag fra styret. I henhold til allmennaksjeloven

- 8-1 annet ledd kan generalforsamlingen med alminnelig flertall gi styret fullmakt til å dele ut utbytte. Grunnlaget skal være årsregnskapet som er godkjent av generalforsamlingen. Fullmakten kan ikke gis for en lengre periode enn frem til neste ordinære generalforsamlingen. Videre skal fullmakten være forankret i vedtatt utbyttepolitikk. Generalforsamlingen ble ikke bedt om å gi slik fullmakt i 2016. Les mer om Storebrands utbyttepolitikk i årsberetningen.

Storebrand ASA ønsker å ha ulike verktøy tilgjengelig i arbeidet med å opprettholde en optimal kapitalstruktur for Storebrand for å bidra til god aksjonæravkastning og finansiell robusthet. På ordinær generalforsamling i 2016 fikk styret fullmakt til å forhøye aksjekapitalen gjennom nytegning av aksjer med en samlet verdi inntil NOK 224 954 945. Fullmakten kan benyttes til erverv av virksomhet mot vederlag i nytegnede aksjer, eller ved for øvrig å forhøye aksjekapitalen. Styret kan i henhold til fullmakten beslutte å fravike aksjeeiernes fortrinnsrett til å tegne nye aksjer. Fullmakten kan benyttes ved én eller flere emisjoner. Fullmakten gjelder frem til neste ordinære generalforsamling.

Under samme generalforsamling fikk styret fullmakt til å kjøpe tilbake aksjer for inntil NOK 224 954 945, likevel slik at samlet beholdning av egne aksjer til enhver tid ikke skal overstige 10 prosent av aksjekapitalen. Tilbakekjøp av egne aksjer kan være et verktøy for tildeling av overskuddskapital til aksjonærene i tillegg til utbytte. Videre selger Storebrand ASA hvert år aksjer til ansatte fra egen beholdning i forbindelse med aksjekjøpsprogram og langtidsincentivordninger for ansatte i Storebrand. Det er på denne bakgrunn hensiktsmessig at styret gis fullmakt til å kjøpe aksjer i markedet for å dekke nevnte og eventuelle andre behov. Fullmakten gjelder frem til neste ordinære generalforsamling.

Det er for øvrig ingen bestemmelser i Storebrand ASAs vedtekter som regulerer tilbakekjøp eller utstedelse av aksjer.

Avvik fra anbefalingen: Styrefullmaktene til å foreta kapitalforhøyelser og å kjøpe egne aksjer er ikke fullstendig begrenset til definerte formål. Det ble ikke lagt til rette for at generalforsamlingen kunne stemme over hvert enkelt formål som fullmaktene skal dekke.

4. LIKEBEHANDLING AV AKSJEEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Storebrand ASA har kun én aksjeklasse. Det gjelder ingen spesielle eier- og stemmerettsbegrensninger utover bestemmelsene om eierkontroll i finansieringsvirksomhetsloven. Gjennom sitt arbeid legger styret og ledelsen i Storebrand stor vekt på likebehandling av aksjeeierne.

Alminnelige habilitetsregler for styremedlemmer og ledende ansatte fremkommer av Storebrand ASAs styreinstruks, instruks for datterselskapsstyrer, instruks for administrerende direktør og Storebrands etiske regler. Styrets medlemmer skal melde fra til selskapet dersom de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av et selskap i Storebrand. Ved ikke uvesentlige transaksjoner skal styret sørge for at det foreligger verdivurdering fra uavhengig tredjepart. Styreinstruksen viser til at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del, eller for noen nærstående, at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det påhviler det enkelte styremedlem fortløpende å vurdere om det foreligger slike forhold. For Storebrands ansatte og tillitsvalgte er transaksjoner med nærstående regulert i Storebrands etiske regler. Ansatte skal på eget initiativ melde fra til nærmeste overordnede straks vedkommende blir oppmerksom på at en habilitetskonflikt kan oppstå. Generelt er en ansatt definert som inhabil dersom det foreligger omstendigheter som kan føre til at vedkommende av andre kan oppfattes å legge vekt på annet enn Storebrands interesser.

Det er ikke gjennomført kapitalforhøyelser i 2016, men det foreligger en fullmakt til å foreta kapitalforhøyelser, jf. punkt 3 ovenfor. Ved kapitalforhøyelser i tråd med denne fullmakten kan styret beslutte at aksjeeiernes fortrinnsrett skal fravikes.

For en fullstendig redegjørelse om aksjonærforhold, se kapitel for aksjonærforhold i årsrapporten.

5. FRI OMSETTELIGHET (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Aksjene i Storebrand ASA er notert på Oslo Børs. Aksjene er fritt omsettelige, og vedtektene har følgelig ingen begrensninger på omsetteligheten av aksjene. Alle aksjer gir lik rett, jf. punkt 4 ovenfor.

6. GENERALFORSAMLING (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Generalforsamling

Generalforsamling i Storebrand ASA skal i henhold til vedtektene avholdes innen utgangen av juni måned hvert år. Generalforsamlingen ble avholdt 13. april 2016. Alle aksjonærer med kjent adresse mottar innkalling, som sendes minst 21 dager før generalforsamlingen. Frist for påmelding skal i henhold til vedtektene tidligst settes fem kalenderdager før generalforsamlingen. I henhold til Storebrands vedtekter nyttiggjøres adgangen til å gjøre øvrig saksdokumentasjon tilgjengelig på Storebrands nettsider, jf. allmennaksjeloven § 5-11a. En aksjonær kan likevel kreve å få tilsendt slike saksdokumenter pr. ordinær post.

Alle aksjonærer kan delta på generalforsamlingen. Storebrands vedtekter gir aksjonærene adgang til å forhåndsstemme ved bruk av elektronisk kommunikasjon, jf. allmennaksjeloven § 5-8b. Ordningen gir derfor aksjonærer mulighet til å avgi stemmer uten å være representert på generalforsamlingen. Så mange aksjonærer som mulig får dermed adgang til å utøve innflytelse på Storebrand gjennom bruk av stemmeretten.

Utover dette er det anledning til å stemme med fullmakt. Det er lagt til rette for at fullmaktsskjemaet knyttes til hver enkelt sak som behandles. Skjemaet søkes så langt som mulig utformet slik at det også kan stemmes over kandidater som skal velges. Avstemning på generalforsamlingen tillater separat avstemning for hvert enkelt medlem i de ulike organene. Det gis nærmere informasjon om forhåndsstemming, bruk av fullmakt og aksjeeiers rett til å få behandlet saker på generalforsamlingen både i innkallingen og på Storebrands nettsider.

På generalforsamlingen deltar styrets leder, minst en representant fra valgkomiteen og ekstern revisor. Styremedlemmer i Storebrand ASA har ikke møteplikt, men oppfordres til å delta. Fra administrasjonen deltar konsernsjef, konsernledelsen og konsernjuridisk direktør. Generalforsamlingsprotokoller er tilgjengelig på Storebrands internettsider. Generalforsamlingen åpnes av styreleder. Styret legger opp til en uavhengig møteleder som velges av generalforsamlingen.

I generalforsamlingen skal det:

- framlegges årsoppgjør bestående av resultatregnskap, balanse og årsberetning, herunder konsernresultatregnskap og konsernbalanse, samt revisors beretning
- treffes beslutninger om fastsettelse av resultatregnskapet og balansen
- treffes beslutninger om fastsettelse av konsernresultatregnskapet og konsernbalansen
- treffes beslutninger om anvendelse av årsoverskudd eller dekning av underskudd i
- henhold til den fastsatte balansen og om utdeling av utbytte
- velges revisor
- velges medlemmer til valgkomiteen og blant disse valgkomiteens leder
- velges medlemmer til styret, og blant disse styrets leder
- behandles styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte
- godkjennes godtgjørelse til medlemmene av styret og styreutvalgene
- godkjennes godtgjørelse til medlemmene av valgkomiteen
- godkjennes godtgjørelse til revisor
- behandles andre saker som er nevnt i innkallingen

Generelt fattes beslutninger med alminnelig flertall. Det kreves imidlertid spesielt flertall ved visse beslutninger i henhold til norsk lov, inkludert beslutninger om fravikelse av fortrinnsretter i forbindelse med eventuell aksjeemisjon, fusjon, fisjon, endring i vedtekter eller fullmakt til å øke eller redusere aksjekapitalen. For slike beslutninger kreves det tilslutning fra minst to tredeler av både de avgitte stemmene og aksjekapitalen som er representert på generalforsamlingen.

7. VALGKOMITÉ (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Valgkomiteen i Storebrand ASA er vedtektsbestemt og består av fem medlemmer samt en observatør som er valgt av de ansatte.

Valgkomiteens leder og de øvrige medlemmene velges av generalforsamlingen. De ansattes representant deltar som fast medlem av komiteen ved drøftelser og innstilling til valg av styrets leder samt i andre sammenhenger hvor det er naturlig, etter innkalling fra komiteens leder (i sistnevnte tilfelle med status som observatør).

Flertallet i valgkomiteen er uavhengig av styret og administrasjonen. Komiteen er satt sammen med sikte på at hensynet til aksjonærfellesskapets interesser blir ivaretatt. I generalforsamlingens instruks for valgkomiteen ligger det blant annet bestemmelser om rotasjon for medlemmer av valgkomiteen, men det har de senere år vært naturlige utskiftninger i komiteen som følge av endringer i aksjonærsammensetningen.

Vedtektene fastsetter at valgkomiteen i sitt arbeid skal følge instruks fastsatt av generalforsamlingen. Valgkomiteens instruks ble senest revidert i ordinær generalforsamling 2016. I henhold til instruksjonen skal valgkomiteen ha oppmerksomhet på blant annet følgende forhold ved sine innstillinger av kandidater til selskapets styrende og kontrollende organer: kompetanse, erfaring, kapasitet, kjønnsfordeling, uavhengighet og hensynet til aksjonærfellesskapets interesser. Nærmere informasjon om medlemmene er lagt ut på Storebrands internettsider. Valgkomiteen tilskriver årlig selskapets 30 største aksjonærer med oppfordring til å fremkomme med forslag til kandidater til styret og valgkomité. Tilsvarende oppfordring til aksjonærene er inntatt på selskapets internettside.

Valgkomiteens oppgaver er å foreslå kandidater og honorarer til styret og valgkomiteen, gjennom innstillinger til generalforsamlingen.

Godtgjørelsen til valgkomiteens medlemmer er søkt tilpasset oppgavens karakter og tidsbruken i komitéarbeidet. Valgkomiteen avholdt elleve møter i 2016.

8. STYRETS SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Vedtektene fastsetter at mellom fem og syv styremedlemmer velges av generalforsamlingen etter innstilling fra valgkomiteen. To medlemmer, eller tre medlemmer dersom generalforsamlingen velger seks eller syv medlemmer, velges av og blant de ansatte. Styrets medlemmer velges for ett år om gangen. Daglig ledelse er ikke representert i styret. Ved utgangen av 2016 besto styret av ti medlemmer (seks menn og fire kvinner).

Ingen av styremedlemmene som er valgt av generalforsamlingen har ansettelses- eller oppdragstakerforhold til Storebrand, utover sine verv som styremedlemmer. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten under kapitel Styret i Storebrand ASA og på Storebrands internettsider. Styresammensetningen tilfredsstiller kravene til uavhengighet som følger av anbefalingen. Det er få tilfeller av inhabilitet under behandling av saker i styret (ingen i løpet av 2016). Vurdering av de enkelte styremedlemmers uavhengighet er anmerket i

oversikten over Storebrands styret, utvalg og komité. Oversikt over hvor mange aksjer i Storebrand ASA som var eid av medlemmene av styrende organer per 31. desember 2016 følger av noter til regnskapene for Storebrand ASA (Opplysninger om nærstående parter) i note 16. Ingen av styrets aksjonærvalgte medlemmer har sittet i vervet mer enn ti år.

Finansforetaksloven, som trådte i kraft 1. januar 2016, opphevet kravet om å ha representantskap. Samtidig ble etablering av såkalt foretaksforsamling gjort valgfritt. Generalforsamlingen besluttet 13. april 2016 ikke å etablere foretaksforsamling.

9. STYRETS ARBEID (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styrets oppgaver

I 2015 ble det holdt tolv styremøter, hvorav to møter ble gjennomført hos datterselskapet SPP i Stockholm. På styrets årlige strategisamling diskuteres Storebrands fremtidige strategi som deretter legger føringer for administrasjonens utarbeidelse av planer og budsjetter i forbindelse med årlig finansiell plan som styret godkjenner. Styret skal holde seg orientert om Storebrands økonomiske stilling og utvikling, og skal bidra til at selskapets verdiskapning og lønnsomhet blir best mulig ivarettatt på vegne av eierne. Styret skal videre påse at virksomheten er gjenstand for betryggende kontroll og at Storebrands kapital situasjon er forsvarlig ut fra omfanget av og risikoen ved virksomheten. Oppmøtefrekvens for de enkelte styremedlemmene er angitt i kapitlet Styret i Storebrand ASA. Styrets arbeidsform reguleres av egen styreinstruks som gjennomgås årlig. For å sikre gode og veloverveide beslutninger legges det vekt på at styremøtene skal være godt forberedt og at alle skal kunne delta i beslutningsprosessen. Styret fastsetter årlige møte- og temaplaner for sitt arbeid. Agenda for påfølgende styremøte fremlegges normalt for styret, basert på temaplan for hele året og en liste over oppfølgingssaker. Endelig agenda fastsettes i samråd med styrets leder. Det settes av tid i hvert styremøte til å evaluere møtet uten administrasjonen til stede. Styret har i sitt arbeid anledning til å engasjere eksterne rådgivere i den utstrekning det har behov for det. Styret har også fastsatt instruks for konsernsjefen.

Styret gjennomfører årlig en evaluering av sitt arbeid og sin arbeidsform som gir grunnlag for endringer og tiltak. Resultatene fra styreevalueringen gjøres tilgjengelige for valgkomiteen, som benytter evalueringen i sitt arbeid.

Styreutvalg

Styret har etablert tre underutvalg i form av kompensasjonsutvalg, revisjonsutvalg og risikoutvalg. Utvalgene består av tre til fire styremedlemmer, hvorav to til tre er aksjonærvalgte og én ansattvalgt. Sammensetningen er med på å sikre en grundig og uavhengig behandling av saker som gjelder internkontroll, finansiell rapportering og godtgjørelse til ledende ansatte. Utvalgene er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg og bistår styret i forberedelsen av saker, men beslutninger fattes kun av et samlet styre. Utvalgene kan på eget initiativ gjennomføre møter og behandle saker uten deltakelse fra administrasjonen.

Kompensasjonsutvalget bistår styret i alle saker som gjelder vederlag for administrerende direktør. Utvalget skal holde seg orientert om vederlagsordninger for ledende ansatte i Storebrand og foreslå retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte og styrets erklæring om lederlønnsfastsettelse som fremlegges årlig for generalforsamlingen. I tillegg ivaretar utvalget de temaene godtgjørelsesforskriften i Norge og Sverige krever. Kompensasjonsutvalget holdt ni møter i 2016.

Revisjonsutvalget bistår styret ved å gjennomgå, vurdere og eventuelt foreslå tiltak i forhold til kontrollmiljø, finansiell og operasjonell rapportering, risikostyring/kontroll og ekstern og intern revisjon. Revisjonsutvalget holdt ni møter i 2016. Ekstern og intern revisor deltar på møtene. Flertallet av medlemmene i utvalget er uavhengig av virksomheten. Styret har vurdert det som hensiktsmessig å ha ett revisjonsutvalg for hele Storebrand.

Risikoutvalg hovedoppgave er å forberede styrebehandlingen i styret på risikoområdet, med særskilt oppmerksomhet på Storebrands risikoappetitt og risikostrategi, herunder investeringsstrategi. Utvalget skal bidra med fremoverskuende beslutningsstøtte knyttet til styrets drøfting av virksomhetens risikotaking, finansielle prognoser og behandling av risikorapporteringen. Risikoutvalget holdt åtte møter i 2016, inkludert ett fellesmøte med revisjonsutvalget.

10. RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Overordnet styring og kontroll

Styret har fastsatt overordnede prinsipper og retningslinjer for styring og kontroll. Prinsippene omhandler styrets ansvar for fastsettelse av Storebrands risikoappetitt og risikostrategi, godkjenning av organiseringen av virksomheten, tildeling av ansvarsområder og myndighet, krav til rapporteringslinjer og informasjon, samt krav til risikostyring og internkontroll. Styrets og administrerende direktørs ansvarsområder defineres i henholdsvis styreinstruks og instruks til administrerende direktør. Styret har fastsatt instruks for Storebrands datterselskaper som skal sikre at datterselskapene fastsetter og etterlever Storebrands prinsipper og retningslinjer for styring og kontroll.

Storebrands retningslinjer for bærekraft oppsummerer hvordan arbeidet er en integrert del av Storebrands overordnede målsetninger og styrings- og kontrollprosesser. Retningslinjene omfatter alle deler av Storebrands virksomhet, inkludert investeringer, produktutvikling, innkjøp, medarbeideroppfølging og husdrift. Styret vedtar Storebrands mål innenfor bærekraft og målkortet for bærekraft følges opp av konsernledelsen halvårlig. Storebrand følger også den internasjonale rapporteringsstandard GRI (Global Reporting Initiative, versjon G4) og anvender integrert rapportering. Resultatene revideres av Storebrands eksterne revisor, se kapittel for revisors uttalelse – bærekraft. Storebrand ble for 17. år på rad kvalifisert til den internasjonale bærekraftsindeksen Dow Jones Sustainability Index, som inkluderer de ti prosent mest bærekraftige selskapene globalt innenfor alle industrier.

Gjennom retningslinjer for Investor Relations sikres pålitelig, tidsriktig og lik informasjon til investorer, långivere og andre interessegrupper i verdipapirmarkedet.

I forlengelsen av overordnede prinsipper og retningslinjer er det fastsatt etiske regler som gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i Storebrand, samt et konsernfelles regelverk for blant annet risikohåndtering, internkontroll, finansregnskapsrapportering, håndtering av innsideinformasjon og for primærinnsideres egenhandel. I tillegg gis retningslinjer og informasjon om informasjonssikkerhet, beredskapsplaner, tiltak mot hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet. Storebrand er underlagt lovpålagt tilsyn i de landene det drives konsesjonsbelagt virksomhet, herunder fra Finanstilsynet i Norge, i tillegg til kontroll fra selskapenes egne kontrollorganer og ekstern revisor.

Risikostyring og internkontroll

Vurdering og håndtering av risiko er integrert i Storebrands virksomhetsstyring. Styringsystemet skal sikre at det er en sammenheng mellom mål og handlinger på alle nivåer i Storebrand og det overordnede prinsippet om å skape verdier for Storebrands aksjonærer.

Storebrands finansielle og operasjonelle målsettinger fastsettes årlig i en styrebehandlet forretningsplan. Forretningsplanen bygger på egne vedtak om risikostrategi og investeringsstrategier og inkluderer treårige finansielle prognoser, budsjett og handlingsplaner. Styret mottar løpende rapportering på status i strategigjennomføringen.

Storebrand Kompass er selskapets oppfølgingsverktøy med en samlet rapportering til ledelsen og styret av finansielle og operasjonelle mål. I tillegg mottar styret risikoreporter fra risikostyringsfunksjonen som blant annet følger utviklingen i nøkkeltall for risiko og soliditet.

Risikovurdering inngår i ledelsesansvaret i organisasjonen, der formålet er å identifisere, vurdere og styre risikoer som kan redusere enhetens evne til å nå sine mål. Prosessen dekker både risikoer for tap og sviktende lønnsomhet knyttet til konjunktursvingninger, endringer i rammebetingelser, endret kundeatferd mv og risikoer for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Utviklingen i finansmarkedet er en vesentlig risikofaktor for Storebrands resultat og solvensposisjon. I tillegg til å vurdere effekter av momentane skift i aksjemarkedene eller rentenivåene (stresstester), benyttes scenarioanalysene for å estimere effekten av ulike forløp i finansmarkedet på Storebrands resultatutvikling og soliditet. Dette gir viktige premisser for styrets overordnede diskusjon av risikoappetitt, risikoallokering og kapitalforhold.

Ansvar for Storebrands kontrollfunksjoner for risikostyring og internkontroll er samlet i CRO-funksjonen, ledet av CRO Konsern. CRO Konsern rapporterer direkte til konsernsjefen. CRO funksjonen har som oppgave å støtte styret og konsernledelsen i fastsettelsen av risikostrategi og å operasjonalisere rammesetting og overvåke risikotakingen på tvers av Storebrands virksomhet.

Storebrand har en felles internrevisjonsordning som foretar en uavhengig vurdering av robustheten i styringsmodellen. Internrevisjonens instruks og årsplan fastsettes av styret, i henhold til gjeldende lover og forskrifter og internasjonal standard. Internrevisjonen avgir kvartalsvise rapporter til de respektive styrene i Storebrands selskaper.

Medarbeideroppfølgingen for samtlige ansatte i Storebrand er integrert i virksomhetsstyringen og skal sikre gjennomføringen av den vedtatte strategien. Prinsippene for opptjening og utbetaling av eventuell variabel godtgjørelse for Storebrands risikoansvarlige samsvarer med forskrift om godtgjørelser i finansinstitusjoner, jf. punkt 12 nedenfor. CRO og ansatte i kontrollfunksjoner innenfor risikostyring, internkontroll og compliance har kun fast avlønning.

Finansiell informasjon og Storebrands regnskapsprosess

Storebrand offentliggjør fire kvartalsregnskaper i tillegg til ordinært årsregnskap. Regnskapene skal tilfredsstillende krav i lover og forskrifter og skal avlegges i henhold til vedtatte regnskapsprinsipper samt følge tidsfrister fastsatt av styret i Storebrand ASA.

Storebrands konsernregnskap utarbeides av avdelingen *Konsernregnskap* som rapporterer til Group CFO. Sentrale ledere i *Konsernregnskap* har fast årlig kompensasjon som ikke er påvirket av Storebrands regnskapsmessige resultater. Arbeidsdelingen ved utarbeidelse av regnskapene er slik at *Konsernregnskap* ikke skal gjennomføre verdsettelse av investeringsaktiva, men utøve en kontrollfunksjon overfor konsernselskapenes regnskapsprosesser.

Det er etablert en rekke risikovurderings- og kontrolltiltak i forbindelse med regnskapsavleggelsene. Vurderinger knyttet til vesentlige regnskapsposter samt eventuelle prinsippendringer mv, beskrives i et eget dokument (*Vurderingspostnotat*). Styrets revisjonsutvalg foretar en forberedende gjennomgang av kvartalsregnskapene og av årsregnskapet med særlig vekt på de skjønnsmessige vurderinger og estimater som er foretatt før styrebehandling.

Det utarbeides månedlige og kvartalsvise driftsrapporter hvor resultater pr. forretningsområde og produktområde analyseres og vurderes mot fastsatte budsjetter. Driftsrapporteringen avstemmes mot øvrig regnskapsrapportering.

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Generalforsamlingen fastsetter årlig styrets godtgjørelse, etter innstilling fra valgkomiteen. Styremedlemmenes honorarer er ikke knyttet til resultat, opsjonsprogram eller lignende. Medlemmene av styret og styreutvalgene mottar ikke insentivbasert vederlag, men en fast kompensasjon, enten pr. år eller pr. møte der medlemmet deltar eller en kombinasjon av slike vederlag. Aksjonærvalgte styremedlemmer

deltar ikke i Storebrands pensjonsordninger. Ingen av styrets aksjonærvalgte medlemmer har oppgaver for Storebrand ut over styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon, lån og aksjeinnehav fremgår av notene 25 (Konsern) og 6,16 (ASA). Styremedlemmene oppfordres til å eie aksjer i selskapet.

12. GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret beslutter strukturen på godtgjørelsen for ledende ansatte i Storebrand, og erklæring om fastsettelse av godtgjørelsen (lederlønnserklæringen) fremlegges for generalforsamlingen. Lederlønnserklæringen skal klart angi hvilke retningslinjer som er bindende og hvilke som er veiledende. Generalforsamlingen stemmer separat over de to delene av retningslinjene. Godtgjørelsen består av fastlønn, variabel godtgjørelse, pensjonsordning og andre personalgoder som er naturlig for et finanskonsern. Godtgjørelsen skal motivere til god innsats for langsiktig verdiskapning og ressursutnyttelse i selskapet. Styrets holdning er at den totale godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det blir årlig gjort en vurdering basert på eksterne markedsdata for å sikre en tilfredsstillende kompensasjon i forhold til tilsvarende stillinger i markedet.

Storebrand skal ha en insentivmodell som støtter strategien, med vekt på kundens interesser og langsiktighet, en ambisiøs samarbeidsmodell, samt transparens som styrker Storebrands omdømme. Storebrand vil derfor i all hovedsak legge vekt på fastlønn som virkemiddel i den økonomiske totalkompensasjonen, og kun i begrenset grad benytte variabel godtgjørelse. Gruppen ledende ansatte, slik nærmere definert i regulatoriske rammevilkår, mottar kun fastlønn. Konsernledelsen benytter en andel av sin fastlønn til kjøp av Storebrand-aksjer med tre års bindingstid. Dette for å tydeliggjøre at den øverste ledelsen i Storebrand handler i samsvar med eiernes langsiktige interesser.

De ansattes prestasjoner følges opp i et eget oppfølgingssystem. Enhetens og individets handlingsplan er direkte knyttet til strategien som styret har vedtatt. Dette bidrar til ytterligere å styrke samsvaret mellom eiere og administrasjonen.

Nærmere informasjon om kompensasjon for ledende ansatte fremgår av notene 25 (Konsern) og 6 (ASA) og i Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, inntatt i innkallingen til generalforsamling, tilgjengelig på www.storebrand.no. Ledende ansatte oppfordres til å eie aksjer i Storebrand ASA også utover bindingstid.

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret har fastsatt retningslinjer for selskapets rapportering av finansiell og annen informasjon, samt selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen. Storebrands rapportering med hensyn til bærekraftige investeringer går lenger enn lovens krav. Storebrands finanskalendar blir offentliggjort både på Internett og i selskapets årsrapport. Finansiell informasjon offentliggjøres i kvartalsrapporter og årsrapporter, slik det er beskrevet under punkt 10 ovenfor – *Finansiell informasjon og Storebrands regnskapsprosess*. Dokumentasjonen som offentliggjøres er tilgjengelig på Storebrands internettsider. All rapportering er basert på åpenhet og under hensyn til krav om likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet og reglene om god børsskikk. Nærmere informasjon fremgår av kapittel Aksjonærforhold i årsrapporten. Storebrand har egne retningslinjer for håndtering av innsideinformasjon, se også punkt 10 – *Overordnet styring og kontroll*, ovenfor.

14. SELSKAPSOVERTAKELSE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret har utarbeidet retningslinjer for opptreden ved eventuelle overtakelsestilbud på selskapet. Disse er basert på at styret i en overtakelsessituasjon vil arbeide for åpenhet i prosessen og for at alle aksjeeiere blir behandlet likt og får muligheten til å vurdere det budet som er fremsatt. Det følger av retningslinjene at styret vil vurdere budet og avgi en uttalelse med styrets vurdering av budet samt innhente verddivurdering fra en uavhengig sakkyndig. Videre vil styret ved et eventuelt overtakelsestilbud arbeide så langt det lar seg gjøre for å maksimere aksjonærenes verdier. Retningslinjene omhandler situasjonen både før og etter fremsettelse av tilbud.

15. REVISOR (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Ekstern revisor velges av generalforsamlingen og foretar finansiell revisjon. Ekstern revisor avgir revisjonsberetning i forbindelse med årsregnskapet og foretar en begrenset revisjon av delårsregnskapene. Ekstern revisor deltar i styremøter der kvartalsregnskapene behandles, og på alle møter i revisjonsutvalget, med mindre sakene som skal behandles der ikke krever revisors tilstedeværelse. Styret har besluttet at ekstern revisor skal rottere ansvarlig partner på revisjonsoppdraget hvert syvende år. Hvert år evalueres eksternrevisors arbeid og uavhengighet av styrets revisjonsutvalg. Deloitte er av generalforsamlingen i Storebrand ASA valgt som selskapets eksterne revisor. De øvrige selskapene i Storebrand har samme revisor som Storebrand ASA.

ØVRIG

Som en av de største eierne i det norske aksjemarkedet har Storebrand stor potensiell innflytelse på børsnoterte selskapers utvikling. Storebrand er opptatt av å utøve sitt eierskap i børsnoterte selskaper på basis av et sett med enkle og enhetlige eierprinsipper, som legger betydelig vekt på bærekraft. Storebrand benytter den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse i sin eierskapsutøvelse. Storebrand har siden 2006 hatt en administrativ Corporate Governance komité. Komiteen er med på å sikre god eierstyring og selskapsledelse på tvers av Storebrand.

I 2016 etablerte Storebrand Asset Management AS også et eierstyringsutvalg. Utvalget har mandat til å sette ambisjonsnivå og etablere rammer for eierskapsutøvelsen. Utvalget skal koordinere Storebrands utøvelse av stemmerettigheter, herunder prioritere saker og sikre konsistens i arbeidet. Utvalget skal møtes kvartalsvis.

Storebrand har utarbeidet retningslinjer for ansattes tillitsverv i eksterne foretak, som blant annet regulerer antall eksterne styreverv ansatte kan ha.

Ytterligere informasjon om Storebrands eierstyring og selskapsledelse finnes på www.storebrand.no > Om Storebrand > Fakta om Storebrand, hvor det blant annet er lagt ut oversikt over medlemmene i Storebrands styrings- og kontrollorgan, CV for medlemmene av styret i Storebrand ASA, vedtekter og eierprinsipper.

REDEGJØRELSE I HENHOLD TIL REGNSKAPSLOVEN § 3-3B, 2. LEDD

Her følger en oppsummering av de forhold Storebrand skal redegjøre for i henhold til regnskapsloven § 3-3b, 2. ledd. Punktene følger nummereringen i bestemmelsen.

1. Prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i Storebrand er utarbeidet i tråd med norsk lov, og basert på den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, NUES.
2. Anbefalingen fra Norsk utvalg for eierstyring og selskap er tilgjengelig på nues.no.
3. Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert under hvert punkt i ovenstående redegjørelsen, se omtalt avvik i punkt 3.
4. Beskrivelse av hovedelementene i Storebrands systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er omtalt i punkt 10 ovenfor.
5. Vedtektsbestemmelser som gjelder bestemmelser i allmennaksjelovens kapittel 5 vedrørende generalforsamlingen er omtalt i punkt 6 ovenfor.
6. Sammensetningen til ledende organer, samt beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjoner og retningslinjer, følger i punktene 6, 7, 8 og 9 ovenfor.
7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskiftning av styremedlemmer er omtalt i punkt 8 ovenfor.
8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte å kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer er omtalt i punkt 3 ovenfor.

Konsernledelsen

ODD ARILD GREFSTAD (1965)

Konsernsjef

Utdannelse

Statsautorisert revisor og autorisert finansanalytiker (AFA)

Tidligere stillinger

2011–2012: Administrerende direktør Storebrand Livsforsikring

2008–2011: Konserndirektør Økonomi/finans og Juridisk, Storebrand ASA

2002–2008: Konserndirektør Økonomi/finans, Storebrand ASA

1998–2002: Leder av Konsernkontrollerenheten, Storebrand ASA

1997–1998: Konsernkontroller for livvirksomheten i Storebrand

1994–1997: Revisjonssjef, internrevisjonen i Storebrand ASA

1989–1994: Arthur Andersen & Co, eksternevisjon

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 92 602

LARS AA. LØDDESØL (1964)

Chief Financial Officer

Utdannelse

Siviløkonom fra BI

MBA Thunderbird (AGSIM), USA

Tidligere stillinger

2008–2011: Adm.direktør Storebrand Livsforsikring AS, konserndirektør Liv og pensjon Norge

2004–2008: Konserndirektør Bedriftsmarked Liv 2

2001–2004: Finansdirektør i Storebrand ASA

1994–2001: Vice President/ Relationship Manager, Citibank International plc

1990–1994: Asst. Treasurer, Scandinavian Airlines Systems

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 60 169

HEIDI SKAARET (1961)

Konserndirektør, People & Technology

Utdannelse

Siviløkonom, University of Washington, Seattle, USA

Tidligere stillinger

2008–2012: Lindorff Group AB, konserndirektør Region Skandinavia, adm. direktør for Lindorff AS i Norge.

2001–2008: IKANO Finans ASA, adm. direktør

1987–2000: Lederstillinger i Den norske Bank ASA

1986–1987: Financial Services Officer, Bank of America, San Francisco, USA

1981–1983: Nord-Video (Aftenposten, Gyldendal, Mortensen), salgssekretær

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 24 982

ROBIN KAMARK (1963)

Konserndirektør, Kundeområde Norge

Utdannelse

MBA fra BI

Tidligere stillinger

2010–2012: Chief Commercial Officer, SAS Group

2008–2010: Senior Vice President, Global Head of Sales & Marketing, SAS

Group

2005–2008: Senior Vice President, SAS Group

2003–2005: Vice President, Sales & Marketing, SAS Norway

2001–2003: General Manager, Scandinavian Airlines, UK & Ireland

1997–2001: Director Marketing & Sales, Scandinavian Airlines, UK & Ireland

1995–1997: Manager Business Controll, SAS International

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 54 112

GEIR HOLMGREN (1972)

Konserndirektør, Kundebetjening og produkt

Utdannelse

Cand. Scient m/aktuarkompetanse (UiO)

MBA Griffith University Brisbane, Australia

Tidligere stillinger

2013–2015: Konserndirektør Garantert Pensjon, Storebrand ASA

2011–2012: Leder Produkt og Betjening, Storebrand Livsforsikring AS

2003–2011: Leder Produkt, Storebrand Livsforsikring AS

2002–2003: Produktansvarlig Fondsforsikring, Storebrand Livsforsikring AS

2000–2002: Produktansvarlig Innskuddspensjon, Storebrand Livsforsikring AS

1998–2000: Salg Internasjonal Liv, Storebrand Livsforsikring AS

1997–1998: Aktuar trainee, Storebrand Livsforsikring AS

1995–1997: Lærer, Universitetet i Oslo

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 26 316

STAFFAN HANSÉN (1965)

Konserndirektør, Kundeområde Sverige

Utdannelse

Licentiat (samfunnsøkonomi), Åbo Akademi, Finland

Doktorgradsstudier ved Finnish Doctoral Program in Economics (FDPE)

handelshögskolan i Stockholm

Tidligere stillinger

2013–dd: VD SPP Livförsäkring AB

2011–dd: CIO, Storebrand Livsforsikring AS

2008–2011: CIO, SPP Livförsäkring AB

2006–2008: Anvarlig for strategisk allokering, SPP Livförsäkring AB

2003–2006: Head of Government and Covered Bond trading, Svenska Handelsbanken

1996–2003: Head of Fixed Income, Alfred Berg Finland 1994 — 1996: Trainee, Pohjola Bank (OKOBANK)

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 26 218

JAN ERIK SAUGESTAD (1965)
Konserndirektør, Kapitalforvaltning

Utdannelse

Sivilingeniør (NTNU)
MBA fra INSEAD i Frankrike

Tidligere stillinger

2006–2015 Investeringsdirektør, Storebrand Asset Management
1999–2006 Senior Porteføljeforvalter, Storebrand Asset Management
1997–1999 Sektoransvar Aksjer Energi/Shipping, Handelsbanken Markets
1995–1997 Partner, Marsoft Capital
1992–1995 Analysesjef, Christiania Markets (nå: Nordea Markets)
1990–1991 Junior Konsulent, McKinsey & Company

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 22 768

JUSTEIN DALLAND (1969)
Konserndirektør, Digital forretningsutvikling

Utdannelse

Siviløkonom/MBA og Master of Technology Management

Tidligere stillinger

2015-2016: Senior Vice President Customer and Business Development
2011–2015: Chief Marketing Officer/SVP Marketing, Storebrand
2009–2011: CEO, Inven2 AS
2007–2009: Senior Vice President Marketing and Sales, Aker BioMarine ASA
2002–2007: CEO, Natural ASA
2001–2002: Director/Partner, Refleks AS
1995–2001: Senior Vice President Pizza and various Marketing positions, Orkla Foods AS
1993–1995: Management Consulting

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer per 31.12.2016: 4 119

Styret i Storebrand ASA

BIRGER MAGNUS (1955)

Styreleder i Storebrand ASA siden 2009

Stilling

Selvstendig rådgiver

Utdannelse

INSEAD, MBA, NTNU, sivilingeniør

Tidligere stillinger

Tidligere konserndirektør i Schibsted ASA (1996-2009)

Ansvarlig partner i McKinsey & Co. (1985-1996)

Tillitsverv

Styreleder i Hafslund ASA

Styreleder i NRK A/S

Styreleder i Kolonial.no

Styreleder i XENETA A/S

Styreleder i Holmenkollen skifest

Styreleder i stiftelsen Aktiv Mot Kreft

Styremedlem i Harvard Business Publishing,

Styremedlem i KGJG Ltd

Styremedlem i Stiftelsen Kristian Gerhard Jebsen

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 20 000

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 12/12

HÅKON REISTAD FURE (1987)

Styremedlem i Storebrand ASA siden 2015

Stilling

Partner, Magni Partners

Utdannelse

Siviløkonom med spesialisering i Finans (BI)

Tidligere stillinger

Equity research i DNB Markets (2007-2014)

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer:

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 12/12

LAILA S. DAHLEN (1968)

Styremedlem i Storebrand ASA siden 2013

Stilling

Produktdirektør, Finn.no AS

Utdannelse

Statsautorisert revisor (NHH)

Siviløkonom (BI)

Master of Science in Finance (University of Wisconsin)

Tidligere stillinger

COO i Kelkoo/Yahoo, London (2007-2009)

VP Marketplace i Yahoo Europe, London (2006-2007)

Regional Manager Scandinavia and the Netherlands i Kelkoo/Yahoo, Stockholm (2003-2006)

VP International Operations i Kelkoo, Paris (2000-2001)

Manager i PricewaterhouseCoopers, Oslo (1993-2000)

Tillitsverv

Styremedlem i Willhaben GmbH & Co KG

Styremedlem i Personal Finance AS

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 9000

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 12/12

GYRID SKALLEBERG INGERØ (1967)

Styremedlem i Storebrand ASA siden 2013

Stilling

SVP, Head of Finance in Telenor Digital Business

Utdannelse

Statsautorisert revisor (NHH)

Tidligere stillinger

Tidligere CF i Telenor Norge AS (2012-2016)

Restrukturering av Expertkjeden (2011-2012)

CFO i Opplysningen 1881 AS (2008-2010)

CFO/IR ansvarlig i Komplet ASA (2003-2008)

CFO hos Reiten & Co. ASA (2000-2003)

Senior Manager i KPMG (1992-2000)

Konsernrevisjonen hos Nordea (1990-1993)

Tillitsverv

Styreleder i Telenor Eiendom AS

Styremedlem i Sporveien i Oslo AS

Styremedlem i Opplysningen 1881 AS

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 5 000

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 12/12

MARTIN SKANCKE (1966)

Styremedlem i Storebrand ASA siden 2014

Stilling

Selvstendig rådgiver

Utdannelse

Autorisert finansanalytiker (NHH)

MSc Econ (London School of Economics and Political Science)

Russisk mellomfag (UiO)

International Finance Programme (Handelshögskolan Stockholm)

Siviløkonom (NHH)

Tidligere stillinger

Spesialrådgiver i Storebrand (2011-2013)

Avdelingsdirektør og ekspedisjonssjef i Finansdepartementet (1994-2001,2006-2011)

Ekspedisjonssjef ved Statsministerens kontor (2002-2006)

Bedriftsrådgiver i McKinsey & Company (2001-2002)

Tillitsverv

Styreleder i Principles for Responsible Investment (PRI).

Styremedlem i Kommunalbanken AS, Norfund og beCuriou Private Travel.

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 11 414

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 11/12

JAN CHR. OPSAHL (1949)

Styremedlem i Storebrand ASA siden 2016

Stilling

Styreleder i Dallas Asset Management AS

Utdannelse

Sloan Fellow (London Business School)

Computer Science (University of Strathclyde)

Bachelor of Arts (University of Strathclyde)

Tidligere stillinger

Senior Executive i Tandberg/Cisco Systems Inc. (2010-2012)

Konsernsjef i Tandberg ASA (1989-1997)

Konsernsjef i Tomra Systems ASA (1986-1988)

Direktør i Uitor ASA (1983-1986)

Markedsdirektør i Dyno Industrier AS (1980-1983)

Tillitsverv

Styremedlem i NEL Hydrogen ASA

Styreleder i Dallas Asset Management AS

Medlem i Norges Tekniske Vitenskapsakademi. Innvalgt medlem

Styremedlem i Rec Solar ASA (2013-2015)

Styreleder i Tandberg ASA (1997-2010)

Styreleder i Tomra Systems ASA (1989-2008)

Styreleder i Tandberg Television ASA (1989-2007)

Viseformann i Komplet AS (1996-2003)

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 1 100 000

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 3/3

KARIN BING ORGLAND (1959)

Styremedlem i Storebrand ASA siden 2015

Stilling

Selvstendig næringsdrivende

Utdannelse

Topplederprogram (DNB IMD)

Topplederprogram (DNB, BI og Management i Lund)

Siviløkonom (NHH)

Civ.engineering (University of Pittsburgh (1år))

Tidligere stillinger

Konserndirektør i DNB samt diverse lederstillinger i samme konsern (1985-2013)

Konsulent i Handels og skipsfartsdepartementet (1983- 85)

Tillitsverv

Styreleder i GIEK

Styreleder i Reiseplan og billett AS

Styreleder i Røisheim Hotell AS

Styreleder i Visit Jotunheimen AS

Styremedlem i Boligselskapet INI AS Grønland

Styremedlem I HAV Eiendom AS

Styremedlem I Grieg Seafood ASA

Styremedlem i Røisheim Eiendom

Styremedlem i Berghammeren AS

Medlem av valgkomiteen i Orkla

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 0

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 12/12

KNUT DYRE HAUG (1956)

Ansattvalgt styremedlem i Storebrand ASA siden 2006

Stilling

Pensjonsekspert/forbrukerøkonom, Storebrand Livsforsikring AS

Utdannelse

Autorisert rådgiver

Befalsskolen

Tidligere stillinger

Markedsdirektør i Sparebank1 Livsforsikring (1998-1999)

Kurs- og litteraturutvikler ved BI Senter for Finansutdanning (1990-2006)

Tillitsverv

Styreleder i Boligstiftelsen Ungdomsboliger i Asker

Styremedlem i FINAUT

Medlem i Rådet for Finansstudier (BI)

Fagrådet for Finansutdanning i Europa

Vara til kommunestyret i Asker

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 13 255

Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 12/12

ARNE FREDRIK HÅSTEIN (1973)

Ansattevalgt styremedlem i Storebrand ASA siden 2014

Stilling

Fagansvarlig Sparing og Pensjon, Storebrand Livsforsikring AS

Utdannelse

MA i Internasjonal finans og regnskap (University of Newcastle upon Tyne)
Bachelor Business Administration (Handelshøyskolen BI/University of Texas at Austin)
Autorisert porteføljeforvalter (NHH/NFF)
Fordypningsstudiet i verdsettelse (NHH/NFF)

Tidligere stillinger

Salgssjef og Produksjef i Delphi Fondene (2009-2014)
Salgssjef og Key Account Manager i Storebrand Kapitalforvaltning AS (2005-2009)
Senior finansiell rådgiver i Fokus Bank AS (2003-2005)
Senior finansiell rådgiver i Storebrand Livsforsikring AS (1999-2003)

Tillitsverv

Styremedlem i Finansforbundet i Storebrand
Styremedlem i Kunstforeningen i Storebrand

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 3644
Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 12/12

HEIDI STORRUSTE (1965)

Ansattevalgt styremedlem i Storebrand ASA siden 2013

Stilling

Hovedtillitsvalgt, Storebrand Livsforsikring AS

Utdannelse

Bachelor of Management (BI)
Sertifisert Executive Coach (Coach Team AS)
DNCF sertifisert Coach (Metaresource AS)
Bedriftsøkonom (BI)

Tidligere stillinger

Prosjektleder i Storebrand Bank ASA (2011-2013)
Prosessansvarlig i Storebrand Bank ASA (2008-2011)
Senior konsulent Kreditt PM i Storebrand Bank ASA (1998-2008)
Finanskonsulent Kreditt PM i Gjensidige Bank AS (1996-1998)
1987-1996 – Kundekonsulent i Sparebankenes Kredittselskap AS (1987-1996)

Tillitsverv

Leder av Finansforbundet i Storebrand
Styremedlem i Den Norske CoachForening

Eierforhold i Storebrand

Antall aksjer: 2865
Pr. 31.12.2016

Antall styremøter: 11/12

Storebrands styret, utvalg og komité

STYRET I STOREBRAND ASA

Leder

Birger Magnus

Styremedlem

Laila S. Dahlen

Håkon Reistad Fure

Gyrid Skalleberg Ingerø

Jan Chr. Opsahl

Karin Bing Orgland

Martin Skancke

Styremedlem (ansattevalgt)

Knut Dyre Haug

Arne Fredrik Håstein

Heidi Storruste

RISIKOUTVALGET

Leder

Martin Skancke

Medlem

Håkon Reistad Fure

Arne Fredrik Håstein

REVISJONSUTVALGET

Leder

Karin Bing Orgland

Medlem

Martin Skancke

Knut Dyre Haug

KOMPENSASJONSUTVALGET

Leder

Birger Magnus

Medlem

Håkon Reistad Fure

Gyrid Skalleberg Ingerø

Heidi Storruste

VALGKOMITEEN

Leder

Terje R. Venold

Medlem (aksjonærvalgt)

Odd Ivar Biller

Per Otto Dyb

Olaug Svarva

Tor Olav Trøim

Resultatregnskap

NOK mill.	Note	2016	2015 [1]
Premieinntekter	<u>14</u>	25 829	25 459
Netto renteinntekter Bank	<u>15</u>	373	377
<i>Netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for selskap:</i>			
-aksjer og andeler til virkelig verdi	<u>16</u>	38	5
-obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	<u>16</u>	553	7
-finansielle derivater til virkelig verdi	<u>16</u>	111	127
-obligasjoner til amortisert kost	<u>16</u>	106	89
-eiendommer	<u>17</u>	10	294
-resultat fra investeringer i tilknyttede selskaper/felleskontrollert virksomhet	<u>31</u>	65	34
<i>Netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for kunder:</i>			
-aksjer og andeler til virkelig verdi	<u>16</u>	11 609	7 072
-obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	<u>16</u>	3 640	4 426
-finansielle derivater til virkelig verdi	<u>16</u>	2 570	-5 179
-utlån til virkelig verdi	<u>16</u>	18	
-obligasjoner til amortisert kost	<u>16</u>	4 197	4 083
-utlån til amortisert kost	<u>16</u>	289	108
-eiendommer	<u>17</u>	2 295	2 407
-resultat fra investeringer i tilknyttede selskaper	<u>31</u>	167	134
Andre inntekter	<u>18</u>	2 904	2 500
Sum inntekter		54 772	41 945
Erstatninger	<u>19</u>	-25 287	-25 247
Endring forsikringsforpliktelser	<u>3,20</u>	-23 522	-15 998
Endring bufferkapital	<u>21</u>	1 475	3 930
Tap på utlån	<u>22</u>	-17	-45
Driftskostnader	<u>23,24,25,26</u>	-3 570	-3 727
Andre kostnader	<u>27</u>	-463	-439
Rentekostnader		-475	-462
Sum kostnader før amortisering		-51 859	-41 987
Konsernresultat før amortisering		2 913	-42
Amortisering av immaterielle eiendele	<u>29</u>	-406	-396
Konsernresultat før skatt		2 506	-438
Skattekostnad	<u>28</u>	-364	1 821
Årsresultat		2 143	1 382

NOK mill.	Note	2016
Årsresultat kan henføres til:		
Andel av resultatet til aksjonærer		2 118 1 178
Andel av resultatet til hybridkapitalinvestorer		11 9
Andel av resultatet til minoritet		14 196
Sum		2 143 1 382
Resultat per ordinær aksje (NOK)		4,73 2,63
Gjennomsnittlig antall aksjer i beregningsgrunnlaget (millioner)		448,2 447,6
Det er ingen utvanning av aksjene		

[1] Det er foretatt endringer i klassifikasjoner mellom linjene «Driftskostnader» og «Amortisering av immaterielle eiendeler» for sammenligningstall 2015, se nærmere note 5, 23 og 29.

Totalresultat

NOK mill.	Note	2016	2015
Årsresultat		2 143	1 382
Endringer estimatavvik pensjoner		-142	-187
Verdiregulering egne bygg		205	180
Gevinst/tap kontantstrømsikring	<u>43</u>	-60	27
Totalresultatelementer tilordnet kundeporteføljen		-205	-180
Skatt øvrige resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet		37	49
Sum øvrige resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet		-166	-111
Omregningsdifferanser		-793	769
Urealisert gevinst på finansielle instrumenter tilgjengelig for salg		-3	
Skatt øvrige resultatelementer som senere kan reklassifiseres til resultatet			2
Sum øvrige resultatelementer som senere kan reklassifiseres til resultatet		-796	771
Sum øvrige resultatelementer		-961	660
Totalresultat		1 181	2 042
Totalresultat kan henføres til:			
Andel av totalresultatet til aksjonærer		1 163	1 830
Andel av totalresultatet til hybridkapitalinvestorer		11	9
Andel av totalresultatet til minoritet		7	203
Sum		1 181	2 042

Balanse

NOK mill.	Note	31.12.16	31.12.15
Eiendeler selskapsporteføljen			
Utsatt skattefordel	<u>28</u>	595	957
Immaterielle eiendeler og merverdi av kjøpte forsikringskontrakter	<u>29</u>	4 858	5 810
Varige driftsmidler	<u>30</u>	57	71
Investeringer i tilknyttede selskaper/felleskontrollert virksomhet	<u>31</u>	458	385
<i>Finansielle eiendeler til amortisert kost</i>			
- Obligasjoner	<u>11,32,33</u>	3 398	3 454
- Utlån til kredittinstitusjoner	<u>11,32</u>	272	123
- Utlån til kunder	<u>11,32,34</u>	25 310	28 049
Reassurandørenes andel av forsikringsmessige avsetninger		40	22
Eiendommer vurdert til virkelig verdi	<u>9,35</u>	51	335
Biologiske eiendeler		64	64
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	<u>32,36</u>	2 647	2 722
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi</i>			
- Aksjer og andeler	<u>9,13,32,37</u>	121	114
- Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	<u>9,11,13,32,38</u>	30 503	29 123
- Derivater	<u>11,13,32,39</u>	1 206	1 715
- Utlån til kunder	<u>34</u>	1 958	1 215
Bankinnskudd	<u>11,32</u>	3 694	3 009
Eiendeler minoritet i verdipapirfond		20 386	23 044
Sum eiendeler selskap		95 619	100 212
Eiendeler kundeporteføljen			
Varige driftsmidler	<u>30</u>	433	429
Investeringer i tilknyttede selskaper	<u>31</u>	1 918	1 465
Fordringer på tilknyttede selskaper	<u>31</u>	37	41
<i>Finansielle eiendeler til amortisert kost</i>			
- Obligasjoner	<u>11,32,33</u>	79 378	73 434
- Obligasjoner som holdes til forfall	<u>11,32,33</u>	15 644	15 648
- Utlån til kunder	<u>11,32,34</u>	16 727	6 017
Reassurandørenes andel av forsikringsmessige avsetninger		106	112
Eiendommer vurdert til virkelig verdi	<u>9,35</u>	24 110	24 081
Eiendommer til eget bruk	<u>35</u>	2 863	2 887
Biologiske eiendeler		702	725

NOK mill.	Note	31.12.16	31.12.15
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	<u>32, 36</u>	1 053	2 999
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi</i>			
- Aksjer og andeler	<u>9,13,32,37</u>	129 416	124 476
- Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	<u>9,11,13,32,38</u>	141 334	161 653
- Derivater	<u>11,13,32,39</u>	3 621	2 988
- Utlån til kunder	<u>34</u>	2 346	
Bankinnskudd	<u>11,32</u>	4 375	4 164
Sum eiendeler kunder		424 065	421 118
Sum eiendeler		519 684	521 329
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital		11 726	11 724
Opptjent egenkapital		15 631	14 477
Hybridkapital		226	226
Minoritetsinteresser		54	520
Sum egenkapital		27 637	26 946
Ansvarlig lånekapital	<u>10,32</u>	7 621	7 766
Bufferkapital	<u>40</u>	16 719	19 016
Forsikringsforpliktelse	<u>40,41</u>	405 257	400 211
Pensjonsforpliktelse	<u>24</u>	289	465
Utsatt skatt	<u>28</u>	175	200
<i>Finansiell gjeld</i>			
- Gjeld til kredittinstitusjoner	<u>10,13,32</u>	407	416
- Innskudd fra kunder i Bank	<u>10,13,32</u>	15 238	17 825
- Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	<u>10,32</u>	16 219	15 475
- Derivater selskapsporteføljen	<u>11,13,32,39</u>	326	851
- Derivater kundeporteføljen	<u>11,13,32,39</u>	1 868	2 501
Annen kortsiktig gjeld	<u>10,32,42</u>	7 542	6 614
Gjeld minoritet i verdipapirfond		20 386	23 044
Sum gjeld		492 047	494 383
Sum egenkapital og gjeld		519 684	521 329

LYSAKER, 7. FEBRUAR 2017
 STYRET I STOREBRAND ASA

Birger Magnus (sign.)
 Styrets leder

Karin Bing Orgland (sign.)

Laila S. Dahlen (sign.)

Gyrid Skalleberg Ingerø
 (sign.)

Martin Skancke (sign.)

Håkon Reistad Fure
 (sign.)

Jan Chr. Opsahl (sign.)

Arne Fredrik Håstein
 (sign.)

Knut Dyre Haug (sign.)

Heidi Storruste (sign.)

Odd Arild Grefstad (sign.)
 Administrerende direktør

Konsolidert oppstilling over endring i egenkapital

NOK mill.	Majoritetens andel av egenkapitalen						Sum opptjent egenkapital	Hybridkapital [1]	Minoritet	Total egenkapital
	Aksjekapital [2]	Egne aksjer	Overkurs	Sum innskutt egenkapital	Valuta omregningsreserve	Annen egenkapital [3]				
Egenkapital 31.12.14	2 250	-12	9 485	11 722	1 078	11 574	12 652		366	24 741
Periodens resultat						1 178	1 178	9	196	1 382
Sum øvrige resultatelementer					753	-100	653		7	660
Totalresultat for perioden					753	1 078	1 830	9	203	2 042
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:										
Egne aksjer		2		2		21	21			23
Hybridkapital klassifisert som egenkapital						2	2	226		228
Utbetalt renter hybridkapital								-9		-9
Utbetalt aksjeutbytte									-25	-25
Kjøp av minoritetsinteresser									-25	-25
Annet						-28	-28		1	-28
Egenkapital 31.12.15	2 250	-10	9 485	11 724	1 831	12 646	14 477	226	520	26 946
Periodens resultat						2 118	2 118	11	14	2 143
Sum øvrige resultatelementer					-789	-166	-955		-7	-961
Totalresultat for perioden					-789	1 952	1 163	11	7	1 181
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:										
Egne aksjer		2		2		26	26			28
Hybridkapital klassifisert som egenkapital						3	3			3
Utbetalt renter hybridkapital								-11		-11
Utbetalt aksjeutbytte									-14	-14
Kjøp av minoritetsinteresser						-18	-18		-460	-478
Annet						-19	-19			-19
Egenkapital 31.12.16	2 250	-8	9 485	11 726	1 042	14 589	15 631	226	54	27 637

[1] Evigvarende fondsobligasjoner som er klassifisert som egenkapital.

[2] 449 909 891 aksjer pålydende kroner 5.

[3] Inkluderer bundne midler i risikoutjevningfond med 140 millioner kroner og garantiavsetning med 48 millioner kroner.

Kontantstrømoppstilling

NOK mill.	2016	2015
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalinger forsikring	26 483	24 587
Netto utbetalte erstatninger og forsikringsytelser	-18 911	-19 272
Netto inn-/utbetalinger ved flytting	-4 647	-4 863
Netto endring forsikringsforpliktelse	-1 784	-1 591
Innbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer fra kunder	2 896	2 795
Utbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer til kunder	-587	-731
Utbetalinger til drift	-3 125	-3 164
Netto inn-/utbetalinger vedrørende andre operasjonelle aktiviteter	136	-1 181
Netto kontantstrøm fra drift før finansielle eiendeler og bankkunder	462	-3 419
Netto inn-/utbetalinger på utlån kunder	-10 969	-2 191
Netto inn-/utbetaling av innskudd bankkunder	-2 586	-1 533
Netto inn-/utbetalinger vedrørende verdipapirer	12 935	5 492
Netto inn-/utbetalinger vedrørende eiendomsinvesteringer	2 058	-338
Netto endring bankinnskudd forsikringskunder	-323	-756
Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler og bankkunder	1 115	674
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	1 576	-2 745
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetalinger ved salg av datterselskaper	64	
Netto utbetalinger ved kjøp av konsernselskaper	-5	
Netto innbetalinger/utbetalinger ved salg/kjøp av driftsmidler	-63	-212
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-4	-212
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Utbetalinger ved nedbetaling av lån	-4 457	-2 763
Innbetaling ved opptak av lån	3 700	3 702
Utbetaling av renter lån	-372	-393
Innbetaling av ansvarlig lånekapital	700	997
Utbetalinger ved tilbakebetaling av ansvarlig lånekapital		-1 033
Utbetaling av renter på ansvarlig lånekapital	-367	-469
Netto inn-/utbetalinger på utlån til og fordring på andre finansinstitusjoner	-9	396
Innbetaling ved utstedelse av aksjekapital/salg aksjer til ansatte	14	10
Utbetaling av konsernbidrag/utbytte	-14	-25
Utbetalinger ved tilbakebetaling av hybridkapital	-11	-9

NOK mill.	2016	2015
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	-816	413
Netto kontantstrøm i perioden	757	-2 544
- herav netto kontantstrøm i perioden før finansielle eiendeler og bankkunder	-358	-3 218
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	757	-2 544
Kontanter/kontantekvivalenter ved periodens start for nye/solgte selskaper	-13	4
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens start	3 132	5 473
Valutaomregningsdifferanse i NOK	91	198
Beholdning av kontanter/kontantekvivalenter ved periodeslutt *	3 966	3 132
* Består av:		
Utlån til kredittinstitusjoner	272	123
Bankinnskudd	3 694	3 009
Sum	3 966	3 132

Kontantstrømoppstillingen viser konsernets kontantstrømmer for operasjonelle, investerings- og finansieringsaktiviteter i henhold til den direkte metoden. Kontantstrømmene viser en overordnet endring av betalingsmidler gjennom året.

OPERASJONELLE AKTIVITETER

I et finanskonsern vil en betydelig del av aktivitetene klassifiseres som operasjonelle. Fra forsikringselskaper inngår alle innbetalinger og utbetalinger fra forsikringsvirksomheten, og disse kontantstrømmene investeres i finansielle eiendeler som også er definert som operasjonell aktivitet. I oppstillingen er det laget en delsum som viser netto kontantstrøm fra drift før finansielle eiendeler og bankkunder, og en delsum som viser kontantstrømmer fra finansielle eiendeler og bankkunder. Dette viser at sammensetningen av netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter for et finanskonsern inkluderer både kontantstrøm fra driften og plassering i finansielle eiendeler. Balansen til livsforsikringselskaper inkluderer betydelige poster knyttet til forsikringskundene som inngår på de enkelte linjer i kontantstrømoppstillingen. Da kontantstrømoppstillingen skal vise endring i kontantstrøm for selskapet er endringen i bankinnskudd for forsikringskunder medtatt på egen linje i operasjonelle aktiviteter for å nøytralisere kontantstrømmene knyttet til kundeporteføljen i livsforsikring.

INVESTERINGSAKTIVITETER

Omfatter kontantstrømmer for eierinteresser i konsernselskaper og varige driftsmidler.

FINANSIERINGSAKTIVITETER

I finansieringsaktiviteter inngår kontantstrømmer for egenkapital, ansvarlig lån og andre innlån som er en del av finansieringen av konsernets virksomhet. Utbetalinger av renter på innlån og utbetaling av aksjeutbytte til aksjonærer er en finansieringsaktivitet.

KONTANTER/KONTANTEKVIVALENTER

Kontanter/kontantekvivalenter er definert som fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid for selskapsporteføljen. Beløpet inkluderer ikke fordringer på kredittinstitusjoner som er knyttet til forsikringskundeporteføljen, da dette er likvide midler som ikke er tilgjengelig for bruk av konsernet.

Note 1 – Selskapsinformasjon og regnskapsprinsipper

1. Selskapsinformasjon

Storebrand ASA er et norsk allmennaksjeselskap notert på Oslo Børs. Konsernregnskapet for 2016 ble godkjent av styret i Storebrand ASA 7. februar 2017.

Storebrandkonsernet tilbyr et helhetlig produktspekter av forsikrings- og forvaltningstjenester, verdipapir-, bank- og investeringstjenester til privatpersoner, bedrifter, kommuner og offentlig virksomhet. Storebrandkonsernet består av forretningsområdene Garantert Pensjon, Sparing, Forsikring og Øvrig. Konsernet har hovedkontor i Professor Kohts vei 9, Lysaker, Norge.

2. Oppsummering av sentrale regnskapsprinsipper for vesentlige balanseposter

Eiendelssiden i konsernets balanse består hovedsakelig av finansielle instrumenter og investeringseiendom.

En betydelig del av de finansielle instrumenter måles til virkelig verdi (virkelig verdi-opsjon benyttes), mens øvrige finansielle instrumenter som inngår i kategoriene *Utlån og fordringer* og *Holdt til forfall*, måles til amortisert kost. Finansielle instrumenter som måles til amortisert kost er hovedsakelig relatert til norske pensjonsforpliktelser med årlig rentegaranti, i tillegg måles hoveddelen av utlån til amortisert kost.

Investeringseiendommer måles til virkelig verdi.

I balansen inngår også aktiverte immaterielle eiendeler som hovedsakelig består av merverdier knyttet til ervervede forsikringskontrakter ved foretaksintegrasjon, og knytter seg til ervervet av det svenske konsernet Storebrand Holding (SPP) i 2007. Disse merverdiene måles til historisk kostpris fratrukket årlig amortisering og nedskrivning.

Gjeldssiden i konsernets balanse består hovedsakelig av finansielle instrumenter (forpliktelser) og av avsetninger knyttet til fremtidige pensjons- og forsikringsutbetalinger (forsikringsmessige avsetninger). Med unntak for derivater og forsikringsforpliktelsene i Sverige som måles til virkelig verdi, måles hoveddelen av de finansielle forpliktelser til amortisert kost.

Forsikringsmessige avsetninger skal være tilstrekkelige og dekke forpliktelser knyttet til utstedte forsikringskontrakter. Det benyttes ulike metoder og prinsipper i konsernet for fastsettelse av avsetningene for ulike forsikringskontrakter. En betydelig andel av forsikringsforpliktelsene er relatert til forsikringskontrakter med rentegarantier. Innregnede forpliktelser knyttet til norske forsikringskontrakter med rentegaranti, diskonteres med grunnlagsrenten (som tilsvarer den garanterte avkastning/rente) for de respektive forsikringskontrakter.

Innregnede forpliktelser knyttet til svenske forsikringskontrakter med rentegaranti i datterselskapet SPP, diskonteres med en observerbar markedsrente og med en estimert markedsrente for løpetider hvor det ikke foreligger en observerbar rente. Rentekurven som benyttes ble endret i fjerde kvartal 2015 og tilsvarer nå hovedsakelig den samme rente som benyttes i Solvens II-beregninger.

For fondsforsikringskontrakter i livsforsikringsvirksomheten (Unit Link) vil avsetning for spareelementet i kontraktene korrespondere med verdien av tilhørende eiendelsporteføljer.

Som følge av at kundenes midler i livsforsikringsvirksomheten (garantert pensjon) historisk har hatt en avkastning som har oversteget verdøkningen i garanterte forsikringsforpliktelser, har det overskytende blitt avsatt som kundebuffer (forpliktelser), herunder i form av tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond og villkorad återbäring.

Incurred But Not Settled (IBNS) avsetningene består av avsetning for inntrådte ikke meldte erstatninger samt ikke-ferdigbehandlede forsikringsoppgjør (Incurred But Not Reported «IBNR» og Reported But Not Settled «RBNS»). IBNS-avsetningene inngår i både premiereserven og erstatningsavsetningen. Erstatningsavsetningen skal bare inneholde midler som ville ha kommet til utbetaling i regnskapsåret dersom erstatningstilfellet var ferdigbehandlet.

IBNS avsetningene måles ved bruk av matematiske modeller basert på historisk informasjon om bestanden.

3. Grunnlag for utarbeidelse av regnskapet

Regnskapsprinsippene som benyttes i konsernregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er benyttet konsistent for like transaksjoner og andre hendelser under like omstendigheter. Det er ikke krav om bruk av ensartede regnskapsprinsipper for forsikringskontrakter.

Konsernregnskapet for Storebrand ASA er avgitt i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS), som er godkjent av EU, og tilhørende fortolkninger, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av lover og forskrifter.

Bruk av estimat i utarbeidelsen av konsernregnskapet

Utarbeidelsen av konsernregnskapet i overensstemmelse med IFRS krever at ledelsen gjør vurderinger og estimer og tar forutsetninger som påvirker eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader, noteopplysninger og opplysning om potensielle forpliktelser. Faktiske tall kan avvike fra benyttede estimer. Se nærmere omtale om dette i [note 2](#).

4. Endringer i regnskapsprinsipper

Det er ikke implementert nye regnskapsstandarder i 2016 som har hatt vesentlig effekt for konsernregnskapet. For endring av estimer, se nærmere omtale av dette i [note 2](#).

Det forventes ikke ikrafttredelse av noen nye regnskapsstandarder i 2017 som vil få vesentlig effekt for Storebrands konsernregnskap

Nye standarder og endringer i standarder som ikke er gjort gjeldende:

IFRS9

En sentral standard for Storebrands konsernregnskap vil være IFRS9 Finansielle instrumenter som vil erstatte IAS39, med virkning fra 1. januar 2018. IFRS9 omhandler blant annet klassifisering og måling av finansielle instrumenter (bruk av virkelig verdi og amortisert kost) samt regler for nedskrivning av finansielle instrumenter. For forsikringsdominerte konsern og selskap er det under IFRS4 gitt en adgang til å enten utsette implementering av IFRS9 (deferral approach) eller føre forskjellene mellom IAS39 og IFRS9 over Other Comprehensive Income (overlay approach).

IFRS9 medfører regler for klassifisering basert på forretningsmodell, endrede krav til sikringsbokføring, og regler for nedskrivning av finansielle eiendeler som fører til at tap regnskapsføres tidligere enn under IAS39. Under IAS39 skal nedskrivninger for tap føres når det er objektive kriterier for at en faktisk tapshendelse har funnet sted, mens det under IFRS9 skal beregnes en sannsynlighet for tap (forventet tap) basert på både forhold knyttet til det finansielle instrumentet og forhold knyttet til mer generelle, makroøkonomiske faktorer.

Storebrand arbeider med å tilpasse modeller og IT-systemer til IFRS9. Det forventes at nedskrivninger til tap på utlån og garantier vil bli innregnet tidligere som følge av implementering av standarden og at nedskrivningene kan øke.

IFRS17

IASB har i flere år arbeidet med en ny regnskapsstandard for forsikringskontrakter, den kommende standarden har ofte vært benevnt som *IFRS4 Fase II*, men har nå fått benevnelse *IFRS17*. Det forventes at standarden blir publisert i første halvår 2017 med forventet implementering 1. januar 2021. Det antas at standarden vil kreve at den innregnede verdien av forsikringskontrakter skal bestå av følgende komponenter:

- Sannsynlighetsvektet estimat av kommende inn- og utbetalinger knyttet til kontraktene
- Kontantstrømmene diskonteres med en rente som reflekterer kontantstrømmenes risiko
- Det gjøres tillegg for en risikomargin
- Ved kontraktinngåelse avsettes også forventet fortjeneste som en forpliktelse. Denne inntektsføres over kontraktens løpetid (forutsatt at ikke kontrakten anses å være en tapskontrakt på utstedelsestidspunktet).

Innføring av en ny standard for forsikringskontrakter vil kunne få effekter i Storebrands konsernregnskap, men standarden er ikke publisert og omfanget er ikke avklart. En implementering vil kunne medføre endringer i resultatoppstillinger, endret resultat, endret verdi av forsikringsforpliktelsene samt kunne påvirke egenkapitalen.

IFRS15

Standard for inntekter fra kontrakter med kunder trer i kraft 1. januar 2018. Storebrand forventer at denne standarden ikke vil gi vesentlige effekter i konsernregnskapet.

5. Konsolidering

Konsernregnskapet inkluderer Storebrand ASA og selskaper hvor Storebrand ASA har bestemmende innflytelse. Minoritetsinteresser inngår i konsernets egenkapital, med mindre det foreligger opsjoner eller andre betingelser som medfører at minoriteter måles som gjeld.

Storebrand Livsforsikring AS, Storebrand Asset Management AS, Storebrand Bank ASA og Storebrand Forsikring AS er vesentlige datterselskaper som eies direkte av Storebrand ASA. Storebrand Livsforsikring AS eier også det svenske holdingselskapet Storebrand Holding AB som igjen eier SPP Pension & Försäkring AB (publ). Ved ervervet av den svenske virksomheten i 2007 påla norske myndigheter Storebrand å søke om å opprettholde konsernstrukturen innen utgangen av 2009. Storebrand har sendt søknad om å beholde nåværende konsernstruktur.

Investeringer i tilknyttede selskaper (normalt investeringer på mellom 20 prosent og 50 prosent av selskapenes egenkapital) hvor konsernet har betydelig innflytelse er regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Investering i felleskontrollert virksomhet blir regnskapsført etter egenkapitalmetoden.

Storebrand konsoliderer enkelte fond i konsernets balanse der vilkåret for kontroll etter IFRS10 er til stede. Dette omfatter fond der Storebrand har en eierandel på omlag 40 prosent eller mer og som forvaltes av selskaper i Storebrand konsernet. I konsernets regnskap konsolideres slike fond 100 prosent i balansen, der minoritetens eierandel vises på en linje for eiendeler og en tilsvarende linje for gjeld. Øvrige investorer i de relevante fondene er vurdert å være minoritetsiere, siden de kan kreve utløsning av sine eierandeler, og som følge av dette klassifiseres minoritetsandelen som gjeld i konsernregnskapet til Storebrand.

Valuta og omregning av utenlandske selskaper

Konsernets presentasjonsvaluta er norske kroner. Utenlandske selskaper som inngår i konsernet og som har annen funksjonell valuta, er omregnet til norske kroner ved at resultatregnskapet er omregnet etter gjennomsnittskurs for året og ved at balansen er omregnet til kurs ved regnskapsårets slutt. Som følge av at det vil være forskjell mellom anvendte valutakurser ved registrering av resultat- og balanseposter blir eventuelle differanser ført mot totalresultatet dersom det ikke er en integrert del av virksomheten.

Eliminering av interne transaksjoner

Interne mellomværende, interne gevinster og tap, renter og utbytte og lignende mellom konsernselskapene er eliminert i konsernregnskapet. Transaksjoner mellom kundeporteføljene og selskapsporteføljen i livsforsikringsvirksomheten og mellom kundeporteføljene i livsforsikringsvirksomheten og andre selskaper i konsernet, blir ikke eliminert i konsernregnskapet. I samsvar med livsforsikringsregelverket er transaksjoner med kundeporteføljer gjennomført til virkelig verdi.

6. Virksomhetssammenslutninger

Ved overtakelse av *virksomhet* anvendes overtakelsesmetoden. Vederlaget måles til virkelig verdi. Direkte overtakelsesutgifter kostnadsføres når de oppstår, med unntak av utgifter knyttet til opptak av gjeld og egenkapital (emisjon).

Ved investeringer, herunder ved kjøp av investeringseiendom, blir det vurdert om kjøpet omfatter kjøp av *virksomhet* i henhold til IFRS3. Når slike kjøp ikke omfatter kjøp av virksomhet anvendes ikke overtakelsesmetoden slik den følger av IFRS3 Foretaksintegrasjon, som igjen medfører at det blant annet ikke avsettes for utsatt skatt slik som i en foretaksintegrasjon.

7. Inntektsføring

Premieinntekter

Netto premieinntekter omfatter årets forfalte premie (inklusive spareelementer og administrasjonspremie), tilflyttede premiereserver og avgitt gjenforsikring. Årlig premie periodiseres generelt lineært over dekningsperioden. Honorar for utstedelse av norske rentegarantier samt fortjenesteelement risiko er inkludert i premieinntektene.

Netto renteinntekter Storebrand Bank konsern

Renteinntekter knyttet til utlån og obligasjoner innregnes i resultatregnskapet ved bruk av effektiv rentes metode.

Inntekter fra eiendommer og finansielle eiendeler

Inntekter fra eiendommer og finansielle eiendeler er beskrevet i avsnitt 10 og 11.

Andre inntekter

Honorar innregnes når inntekten kan måles pålitelig og er opptjent. Faste honorarer inntektsføres etter hvert som tjenesten leveres og suksesshonorarer inntektsføres når suksesskriteriet er oppfylt.

8. Goodwill og immaterielle eiendeler

Merverdi ved kjøp av virksomhet som ikke kan allokere til eiendeler eller gjeldsposter på datoen for oppkjøpet, er klassifisert som goodwill i balansen. Goodwill måles til anskaffelseskost på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskaper er klassifisert som immateriell eiendel.

Goodwill avskrives ikke, men testes for verdifall og nedskrivingsbehov. Goodwill testes for verdifall dersom det er indikatorer som tilsier at et verdifall har funnet sted. Det gjennomføres minst én årlig vurdering av gjenvinnbart beløp.

Dersom den relevante diskonterte kontantstrøm er lavere enn regnskapsført verdi, vil goodwill bli nedskrevet til virkelig verdi. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke selv om det i etterfølgende perioder skulle foreligge informasjon om at nedskrivingsbehovet ikke lenger eksisterer eller at nedskrivingsbehovet er blitt mindre. For senere testing av behov for nedskrivning av goodwill, blir denne allokert til aktuelle kontantstrømgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet. Kontantstrømgenererende enheter blir identifisert i henhold til juridisk enhet.

Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttede selskaper er inkludert i investeringen i tilknyttet selskap, og testes årlig for nedskrivning i forbindelse med vurderingen av balanseført verdi.

Immaterielle eiendeler med begrenset utnyttbar levetid måles til anskaffelseskost redusert med akkumulerte avskrivninger og eventuelle nedskrivninger. Avskrivningstid og -metode måles årlig. Ved balanseføring av nye immaterielle eiendeler må det kunne påvises at det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler som kan henføres til eiendelen vil tilflyte konsernet. I tillegg må eiendelens kostpris kunne estimeres pålitelig. Det foretas vurdering av nedskrivningsbehov når det foreligger indikasjoner på verdifall, for øvrig behandles nedskrivning på immaterielle eiendeler og reversering av nedskrivning på samme måte som beskrevet for varige driftsmidler.

9. Tilstrekkelighetstest forsikringsforpliktelser og tilhørende merverdier

Etter IFRS4 skal det gjøres en tilstrekkelighetstest av forsikringsforpliktelsen ved hver regnskapsavleggelse. Testen som gjennomføres i Storebrands konsernregnskap gjøres med utgangspunkt i konsernets kapitalberegning. Test av tilstrekkelighet ble gjennomført før implementering av IFRS. Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men testes for nedskrivningsbehov årlig og ellers når det foreligger indikasjoner på verdifall.

10. Investerings eiendommer

Investerings eiendommer måles til virkelig verdi. Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. Inntekter fra investerings eiendommer består av både endringer i virkelig verdi og leieinntekter.

Investerings eiendommer består hovedsakelig av sentrale kontorbygg, kjøpesentre og logistikkbygg. Eiendommer som leies ut til leietakere utenfor konsernet er klassifisert som investerings eiendommer. Når det gjelder eiendommer hvor deler av eiendommen benyttes av konsernet til eget bruk og andre deler leies ut, er utleidelene som kan seksjoneres, klassifisert som investerings eiendom. Alle eiendommer som eies av kundeporteføljene måles til virkelig verdi og verdiendringer tilordnes kundeporteføljene.

11. Finansielle instrumenter

11-1. Generelle prinsipper og definisjoner

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes i balansen når Storebrand blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter er regnskapsført på transaksjonsdagen. Når en finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse blir førstegangsinnregnet måles den til virkelig verdi.

Førstegangsinnregningen inkluderer transaksjonsutgifter som er direkte henførbare på anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen/forpliktelsen, i de tilfeller den finansielle eiendelen/forpliktelsen ikke er til virkelig verdi over resultatet.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle forpliktelser fraregnes fra balansen når de har opphørt — det vil si når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles holdt til forfall investeringer, lån og fordringer samt finansielle forpliktelser som ikke er tilordnet til virkelig verdi over resultatet, til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Ved beregning av den effektive renten estimeres kontantstrømmer og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning (for eksempel førtidig betaling, kjøpsopsjoner og tilsvarende opsjoner). Beregningen omfatter alle honorarer og rentepunkter betalt eller mottatt mellom parter i kontrakten som er en integrert del av den effektive renten, transaksjonsutgifter og alle andre merbetalinger eller rabatter.

Definisjon av virkelig verdi

For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markeds plass hvor det skjer regelmessige handler, settes virkelig verdi til kurs på siste handelsdag frem til og med balansedagen.

Dersom markedet for et finansielt instrument ikke er aktivt, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av anerkjente verdsettingsmetoder. Verdsettingsmetoder omfatter bruk av nylig foretatte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og uavhengige parter, dersom slike er tilgjengelige, henvisning til løpende virkelig verdi av et annet instrument som er praktisk talt det samme, diskontert kontantstrømberegning og opsjonsprisinde modeller. Dersom det er en verdsettingsmetode som er i vanlig bruk av deltakerne i markedet for å prissette instrumentet og denne metoden har vist seg å gi pålitelige estimater av priser oppnådd i faktiske markedstransaksjoner, benyttes denne metoden.

Verdifall på og tapsutsatte finansielle eiendeler

For finansielle eiendeler som er innregnet til amortisert kost, måles det på hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall, har påløpt, måles tapet som differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte framtidige kontantstrømmene (eksklusiv framtidige kredittap som ikke har påløpt), diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente (effektiv rente beregnet ved førstegangsinnregning). Tapsbeløpet innregnes i resultatet.

Tap som forventes som følge av framtidige hendelser, uansett graden av sannsynlighet, blir ikke innregnet.

11-2. Klassifikasjon og måling av finansielle eiendeler og gjeld

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de etterfølgende kategorier:

- Finansielle eiendeler holdt for omsetning
- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjonen
- Finansielle eiendeler som holdes til forfall
- Finansielle eiendeler utlån og fordringer

Holdt for omsetning

En finansiell eiendel er klassifisert som holdt for omsetning når den:

- i hovedsak er anskaffet eller pådratt med det formål å selge den eller kjøpe den tilbake på kort sikt, er en del av en portefølje av identifiserte finansielle instrumenter som blir styrt sammen, og som det er godtgjort at det foreligger et nylig faktisk mønster for kortsiktig realisering av overskudd for, eller
- er et derivat, med unntak for et derivat som er øremerket og effektivt sikringsinstrument.

Med unntak for derivater faller kun en begrenset andel av Storebrands finansielle instrumenter inn under denne gruppen.

Finansielle eiendeler holdt for omsetning måles til virkelig verdi på balansetidspunktet. Endringer i virkelig verdi føres over resultatregnskapet.

Til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjon

En betydelig andel av Storebrands finansielle instrumenter er klassifisert til kategorien *virkelig verdi over resultatet* på grunn av:

- klassifiseringen reduserer mismatch i måling eller innregning som ellers ville oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser, eller at
- de finansielle eiendeler inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Regnskapsføringen er tilsvarende som for gruppen holdt for omsetning (instrumentene måles til virkelig verdi og verdiendringer føres i resultatoppstillingen).

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette samt et fast forfall, og som et foretak har en positiv intensjon om og evne til å holde til forfall med unntak for

- de som foretaket ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet
- de som oppfyller definisjonen av utlån og fordringer

Holdt til forfall eiendeler innregnes til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Kategorien anvendes i den norske livsforsikringsvirksomheten knyttet til forsikringskontrakter med rentegaranti.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke blir notert i et aktivt marked, unntatt de som foretaket har til hensikt å selge umiddelbart eller på kort sikt, som skal klassifiseres som holdt for omsetning, og de som foretaket ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet.

Utlån og fordringer innregnes til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Kategorien anvendes i den norske livsforsikringsvirksomheten knyttet til forsikringskontrakter med rentegaranti, samt i bankvirksomheten.

Utlån og fordringer som er øremerket som sikringsobjekter, er underlagt måling i henhold til kravene til sikringsbokføring.

11-3. Derivater

Definisjon av et derivat

Et derivat er et finansielt instrument eller en annen kontrakt som omfattes av IAS39, og som har alle de tre følgende kjennetegnene:

- Derivatets verdi endres som reaksjon på endringer i en nærmere angitt rentesats, pris på finansielle instrumenter, råvarepris, valutakurs, en indeks for priser eller satser, kredittverdighet eller kredittindeks, eller en annen variabel (ofte kalt «underliggende»)
- det krever ingen innledende nettoinvestering eller en innledende nettoinvestering som er mindre enn det som ville kreves for andre typer kontrakter som forventes å ha en tilsvarende reaksjon på endringer i markedsfaktorer
- det skal gjøres opp på et framtidig tidspunkt

Regnskapsføring av derivater som ikke er et sikringsinstrument

Derivater som ikke faller inn under kriteriene for sikring innregnes i gruppen finansielle instrumenter holdt for omsetning. Virkelig verdi av derivatene klassifiseres henholdsvis som en eiendel eller som en forpliktelse, med endringer i virkelig verdi over resultatet.

Hoveddelen av de derivater som løpende benyttes i forvaltningen faller inn under denne kategorien.

En del av konsernets forsikringskontrakter inneholder innebygde derivater, som for eksempel rentegarantier. Disse forsikringskontraktene følger ikke regnskapsstandarden IAS39 Finansielle instrumenter, men følger regnskapsstandarden IFRS4 Forsikringskontrakter, og de innebygde derivatene måles ikke løpende til virkelig verdi.

11-4. Sikringsbokføring

Virkelig verdi sikring

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring, sikringsobjektene er finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Derivater innregnes til virkelig verdi over resultatet eller inngår i totalresultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Sikring av nettoinvestering

Sikring av nettoinvesteringer i utenlandske virksomheter innregnes på samme måte som kontantstrømsikringer. Gevinst og tap på sikringsinstrumentet som relaterer seg til den effektive delen av sikringen føres over totalresultatet, mens gevinst og tap som relaterer seg til den ineffektive delen innregnes umiddelbart over resultatregnskapet. Samlet tap eller gevinst i egenkapitalen føres over resultatet når den utenlandske virksomheten blir solgt eller avviklet.

Kombinert virkelig verdi og kontantstrømsikring

Enkelte innlån i utenlandsk valuta er sikret ved bruk av sikringsinstrumenter (derivater). Kontantstrømmene i sikringsobjektet og sikringsinstrumentet er sammenfallende. Derivater innregnes til virkelig verdi. Sikringsbokføring gjennomføres ved å dele opp sikringen i en virkelig verdi sikring av renten og en kontantstrømsikring av marginen. Netto løpende verdiendringer på kontantstrømsikringen innregnes i Totalresultat.

11-5. Finansielle forpliktelser

Etter førstegangsinnregning måles hovedsakelig alle finansielle forpliktelser til amortisert kost ved effektiv rentes metode.

12. Forsikringsmessige forhold

Regnskapsstandarden IFRS4 Forsikringskontrakter, omhandler regnskapsmessig behandling av forsikringskontrakter. Storebrands forsikringskontrakter omfattes av standarden. IFRS4 er ment å være en foreløpig standard og den tillater bruk av uensartede prinsipper for behandling av forsikringskontrakter i konsernregnskapet. I konsernregnskapet medtas de forsikringstekniske avsetninger slik de er beregnet i de respektive datterselskaper i samsvar med det enkelte lands lovgivning. Dette gjelder også for forsikringskontrakter ervervet i en foretaksintegrasjon. I slike tilfeller er positive merverdier, jamfør IFRS4 nr 31b), aktivert som eiendeler.

Det følger av IFRS4 at de forsikringsmessige avsetningene skal være tilstrekkelige. Ved vurdering av tilstrekkelighet knyttet til innregnede ervervede forsikringskontrakter, sees det i vurderingen også hen til IAS37 *Avsetninger, betingede eiendeler og betingede forpliktelser*, og Solvens II beregninger.

Nedenfor redegjøres det for regnskapsprinsippene for de vesentligste forsikringstekniske avsetninger.

12-1. Generelt – livsforsikring

Erstatninger for egen regning

Erstatninger for egen regning omfatter utbetalte forsikringsoppgjør fratrukket mottatt gjenforsikring, fraflyttede premiereserver, avgitt gjenforsikring og endring i erstatningsavsetning. Avsetning for ikke-ferdigbehandlede eller ikke-utbetalte erstatninger ivaretas ved avsetning til erstatningsavsetningen under posten endring forsikringsforpliktelser.

Endring forsikringsforpliktelser

Omfatter sparepremien som inntektsføres under premieinntekter og utbetales under erstatninger. Posten omfatter også garantert avkastning på premiereserven og premiefondet samt avkastning til kundene utover garanti.

Forsikringsforpliktelse

Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser inklusive fremtidige administrasjonskostnader i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag av kontantverdien av fremtidige avtalte premier. For individuelle kontoprodukter med fleksibel premieinnbetaling avsettes oppsamlet kontoverdi i premiereserven. Premiereserven svarer til 100 prosent av forsikringenes garanterte gjenkjøps-/flytteverdi før eventuelle avbrudds-/flyttegebyrer og andel av kursreguleringsfond.

Ved beregning av premiereserven er det benyttet samme forutsetninger som ligger til grunn for premien for de enkelte forsikringsavtalene, det vil si samme dødelighets- og uføresannsynligheter, rentegrunnlag og kostnadssatser, i tillegg økes avsetningene som følge av forventet økt levealder. Premietarifene bygger på observert nivå for dødelighet og uførhet i samfunnet, tillagt sikkerhetsmarginer som blant annet inkluderer en forventning om fremtidig utvikling på området.

Den avsatte premiereserven inneholder for alle bransjer avsetning til dekning av fremtidige administrasjonskostnader inklusiv oppgjørskostnader (administrasjonsreserve). For fullt betalte kontrakter, inklusive fripoliser, er kontantverdien av de forventede fremtidige administrasjonskostnader avsatt fullt ut i premiereserven. For kontrakter med fremtidig premieinnbetaling er det gjort fradrag for kontantverdien av den delen av de fremtidige administrasjonskostnader som forutsettes finansiert gjennom fremtidige premier.

En betydelig andel av de norske forsikringskontraktene har ett-årige rentegarantier, slik at den garanterte avkastningen må oppnås hvert år. En betydelig andel av de svenske forsikringskontraktene har garantert avkastningen frem til tidspunkt for pensjonsutbetalingene.

Forsikringsforpliktelser særskilt investeringsportefølje

De forsikringsmessige avsetninger til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Andelen av overskudd på risikoresultatet medregnes. Selskapet er ikke utsatt for investeringsrisiko på kundemidler, da det ikke garanteres minsteavkastning ovenfor kundene. Det eneste unntaket er ved dødsfall der etterlatte får utbetalt opprinnelig innbetalt beløp til livrenteforsikringer og for garantikonto.

IBNS-avsetninger

I premiereserven og erstatningsavsetningen for forsikringsrisiko inngår avsetninger for inntrådte ikke meldte erstatninger samt ikke-ferdigbehandlede forsikringsoppgjør. IBNR er avsetninger for potensielle fremtidige utbetaling hvor Storebrand ennå ikke er blitt informert om at et uføretilfelle, dødsfall eller annet erstatningstilfelle er inntruffet. Siden Storebrand verken kjenner frekvens eller utbetalingsbeløp estimeres IBNR via matematiske modeller basert på historisk informasjon om bestanden. Tilsvarende er RBNS en avsetning for potensielle fremtidige utbetalinger hvor Storebrand har kjennskap til hendelsen men ikke har ferdig behandlet kravet. Også her benyttes matematiske modeller basert på historisk informasjon for å estimere avsetningen.

Overføring av premiereserve m.v. (flytting)

Overføring av premiereserve ved flytting av forsikringer mellom forsikringsselskaper føres over resultatregnskapet under posten netto premieinntekter for mottatte reserver og erstatninger for egen regning for avgitte reserver. Kostnads-/inntektsføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsforpliktelser tilsvarende. Flyttebeløpet inkluderer også kontraktens andel av tilleggsavsetning, kursreguleringsfond, villkorad återbäring og årets resultat. Tilflyttede tilleggsavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten endringer i forsikringsforpliktelser. Flyttebeløpene klassifiseres som kortsiktig fordring/ gjeld til oppgjør finner sted.

Salgskostnader

I norske livsforsikringsvirksomhet er salgskostnader kostnadsført, mens i de svenske datterselskaper er salgskostnader balanseført og amortiseres over produktets forventede løpetid.

12-2. Livsforsikring Norge

Tilleggsavsetninger

For å sikre soliditeten i livsforsikring, har selskapene anledning til å foreta avsetning til tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetningene er fordelt på kontraktene og kan benyttes til å dekke et negativt renteresultat inntil rentegarantien. Dersom selskapet et år ikke oppnår en avkastning som svarer til grunnlagsrenten, kan avsetningen føres tilbake fra kontrakten slik at selskapet blir i stand til å innfri rentegarantien. Det betyr at tilleggsavsetningene reduseres og at premiereserven økes tilsvarende på kontrakten. For renteforsikringer utbetales tilleggsavsetningen i rater over utbetalingsperioden.

Dersom tildelte tilleggsavsetninger til kontrakten medfører at de samlede tilleggsavsetningene overstiger 12 prosent av premiereserven knyttet til kontrakten blir det overskytende beløpet tilordnet kontrakten som overskudd.

Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier «etter skatteloven» fra forsikringstakerne og tilført overskudd i individuell og kollektiv pensjonsforsikring. Innbetaling og uttak føres ikke over resultatregnskapet, men direkte mot balansen.

Pensjonistenes overskuddsfond består av overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling i kollektiv pensjonsforsikring. Fondet skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene.

Kursreguleringsfond

Årets netto urealisert gevinst/tap på finansielle eiendeler til virkelig verdi i kollektivporteføljen i Storebrand Livsforsikring AS tilføres/ tilbakeføres kursreguleringsfondet i balansen under forutsetning av at porteføljen har en netto urealisert merverdi. Den delen av netto urealisert gevinst/tap på finansielle omløpsmidler i utenlandsk valuta som kan tilskrives valutakursendringer avsettes ikke til kursreguleringsfond.

Valutarisikoen på utenlandske investeringer er i hovedsak sikret med valutakontrakter på porteføljenivå. Valutakursendring tilknyttet sikringsinstrumentet avsettes således heller ikke til kursreguleringsfond, men føres direkte over resultatet. Etter regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS4) er kursreguleringsfondet vurdert som en forpliktelse.

Avsetning for ikke-fastsatte forsikringstilfeller

Avsetning for inntrufne skader består av avsetninger for uføre- og alderspensjon, fastsatte skader, ikke fastsatte skader og skadebehandlingsreserver. Ved vurdering av avsetninger benyttes grunnlagsrenten for å fastsette avsetningen. I tillegg avsettes det for beregnede skader som er inntruffet, men som ikke er meldt (IBNR).

Risikoutjevningfond

Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet for kollektiv pensjon og fripoliser til risikoutjevningfond til dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet er ikke vurdert som en forpliktelse etter IFRS og inngår som en del av egenkapitalen (bundet egenkapital). Vedrørende bruk av risikoutjevningfond til oppreservering langt liv, se [note 3](#).

12-3. Livsforsikring Sverige

Livsforsikringsavsetninger

Livsforsikringsavsetningene er estimert som nåverdien av forventede fremtidige garanterte utbetalinger, administrasjonsutgifter og skatter, diskontert med den gjeldende risikofrie renten. Forsikringsmessige avsetninger med rentegaranti i SPP benytter en modellert diskonteringsrente. Det benyttes en nominell risikofri rente ved diskontering av spareforsikring og for helseforsikring i ytelsesordninger. For øvrige risikoforsikringer anvendes en risikofri realrente, eller nominelle risikofrie renter, kombinert med antatt inflasjon.

I beregningen av livsforsikringsavsetningene tas det hensyn til estimerte fremtidige administrasjonskostnader som med rimelighet kan forventes å oppstå og som kan knyttes til de eksisterende forsikringskontraktene. Kostnadene estimeres med bakgrunn i selskapets egne kostnadsanalyser og baseres på faktiske driftskostnadene i løpet av det siste året. Prosjeksjonen av de forventede fremtidige kostnader følger de samme prinsipper som grunnlag for Solvens II. Det tas ikke hensyn til eventuelle fremtidige kostnadseffektiviseringer.

Avsetning for ikke-fastsatte forsikringstilfeller

Avsetning for inntrufne skader består av avsetninger for uførepensjon, fastsatte skader, ikke fastsatte skader og skadebehandlingsreserver. Ved vurdering av avsetninger for uførepensjoner benyttes en risikofri markedsrente, hensyntatt fremtidig indeksregulering av utbetalingene. I tillegg avsettes det for beregnede skader som er inntruffet, men som ikke er meldt (IBNR).

Villkorad återbäring (betinget kundetildelt bonus), og latent kapitaltilskott

Villkorad återbäring oppstår når verdien av kundemidlene er høyere enn nåverdien av forpliktelsene, og omfatter dermed den del av forsikringskapitalen som ikke er garantert. For kontrakter hvor kundemidlene er lavere enn forpliktelsene belastes eiers resultat ved avsetning til latent kapitaltilskudd. Villkorad återbäring og latent kapitaltilskudd innregnes på samme linje i balansen.

12-4. Skadeforsikring

Kostnadsføring av skadetilfeller skjer på det tidspunkt skadetilfeller inntreffer. Det er foretatt følgende avsetninger:

Avsetning for ikke opptjent premie for egen regning gjelder løpende kontrakter som er i kraft på regnskapstidspunktet og skal dekke kontraktens gjenstående risikoperiode.

Erstatningsavsetningen skal dekke forventet utbetaling av meldte, men ikke oppgjorte erstatningskrav. Den skal videre dekke forventede erstatningskrav knyttet til skader som er inntruffet, men ennå ikke meldt ved regnskapsperiodens utløp. Rapporterte ikke oppgjorte skadekrav avsettes i sin helhet. Det foretas så en beregning av avsetningsbehovet for inntrufne, men ikke rapporterte skader (IBNR), og for rapporterte, men ikke avsluttede skader (RBNS). I tillegg skal erstatningsavsetningen inneholde en egen avsetning for fremtidige skadeoppgjørskostnader på inntrufne ikke oppgjorte skadetilfeller.

13. Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Storebrand har landspesifikke pensjonsordninger for ansatte. Ordningene innregnes etter IAS19. I Norge er pensjonsordningen fra 1. januar 2015 endret fra ytelsesordning til innskuddspensjon. Effekten av denne endringen ble innregnet i regnskapet per 31.12.2014. Storebrand er

med i den norske AFP-ordningen (avtalefestet pensjon). Den norske AFP-ordningen er vurdert å være en ytelsesordning, men det foreligger ikke tilstrekkelig kvantitativ informasjon til å kunne estimere pålitelige regnskapsmessige forpliktelser og kostnader. I sammenheng med nye regler for uførepensjon i tjenstepensjonsloven har Storebrand endret uførepensjonsordningen for egne ansatte i Norge i 2016.

I Sverige har SPP i samsvar med Bankansattes Tjenstepensjonsplan (BTP-planen) kollektiv ytelses pensjonsplaner for sine ansatte. En kollektiv ytelsespensjon innebærer at en ansatt er garantert en viss pensjon basert på sluttlønn etter avsluttet arbeidsforhold.

13-1. Ytelsesordning

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser for ytelsesplaner beregnes etter lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag, basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, uførhet og frivillig avgang. Periodens netto pensjonskostnad består av summen av periodens pensjonsopptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelse, samt forventet avkastning av pensjonsmidlene.

Estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger blir regnskapsført mot totalresultatet i oppstillingen over regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer i den perioden de oppstår. I konsernet er det både forsikret og uforsikret pensjonsordning. Den forsikrede ordningen i Norge er tegnet i konsernet. Når ansatte avslutter arbeidsforholdet før pensjonsalder eller går ut av ordningen, vil det utstedes ordinære fripoliser. De fripolisene som inngår i forsikringsmessige avsetninger måles etter regnskapsstandarden IFRS4.

13-2. Innskuddsordning

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet betaler et årlig innskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelse knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger blir kostnadsført direkte.

14. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

Konsernets varige driftsmidler består av maskiner, inventar, IT-systemer og bygninger som benyttes av konsernet til egen virksomhet.

Maskiner, inventar og IT-systemer måles til anskaffelseskost redusert med akkumulerte avskrivninger og eventuelle nedskrivninger.

Bygninger som benyttes til egen virksomhet av konsernet måles til oppskrevet verdi fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Det foretas årlig vurdering av virkelig verdi på disse bygningene på samme måte som beskrevet for investeringseiendommer. Økning i verdier for bygninger som benyttes i egen virksomhet resultatføres over totalresultatet. En nedskrivning av bygningens verdi innregnes først mot revalueringsreserve som gjelder oppskrivninger på den aktuelle bygningen. Dersom nedskrivningen overstiger revalueringsreserven resultatføres det resterende.

Avskrivningsperiode og -metode blir vurdert årlig for å sikre at metoden og perioden som brukes samsvarer med den økonomiske levetiden for driftsmiddelet. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. For bygninger foretas dekomponering, dersom ulike deler har forskjellig brukstid. Avskrivningsperiode og -metode måles da separat for hver del.

Det blir foretatt vurdering av nedskrivningsbehov når det foreligger indikasjon på verdifall. Eventuell nedskrivning resultatføres som differansen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag for salgskostnader og bruksverdi. Ved hver rapporteringsdato måles mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler.

15. Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt, og er basert på regnskapsstandarden IAS12 Resultatskatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført i totalresultatet. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld.

Utsatt skatt beregnes med utgangspunkt i konsernets skattemessige fremførbare underskudd, skattereduserende midlertidige forskjeller og skatteøkende midlertidige forskjeller. I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår også midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseiendommer. Disse eiendommene inngår hovedsakelig i det norske livsforsikringssselskapets kundeporteføljer og ligger i aksjeselskaper som eies av holdingselskaper som igjen eies direkte av Storebrand Livsforsikring AS. Selv om disse eiendomsselskapene inngår i kundeporteføljen og kan avhendes tilnærmet skattefritt, inngår de skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til de underliggende eiendommene som også inngår i det norske skattekonsernet, i konsernets midlertidige forskjeller hvor det er avsatt for utsatt skatt. Se også punkt 6 ovenfor som omhandler virksomhetssammenslutninger.

Finansskatt

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2017 ble det vedtatt en finansskatt med to elementer:

- Finansskatt på lønn. Denne settes til 5 prosent og vil følge reglene for arbeidsgiveravgift
- Skattesatsen på alminnelig inntekt for foretak omfattet av finansskatten videreføres på 2016-nivå (25 prosent), mens den for øvrig settes ned til 24 prosent

Finansskatten gjelder fra og med inntektsåret 2017.

I Storebrand konsernet inngår både selskaper som omfattes og som ikke omfattes av finansskatten. Ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel i konsernregnskapet benyttes derfor selskapsskattesatsen gjeldende for det enkelt selskap (24 eller 25 prosent).

16. Avsatt utbytte

I henhold til IAS10 som omhandler hendelser etter balansedagen, skal foreslått utbytte/konsernbidrag klassifiseres som egenkapital inntil det er vedtatt av generalforsamlingen.

17. Leieavtaler

En leieavtale klassifiseres som finansiell leieavtale dersom den i det vesentlige overfører risiko og avkastning forbundet med eierskap. Øvrige leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Storebrand har ingen finansielle leieavtaler.

18. Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den direkte metoden og viser kontantstrømmene gruppert etter kilder og anvendelsesområder. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist.

Kontantstrømoppstillingen spesifiseres på operasjonelle, investerings- og finansierings aktiviteter.

19. Biologiske eiendeler

I samsvar med IAS41 måles investeringer i skog som biologiske eiendeler. Biologiske eiendeler måles til virkelig verdi som er definert basert på alternativ virkelig verdi beregning, eller nåverdien av forventet netto kontantstrøm. Verdiendringer på biologiske eiendeler føres i resultatregnskapet. Eierrettigheter på biologiske eiendeler innregnes på det tidspunktet når kjøpsavtalen signeres. Det beregnes årlige inntekter og utgifter fra skogbruk og utmark.

Note 2 – Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet må ledelsen foreta estimater, skjønsmessige vurderinger og forutsetninger av usikre størrelser. Estimater og vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventning om fremtidige hendelser og representerer ledelsens beste skjønn på tidspunkt for regnskapsavleggelsen.

En beskrivelse av de vesentligste estimater og vurderinger der skjønn anvendes og som kan påvirke innregnede verdier eller nøkkeltall fremkommer nedenfor og i [note 47](#) Solvens II.

De faktiske resultatene kan avvike fra regnskapsestimatene.

Generelt om livsforsikring

Forsikringsrisiko er risiko for større utbetalinger enn antatt og/eller ugunstig endring i verdien av en forsikringsforpliktelse som følge av at faktisk utvikling avviker fra det som ble forutsatt ved beregning av premier eller avsetninger.

I konsernregnskapet innregnes forsikringsforpliktelser med rentegaranti, med ulike prinsipper i den norske og svenske virksomheten. Det er også innregnet en immateriell eiendel (value-of-business-in-force, "VIF") knyttet til forsikringskontrakter i den svenske virksomheten. Denne eiendelen knytter seg til Storebrands kjøp av SPP (kjøp av virksomhet). Det er flere forhold som kan påvirke størrelsen på forsikringsforpliktelsene inklusive VIF, herunder biometriske forhold som økt levealder, fremtidig avkastning, uførhet, samt utvikling i fremtidige kostnader og juridiske forhold som lovendringer og utfall av rettsaker mv. Et lavt rentenivå vil på lang sikt være utfordrende for eier med hensyn til forsikringskontrakter med rentegaranti, og vil, sammen med reduserte kundebuffer, kunne påvirke størrelsen på de innregnede beløp knyttet til forsikringskontraktene. De norske forsikringskontraktene med rentegarantier er diskontert med premieberegningsrenten (om lag gjennomsnittlig med 3,3 prosent). De svenske forsikringsforpliktelsene med rentegaranti er diskontert med en rentekurve som samsvarer med Solvens II-rentekurven.

Det følger av regnskapsstandarden IFRS4 Forsikringskontrakter at de innregnede forsikringsforpliktelsene skal være tilstrekkelige og at det skal gjennomføres en tilstrekkelighetstest (liability adequacy test). Forsikringsforpliktelsene er beregnet i henhold til regler fastsatt av de nasjonale tilsynsmyndighetene herunder forsikringsvirksomhetsloven med forskrifter i Norge og Försäkringsrörelselagen i Sverige. For livsforsikringsforpliktelsene gjennomføres det en test på et overordnet totalnivå ved å foreta en analyse som tar utgangspunkt i premiereserveringsprinsipper. Den innarbeidede analysen tar utgangspunkt i forutsetninger som tilsvarende legges til grunn ved beregning av solvens II forpliktelsen, hvor selskapet anvender beste anslag på de fremtidige grunnlagselementene basert på dagens erfaringer. Testen innebærer da at selskapet analyserer dagens marginer mellom forutsetningene i reserveringsgrunnlaget og forutsetningene basert på solvens II beregningene. Denne testen ble gjennomført også før innføring av IFRS.

I konsernregnskapet ble det ved oppkjøpet av det svenske forsikringskonsernet SPP aktivert merverdier inklusive goodwill knyttet til verdiene av SPP konsernets forsikringskontrakter, mens SPP konsernets innregnede forsikringsmessige avsetninger ble videreført i Storebrands konsernregnskap. Disse merverdiene (Value of business in-force) som sammen med tilhørende aktiverte salgskostnader og forsikringsforpliktelser, testes med hensyn til tilstrekkelighet. Testen er oppfylt hvis de bokførte forpliktelsene i regnskapet er større eller lik netto forpliktelser vurdert til en estimert markedsverdi inklusive forventet overskudd til eier. I denne testen ses det hen til solvens II beregninger samt til IAS37. Et sentralt element i denne vurderingen er beregning av fremtidige fortjenestemarginer hvor det benyttes grunnlag fra solvens II beregningene. Solvens II beregningene vil blant annet påvirkes av volatilitet i finansmarkedet, renteforventninger samt størrelsen på bufferkapital. Storebrand tilfredsstillte tilstrekkelighetstestene for 2016 og tilstrekkelighetstestene har følgelig ingen resultatmessig effekt på regnskapet for 2016. Det vises til ytterligere informasjon i [note 29](#).

IBNR- og RBNS-avsetningene for forsikringsrisiko estimeres og det er knyttet usikkerhet til estimatene. Dette er usikkerhet knyttet til frekvens og størrelsen på erstatningene. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre en reduksjon eller økning i avsetningene. Endringer vil inngå som en del av risikoresultatet.

I livsforsikringsvirksomhetene i Storebrand vil ikke nødvendigvis endring av estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger, finansielle instrumenter og investeringseiendom tilordnet livkundene, påvirke eiers resultat, men endring av estimater og vurderinger kan påvirke eiers resultat. En sentral faktor vil være om livkundes midler inklusive årets avkastning, overstiger de garanterte forpliktelser.

I den norske virksomheten har en betydelig andel av forsikringskontraktene årlige rentegarantier. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i kundeporteføljene. Avhengig av størrelsen på eventuelle verdifall, vil slike verdifall, helt eller delvis, kunne motvirkes av reduksjon i kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger slik at effekt for eiers resultat kan bli begrenset. Tilsvarende vil verdiøkninger i stor grad kunne øke størrelsen på slike fond.

I den svenske virksomheten foreligger det ikke kontrakter med en årlig rentegaranti. Men det foreligger forsikringskontrakter med en sluttverdigaranti. Disse kontraktene diskonteres med en markedsmessig beregnet rente hvor deler av den anvendte rentekurven ikke er likvid. Endringer i diskonteringsrente vil kunne gi betydelige utslag i størrelsen på de forsikringsmessige forpliktelser samt påvirkning av resultat. Dersom tilhørende kundemidler har en høyere verdi enn innregnet verdi av disse forsikringsmessige forpliktelsene, vil forskjellen utgjøre et betinget kundetildelt fond – villkorad återbäring (bufferkapital). Endringer i forutsetninger om fremtidige administrasjonsutgifter (kostnadsforutsetninger) kan også gi betydelige utslag på de innregnede forsikringsforpliktelsene. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i kundeporteføljene. Avhengig av størrelsen på eventuelle verdifall, vil slike verdifall, helt eller delvis, kunne motvirkes av reduksjon i villkorad återbäring slik at effekt for eiers resultat kan bli begrenset. Dersom verdien av den enkelte forsikringskontrakt er høyere enn tilhørende kundemidler, vil eier måtte dekke manglende kapital.

Den benyttede diskonteringsrenten for den svenske virksomheten er i hovedsak beregnet med de samme metoder som ligger til grunn ved beregning av diskonteringsrenten under Solvens II:

- For løpetider opp til 10 år fastsettes diskonteringsrenten med utgangspunkt i noterte swaprenter, justert for både kredittisiko (kredittjustering) og illikviditet (volatilitetsjustering). Kreditt- og volatilitetsjustering baseres på de senest tilgjengelige verdiene som publiseres av EIOPA.
- For løpetider mellom 10 og 20 år er det benyttet interpolerte terminrenter for å sikre en jevn overgang fra siste likvide markedsrente (ved 10 års punktet) til den langsiktige terminrenten. Interpoleringen gjennomføres ved bruk av den såkalte Smith-Wilson modellen.
- For løpetider utover 20 år fastsettes en likevektrente basert på summen av langsiktige forventninger til inflasjon og realvekst.

Det foreligger også forsikringskontrakter uten rentegaranti i livsforsikringsvirksomhetene hvor kundene bærer avkastningsgarantien. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i tilhørende kundeporteføljer. Innregning av slike verdiendringer påvirker ikke eiers resultat direkte. Imidlertid vil endring i estimater knyttet til risikodekninger (uførhet og død) påvirke eiers resultat.

Det gis ytterligere informasjon om forsikringsforpliktelser i [note 8](#), [40](#) og [41](#).

Investeringseiendommer

Investeringseiendommer måles til virkelig verdi. Markedet for næringseiendom i Norge er lite likvid og lite transparent. Verdsettelsene som gjøres vil være beheftet med usikkerhet og krever bruk av skjønn, dette gjelder særlig i perioder med urolige finansmarkeder. Sentrale elementer som inngår i verdsettelsene, og som krever bruk av skjønn er:

- Markedsleie og ledighetsutvikling
- Kvaliteten og varigheten på leieinntektene
- Eierkostnader
- Teknisk standard og eventuelt oppgraderingsbehov
- Diskonteringsrenter for både sikker og usikker kontantstrøm, samt restverdi

Det innhentes også ekstern verdsettelse for deler av porteføljen kvartalsvis. Alle eiendommer skal minst i løpet av en 3 års periode ha en ekstern verdsettelse.

Det vises for øvrig til [note 13](#) hvor verdsettelse av investeringseiendommer til virkelig verdi beskrives ytterligere.

Finansielle instrumenter til virkelig verdi

Det vil være usikkerhet knyttet til prisingen av finansielle instrumenter særlig knyttet til instrumenter som ikke prises i et aktivt marked. Dette gjelder særlig for de typer verdipapirer som er priset på bakgrunn av ikke-observerbare forutsetninger, og for disse investeringene benyttes ulike verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi, herunder private equity investeringer, investeringer i utenlandske eiendomsfond samt andre finansielle instrumenter hvor det nyttes teoretiske modeller ved prisingen. Eventuelle endringer i forutsetninger vil kunne påvirke innregnede verdier. Hoveddelen av slike finansielle instrumenter inngår i kundeporteføljen.

Det vil være usikkerhet knyttet til fastrenteutlån som er klassifisert til virkelig verdi, da det er variasjon i rentebetingelsene som bankene tilbyr og siden det ofte vil være ulik kredittrisiko knyttet til den enkelte låntager.

Det vises for øvrig til [note 13](#) hvor verdsettelse av finansielle instrumenter til virkelig verdi beskrives ytterligere.

Finansielle instrumenter til amortisert kost

For finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost måles det om det på balansedagen finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Det må anvendes en viss grad av skjønn ved vurdering av om det foreligger et verdifall og verdifallets størrelse. Usikkerheten blir større når det er uro i finansmarkedene. Vurderingene omfatter kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko. Endringer i forutsetninger for disse faktorene vil påvirke om det måles å foreligge indikasjoner på et verdifall. Det vil dermed være usikkerhet knyttet til størrelsene på innregnede individuelle nedskrivning og gruppenedskrivninger. Dette vil gjelde avsetninger knyttet til utlån i privat og bedriftsmarkedet samt obligasjoner som måles til amortisert kost.

Andre immaterielle eiendeler med udefinert utnyttbar levetid

Goodwill og andre immaterielle eiendeler med udefinert utnyttbar levetid testes årlig for nedskrivningsbehov. Goodwill allokteres til konsernets kontantstrømgenererende enheter. Ved verdifastsettelsen i testen er det nødvendig å estimere de kontantstrømmer som oppstår i den relevante kontantstrømgenererende enhet, samt benytte en relevant rente ved diskonteringen. Varige driftsmidler og øvrige immaterielle eiendeler måles årlig for å sikre at metoden og perioden som brukes samsvarer med de økonomiske realiteter.

Pensjoner egne ansatte

Nåverdien på pensjonsforpliktelser avhenger av fastsettelsen av økonomiske og demografiske forutsetninger. De beregningsforutsetninger som benyttes skal være realistiske, innbyrdes konsistente og oppdaterte i den forstand at de skal baseres på en enhetlig antagelse om fremtidig økonomisk utvikling. I konsernet er det både sikrede og usikrede pensjonsordninger (pensjon over drift). Det vil være usikkerhet knyttet til disse estimatene.

Utsatt skatt

Det er i konsernet betydelige midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det er de eksisterende skatteregler i Norge som ligger til grunn for beregning av utsatt skatt i den norske virksomheten. Dette vil blant annet særlig kunne gjelde for investeringer i utenlandske deltakerlignede selskaper og investeringer i eiendom. Den faktiske skattekostnad vil også avhenge av i hvilken form de underliggende eiendeler vil bli realisert, herunder om det vil skje fremtidige innmat- eller aksjetransaksjoner. Det er også ulike skatteregler mellom selskapene som inngår i den norske virksomheten ved at den norske skattemessige fritaksmetoden ikke gjelder for kundeporteføljer i livsforsikringselskaper. Beregning av utsatt skatt eiendel, utsatt skatt forpliktelse og skattekostnad er basert på fortolkning av regler og estimater.

Betingede forpliktelser

Selskapene i Storebrand konsernet driver en omfattende virksomhet i Norge og i utlandet, og kan bli part i rettsvister. Betingede forpliktelser måles i hvert enkelt tilfelle og vil baseres på juridiske vurderinger.

Note 3 – Oppreservering langt liv for Storebrand Livsforsikring AS

I 2015 godkjente Finanstilsynet Storebrands søknad om opptrappingsplan til reserver etter K2013, herunder bruk av risikoutjevningfond og egenkapital. Generelt er det gitt godkjenning for å bruke inntil syv år for å ferdigstille oppreserveringen gjennom anvendelse av overskudd og direkte egenkapitalbidrag. Maksimal oppreserveringsperiode er fra 1.1.2014 til 1.1.2021. For kontrakter som er eller blir fullt reservert i løpet av opptrappingsperioden skal gjenstående egenkapitalbidrag innbetales innen tre år og ikke senere enn 1.1.2021. Risikoresultat vil brukes i sin helhet til oppreservering langt liv for kontrakter som ikke er fullt reservert.

I 2015 besluttet Storebrand å belaste det gjenværende estimerte direkte resultatbidraget til økt forventet levealder. Den resterende reservestyringen ventes dekket av avkastningsoverskudd og bortfall av overskuddsdeling. Per 31.12.2016 er gjenstående estimert oppreserveringsbehov i porteføljen på 352 millioner kroner, herav utgjør risikoutjevningfondet 140 millioner kroner.

- Ytelsespensjon offentlig: Estimert fremtidig direkte egenkapitalbruk ble ferdigstilt i 2015.
- Ytelsespensjon privat: Estimert fremtidig direkte egenkapitalbruk ble ferdigstilt i 2016.
- Fripoliser: Avsetning for estimert fremtidig direkte egenkapitalbruk i oppreserveringsperioden utgjør 84 millioner kroner for året.

Sensitivitet

Estimert egenkapitalbruk er basert på en gjennomsnittlig årlig avkastning på 4,0 prosent for perioden 2017-2020. Høyere avkastning gir begrenset effekt på direkte egenkapitalbruk. Maksimal egenkapitalbruk er begrenset til gjenstående oppreserveringsbehov på 352 millioner kroner.

Note 4 – Resultatgenerering fra garantert pensjon

Resultatregnskapet til Storebrand inneholder resultatelementer for både kunder og eier. Nedenfor er det beskrevet innholdet i resultatgenerering for eier fra garantert pensjon i segmentnoten ([note 5](#))

PRIS FOR AVKASTNINGSGARANTI OG FORTJENESTE RISIKO (FEEINNEKTER) – STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

For kollektive pensjonsforsikringer med avkastningsgaranti skal avkastningsgarantien prises i forkant. Nivået på avkastningsgarantien, størrelsen på bufferkapitalen (tilleggsavsetninger og kursreserver) og investeringsrisikoen for porteføljen pensjonsmidlene investeres i, er styrende for hvilken pris kunden betaler for sin avkastningsgaranti. Det er risikoen egenkapitalen utsettes for som er utgangspunktet for prisfastsettelsen av avkastningsgarantien. Forsikringssselskapet står for all nedsiderisiko og må reservere opp forsikringen dersom bufferavsetninger ikke er tilstrekkelige eller tilgjengelige.

ADMINISTRASJONSRESULTAT

Administrasjonsresultatet er forskjellen mellom de inntekter som betales av kunder i henhold til tariff og selskapets faktiske driftskostnader. Inntektene består av gebyrer som er basert på størrelsen av kundemidler, premievolum eller antall i form av stykkpris. Driftskostnadene består av blant annet personalkostnader, avkastningshonorarer, markedsføringskostnader, provisjoner og IT-kostnader.

Storebrand Livsforsikring AS

I administrasjonsresultatet inngår alle produkter bortsett fra tradisjonelle individuelle produkter med overskuddsdeling.

SPP Pension & Försäkring AB

Administrasjonsresultatet for alle forsikringsprodukter tilfaller eller belaster resultat til eier.

RISIKORESULTAT

Risikoresultatet består av premier selskapet tar for å dekke forsikringsrisikoer med fradrag for faktiske kostnader i form av forsikringsavsetninger og utbetalinger for forsikringshendelser som død, pensjon, uførhet og ulykke.

Storebrand Livsforsikring AS

For kollektiv ytelsepensjon og fripoliser tilfaller positivt risikoresultat kunden, mens et underskudd på risikoresultatet i utgangspunktet må dekkes av forsikringssselskapet. Det åpnes imidlertid for at inntil halvparten av risikooverskuddet i en bransje kan tilbakeholdes i et risikoutjevningfond. Underskudd på risikoelementene kan dekkes fra risikoutjevningfondet. Risikoutjevningfondet kan maksimalt utgjøre 150 prosent av årlig samlet risikopremie. Risikoutjevningfondet er klassifisert som egenkapital i balansen.

SPP Pension & Försäkring AB

Risikoresultatet tilfaller eier i sin helhet for alle forsikringsprodukter.

OVERSKUDDSDELING

Storebrand Livsforsikring AS

Gamle og nye individuelle kontrakter utgått fra kollektive pensjonsforsikringer (fripoliser) har modifisert overskuddsdelingsregime som innebærer at selskapet kan beholde inntil 20 prosent av overskudd på avkastning etter eventuell avsetning til tilleggsavsetning. Modifisert overskuddsdelingsmodell innebærer at et eventuelt negativt risikoresultat vil kunne gå til fradrag mot kundenes renteoverskudd før fordeling hvis det ikke dekkes fra risikoutjevningfondet.

Tradisjonelle individuelle kapital- og pensjonsprodukter som var i konsernet før 1.1.2008 videreføres etter overskuddsregler som gjaldt før 2008. Det gis ikke anledning til å etablere nye kontrakter i denne porteføljen. Konsernet kan beholde inntil 35 prosent av det samlede resultatet etter avsetning til tilleggsavsetninger.

En eventuell negativ avkastning i kundeporteføljene og avkastning lavere enn rentegaranti som ikke kan dekkes av tilleggsavsetning må dekkes av selskapets egenkapital, og vil inngå i linjen netto overskuddsdeling og tap.

SPP Pension & Försäkring AB

For premier betalt fra og med 2016 erstattes tidligere overskuddsdeling med en garantiavgift. Garantiavgift er årlig og beregnes som en prosent av kapitalen. Den tilfaller selskapet.

For innbetalinger inngått før 2016 opprettholdes overskuddsdelingen, det vil si at dersom totalavkastningen i et kalenderår for en premiebestemt forsikring (IF-bestand) overstiger garantert rente oppstår avkastningsdeling. Ved avkastningsdeling tilfaller 90 prosent av totalavkastningen forsikringstakeren og 10 prosent selskapet. Selskapets andel av totalavkastningen inngår i finansresultatet.

For ytelsesbasert forsikring (KF-bestand) har selskapet rett til å ta et indekseringsgebyr hvis det kollektive overskuddet tillater en indeksregulering av forsikringene. Indekseringen er maksimalt tilsvarende endringen i konsumprisindeksen (KPI) mellom de to foregående september-måneder. Pensjoner som utbetales blir indeksert dersom konsolidering per 30. september overstiger 107 prosent, hvor halvparten av gebyret belastes. Hele gebyret vil bli belastet dersom konsolidering per 30. september overstiger 120 prosent, her kan også fripoliser (fribrev) medregnes. Totalt gebyr tilsvarende 0,8 prosent av forsikringskapitalen.

Det gjøres en løpende vurdering av den garanterte forpliktelsen. Dersom den garanterte forpliktelsen er høyere enn verdien av eiendelene må det gjøres en avsetning i form av latent kapitaltilskudd. Dersom eiendelene er lavere enn den garanterte forpliktelsen når forsikringsutbetalingen starter tilfører selskapet kapital opp til den garanterte forpliktelsen i form av realisert kapitaltilskudd. Endring i latent kapitaltilskudd inngår i finansresultatet.

Note 5 – Segmenter

Storebrands virksomhet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig.

ENDRING I RESULTATOPPSTILLING

Det er gjort en endring i alternativ resultatoppstilling i 2016. Hensikten med endringen er å lage et tydeligere skille mellom resultatelementer fra drift og resultatelementer fra finans. Det er innarbeidet et nytt resultatbegrep «driftsresultat», som er før finansresultater fra selskapsporteføljer og risikoresultater fra den garanterte livsforsikringsvirksomheten.

I den nye oppstillingen omfatter linjen «finansposter og risikoresultat liv og pensjon» følgende linjer fra oppstilling som ble benyttet i 2015:

- risikoresultat liv og pensjon
- finansresultat
- netto overskuddsdeling og utlånstap

Sammenlignbare tall er omarbeidet.

SPARING

Består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, uten rentegarantier. I området inngår innskuddspensjon i Norge og Sverige, kapitalforvaltning og bankprodukter til privatpersoner. I tillegg inngår også enkelte øvrige datterselskaper i Storebrand Livsforsikring og SPP.

FORSIKRING

Forsikring har ansvaret for konsernets risikoprodukter i Norge og Sverige. Enheten tilbyr helseforsikring i det norske og svenske bedrifts- og privatmarkedet, skadeforsikrings- og personrisikoprodukter til det norske og svenske privatmarkedet og personalforsikring samt personalforsikring og pensjonsrelaterte forsikringer i det norske og svenske bedriftsmarkedet.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, hvor kundene har en garantert avkastning eller ytelse på sparemidlene. I området inngår ytelsespensjon i Norge og Sverige, fripoliser og individuell kapital- og pensjonsforsikring.

ØVRIG

Under kategorien øvrig rapporteres resultatet til holdingselskapet Storebrand ASA, samt resultatet fra selskapsporteføljene og mindre datterselskap i Storebrand Livsforsikring og SPP. I tillegg inngår blant annet utlån til bedriftsmarked i Storebrand Bank og virksomheten i BenCo, samt minoritet i verdipapirfond og eiendomsfond. I tillegg inngår eliminerings av konserninterne transaksjoner som er medtatt i de andre segmentene.

AVSTEMMING MELLOM RESULTATREGNSKAP OG ALTERNATIV RESULTATOPPSETT (SEGMENT)

Resultatene i segmentene avstemmes mot konsernresultat før amortisering og nedskrivning av immaterielle eiendeler. I konsernets resultatoppstilling inngår brutto inntekter og kostnader knyttet til både forsikringskunder og eier (aksjonærer). I alternativt resultatoppsett inngår kun resultatelementer knyttet til eier (aksjonærer) som er de resultatelementene som konsernet har resultatmål og oppfølging av. Resultatlinjer som benyttes i segmentrapporteringen vil dermed ikke være identiske med resultatlinjene i konsernresultatregnskapet. Under følger en overordnet beskrivelse av de vesentligste forskjellene.

Fee- og administrasjonsinntekter består av gebyrer og faste administrative inntekter. I konsernets resultatoppstilling er posten klassifisert som premieinntekter, netto renteinntekter bank, eller andre inntekter avhengig av type virksomhet. I konsernets resultatoppstilling inngår også sparelementer på forsikringskontrakter og eventuell tilflyttet reserve.

Risikoresultat liv og pensjon består av forskjellen mellom risikopremie og erstatninger for produkter knyttet til innskuddspensjon, unit linked kontrakter (sparing segment) og ytelsespensjon (garantert pensjon segment). Risikopremie er klassifisert som premieinntekt i konsernets resultatoppstilling.

Forsikringspremier består av premieinntekter knyttet til risikoprodukter (forsikring segment) som er klassifisert som premieinntekter i konsernets resultatoppstilling.

Erstatninger består av utbetalte erstatninger og endring i IBNR og RBNS knyttet til risikoprodukter som er klassifisert som erstatninger i konsernets resultatoppstilling.

Driftskostnader består av konsernets driftskostnader i konsernets resultatoppstilling minus driftskostnader allokert til produkter med overskuddsdeling.

Finansresultat består av avkastningen for selskapsporteføljene til Storebrand ASA, Storebrand Livsforsikring AS og SPP Pension & Försäkring AB (øvrige segment) mens avkastning på de øvrige selskapsporteføljene i konsernet ligger som finansresultat innenfor segmentet som virksomheten er knyttet til. Avkastning selskapsporteføljer er klassifisert som netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for selskap i konsernets resultatoppstilling. I finansresultatet inngår også avkastning på kundemidler knyttet til produkter innenfor forsikringssegmentet, denne posten vil i konsernets oppstilling inngå i posten netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for kunder. I alternativ resultatoppstilling inngår enkelte ikke vesentlige datterselskapers resultat før skatt i finansresultatet, mens i konsernets resultatoppstilling vises dette som andre inntekter, driftskostnader og andre kostnader.

NETTO OVERSKUDDSDDELING OG UTLÅNSTAP:

Netto overskuddsdeling

Storebrand Livsforsikring:

Netto overskuddsdeling norsk virksomhet består av inntil 35 prosent av det samlede resultatet etter avsetning til tilleggsavsetninger for produktene tradisjonelle individuelle kapital- og pensjonsprodukter. En eventuell negativ avkastning i kundeporteføljene og avkastning lavere enn rentegaranti som ikke kan dekkes av tilleggsavsetning må dekkes av selskapets egenkapital vil også inngå i linjen netto overskuddsdeling og tap. I konsernets resultatoppstilling vil denne posten kunne inngå i premieinntekter, netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for kunder, andre inntekter, erstatninger, endring forsikringsforpliktelser, endring bufferkapital, driftskostnader og andre kostnader.

SPP Pension & Försäkring:

Netto overskuddsdeling svensk virksomhet består av avkastningsdeling dersom totalavkastningen i et kalenderår for en premiebestemt forsikring (IF-bestand) overstiger garantert rente oppstår avkastningsdeling. Ved avkastningsdeling tilfaller 90 prosent av totalavkastningen forsikringstakeren og 10 prosent selskapet. Selskapets andel av totalavkastningen inngår i finansresultatet.

For ytelsesbasert forsikring (KF-bestand) har selskapet rett til å ta et indekseringsgebyr hvis det kollektive overskuddet tillater en indeksregulering av forsikringene.

Utlånstap:

Utlånstap består av individuelle- og gruppenedskrivninger på utlånsvirksomheten som ligger på Storebrand Bank Konsern sin balanse. I konsernets resultatoppstilling er posten klassifisert under tap på utlån. Når det gjelder tap på utlån som ligger på Storebrand Livsforsikring Konsern sin balanse vil denne ikke inngå på denne linjen hverken i alternative resultatoppsett eller i konsernets resultatoppstilling, men vil i konsernets resultatoppstilling inngå i posten netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for kunder.

Oppreservering langt liv består av eiers egenkapitalbidrag i forbindelse med omregning til ny dødlighetstariff i 2013, K2013. I konsernets resultatoppstilling er posten klassifisert under posten endring forsikringsforpliktelser.

Amortisering av immaterielle eiendeler inneholder avskrivning og eventuelle nedskrivninger av immaterielle eiendeler oppstått ved oppkjøp av virksomhet.

KONSERNRESULTAT ETTER RESULTATOMRÅDE

NOK mill.	2016	2015
Sparing	1 063	1 001
Forsikring	575	482
Garantert pensjon	870	329
Øvrig	405	-91
Konsernresultat før amortisering og oppreservering langt liv	2 913	1 722
Oppreservering langt liv		-1 764
Konsernresultat før amortisering	2 913	-42
Amortisering av immaterielle eiendeler [1]	-406	-396
Konsernresultat før skatt	2 506	-438

NOK mill.	Sparing		Forsikring		Garantert pensjon	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Fee- og administrasjonsinntekter	2 758	2 662			1 566	1 777
Forsikringsultat			945	820		
- Forsikringspremie for egen regning			3 828	3 642		
- Erstatninger for egen regning			-2 883	-2 822		
Administrasjonskostnader [2]	-1 700	-1 657	-602	-543	-981	-1 156
Driftsresultat	1 058	1 006	342	277	585	621
Finansposter og risikoresultat liv og pensjon	5	-4	233	206	284	-292
Konsernresultat før amortisering og oppreservering langt liv	1 063	1 001	575	482	870	329
Oppreservering langt liv						-1 764
Konsernresultat før amortisering	1 063	1 001	575	482	870	-1 435
Amortisering av immaterielle eiendeler [3]						
Konsernresultat før skatt						

NOK mill.	Øvrig		Storebrand Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Fee- og administrasjonsinntekter	-88	-123	4 235	4 317
Forsikringsultat			945	820
- Forsikringspremie for egen regning			3 828	3 642
- Erstatninger for egen regning			-2 883	-2 822
Administrasjonskostnader ²⁾	92	48	-3 191	-3 309
Driftsresultat	4	-75	1 989	1 828
Finansposter og risikoresultat liv og pensjon	401	-16	924	-107
Konsernresultat før amortisering og oppreservering langt liv	405	-91	2 913	1 722
Oppreservering langt liv				-1 764
Konsernresultat før amortisering	405	-91	2 913	-42
Amortisering av immaterielle eiendeler [4]			-406	-396
Konsernresultat før skatt			2 506	-438

GEOGRAFISK FORDELING

Storebrand konsernet har virksomhet i følgende land:

Segment/Land	Norge	Sverige	Latvia	Irland	Guernsey
Sparing	X	X			
Forsikring	X	X			
Garantert pensjon	X	X			
Øvrig	X	X	X	X	X

NØKKELTALL VIRKSOMHETSOMRÅDER

NOK mill.	2016	2015
Konsern		
Overskudd per ordinær aksje	4,73	2,63

NOK mill.	2016	2015
Egenkapital	27 637	27 189
Sparing		
Premieinntekter Unit Linked	14 143	12 245
Reserver Unit Linked	139 822	128 117
Totale midler under forvaltning	576 704	571 425
Utlån Privat	35 400	26 861
Forsikring		
Bestandspremie	4 533	4 327
Skadeprosent	75%	77%
Kostnadsprosent	16%	15%
Combined ratio	91%	92%
Garantert pensjon		
Garanterte reserver	258 723	266 811
Garanterte reserver i % of totale reserver	64,9%	67,6%
Netto overføring av garanterte reserver	245	398
Bufferkapital i % av kundefond Storebrand Livsforsikring konsern [5]	5,7%	5,8%
Bufferkapital i % av kundefond SPP [6]	6,7%	7,6%
Soliditet		
Solvens II [7]	157%	
Soliditetskapital Storebrand Livsforsikring konsern [8]	57 260	61 011
Kapitaldekning Storebrand Bank	17,7%	17,1%
Kjernekapitaldekning Storebrand Bank	15,7%	15,2%

[1] Av- og nedskrivning IT-systemer er fra 2016 inkludert i driftskostadene. Sammenligningstall for 2015 er endret, se også note 23 og 29.

[2] Av- og nedskrivning IT-systemer er fra 2016 inkludert i driftskostadene. Sammenligningstall for 2015 er endret, se også note 23 og 29.

[3] 1. Amortiering av immaterielle eiendeler er lagt på konsernnivå. 2. Av- og nedskrivning IT-systemer er fra 2016 inkludert i driftskostadene. Sammenligningstall for 2015 er endret, se også note 23 og 29.

[4] 1. Amortiering av immaterielle eiendeler er lagt på konsernnivå. 2. Av- og nedskrivning IT-systemer er fra 2016 inkludert i driftskostadene. Sammenligningstall for 2015 er endret, se også note 23 og 29.

[5] Tilleggsavsetninger + kursreguleringsfond.

[6] Villkorad återbäring

[7] Se note 47 for spesifikasjon av Solvens II

[8] Består av egenkapital, ansvarlig lånekapital, kursreguleringsfond, risikoutjevningfond, kursreserver obligasjoner til amortisert kost, tilleggsavsetning, villkorad återbäring og opptjent resultat

Note 6 – Risikostyring og internkontroll

Storebrands inntekter og resultater er avhengig av eksterne forhold som gir usikkerhet. De viktigste eksterne risikoforholdene er utviklingen i finansmarkedene og endringer i levealderen til den norske og svenske befolkningen. Interne operasjonelle faktorer kan også gi tap, for eksempel feil knyttet til forvaltningen av kunders midler eller utbetaling av pensjon.

Kontinuerlig overvåking og aktiv styring av risiko er et kjerneområde i konsernets virksomhet og organisasjon. Grunnlaget for risikostyringen legges i styrets årlige behandling av strategi- og planprosessen med fastsettelse av risikoappetitt, risikomål og overordnede risikorammer for virksomheten. Ansvar for risikostyring og internkontroll er en integrert del av lederansvaret i Storebrand konsernet.

ORGANISERING AV RISIKOSTYRINGEN

Konsernets organisering av risikostyringsansvar følger en modell basert på 3 forsvarslinjer. Modellen skal ivareta risikostyringsansvar både på selskaps- og konsernnivå.

Styrene i Storebrand ASA og i konsernselskapene har det overordnede ansvaret for å begrense og følge opp virksomhetens risikoer. Styrene fastsetter årlig rammer og retningslinjer for virksomhetens risikotakning, mottar rapporter over faktisk risikonivå og gjør en framoverskuende vurdering av risikobildet.

Styret i Storebrand ASA har etablert et risikoutvalg som består av 3-4 styremedlemmer. Risikoutvalgets hovedoppgave er å forberede styrebehandlingen på risikoområdet, med særskilt oppmerksomhet på konsernets risikoappetitt, risikostrategi og investeringsstrategi. Utvalget skal bidra med framoverskuende beslutningsstøtte knyttet til styrets drøfting av virksomhetens risikotaking, finansielle prognoser og behandling av risikorapporteringen.

Ledere på alle nivåer i virksomheten har ansvar for risikohåndteringen innen eget ansvarsområde. God risikohåndtering forutsetter arbeid med mål, strategier og handlingsplaner, identifisering og vurdering av risikoer, dokumentasjon av prosesser og rutiner, prioritering og gjennomføring av forbedringstiltak, samt kommunikasjon, informasjon og rapportering.

UAVHENGIGE KONTROLLFUNKSJONER

Det er etablert uavhengige kontrollfunksjoner for virksomhetens risikohåndtering (Risikostyringsfunksjonen/Chief Risk Officer), for regeletterlevelse (Compliancefunksjonen), for at forsikringsforpliktelsen er riktig beregnet (Aktuarfunksjonen) og for bankens kredittgivning. Funksjonene er etablert både for Storebrandkonsernet (gruppen) og for alle konsesjonsbelagte selskaper. De uavhengige kontrollfunksjonene er direkte underlagt selskapenes adm. direktører og har rapportering til respektive selskapsstyre.

Funksjonelt har de uavhengige kontrollfunksjonene tilhørighet til CRO Konsern, som er underlagt konsernsjefen og har rapportering til Styret i Storebrand ASA. Oppgavene til CRO Konsern er å sikre at alle vesentlige risikoer er identifisert, målt og hensiktsmessig rapportert. Funksjonen skal være aktivt involvert i utviklingen av konsernets risikostrategi og skal ha et helhetlig syn på virksomhetens risikoeksponering. Herunder følger ansvar for å sikre etterlevelse av relevant regulering for risikostyring og konsernselskapenes virksomhet.

Internrevisjonen er direkte underlagt styret og skal gi styrene i relevante konsernselskaper en bekreftelse på hensiktsmessigheten og effektiviteten av virksomhetens risikohåndtering, herunder hvordan forsvarslinjene fungerer.

Note 7 – Operasjonell risiko

Vurdering av operasjonelle risikoer er knyttet til evnen til å nå mål og gjennomføre planer. Operasjonell risiko defineres som risiko for økonomisk tap eller redusert omdømme som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, kontrollrutiner, systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser.

Operasjonell risiko søkes redusert med et effektivt system for internkontroll. Risikoer følges opp gjennom ledelsens risikogjennomgang med dokumentering av risikoer, tiltak og oppfølging av hendelser. I tillegg kommer internrevisjonens uavhengige kontroll gjennom styrevedtatte revisjonsprosjekter.

For å håndtere alvorlige hendelser i forretningskritiske prosesser er det utarbeidet beredskapsplaner. Innenfor Storebrands kontrollfunksjoner er det også personer med ansvar for operasjonell risikokontroll.

Storebrands IT-systemer er sentrale for operasjonell drift så vel som fullstendig, nøyaktig og pålitelig finansiell rapportering. Feil og driftsavbrudd kan få konsekvenser for driften og påvirke både kunders og aksjonærs tillit. I ytterste konsekvens kan avvikssituasjoner føre til sanksjoner fra tilsynsmyndigheter. Storebrands IT-plattform bærer preg av kompleksitet og integrasjoner mellom ulike fagsystemer og fellessystemer. Driften av IT-systemene er i betydelig grad utkontraktet til ulike tjenesteleverandører. Det er etablert en styringsmodell med tett leverandøroppfølging og internkontrollaktiviteter i den hensikt å redusere risikoen knyttet til IT-systemenes utvikling, forvaltning, drift og informasjonssikkerhet. Bankplattformen og forsikringsplattformen bygger på innkjøpte standardssystemer som driftes og følges opp gjennom utkontrakteringsavtaler. For livsforsikringsvirksomheten er det større grad av egenutvikling, men også her er driften utkontraktet, og individbestanden håndteres i et innkjøpt standardssystem.

Note 8 – Forsikringsrisiko

Storebrand tilbyr tradisjonelle livs- og pensjonsforsikring som både kollektive og individuelle kontrakter, i tillegg tilbys det kontrakter hvor kunden har investeringsvalg.

Forsikringsrisikoen i Norge er i stor grad standardisert mellom kontraktene innen samme bransje som en følge av detaljert regulering fra myndighetene. I Sverige er det rammevilkår for forsikringskontraktene noe som medfører større forskjeller mellom kontraktene innen samme bransje.

Risikoen for langt liv er den største forsikringsrisikoen i konsernet, i tillegg finnes uførisiko og dødsfallsrisiko. Livsforsikringsrisikoene er:

1. Langt liv – Risiko for feil estimering av levealder og fremtidige pensjonsutbetalinger. Historisk utvikling har vist at flere forsikrede oppnår pensjonsalder og lever lenger som pensjonister sammenlignet med tidligere. Det er betydelig usikkerhet knyttet til fremtidig dødelighetsutvikling. Ved økt levealder utover det som er forutsatt i premietarifene, tiltar også risikoen for at eiers resultat belastes for å dekke nødvendig avsetningsbehov.
2. Uførhet – Risiko for feil estimering av fremtidig sykdom og uførlighet. Det vil være usikkerhet knyttet til fremtidig utvikling av uførlighet, inklusive uførepensjonister som reaktives tilbake til arbeidslivet.
3. Død – Risiko for feil estimering av dødsfall og feil estimering av utbetaling til etterlatte. I de senere år har det vært registrert avtagende dødelighet og færre unge etterlatte sammenlignet med tidligere.

I segmentet Garantert Pensjon har konsernet en betydelig forsikringsrisiko knyttet til langt liv for kollektive og individuelle forsikringsavtaler. I tillegg er det forsikringsrisiko knyttet til uførlighet og etterlatte pensjoner til ektefelle og/eller barn. Uføredekningene i Garantert Pensjon er hovedsakelig solgt sammen med en alderspensjon. Dødsrisikoen er lav i Garantert Pensjon sett i forhold til øvrig risiko. I SPP er det mulig å endre fremtidige premier for IF-porteføljen noe som reduserer risikoen betraktelig. I Norge kan også fremtidige premier for kollektive avtaler endres, men kun for ny opptjeningen, dette vil medføre redusert risiko.

Tjenestepensjonsavtaler (hybrid) rapporteres i segmentet Garantert Pensjon når kunden har en avtale uten eget investeringsvalg på pensjonsmidlene. Dette er en liten bestand med begrenset forsikringsrisiko.

I segmentet Sparing har konsernet lav forsikringsrisiko.

I segmentet Forsikring har konsernet forsikringsrisiko knyttet til uførlighet og døde. I tillegg er det forsikringsrisiko knyttet til yrkesskade, kritisk sykdom, kreftforsikring, barneforsikring, ulykkesforsikring og helseforsikring. For yrkesskade utgjør risikoen først og fremst potensielt feil i vurdering av avsetningsnivået, da avviklingen av skadeårgangene kan ta opp mot 25 år. Risikoen innen kritisk sykdom, kreft, ulykke og helseforsikring ansees for å være begrenset, på bakgrunn av volumet og den underliggende volatiliteten i produktene. Innen skadeforsikring utgjør risikoen for husbrann og personskader for motorforsikring de største risikoene.

Segmentet Øvrig omfatter forsikringsrisikoen i BenCo. BenCo, via Nordben og Euroben, tilbyr pensjonsprodukter til multinasjonale bedrifter. Forsikringsrisikoen i BenCo knytter seg hovedsakelig til gruppelevsforpliktelser, førtidspensjoner og pensjoner til utestasjonerte medarbeidere. Dette er ytelsespensjoner som kan være tidsbegrenset eller livsvarige. Mange av avtalene er av kort varighet, typisk 5 års førtidspensjon, så forsikringsrisikoen er begrenset.

BESKRIVELSE AV PRODUKTER

KOLLEKTIVE KONTRAKTER

Sparing

1. Kollektiv innskuddspensjon er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene avhenger av faktisk tilført avkastning. Kunden har adgang til å velge å tilknytte en avkastningsgaranti.
2. Pensjonskapitalbevis er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av kollektiv innskuddspensjonsavtale.
3. Hybridpensjon (tjenestepensjonsordning) er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene avhenger av innbetalingene og regulering/avkastning. Den forsikrede velger selv investeringsprofil. Produktet tilbys kun i Norge.

4. Pensjonsbevis er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av avtale om hybridpensjon.

Garantert pensjon

5. Kollektiv ytelsespensjon er pensjonsytelsen garantert som en prosent av sluttlønn fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Produktet tilbys innenfor privat sektor. Dekninger som kan knyttes til er alders-, uføre- (inklusive premie-/innskuddsfritak) og etterlattepensjon. Fribrev (kun Sverige) blir liggende på den kollektive kontrakten.
6. Fripoliser (kun Norge) er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av kollektive ytelsespensjonsavtaler. Innehaver av fripolisen kan velge å konvertere fripolisen med garanti til en fripolise med investeringsvalg.
7. Hybridpensjon (tjenestepensjonsordning) er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene avhenger av innbetalingene og regulering/avkastning. Pensjonsmidlene forvaltes kollektivt. Produktet tilbys kun i Norge.
8. Pensjonsbevis er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av avtale om hybridpensjon.

Forsikring – engangsutbetalinger (kun Norge)

9. Gruppeliv er kollektive kontrakter med engangsutbetaling ved død eller uførhet.
10. Helse- og skadeforsikringskontrakter er kollektive kontrakter med engangsutbetalinger ved yrkesskadeforsikring, kritisk sykdom, barneforsikring eller ulykkesforsikring.
11. Uføre- og etterlatteprodukter i innbetalingsfasen uten fripoliseopptjening.

INDIVIDUELLE KONTRAKTER

Sparing

1. Individuell fondsforsikring er kapitalforsikring eller renteforsikring hvor kunden bærer den finansielle risikoen. Det kan knyttes til en tilhørende dekning ved dødsfall.

Garantert pensjon

2. Individuell rente- eller pensjonsforsikring er garanterte utbetalinger så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Det tilbys premie/betalingsfritak ved uføret. Produktet kan tilknytte uførepensjon.
3. Individuell kapitalforsikring er engangsutbetaling ved oppnådd alder, død og uførhet.

Forsikring

4. Individuelle skadeforsikringskontrakter er individuelle kontrakter med engangsutbetalinger ved kritisk sykdom, barneforsikring, skade på kjøretøy eller passasjerer, brannkombinert, reiseforsikring eller ulykkesforsikring.
5. Uføre- og etterlatteprodukter uten sparing.

RISIKOPREMIE OG TARIFFER

Garantert pensjon

Det var behov for styrking av premiereservene knyttet til langt liv for norsk kollektiv ytelsespensjon, inklusive fripoliser. Avsetningsbehovet gjelder generelt for produkter hvor det er gitt en garantert ytelse, men treffer ulikt i forhold til bestandssammensetning, produkttegenskaper og regelendringer blant annet som følge av pensjonsreformen.

Det ble i 2014 utviklet en ny levetidstariff for kollektive forsikringer, K2013. Tariffen er bygget på tre elementer. Dette er startdødelighet, sikkerhetsmargin og fremtidig økning i levealder. Startdødelighet er fastsatt med utgangspunkt i faktisk dødelighet i forsikringsbestanden for perioden 2005-2009. Sikkerhetsmargin vil ivareta forskjellen i dødelighet basert på inntekt, tilfeldig variasjon i dødelighet samt selskapets marginer. Fremtidig økning i levealder innebærer at forventet levealder også er avhengig av fødselsår. Dagens 50 åringer forventes ikke å leve så lenge som 50 åringer 20 år frem i tid. Denne sammenhengen benevnes som *dynamisk levetidsforbedring*. K2013 er således en dynamisk tariff.

Kollektiv pensjonsforsikringer i Norge følger premiene for tradisjonelle alders- og etterlatte- dekninger fellestariffen K2013 fra 2014. For uførepensjon er premiene basert på selskapets egne erfaringer. Omkostningspremiene fastsettes årlig med sikte på full dekning av neste års forventede kostnader.

For individuelle forsikringer i Norge er premiene for dødsrisiko og langt liv risiko basert på tariffen utarbeidet av forsikringsselskapene med utgangspunkt i felles erfaringer. Dette gjelder både kapital- og pensjonsforsikring. Uførepremiene er basert på selskapets egne erfaringer.

Risikopremien i kollektive forsikringer i Sverige beregnes som en utjevnet premie innenfor forsikringsfelleskapet, basert på kollektivet fordeling på alder og kjønn, samt behovet for etterlatte dekning. Risikopremien for individuelle forsikringer fastsettes individuelt og baseres seg på alder og kjønn.

SPPrevidert sinedødelighetsforutsetningersom benyttes i beregningen av forsikringstekniske avsetninger i 2016. Selskapetsforutsetninger er fastsattbasert på den bransjefelles dødelighetstariffen DUS 14 og justert for selskapets egne observasjoner.

Forsikring

For gruppelivsforsikring og enkelte risikodekninger innen kollektiv pensjon er tariffene i tillegg til alder og kjønn også avhengig av næring/yrke. Innen gruppelivsforsikring benyttes også erfaringstarifisering. For gruppelivsforsikring er standardtariffen, både for død og uførhet, basert på selskapets egne erfaringer.

Storebrand har fra og med desember 2014 tariffert nye individuelle kapitalforsikringer kjønnsnøytralt. Det vil si at kjønn ikke benyttes ved fastsetting av premien.

For skadeforsikring (yrkesskade, eiendom og motor) er tariffene basert på selskapets egne erfaringer.

Styring av forsikringsrisiko

I den eksisterende forsikringsporteføljen overvåkes forsikringsrisikoen innen hver bransje. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko utgjør det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de avsetninger og utbetalinger som man må gjøre for de forsikringstilfeller som inntreffer i perioden. Forsikringstilfeller som man ikke har fått melding om, men som man av erfaring må anta er inntruffet, er hensyntatt.

Ved tegning av individuelle risikoprodukter i Norge gjennomføres det en helsevurdering av kunden. Resultatet av vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger foretas en helsevurdering av de ansatte i bedrifter med få ansatte, for øvrig kreves arbeidsdyktighetserklæring. I vurderingen av risiko (underwriting) tas det også hensyn til bedriftens næringskategori, bransje og sykehistorikk.

For alle produkter utgjør storskader eller spesielle hendelser en stor risiko. De største skadene vil typisk være innenfor gruppeliv, yrkesskade og personskade motor.

Selskapet styrer sin forsikringsrisiko gjennom ulike reassuranseprogram. Gjennom katastrofereassuranse (excess of loss) dekkes tap (engangsstatninger og reserveavsetninger) utover en nedre grense ved 2 eller flere dødsfall eller uføretilfeller som følge av samme begivenhet. Dekningen har også en øvre grense. Gjennom en reassuranseavtale for et enkelt liv dekkes døds- og uførerisiko som overstiger selskapets praktiserte maksimale risikobeløp for egen regning. Selskapets maksimale risikobeløp for egen regning er forholdsvis høye og gjenforsikret risiko er derfor av beskjeden størrelse.

Selskapet styrer også sin forsikringsrisiko gjennom internasjonal pooling. Dette innebærer at multinasjonale bedriftskunder kan få utlignet resultatene mellom de ulike enhetene internasjonalt. Pooling tilbys for gruppeliv og risikodekninger innenfor kollektiv ytelses- og innskuddspensjon.

RISIKORESULTAT

I tabellen nedenfor er risikoresultatet for de største virksomhetene i konsernet spesifisert, i tillegg oppgis resultateffekten knyttet til reassuranse og pooling.

Spesifikasjon av risikoresultat

NOK mill.	Storebrand Livsforsikring AS		SPP Pension & Försäkring AB	
	2016	2015	2016	2015
Overlevelsesresultat	-8	-130	-53	51
Dødsfallsresultat	310	266	55	8
Uførerresultat	185	313	88	79
Gjenforsikring	-17	-9	-3	-3
Pooling	-59	-72		-2
Annet	-25	-26	-15	-13
Sum risikoresultat	386	342	72	121

Risikoresultatet for Storebrand Livsforsikring AS i tabellen over viser samlet risikoresultat før fordeling kunder og eier. Se risikoresultat [note 4](#) for prinsippene for fordeling av risikoresultat mellom kunder og eier.

Note 9 – Finansiell markedsrisiko

Markedsrisiko er endring i verdier som skyldes at finansmarkedspriser eller volatilitet avviker fra det som er forventet. Omfatter også risiko for at verdien av forsikringsforpliktelsen utvikler seg ulikt fra eiendelene.

De vesentligste markedsrisikoene for Storebrand er aksjemarkedsrisiko, kredittrisiko, eiendomsrisiko, renterisiko og valutarisiko.

For livselskapene er de finansielle eiendelene plassert i en rekke delporteføljer. Markedsrisikoen påvirker Storebrands inntekt og resultat ulikt for de forskjellige delporteføljene. Det er tre hovedtyper av delporteføljer, selskapsporteføljer, kundeporteføljer uten garanti (fondsforsikring) og garanterte kundeporteføljer.

Markedsrisikoen i selskapsporteføljene påvirker resultatet fullt ut.

Markedsrisikoen i fondsforsikring er tatt for kunders regning og risiko, slik Storebrand ikke treffes direkte av verdiendringer. Men verdiendringer påvirker Storebrands resultater indirekte. Inntektene er i stor grad basert på reservestørrelse, mens kostnadene i større grad er faste. Lavere finansmarkedsavkastning enn forventet vil derfor få en negativ effekt på Storebrands fremtidige inntekt og resultat.

For garanterte kundeporteføljer vil nettorisikoen for Storebrand være lavere enn brutto markedsrisiko. Graden av risikodemping avhenger av flere forhold. De viktigste er størrelse og fleksibilitet av kundebuffer og nivå og varighet på avkastningsgarantien. I de tilfeller hvor avkastningen ikke er høy nok til å dekke den garanterte renten, vil manglende avkastning kunne dekkes ved å bruke kundebuffer som er bygd opp av tidligere års overskudd. Kundebuffer består i hovedsak av kursreserver og tilleggsavsetninger i Norge (ett års rentegaranti) og villkorad återbäring i Sverige. Storebrand er ansvarlig for eventuelt udekket beløp under rentegarantien.

For garanterte kundeporteføljer påvirkes risikoen av endringer i rentenivået. Fallende rente er positivt for investeringsavkastningen på kort sikt som følge av kursstigning på obligasjoner, men det er negativt på lang sikt fordi det reduserer sannsynligheten for å få en avkastning høyere enn garanti. Gjennom 2016 har rentene falt i Sverige, mens rentene er uendret til noe høyere i Norge. I Sverige er pengemarkedsrenten negativ. Sveriges Riksbank og Norges Bank signaliserer at renten vil bli holdt lav i flere år fremover. Fripoliser har spesielt høy risiko i et lavrentescenario fordi det er svært begrensede muligheter til å endre pris eller vilkår. I Norge dempes effekten av lav rente av en stor andel amortisert kost porteføljer som vil nyte godt av papirer kjøpt inn på høyere rentenivåer enn dagens.

Sammensetningen av de finansielle eiendelene innenfor hver delportefølje følger av selskapets investeringsstrategi. Investeringsstrategien etablerer også retningslinjer og rammer for selskapets risikostyring, kreditteksponering, motpartseksponering, valutarisiko, bruk av derivatinstrumenter og krav til likviditet.

AKTIVAALLOKERING

	Kundeporteføljer med garanti	Kundeporteføljer uten garanti	Selskaps-porteføljer
Eiendommer til virkelig verdi	10%	2%	0%
Obligasjoner til amortisert kost	37%	0%	11%
Pengemarked	1%	3%	37%
Obligasjoner til virkelig verdi	39%	17%	51%
Aksjer til virkelig verdi	5%	77%	0%
Utlån til amortisert kost	6%	0%	0%
Annet	1%	0%	0%
Totalt	100%	100%	100%

For selskapsporteføljene ønsker Storebrand å ta lav finansmarkedsrisiko, og det meste av midlene er plassert i kort- og mellomlangsigte rentepapirer med lav kredittrisiko.

For kundeporteføljer uten garanti (fondsforsikring) er det den forsikrede selv som står den finansielle risikoen, og den forsikrede kan selv velge risikoprofil. Storebrands rolle er å tilby et godt og bredt fondsutvalg, sette sammen profiler tilpasset ulik risikoprofil og tilby systematisk nedtrapping av risiko mot pensjonsalder. De største markedsrisikoene er aksjemarkedsrisiko og valutarisiko.

For garanterte kundeporteføljer er de største markedsrisikoene knyttet til aksjerisiko, renterisiko, kredittrisiko og eiendomsrisiko. Gjennom 2016 har det ikke vært vesentlige endringer i investeringsallokeringen. I Norge er mesteparten av kredittrisikoen knyttet til papirer som bokføres til amortisert kost. Det reduserer resultatrisikoen vesentlig.

Markedsrisikoen styres gjennom å segmentere porteføljene i forhold til risikobærende evne. For kunder som har store kundebuffer, investeres det med høyere markedsrisiko som gir økt forventet avkastning. For aksjerisiko benyttes i tillegg dynamisk risikostyring, der målet er å opprettholde en god risikobærende evne og fortløpende tilpasse den finansielle risikoen til buffersituasjonen og selskapets soliditet. Gjennom utøvelsen av denne type risikostyring forventer Storebrand å skape god avkastning hvert enkelt år og over tid.

For selskapsporteføljer og garanterte kundeporteføljer er størstedelen av eiendeler i annen valuta enn hjemlandsvaluta valutasikret. Det begrenser valutarisikoen fra investeringsporteføljen. Valutarisiko oppstår i utgangspunktet som følge av investeringer i internasjonale verdipapirer, og i et visst omfang også som følge av ansvarlige lån i fremmed valuta. Sikring gjøres ved hjelp av valutaterminer på porteføljnivå, og valutaposisjonene følges løpende opp mot en totalramme. Negative valutaposisjoner lukkes senest påfølgende dag etter at de oppstod. I tillegg er det gitt separate rammer for å kunne ta aktive valutaposisjoner. Storebrand bruker et prinsipp for valutasikringen som benevnes blokkisikring, som effektiviserer gjennomføringen av valutasikringen.

I konsernregnskapet vil verdien av eiendeler og resultater fra den svenske virksomheten påvirkes av endring i verdien av svenske kroner. Storebrand Livsforsikring AS har valutasikret deler av verdien av SPP.

Finansielle eiendeler og forpliktelser i utenlandsk valuta

NOK mill.	Balanse poster eksklusive valuta		Nettoposisjon	
	Netto på balansen	Valuta terminer	i valuta	i NOK
DKK	1 706	-134	1 572	1 962
EUR	795	-811	-17	-128
GBP	140	-152	-13	-131
SEK	175 590	5 986	181 557	172 028
USD	1 984	-2 744	-759	-6 526
NOK [1]	14 858	-492	14 366	14 377
Andre valutatyper				-1 592
Forsikringsforpliktelser i valuta	-184 235		-184 235	-174 563
Sum nettoposisjon valuta 2016				5 425
Sum nettoposisjon valuta 2015				6 203

Tabellen over viser valutaposisjoner per 31.12.16. Valutaeksponering er hovedsakelig knyttet til investeringer i den norske og svenske livsforsikringsvirksomheten.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

Selskapet foretar løpende sikring av det alt vesentlige av sin valutarisiko i kundeporteføljene. Valutarisiko eksisterer i utgangspunktet som følge av investeringer i internasjonale verdipapirer, og i et visst omfang også som følge av ansvarlige lån i fremmed valuta. Sikring gjøres ved hjelp av valutaterminer på porteføljnivå, og valutaposisjonene følges løpende opp mot en totalramme. Negative valutaposisjoner lukkes senest påfølgende dag etter at de oppstod. I tillegg er det gitt separate rammer for å kunne ta aktive valutaposisjoner. Storebrand bruker et prinsipp for valutasikringen som benevnes blokkisikring, som effektiviserer gjennomføringen av valutasikringen.

SPP

SPP valutasikrer sine internasjonale investeringer til en viss grad. Valutaeksponering kan være mellom 0 og 30 prosent i henhold til investeringsstrategi.

BANKVIRKSOMHETEN

Storebrand Bank ASA sikrer nettoposter i balansen med terminkontrakter.

Tillatt grense for bankens valutaposisjon er 0,50 prosent av ansvarlig kapital, p.t. om lag 13 millioner kroner.

NÆRMERE OM GARANTERTE KUNDEPORTEFØLJER

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

Den årlige garanterte avkastningen til kundene følger grunnlagsrenten. I 2016 ble nye premier tatt inn til en grunnlagsrente på 2,0 prosent og oppregulering av pensjon skjer med 0,5 prosent grunnlagsrente.

Avsetninger til forsikringsfond per 31.12 fordeler seg prosentvis slik på ulike satser for årlig grunnlagsrente:

Grunnlagsrente

	2016	2015
6 %	0,3 %	0,3 %
5%	0,4 %	0,4 %
4%	49,3 %	50,4 %
3,4 %	0,4 %	0,6 %
3%	30,6 %	31,0 %
2,75 %	1,1 %	1,5 %
2,50 %	11,4 %	11,7 %
2,00 %	5,7 %	3,5 %
0,50 %	0,3 %	0,2 %
0%	0,5 %	0,6 %

Tabellen inkluderer premiereserver eksklusiv IBNS.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente i prosent

	2016	2015
Individuell kapitalforsikring	2,7 %	2,7 %
Individuell pensjonsforsikring	3,8 %	3,9 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,8 %	2,9 %
Fripoliser	3,4 %	3,5 %
Gruppelivsforsikring	0,1 %	0,1 %
Samlet	3,3 %	3,3 %

Tabellen inkluderer premiereserver eksklusiv IBNS.

Beregningsmetodikken for gjennomsnittlige garantert rente er endret for individuell kapitalforsikring, slik at beregningen sammenfaller med samme beregning for øvrige produkter. For å få sammenlignbar verdi er gjennomsnittlig rentegaranti for 2015 beregnet på nytt etter ny beregningsmetodikken.

Det er ikke rentegaranti på premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond og tilleggsavsetninger.

Rentegarantien skal oppfylles på årlig basis. Oppnår selskapet ett enkelt år en avkastning som er lavere enn den garanterte renten, kan inntil ett års garantert rente for den enkelte kontrakt dekkes av kontraktens tilleggsavsetning.

Det er innført ny levetidstariff (K2013) for kollektiv pensjon og fripoliser fra 2014. For eksisterende reserve har Finanstilsynet godkjent 7 års opptrappingsplan, og kundeavkastning utover garanti kan bidra til oppreservering. I opptrappingsperioden gir det en risikøkning som kan sammenlignes med å øke garantirenten. Minimum 20 prosent av den enkelte kundes oppreservering må dekkes av Storebrand. Ved utløpet av 2016 er gjenstående oppreserveringsbehov på 352 millioner kroner.

For å oppnå tilstrekkelig avkastning, er det nødvendig å ta investeringsrisiko, i hovedsak ved å investere i aksjer, eiendom og selskapsobligasjoner. Det er mulig å redusere markedsrisikoen på kort sikt, men da reduseres sannsynligheten for å nå nødvendig avkastningsnivå. Risikostyringen skal balansere disse hensynene.

Renterisiko er i en spesiell stilling fordi rentendringer også påvirker den virkelige verdien av forsikringsforpliktelsen (selv om den regnskapsmessige verdien av norske forpliktelser med rentegaranti ikke innregnes til markedsverdi). Siden pensjonsutbetalingene kan ligge svært langt fram i tid, har forsikringsforpliktelsen stor rentefølsomhet. I den norske virksomheten vil økt rentefølsomhet fra investeringene gi økt risiko for avkastning under garanti. Risikostyringen skal derfor balansere risikoen for årets resultat (rente opp) med reinvesteringsrisikoen hvis renten faller under garanti i fremtiden. Obligasjoner til amortisert kost er et viktig risikostyringsverktøy.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Den garanterte renten fastsettes av forsikringsselskapet og benyttes ved beregning av premien og den garanterte ytelsen. Den garanterte renten medfører ikke en årlig minimumsgaranti for avkastningen slik som i Norge.

SPP bærer risikoen for at det oppnås en avkastning lik garantert rente på forsikringstagernes midler over tid og at størrelsen på kontraktens aktiva er større enn nåverdien av forsikringsforpliktelsen. For individuell innskuddsbasert pensjon (IF) oppnår SPP overskuddsdeling dersom avkastningen overstiger garantert rente. Kontraktene må ha bufferkapital intakt for at overskuddsdeling skal representere en netto inntekt for SPP. For kollektiv ytelsesbasert pensjon (KF) kreves en viss konsolideringsgrad, det vil si at aktiva er større enn nåverdien av passiva med en viss presentsats, for at eier skal få overskuddsdeling.

Dersom en forsikringskontrakt i selskapet har mindre aktiva enn markedsverdien av forpliktelsen avsettes det et egenkapitaltilskudd som reflekterer denne underverdien. Dette benevnes latent kapitaltilskudd (LKT) og endringer i denne størrelsen resultatføres løpende. Når kontraktens aktiva overstiger nåverdien av forpliktelsene, etableres en bufferstørrelse som benevnes villkorad återbäring (VÅB). Endringer i denne kundebufferen resultatføres ikke.

Rentegaranti i prosent

	2016	2015
5,20 %	14,2 %	12,7 %
4,5%-5,2%	0,5 %	0,4 %
4,00 %	1,6 %	1,4 %
3,00 %	49,9 %	49,7 %
2,75%-4,0%	7,1 %	6,9 %
2,70 %	0,1 %	0,1 %
2,50 %	7,3 %	6,8 %
1,60 %	0,2 %	5,4 %
1,50 %	4,0 %	3,9 %
1,25 %	5,0 %	4,6 %
1,25% [2]	1,2 %	0,0 %
0,5%-2,5%	4,7 %	4,0 %
0,00 %	4,3 %	3,9 %

Gjennomsnittlig rentegaranti i prosent

	2016	2015
Individuell pensjonsforsikring	3,4 %	3,0 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,6 %	2,6 %
Individuell tjenestepensjonsforsikring	3,0 %	3,1 %
Samlet	2,9 %	2,9 %

I den svenske virksomheten er styring av renterisiko basert på at renterisikoen fra eiendelene skal tilsvare renterisikoen fra forsikringsforpliktelsene.

SENSITIVITETSANALYSER

Tabellene viser verdifall for Storebrand Livsforsikring og SPPs investeringsporteføljer som følge av momentane verdiendringer knyttet til finansmarkedsrisiko. Stressene er gjort for selskapsporteføljen og garanterte kundeporteføljer per 31.12.2016. Effekten av hvert stress endrer avkastningen i hver profil.

Fondsforsikring uten avkastningsgaranti er ikke inkludert i analysen. For disse produktene er det kundene som står markedsrisikoen og effekten av markedsfall vil ikke påvirke resultatet eller bufferkapitalen direkte.

Størrelsen på stresset er det samme som benyttes for selskapets risikostyring. Stressene er aksjefall på 12 prosent, eiendomsfall på 7 prosent og økning i kredittpåslag på 60 basispunkter. For renter stresses både økning og fall på 50 basispunkter, og det mest negative benyttes. For resultatet er det renteøkning som er negativt, mens solvensposisjonen påvirkes negativt av rentefall.

Stressene er gjort hver for seg, men samlet markedsrisiko er mindre enn summen av enkeltstress fordi det er forutsatt diversifisering. Det er benyttet samme korrelasjon mellom stressene som for Solvens II.

Fordi det er momentane markedsendringer som beregnes, vil den dynamiske risikostyringen ikke påvirke utfallet. Dersom det antas at markedsendringene inntreffer under en tidsperiode, vil den dynamiske risikostyringen redusere effekten av de negative utfallene noe.

Resultatrisiko	Storebrand Livsforsikring		SPP Pension & Försäkring	
	NOK mill.	Andel av portefølje	SEK mill.	Andel av portefølje
Renterisiko	1 225	0,6%	356	0,4%
Aksjerisiko	1 150	0,6%	792	0,9%
Eiendomsrisiko	1 507	0,8%	474	0,5%
Kredittrisiko	981	0,5%	763	0,8%
Diversifisering	-735	-0,4%	-357	-0,4%
Resultat	4 128	2,1%	2 028	2,2%

Resultateffekten av stressene vil som følge av kundebufferne være lavere enn den samlede verdiendringen i tabellen. Per 31.12.16 er kundebufferne av en slik størrelse at resultateffektene er vesentlig lavere.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

Basert på stresstesten, har Storebrand Livsforsikring en samlet markedsrisiko på 4,1 milliarder kroner, som tilsvarer 2,1 prosent av investeringsporteføljen

Hvis stresset fører til at avkastningen faller under garanti, vil resultatet belastes dersom det ikke er tilstrekkelig kundebuffer. Andre negative resultateffekter er lavere avkastning fra selskapsporteføljen og at det ikke blir overskuddsdeling fra fripoliser og individuellkontrakter.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Basert på stresstesten har SPP en samlet markedsrisiko på 2,0 milliarder svenske kroner, som tilsvarer 2,2 prosent av investeringsporteføljen. Buffersituasjonen for den enkelte kontrakt vil avgjøre om hele eller deler av verdifallet vil påvirke finansielt resultatet. Resultatet belastes bare for den delen av verdifallet som ikke kan avregnes mot kundebuffer. I tillegg kan finansielt resultat påvirkes negativt av redusert overskuddsdeling og bortfall av indekseringsavgift.

ØVRIGE VIRKSOMHETER

Øvrige selskaper i Storebrand konsern er ikke inkludert i sensitivitet analysen da markedsrisikoen i disse er liten. Egenkapitalen til disse selskapene er investert med lav eller ingen allokering til risikable aktiva, og produktene gir ikke opphav til direkte risiko for selskapet som følge av endringer av priser i kapitalmarkedet.

[1] Aksje- og rentefond denominert i NOK med utenlandsk valutaeksponering i blant annet EUR og USD utgjør 10,6 milliarder kroner.

[2] 1,25% på 85% av Premien

Note 10 – Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at selskapet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.

For forsikringselskapene, spesielt livselskapene, er forsikringsforpliktelsen langsiktig og kontantstrømmene er i stor grad kjent lenge før de forfaller. I tillegg er det behov for likviditet for å håndtere utbetalinger knyttet til driften og likviditetsbehov knyttet til derivatkontrakter. Likviditetsrisikoen håndteres gjennom likviditetsprognoser og gjennom at deler av investeringene er plassert i svært likvide verdipapirer, f.eks. statsobligasjoner. Basert på disse tiltakene vurderes likviditetsrisikoen som lav.

Likviditetsrisiko er en av de viktigste risikofaktorer for bankvirksomheten og regelverket stiller krav til likviditetsstyring og likviditetsindikatorer. Retningslinjer for likviditetsrisiko spesifiserer prinsipper for likviditetsstyring, minimums likviditetsbeholdning og finansieringsindikatorer for måling av likviditetsrisiko. I tillegg utarbeides det årlig en fundingstrategi og fundingplan som legger overordnede rammer for bankens fundingvirksomhet.

Også for øvrige datterselskapene er det i tråd med lovkrav utarbeidet egne likviditetsstrategier. Disse strategiene spesifiserer rammer og tiltak for å sikre god likviditet og det spesifiseres en minste allokering til aktiva som kan omsettes på kort varsel. Strategiene definerer rammer for allokering til ulike typer aktiva, og medfører at selskapene har pengemarkedsplasseringer, obligasjoner, aksjer og andre likvide investeringer som kan omsettes ved behov.

I tillegg til klare strategier og risikostyring av likviditetsbeholdningen i hvert enkelt datterselskap har morselskapet i konsernet etablert en likviditetsbuffer. På overordnet nivå overvåkes utviklingen i likviditetsbeholdningene fortløpende i forhold til interne grenser. En særlig risiko er at finansmarkedene i perioder kan være lukket for nye låneopptak. Tiltak for å minimere likviditetsrisiko er å holde en jevn forfallstruktur på lånene, lave kostnader, en tilstrekkelig likviditetsbuffer og kredittavtaler med banker som selskapet kan trekke på dersom det skulle være nødvendig.

Udiskonterte kontantstrømmer finansielle forpliktelser [1]

	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år	over 5 år	Sum kontant-strømmer	Sum balanseført verdi
NOK mill.							
Ansvarlig lånekapital [2]	434	94	2 255	2 261	4 295	9 339	7 621
Gjeld til kredittinstitusjoner	407					407	407
Innskudd fra kunder i bankvirksomhet	15 238					15 238	15 238
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	3 951	500	7 127	6 553		18 132	16 219
Annen kortsiktig gjeld [3]	7 542					7 542	7 542
Ikke innkalt restforpliktelse Limited Partnership	2 971					2 971	
Ubenyttede kredittammer utlån	3 574					3 574	
Lånetilsagn	3 524					3 524	
Sum finansielle forpliktelser 2016	37 641	594	9 382	8 814	4 295	60 728	47 028
Derivater knyttet til innlån 2016	-90	18	-147	-53	-129	-400	-906
Sum finansielle forpliktelser 2015	39 050	309	11 299	8 049	4 721	63 428	48 095

Spesifikasjon ansvarlig lånekapital

NOK mill.	Nominell verdi	Valuta	Rente	Forfall	Balanseført verdi
Utsteder					
Fondsobligasjoner [4]					

NOK mill.	Nominell verdi	Valuta	Rente	Forfall	Balanseført verdi
Storebrand Livsforsikring AS	1 500	NOK	Flytende	2 018	1 504
Evigvarende ansvarlig lån					
Storebrand Livsforsikring AS	1 000	NOK	Flytende	2 020	999
Storebrand Livsforsikring AS	1 100	NOK	Flytende	2 024	1 099
Tidsbegrenset ansvarlig lån					
Storebrand Livsforsikring AS	300	EUR	Fast	2 023	3 027
Storebrand Livsforsikring AS	700	SEK	Flytende	2 021	715
Storebrand Bank ASA	150	NOK	Flytende	2 017	152
Storebrand Bank ASA	125	NOK	Flytende	2 019	126
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjoner 2016					7 621
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjoner 2015					7 766

Spesifikasjon gjeld til kredittinstitusjoner

NOK mill.	Balanseført verdi	
	2016	2015
Forfall		
2016		416
2017	407	
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	407	416

Spesifikasjon gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

NOK mill.	Balanseført verdi	
	2016	2015
Forfall		
2016		1 922
2017	3 051	4 311
2018	4 062	4 068
2019	2 692	2 246
2020	3 417	2 928
2021	2 997	
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	16 219	15 475

Til inngåtte låneavtaler er det knyttet standard covenantskrav. I 2016 er alle betingelser og vilkår i henhold til inngåtte låneavtaler innfridd.

Obligasjoner med fortrinnsrett

For obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av Storebrand Boligkreditt AS som er tilordnet foretakets sikkerhetsmasse gjelder krav om overpantsettelse på 109,5 %. Dette innebærer at selskapet til enhver tid skal ha verdier i sin sikkerhetsmasse som utgjør minst 109,5 prosent av sum utestående obligasjoner med fortrinnsrett.

Trekkfasiliteter

Storebrand ASA har en ubenyttet trekkfasilitet på EUR 240 millioner.

Fasiliteter gitt til Storebrand Boligkreditt AS

Storebrand Bank har to trekkfasiliteter med Storebrand Boligkreditt AS. Den ene trekkfasiliteten er en ordinær kassekreditt og har en ramme på 6 milliarder kroner. Denne har ingen utløpsdato, men kan sies opp av banken med 15 måneders oppsigelsestid. Den andre fasiliteten skal til enhver tid ha en tilstrekkelig stor ramme til å dekke renter og avdrag på obligasjoner med fortrinnsrett og tilknyttede derivater kommende 31 dager. Trekkrettigheten er ikke oppsigelig fra banken før tidligst 3 måneder etter forfall på obligasjoner med fortrinnsrett og tilknyttede derivater med lengst løpetid.

[1] Forpliktelser som kan kreves tilbakebetaling umiddelbart inngår i kolonnen for 0-6 mnd.

[2] På evigvarende ansvarlig lån er kontantstrømmen beregnet frem til første call.

[3] Inkluderer ansvarlig lån i SPP Pension & Försäkring AB på 700 MSEK som er reklassifisert til kortsiktig gjeld. Lånet er innfridd i januar 2017.

[4] I tillegg har Storebrand Bank ASA utstedte fondsobligasjoner/hybridkapital som er klassifisert som egenkapital. Se oppstilling over endring i egenkapital.

Note 11 – Kredittrisiko

Storebrand har risiko for tap knyttet til at motparter ikke oppfyller gjeldsforpliktelser. Risikoen omfatter også tap på utlån og tap knyttet til manglende kontrakts-oppfyllelse fra motparter i finansielle derivater.

Grensene for kredittrisiko mot den enkelte motpart og samlet innenfor ratingkategorier besluttes av styrene i de enkelte selskapene i konsernet. Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer og sektorer. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp. Konsernet benytter så langt det er mulig publiserte kredittrateringer supplert med egne vurderinger.

Underliggende investeringer i fond forvaltet av Storebrand er inkludert i tabellene.

KREDITTRISIKO FORDELT PÅ MOTPART

OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER MED FAST AVKASTNING TIL VIRKELIG VERDI

Debitorkategori etter garantist NOK mill.	AAA		A		NIG		Sum Virkelig verdi
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	19 335	7 805	11 550	6 177	1 036		45 904
Selskapsobligasjoner	18 180	15 540	21 547	24 212	105		79 585
Strukturerte papirer				29			29
Verdipapiriserte obligasjoner	32 329	3 285		360			35 974
Sum rentebærende verdipapirer vurdert fordelt etter rating	69 845	26 631	33 097	30 778	1 141		161 492
Obligasjonsfond ikke forvaltet av Storebrand							3 234
Ikke rentebærende papirer i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand							7 111
Sum 2016	69 845	26 631	33 097	30 778	1 141		171 837
Sum 2015	85 571	25 540	32 161	32 307	5 500		190 776

RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER TIL AMORTISERT KOST

Debitorkategori etter garantist NOK mill.	AAA		AA		A		BBB		NIG		Sum Virkelig verdi
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi		
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	11 850	15 358	1 140	2 071							30 420
Selskapsobligasjoner	1 039	4 428	24 537	9 328	6 716						46 049
Strukturerte papirer		580									580
Verdipapiriserte obligasjoner	27 834	2 280		50							30 165
Sum 2016	40 724	22 646	25 678	11 400	6 766						107 214
Sum 2015	38 064	26 589	17 501	11 709	9 255						103 118

MOTPARTER

NOK mill.	AAA		AA		A		BBB		Øvrige		NIG		Sum Virkelig verdi
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi		
Derivater		1 871	2 335	238						512			4 956
Herav derivater i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand		65	58							5			129

NOK mill.	AAA	AA	A	BBB	Øvrige	NIG	Sum
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Sum derivater eksklusiv derivater i obligasjonsfond 2016		1 806	2 277	238		506	4 827
Sum derivater eksklusiv derivater i obligasjonsfond 2015		2 127	2 014	436		127	4 703
Bankinnskudd	465	6 730	1 710	15		10	8 929
Herav bankinnskudd i obligasjonsfond forvaltet av Storebrand		859					859
Sum bankinnskudd eksklusiv bankinnskudd i obligasjonsfond 2016	465	5 870	1 710	15		10	8 069
Sum bankinnskudd eksklusiv bankinnskudd i obligasjonsfond 2015	189	4 750	2 222	1	40	58	7 259
Utlån til kredittinstitusjoner		141	131				272

Ratingklasser er basert på Standard & Poor's
NIG = Non-investment grade.

UTLÅNSPORTEFØLJEN

KREDITTRISIKO PÅ UTLÅNSPORTEFØLJEN

Engasjementer fordelt på kundegrupper

NOK mill.	Utlån til og fordringer på kunder		Ubenyttede kredittrammer	Sum engasjementer	Mislighold uten identifisert verdifall	Mislighold med identifisert verdifall	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte engasjementer
	Garantier							
Utvikling av byggeprosjekter	22	2		25				
Omsetning og drift av fast eiendom	9 067	21		9 089		47	10	37
Tjenesteytende næringer	897		4	901				
Lønnstakere og andre	35 368		3 627	38 996	107	39	16	130
Andre	1 053		23	1 076	1	2	1	1
Sum	46 409	24	3 654	50 086	107	88	27	168
- Individuelle nedskrivninger	-29			-29				
+ Gruppenedskrivninger	-38			-38				
Sum utlån til og fordringer på kunder 2016 *	46 342	24	3 654	50 020	107	88	27	168
Sum utlån til og fordringer på kunder 2015 **	35 281	49	3 728	39 058	87	166	63	190
* 2016:								
-Herav Storebrand Bank	27 268	24	3 548	30 840	107	88	27	168
-Herav Storebrand Livsforsikring	19 074		105	19 180				
** 2015:								
-Herav Storebrand Bank	29 262	49	3 728	33 039	87	100	58	129
-Herav Storebrand Livsforsikring	6 019			6 019		66	5	61

Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering. Den enkelte kundes innplassering er bestemt av kundens hovedvirksomhet.

Som følge av en konsernprioritering på kapitalbruk i Storebrand og en strategisk vurdering av fremtidig retning for konsernet, er bedriftsmarkedssegmentet i Storebrand Bank ikke lenger prioritert som kjernevirksomhet og skal bygges ned og på sikt avvikles. Utlån er en aktivaklasse som vil øke i årene fremover for Storebrand Livsforsikring Konsern for å sikre avkastningsgaranti. Utlån bedriftsmarkedet vil i fremtiden bestå av utlån på balansen til Storebrand Livsforsikring Konsern.

Utlånsporteføljen består av inntektsgenererende eiendom og utviklingseiendom med få kunder og få mislighold, og risikovurdering av debitor er omfattende og komplekst.

Bedriftsmarkeds portefølje er sikret i det vesentlig med pant i næringseiendom.

I personmarkedet er det hovedsakelig lån med pant i boligeiendom. Det er om lag 26,6 milliarder kroner i utlån til boligengasjementer med ytterligere 2,6 milliarder kroner i ubenyttede kredittrammer. Total engasjement i boligengasjementer er dermed om lag 29,2 milliarder kroner. Kunder vurderes etter evne og vilje til å betale lånet. I tillegg til betjeningsevne sjekkes kundene ift. policyregler, og kundene scores i en scoringsmodell.

Gjennomsnittlig veid belåningsgrad for personmarkedslån er om lag 58 prosent for boligengasjementer. I overkant av 84 prosent av engasjementene er innenfor 80 prosent belåningsgrad og om lag 97 prosent er innenfor 90 prosent belåningsgrad. Om lag 49 prosent av boligengasjementene er innenfor 60 prosent. Porteføljen anses å inneha lav til moderat kredittrisiko.

Samlet engasjementsbeløp fordelt etter gjenstående løpetid

NOK mill.	2016			2015		
	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kredittrammer engasjementer	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kredittrammer engasjementer
Inntil 1 mnd	55		55	215		215
1 – 3 mnd	505	2	529	214		215
3 mnd – 1 år	1 350	2	1 489	701	3	767
1 – 5 år	8 364	20	9 469	7 961	46	9 000
over 5 år	36 135		38 545	26 288		28 959
Sum brutto engasjement	46 409	24	50 086	35 379	49	3 728

Engasjementer vurderes som misligholdt når en kreditt er overtrukket mer enn 90 dager og når et nedbetalingslån har restanse mer enn 90 dager og beløpet er minst 2000 kroner.

Kredittrisiko oppdelt etter kundegrupper

NOK mill.	Brutto misligholdte engasjementer	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte engasjementer	Sum resultatførte verdiendringer i perioden
Omsetning og drift av fast eiendom	47	10	37	-23
Lønnstakere og andre	146	16	130	-8
Andre	3	1	1	1
Sum 2016	195	27	168	-30
Sum 2015	187	58	129	25

Ved mislighold vil Storebrand Bank ASA selge sikkerhetene eller overta eiendelene dersom det er mest hensiktsmessig.

Aldersfordeling på forfalte engasjementer uten nedskrivning

NOK mill.	2016			2015		
	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kredittrammer engasjementer	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kredittrammer engasjementer

Forfalt 1 – 30 dager	346	2	3	351	465	18	5	488
Forfalt 31 – 60 dager	78			79	89			90
Forfalt 61– 90 dager	54			55	30			31
Forfalt over 90 dager	107		3	110	87		1	88
Sum	586	2	6	594	672	18	6	696

MOTPARTSRISIKO DERIVATER

Investeringer underlagt netting agreements/CSA

	Sikkerhetsstillelser					
	Balanseførte eiendeler	Balanseførte forpliktelser	Netto eiendeler	Kontanter (+/-)	Verdipapirer (+/-)	Netto eksponering
NOK mill.						
Investeringer underlagt netting agreements	4 693	2 066	2 628	2 875	-588	341
Investeringer ikke underlagt netting agreements	134	128	6			
Sum 2016	4 827	2 193	2 634			

For å redusere motpartsrisiko på utestående derivattransaksjoner er det inngått rammeavtaler med motparter som blant annet regulerer hvordan sikkerheter skal stilles for endringer i markedsverdier som beregnes på daglig basis.

Note 12 – Risikokonsentrasjoner

Det meste av risikoen for Storebrand konsern er knyttet til de garanterte pensjonsproduktene i livselskapene. Disse risikoene er konsolidert i Storebrand Livsforsikring konsern som omfatter både Storebrand Livsforsikring AS, SPP Pension & Försäkring AB og virksomheten i Irland og på Guernsey (BenCo). Øvrige selskaper direkte eid av Storebrand ASA som er eksponert for vesentlige risikoer er Storebrand Forsikring AS, Storebrand Helseforsikring AS, Storebrand Asset Management konsern og Storebrand Bank konsern.

I livsforsikringsvirksomhetene er det meste av risikoen tatt på vegne av kunder. Mye av risikoen bæres av kundene i form av at kundebufferne reduseres. Det reduserer risikoen for resultatet. For øvrige selskaper vil hele risikoen treffe Storebrands resultat.

For livsforsikringsvirksomheten er de store risikoene ganske sammenfallende for Norge og Sverige. Markedsrisikoen vil i stor grad være avhengig av globale forhold som påvirker investeringsporteføljene i alle virksomhetene. Forsikringsrisikoen vil kunne slå mer ulikt ut for de forskjellige selskapene, men spesielt langt liv risikoen kan påvirkes av universelle utviklingstrekk.

Både forsikringsvirksomheten og bankvirksomheten er eksponert mot kredittrisiko. Forsikringsvirksomheten har i hovedsak kredittrisiko knyttet til obligasjoner med stor geografisk og bransjemessig spredning, mens banken i hovedsak har eksponering mot direkte utlån til bolig i Norge. Det er ingen vesentlig konsentrasjonsrisiko på tvers av obligasjoner og utlån.

Finansmarkeds- og investeringsrisiko er i hovedsak knyttet til kundeporteføljene i livsforsikringsvirksomheten. Risiko knyttet til negative utfall i finansmarkedet er beskrevet og kvantifisert i [note 8](#), finansiell markedsrisiko. Bankvirksomheten har liten direkte eksponering mot andre risikotyper enn kreditt.

En renteoppgang vil på kort sikt ramme avkastningen i livselskapene negativt. En renteoppgang kan også gi bankkunder lavere betjeningsevne og økte tap for bankvirksomheten.

Risikoen fra skade- og helseforsikringsrisikoen i Storebrand Skadeforsikring AS og Storebrand Helseforsikring AS har lav samvariasjon med risikoen fra resten av virksomhetene i konsernet.

I kapitalforvaltningsvirksomheten er hovedrisikoen operasjonell, i form av atferd som kan utløse erstatninger og/eller påvirke omdømme. Siden kapitalforvaltningsselskapet er hovedforvalter for forsikringsvirksomhetene, vil feil i kapitalforvaltningen kunne forplante seg til feil i forsikringsvirksomheten.

Note 13 – Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendommer

Konsernet gjennomfører en omfattende prosess for å sikre en mest mulig markedsriktig verdifastsettelse av finansielle instrumenter. Børsnoterte finansielle instrumenter verdsettes basert på offisielle sluttkurser fra børs innhentet gjennom Reuters og Bloomberg. Fondsandeler er generelt verdsatt til oppdaterte offisielle NAV-kurser der slike finnes. Obligasjoner verdsettes som hovedregel basert på innhentede kurser fra Bloomberg og Reuters. Obligasjoner som ikke kvoterer regelmessig vil normalt verdsettes basert på anerkjente teoretiske modeller. Sistnevnte gjelder i særlig grad obligasjoner denominert i norske kroner. Som grunnlag for slik verdsettelse benyttes diskonteringsrenter bestående av swaprenter tillagt en kredittpremie. Kredittpremien vil oftest være utstederspesifikk, og normalt basert på konsensus av kredittspreader kvotert av et utvalg meglerforetak.

Unoterte derivater, herunder primært rente- og valutainstrumenter, verdsettes også teoretisk. Pengemarkedsrenter, swaprenter, valutakurser og volatiliteter som danner grunnlag for verdsettelse hentes fra Reuters og Bloomberg.

Konsernet gjennomfører løpende kontroll for å sikre kvaliteten på innhentede markedsdata fra eksterne kilder. Dette innebærer kontroll og rimelighetsvurdering av unormale endringer.

Konsernet kategoriserer finansielle instrumenter som verdsettes til virkelig verdi på tre forskjellige nivåer som er nærmere beskrevet nedenfor. Nivåene gir uttrykk for ulik grad av likviditet og ulike målemetoder. Selskapet har etablert verdsettelsesmodeller for å fange opp informasjon fra et bredt utvalg med godt informerte kilder med henblikk på å minimere usikkerhet knyttet til verdsettelsen.

NIVÅ 1: FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ KVOTERTE PRISER I AKTIVE MARKEDER FOR IDENTISKE EIENDELER

Denne kategorien inkluderer børsnoterte aksjer som over den foregående 3 måneders perioden har hatt en daglig gjennomsnittlig omsetning tilsvarende ca 20 millioner kroner eller mer. Aksjene anses på dette grunnlag å være tilstrekkelig likvide til å inngå i dette nivået. Obligasjoner, sertifikater eller tilsvarende instrumenter utstedt av nasjonal stat er generelt klassifisert på nivå 1. Når det gjelder derivater vil standardiserte aksjeindeks- og rentefutures omfattes på dette nivå.

NIVÅ 2: FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ OBSERVERBAR MARKEDSINFORMASJON IKKE OMFATTET AV NIVÅ 1

Denne kategorien omfatter finansielle instrumenter som verdsettes basert på markedsinformasjon som kan være direkte observerbar eller indirekte observerbar. Markedsinformasjon som er indirekte observerbar innebærer at prisene kan være avledet fra observerbare relaterte markeder. Nivå 2 omfatter aksjer eller tilsvarende egenkapitalinstrumenter der markedskurser er tilgjengelig, men der omsetningsvolum er for begrenset til å oppfylle kriteriet for nivå 1. Normalt vil aksjene på dette nivå være omsatt i løpet av siste måned. Obligasjoner og tilsvarende instrumenter er generelt klassifisert på dette nivå. Videre er rente- og valutaswapper og ikke-standardiserte rente- og valutaderivater klassifisert på nivå 2. Fondsinvesteringer, med unntak av Private equity fond, er generelt klassifisert på nivå 2, og omfatter aksje-, rente- og hedgefond.

NIVÅ 3: FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ INFORMASJON SOM IKKE ER OBSERVERBAR I HENHOLD TIL NIVÅ 2

Aksjer klassifisert på nivå 3 omfatter primært investeringer i unoterte/private selskaper. Dette omfatter blant annet investeringer i skog, eiendom, mikrofinans og infrastruktur. Private equity er generelt, gjennom direkte investeringer eller investeringer i fond, klassifisert på nivå 3.

De typer verdipapirer som er klassifisert på nivå 3 er nærmere omtalt nedenfor med henvisning til verdipapirtype og verdsettelsesmetode. Storebrand er av den oppfatning at den verdsettelse som er lagt til grunn representerer beste estimat på verdipapirenes markedsverdi.

AKSJER

Av aksjer på nivå 3 utgjør skog en stor andel. Det er gjennomført omfattende eksterne verdivurderinger per 31.12 som danner grunnlag for verdsettelsen av selskapets investering. Disse verdivurderingene er basert på modeller som inkluderer ikke observerbare forutsetninger.

Alternative investeringer organisert som aksjeselskap (som mikrofinans, eiendom og infrastruktur) er aksjeinvesteringene verdsatt basert på verdjustert egenkapital rapportert fra eksterne kilder der det er tilgjengelig.

For direkte private equity-investeringer baseres verdsettelsen normalt enten på siste foretatte transaksjon eller en modell hvor selskap som har løpende virksomhet vurderes ved å sammenlikne nøkkeltall med tilsvarende børsnoterte selskap eller grupper av tilsvarende børsnoterte selskap. Verdien reduseres i noen tilfeller med en likviditetsrabatt.

ANDELER

Av fondsandeler er det private equity-investeringer og eiendomsfond som utgjør majoriteten på nivå 3. Forøvrig finnes det også noen andre typer fond som infrastrukturfond og mikrofinansfond her. Hoveddelen av Storebrands private equity-investeringer er i form av private equity-fond. Disse fondsinvesteringene verdsettes basert på de verdier som rapporteres fra fondene. De fleste fondene rapporterer kvartalsvis, mens noen rapporterer sjeldnere. Rapporteringen foregår typisk med et par måneders forsinkelse. Siste mottatte verddivurdering legges til grunn, justert for kontantstrømmer og eventuell markedseffekt i perioden fra siste verddivurdering fram til rapporteringstidspunktet. For private equity beregnes markedseffekten basert på verdiutviklingen i relevant indeks multiplisert med estimert beta mot relevante indeks.

Indirekte eiendomsinvesteringer er i hovedsak investeringer i fond med underliggende eiendomsinvesteringer hvor Storebrand har som intensjon å eie investeringene gjennom fondenes levetid. Verddivurderingen av eiendomsfondene gjøres på bakgrunn av opplysninger mottatt fra den enkelte fondsforvalter justert for kontantstrømmer i perioden fra siste verddivurdering fram til rapporteringstidspunktet. Estimerte verdier utarbeidet av fondsselskapene vil benyttes dersom det er tilgjengelig.

UTLÅN TIL KUNDER

Verdien av fastrenteutlåne fastsettes ved at avtalte kontantstrømmer neddiskonteres over gjenværendeløpetid med gjeldene diskonteringsfaktor justert for markedsspread.

Diskonteringsfaktoren som benyttes tar utgangspunkt i en swaprente (mid swap) med en løpetid som tilsvarende gjenværende bindingstid på underliggende. Markedsspread som benyttes på balansedag fastsettes ved å vurdering av markedsforholdene, markedspris og tilhørende swaprente. Virkelig verdi på utlån til bedriftskunder med marginlån er imidlertid svakt lavere enn amortisert kost da enkelte lån løper med lavere margin enn de ville gjort dersom de var tatt opp per utgangen av 2016. Mindreverdien er beregnet ved å neddiskontere differansen mellom avtalt margin og dagens markedspris over gjenværende løpetid.

SELSKAPSOBLIGASJONER

Blant obligasjoner på nivå 3 befinner mikrofinansinvesteringer strukturert som lån seg. Dessuten finnes også et fåtall private equity investeringer organisert som lån her som er verdsatt til sist rapporterte verdi. Videre vil misligholdte lån ligge til antatt forventet utbetaling.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Investeringseiendommene består hovedsakelig av kontoreiendom med lokalisering i Oslo og Stockholm og kjøpesentre i Sør-Norge.

Kontoreiendommer og kjøpesentre i Norge:

Ved beregning av virkelig verdi benyttes det i Storebrand en intern kontantstrømsmodell. Netto kontantstrømmer for den enkelte eiendom diskonteres med et individuelt avkastningskrav. For kontoreiendommene er det estimert et fremtidig inntekts- og kostnadsbilde for de første 10 år, og beregnet en sluttverdi ved utløpet av det 10. året på basis av markedsleie og normal driftskostnad for eiendommen. I netto inntektsstrøm er det tatt hensyn til eksisterende og fremtidig inntektstap som følge av ledighet, nødvendige investeringer og en vurdering av fremtidig utvikling i markedsleien. De fleste kontrakter har en løpetid på fem eller ti år. Kontantstrømmene fra disse leieavtalene (kontraktsleie) inngår i verdiberegningene. For å estimere de langsiktige fremtidige ikke-kontraktsfastsatte leieinntektene er det utviklet en prognosemodell. Modellen legger til grunn historiske observasjoner i Dagens Næringslivs eiendomsindeks (justert med KPI) samt markedsestimater. Det beregnes et langsiktig, tidsvektet gjennomsnitt av de årlige observasjonene hvor de eldste observasjonene vektet med lavest vekt. For ikke-kontraktsfastsatte leie i det korte perspektiv sees det hen til dagens leiepriser og markedsforhold.

Det fastsettes et individuelt avkastningskrav for den enkelte eiendom. Avkastningskravet sees i sammenheng med den tilhørende kontantstrøm for eiendommen. Den kunnskap som foreligger om markedets avkastningskrav herunder transaksjoner og takster, benyttes ved fastsettelse av kontantstrømmen.

Avkastningskravet er oppdelt i følgende elementer:

- Risikofri rente
- Risikopåslag, justert for:
- Type eiendom
- Beliggenhet
- Bygningsmessig standard
- Miljøstandard
- Kontraktsvarighet
- Leietakers kvalitet

- Andre forhold som transaksjoner og oppfatning i markedet, ledighet samt generell kunnskap om markedet og den enkelte eiendom

Ekstern verdsettelse:

For eiendommer i norsk virksomhet foretas det en metodisk tilnærming til utvalg av eiendommer som verdsettes eksternt hvert kvartal, slik at alle eiendommer vil ha en ekstern verdsettelse minimum hvert tredje år. I 2016 er det innhentet ekstern verdsettelse for eiendom til en verdi på 9 milliarder kroner (44 prosent av porteføljens verdi). I 2015 ble det innhentet ekstern verdsettelse på alle eiendommer i Storebrands eiendomsportefølje i Norge.

For eiendommer i svensk virksomhet innhentes det eksterne verdsettelsene for samtlige heleide eiendomsinvesteringer hvert kvartal.

VERDSETTELSE AV FINANSIELLE INSTRUMENTER OG EIENDOMMER TIL VIRKELIG VERDI

NOK mill.	Nivå			Sum virkelig verdi 31.12.16	Sum virkelig verdi 31.12.15
	Nivå 1 Kvoterte priser	Nivå 2 Observerbare forutsetninger	Nivå 3 Ikke observerbare forutsetninger		
Eiendeler:					
Aksjer og andeler:					
- Aksjer	20 371	523	1 057	21 951	20 661
- Andeler	244	99 291	8 050	107 585	103 928
Sum aksjer og andeler 31.12.16	20 615	99 814	9 107	129 537	
Sum aksjer og andeler 31.12.15	17 890	94 463	12 236		124 590
Utlån til kunder [1]					
- Utlån til kunder - bedrift			2 346	2 346	
- Utlån til kunder - person			1 959	1 959	1 215
Sum utlån til kunder 31.12.16 [2]			4 304	4 304	
Sum utlån til kunder 31.12.15 [3]			1 215		1 215
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning					
- Stat- og statsgaranterte obligasjoner	22 587	25 109		47 696	51 191
- Selskapsobligasjoner	44	32 862	249	33 154	30 495
- Strukturerte papirer		29		29	34 669
- Verdipapiriserte obligasjoner		33 216		33 216	15 841
- Obligasjonsfond	707	57 035		57 742	58 581
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning 31.12.16	23 337	148 251	249	171 837	
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning 31.12.15	28 792	161 626	358		190 776
Derivater:					
- Rentederivater		3 290		3 290	1 768
- Valutaderivater		-657		-657	-417
Sum derivater 31.12.16		2 634		2 634	
- herav derivater med positiv markedsverdi		4 827		4 827	4 703
- herav derivater med negativ markedsverdi		-2 194		-2 194	-3 351
Sum derivater 31.12.15		1 352			1 352
Eiendommer:					
Investeringseiendommer			24 161	24 161	24 415
Eierbenyttet eiendom			2 863	2 863	2 887
Sum eiendommer 31.12.16			27 024	27 024	

NOK mill.	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum virkelig verdi 31.12.16	Sum virkelig verdi 31.12.15
	Kvoterte priser	Observerbare forutsetninger	Ikke observerbare forutsetninger		
Sum eiendommer 31.12.15			27 302		27 302
Forpliktelser:					
Gjeld til kredittinstitusjoner		402		402	404
Sum forpliktelser 31.12.16 [4]		402		402	
Sum forpliktelser 31.12.15 [5]		404			404

BEVEGELSER MELLOM KVOTERTE PRISER OG OBSERVERBARE FORUTSETNINGER

NOK mill.	Fra kvoterte priser til observerbare forutsetninger	Fra observerbare forutsetninger til kvoterte priser
Aksjer og andeler	9	20

Bevegelser fra nivå 1 til nivå 2 gjenspeiler redusert omsetningsvolum i aktuelle aksjer og obligasjoner i siste måleperiode. I motsatt tilfelle indikerer bevegelser fra nivå 2 til nivå 1 økt omsetningsverdi i aktuelle aksjer og obligasjoner i siste måleperiode.

FINANSIELLE INSTRUMENTER OG EIENDOMMER TIL VIRKELIG VERDI – NIVÅ 3

NOK mill.	Aksjer	Andeler	Utlån til kunder	Selskaps-obligasjoner	Investerings-eiendommer	Eierbenyttet eiendom
Balanse 1.1.16	2 477	9 759	1 215	361	24 417	2 887
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter	-128	-308	-10	-12	111	50
Tilgang/kjøp	15	863	3 371	14	1 708	20
Salg/forfalt oppgjør	-1 255	-2 013	-272	-87	-2 863	
Omregningsdifferanse utenlandsk valuta	-53	-251		-27	-393	-131
Annet					1 182	37
Balanse 31.12.16	1 057	8 050	4 304	249	24 161	2 863

Storebrand Livsforsikring har per 31.12.16 investert 1 928 millioner kroner i Storebrand Eiendomsfond Norge KS.

Investeringen er klassifisert som Investering i tilknyttet selskap i konsernregnskapet.

Storebrand Eiendomsfond Norge KS investerer utelukkende i eiendommer som vurderes til virkelig verdi.

VERDSETTELSE AV FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

NOK mill.	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum virkelig verdi 31.12.16	Sum virkelig verdi 31.12.15	Balansført verdi 31.12.16	Balansført verdi 31.12.15
	Kvoterte priser	Observerbare forutsetninger	Ikke observerbare forutsetninger				
Finansielle eiendeler							
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner		272		272	123	272	123
Utlån til kunder – bedrift		1 477	6 997	8 474	8 298	8 518	8 331
Utlån til kunder – person		23 796	9 724	33 520	25 735	33 520	25 735
Obligasjoner holdt til forfall		17 537		17 537	17 578	15 644	15 648
Obligasjoner klassifisert som utlån og fordring		89 677		89 677	85 540	82 777	76 888
Sum finansielle eiendeler 31.12.16		132 759	16 721	149 480		140 730	
Sum finansielle eiendeler 31.12.15		131 257	6 016		137 273		126 725

NOK mill.	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum virkelig verdi 31.12.16	Sum virkelig verdi 31.12.15	Balansført verdi 31.12.16	Balansført verdi 31.12.15
	Kvoterte priser	Observerbare forutsetninger	Ikke observerbare forutsetninger				
Finansielle forpliktelser							
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		16 290		16 290	15 428	16 219	15 475
Gjeld til kredittinstitusjoner		5		5	12	5	12
Innskudd fra kunder i bankvirksomhet (ekskl innskudd fra konsernselskap)		15 238		15 238	17 825	15 238	17 825
Ansvarlig lånekapital		7 720		7 720	7 709	7 621	7 766
Sum finansielle forpliktelser 31.12.16		39 254		39 254		39 083	
Sum finansielle forpliktelser 31.12.15		40 973			40 973		41 078

SENSITIVITET FINANSIELLE INSTRUMENTER OG EIENDOM TIL VIRKELIG VERDI

AKSJER

Det er primært investeringer i skog som er klassifisert som aksjer på nivå 3. Skoginvesteringer kjennetegnes blant annet ved svært lange kontantstrømsperioder. Det vil være usikkerhet knyttet til fremtidig kontantstrøm som følge av fremtidig inntekts- og kostnadsvekst, selv om disse forutsetninger er basert på anerkjente kilder. Verdsettelse av skoginvesteringer vil likevel være særlig sensitivt overfor diskonteringsrente som legges til grunn i kalkylen. Selskapet baserer sin verdsettelse på eksterne verdifulderinger. Disse benytter et antatt markedsmessig avkastningskrav. Som en rimelig alternativ forutsetning til de benyttede avkastningskrav, ville en endring i diskonteringsrente på 0,25 prosent utgjøre en endring på anslagsvis 4,27 prosent i verdi blant annet avhengig av skogens modenhet.

NOK mill.	Verdiendring ved endret diskonteringsrente	
	Økning + 25 bp	Reduksjon - 25 bp
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	86	-84
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	-102	110

ANDELER

Store deler av porteføljen prises mot sammenlignbare børsnoterte selskaper, mens mindre deler av porteføljen er børsnotert. Verdsettelsen av private equity-porteføljen vil dermed være sensitiv for svingninger i de globale aksjemarkedene. Private equity-porteføljen har en estimert beta mot MSCI World (Net - valutasikret til NOK) på omtrent 0,45.

Verdivurderingen for indirekte eiendomsinvesteringer vil være sensitiv for endring i avkastningskravet og forutsetning om fremtidig kontantstrøm. De indirekte eiendomsinvesteringene er belånte strukturer. I snitt er porteføljen belånt med 58 prosent.

NOK mill.	Endring MSCI World	
	Økning + 10 %	Reduksjon - 10 %
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	384	-384
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	495	-494

UTLÅN TIL KUNDER

Verdien av fastrenteutlåne fastsettes ved at avtalte kontantstrømmer neddiskonteres over gjenværende løpetid med gjeldene diskonteringsfaktor justert for markedsspread. Diskonteringsfaktoren som benyttes tar utgangspunkt i en swaprente (mid swap) med en løpetid som tilsvarer gjenværende bindingstid på underliggende. Markedsspread som benyttes på balansedag fastsettes ved vurdering av markedsforholdene, markedspris og tilhørende swaprente.

Utlån fra SPP Pension & Försäkring AB vurderes til virkelig verdi. Verdien av disse fastsettes ved at fremtidige kontantstrømmer diskonteres med tilhørende swapkurve justert for en kundespesifikk kredittspread.

NOK mill.	Endring markedsspread	
	+ 10 bp	- 10 bp

Endring i virkelig verdi per 31.12.16	-19	19
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	-4	4

SELSKAPSOBLIGASJONER

Verdipapirer registret som selskapsobligasjoner på nivå 3 er typisk mikrofinans fond, private equity debt fond, og konvertible obligasjoner. Disse prises ikke med diskonteringsrente slik obligasjoner vanligvis gjør, og derfor inngår disse investeringene i samme sensitivitetstest som private equity.

NOK mill.	Endring MSCI World	
	Økning + 10%	Reduksjon -10%
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	12	-12
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	15	15

EIENDOMMER

Sensitivitetsvurderingen av eiendom gjelder både investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom.

Verdivurderingen av eiendom er særlig sensitiv for endring i avkastningskravet og forutsetning om fremtidig kontantstrøm. En endring på 0,25 prosent i avkastningskravet hvor alt annet holdes likt, vil medføre en endring av verdien på eiendomsporteføljen i Storebrand på om lag 4,5 prosent. I størrelsesorden 25 prosent av eiendommens kontantstrøm er knyttet til inngåtte leiekontrakter. Dette innebærer at endringene i de usikre delene av kontantstrømmen med 1 prosent medfører endring i verdi på 0,75 prosent.

NOK mill.	Endring i avkastningskrav	
	0,25 %	-0,25 %
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	-1 199	1 343
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	-1 180	1 306

- [1] omfatter utlån til kunder/gjeld til kredittinstitusjoner klassifisert til virkelig verdi over resultatet
- [2] Omfatter utlån til kunder/gjeld til kredittinstitusjoner klassifisert til virkelig verdi over resultatet
- [3] Omfatter utlån til kunder/gjeld til kredittinstitusjoner klassifisert til virkelig verdi over resultatet
- [4] Omfatter utlån til kunder/gjeld til kredittinstitusjoner klassifisert til virkelig verdi over resultatet
- [5] Omfatter utlån til kunder/gjeld til kredittinstitusjoner klassifisert til virkelig verdi over resultatet

Note 14 – Premieinntekter

NOK mill.	2016	2015
Sparing:		
Unit Linked Storebrand Livsforsikring	10 875	12 606
Unit Linked SPP	5 159	5 027
Sum Sparing	16 034	17 632
Herav overført premiereserve til selskapet	1 890	5 309
Forsikring:		
Skade og Person liv [1]	1 831	1 722
Gruppe liv [2]	743	788
Pensjonsrelatert uføreforsikring	1 330	1 170
Sum forsikring	3 904	3 680
Herav overført premiereserve til selskapet	38	23
Garantert pensjon:		
Kollektiv ytelse fee-basert Storebrand Livsforsikring	4 035	5 601
Fripoliser Storebrand Livsforsikring	-348	-3 527
Tradisjonell individuell kapital og pensjon Storebrand Livsforsikring	272	284
Garanterte produkter SPP	1 786	1 609
Sum Garantert pensjon	5 746	3 968
Herav overført premiereserve til selskapet	-474	-3 497
Øvrig:		
BenCo	146	178
Sum Øvrig	146	178
Sum premieinntekter	25 829	25 459
Herav overført premiereserve til selskapet	1 455	1 835

[1] Individuell livs- og ulykkes-, eiendoms- og skadeforsikring

[2] Gruppe ulykkes-, yrkesskade- og helseforsikring

Note 15 – Netto renteinntekter Bank

NOK mill.	2016	2015
Sum renteinntekter	766	949
Sum rentekostnader [1]	-393	-572
Sum netto renteinntekter Bank	373	377

[1] Rentekostnader for øvrige selskaper ligger på linjen «rentekostnader» i resultatet

Note 16 – Netto inntekter for ulike klasser av finansielle instrumenter

NOK mill.	Utbytte/ renteinntekter	Netto gevinst/tap ved realisasjon	Netto urealisert gevinst/tap	Sum 2016	Herav		Sum 2015
					Selskap	Kunde	
Netto inntekter fra aksjer og andeler	1 014	2 690	7 942	11 647	38	11 609	7 076
Netto inntekter obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	3 523	900	-231	4 192	553	3 640	4 433
Netto inntekter finansielle derivater	897	761	1 023	2 681	111	2 570	-5 051
Netto inntekter utlån	16		2	18		18	
Netto inntekter og gevinster fra finansielle eiendeler til virkelig verdi	5 451	4 352	8 736	18 538	701	17 837	6 458
- herav FVO (virkelig verdi opsjon)	4 499	3 584	7 691	15 774	459	15 266	11 453
- herav trading	898	723	1 020	2 641	77	2 570	-5 016
Netto inntekter obligasjoner til amortisert kost, utlån og fordringer	3 329	274	-6	3 597	106	3 491	3 486
Netto inntekter obligasjoner holdt til forfall	706			706		706	686
Netto inntekter utlån	290	-1		289		289	108
Netto inntekter fra finansielle eiendeler til amortisert kost	4 325	273	-6	4 592	106	4 486	4 280

Note 17 – Netto inntekter fra eiendommer

NOK mill.	2016	2015
Leieinntekter fra eiendommer *	1 282	1 364
Driftskostnader (inkludert vedlikehold og reparasjoner) som gjelder eiendommer som har gitt leieinntekter i perioden **	-292	-240
Sum	990	1 124
Endring i virkelig verdi	1 314	1 578
Sum inntekter eiendom	2 304	2 701
* Herav eiendommer til eget bruk	181	174
** Herav eiendommer til eget bruk	-42	37
Fordeling på selskap og kunder:		
Selskap [1]	10	295
Kunde	2 295	2 407
Totale inntekter fra eiendommer	2 304	2 701

[1] I Selskapets andel av resultat gjelder tidligere minoritets andel av gevinst ved salg av investeringseiendom

Note 18 – Andre inntekter

NOK mill.	2016	2015
Provisjonsinntekter, bank	64	52
Provisjonskostnader, bank	-15	-11
Netto provisjonsinntekter, bank	48	41
Forvaltningshonorar, kapitalforvaltning	738	587
Forvaltningsgebyrer	517	802
Indekseringsavgift		127
Returprovisjoner/kick-back	347	609
Forsikringsrelaterte inntekter	440	93
Renteinntekter forsikring	441	5
Driftsinntekter i selskaper utenom bank og forsikring	214	304
Øvrige finansinntekter	-7	-221
Andre inntekter	166	155
Sum andre inntekter	2 904	2 500

Note 19 – Erstatninger

NOK mill.	2016	2015
Sparing:		
Unit Linked Storebrand Livsforsikring	-3 312	-2 019
Unit Linked SPP	-3 106	-3 050
Sum Sparing	-6 418	-5 069
Herav overført premiereserve fra selskapet	-3 356	-2 505
Forsikring:		
Skade og Person liv [1]	-1 138	-997
Gruppe liv [2]	-715	-534
Pensjonsrelatert uføreforsikring	-166	-159
Sum forsikring	-2 020	-1 690
Herav overført premiereserve fra selskapet	-34	-14
Garantert pensjon:		
Kollektiv ytelse fee-basert Storebrand Livsforsikring	-4 097	-6 003
Fripoliser Storebrand Livsforsikring	-4 607	-3 927
Tradisjonell individuell kapital og pensjon Storebrand Livsforsikring	-1 420	-1 584
Garanterte produkter SPP	-5 769	-5 414
Sum Garantert pensjon	-15 893	-16 927
Herav overført premiereserve fra selskapet	-2 812	-4 179
Øvrig:		
BenCo	-956	-1 561
Sum Øvrig	-956	-1 561
Sum erstatninger for egen regning	-25 287	-25 247
Herav overført premiereserve fra selskapet	-6 202	-6 698

Tabellen nedenfor viser forventede erstatningsutbetalinger.

UTVIKLING FORVENTEDE ERSTATNINGSUTBETALINGER – LIVSFORSIKRING

NOK mrd.	Storebrand Livsforsikring	SPP	BenCo
0-1 år	9	6	2
1-3 år	17	11	3
Over 3 år	212	135	10
Sum	237	152	15

UTVIKLING I ERSTATNINGSUTBETALINGER – SKADEFORSIKRING EKSKLUSIVE RUN-OFF

NOK mill.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Sum
-----------	------	------	------	------	------	------	-----

Beregnete brutto erstatningskostnader							
Per utgangen av skadeåret	369	391	461	513	690	793	
- ett år senere	350	373	482	506	687		
- to år senere	334	364	478	500			
- tre år senere	326	357	482				
- fire år senere	321	370					
- fem år senere	327						
Beregnet beløp 31.12.16							
Totalt utbetalt hittil	311	346	433	453	563	511	2 616
Erstatningsavsetning	16	24	49	48	124	282	543
Erstatningsavsetning for tidligere års skader (før 2011)							14

Oversikten viser utviklingen i estimatet for inntrufne erstatninger over tid samt den gjenstående erstatningsavsetningen for hver skadeårgang.

[1] Individuell livs- og ulykkes-, eiendoms- og skadeforsikring

[2] Gruppe ulykkes-, yrkesskade- og helseforsikring

Note 20 – Endring i forsikringsforpliktelser livsforsikring

NOK mill.	Storebrand Livsforsikring	BenCo	SPP	Eliminering	2016	2015
Garantert avkastning	-5 702	-74	-2 311		-8 086	-7 863
Øvrig endring premiereserve kundefond m/garantert avkastning	5 565	-1 517	1 568	91	5 707	9 946
Endring premiereserve kundefond u/garantert avkastning	-11 256	49	-8 466		-19 673	-16 865
Endring premiefond/pensjonistenes overskuddsfond	-11	321			310	323
Overskudd til kunder	-761				-761	-382
Endring i avsetning risikoprodukter	-1 019				-1 019	-1 157
Sum endring i forsikringsforpliktelser – livsforsikring	-13 184	-1 221	-9 209	91	-23 522	-15 998

Note 21 – Endring bufferkapital

NOK mill.	2016	2015
Endring kursreguleringsfond	1 836	1 295
Endring tilleggsavsetninger	-1 488	-415
Endring villkorad återbäring	1 126	3 050
Sum endring bufferkapital	1 475	3 930

Note 22 – Tap på utlån*

NOK mill.	2016	2015
Periodens nedskrivninger/inntektsføringer på utlån, garantier		
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	31	-24
Periodens endring i gruppe nedskrivninger	-4	-20
Konstaterte tap som det tidligere er avsatt for	-35	
Konstaterte tap som det tidligere ikke er avsatt for	-7	-16
Inngått på tidligere konstaterte tap	1	1
Periodens nedskrivninger/netto inntektsføringer på utlån og garantier	-14	-58
* Tap på utlån relatert til kundeporteføljen inngår i linjen Netto renteinntekter utlån	3	-13

Note 23 – Driftskostnader og antall ansatte

DRIFTSKOSTNADER

NOK mill.	2016	2015
Personalkostnader [1]	-1 741	-2 181
Avskrivninger/nedskrivninger [2]	-275	-178
Andre driftskostnader	-1 554	-1 368
Sum driftskostnader	-3 570	-3 727

ANTALL ANSATTE [3]

	2016	2015
Antall ansatte 31.12	1 745	2 298
Gjennomsnittlig antall ansatte	1 816	2 261
Antall årsverk 31.12	1 723	2 274
Gjennomsnittlig antall årsverk	1 791	2 236

[1] Inkluderer i 2016 en inntekt på 189 mill. kroner knyttet til endring av pensjonsordning for uføre- og etterlattepensjon.

[2] Sammenligningstall for 2015 er endret med 41 mill. kroner på grunn av endret klassifisering av avskrivninger IT-systemer.

[3] Inkluderer Storebrand Helseforsikring med 100%

Note 24 – Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser

Storebrandkonsernet har landspesifikke pensjonsordninger.

De ansatte i Storebrand i Norge har en innskuddsbasert pensjonsordning. I en innskuddsordning setter foretaket av et avtalt tilskudd til en pensjonskonto. Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonskontoen. Når innskuddene er betalt har foretaket ingen ytterligere betalingsforpliktelser knyttet til innskuddspensjonen, og innbetalingen til pensjonskonto kostnadsføres fortløpende. Det er av regulatoriske årsaker ikke anledning til spare for lønn som overstiger 12G i innskuddspensjon. Storebrand har for ansatte med lønn over 12G en pensjonssparing i spareproduktet Ekstrapensjon.

Premiesatser og innhold for innskuddspensjonsordningen er følgende:

- Sparingen starter fra første lønnskrone
- Sparesats på 7 prosent av lønn fra 0 til 12G (Grunnbeløp utgjør kr 92.576 pr 31.12.16)
- I tillegg spares 13 prosent av lønn mellom 7,1 til 12G
- Sparesats i Ekstrapensjon for lønn over 12G er 20 prosent

I sammenheng med nye regler for uførepensjon i tjenstepensjonsloven har Storebrand endret uførepensjonsordningen for egne ansatte i Norge gjeldende fra 1. juni 2016. Fra samme tidspunkt har etterlattedekningene tilknyttet pensjonsordningen opphørt. Disse ordningene har vært bokført som ytelsesordninger i regnskapet. Avviklingen medførte en reduksjon i balanseførte forpliktelser som har gitt en gevinst på 188 millioner kroner ved fraregning, og som reduserer pensjonskostnadene i resultatregnskapet.

For ansatte og tidligere ansatte som har hatt lønn over 12G frem til 31.12.2014 ble det gitt et tilbud om kontantutløsning av de opptjente rettigheter, med utbetaling i starten av 2015. For ansatte i konsernledelsen blir denne utbetalingen fordelt over 5 år.

De norske selskapene er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon AFP. Den private AFP-ordningen gir et livslangt tillegg til den ordinære pensjonen og er en flerforetaksordning pensjonsordning, men det foreligger ikke tilgjengelig pålitelig informasjon for innregning av forpliktelsen i balansen. Ordningen blir finansiert gjennom årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1G, og premiesatsen i 2016 var på 2,5 %. De ansatte i Storebrand i Norge som er født før 1. januar 1956 kan velge mellom å ta ut AFP eller gå av ved 65 års alder og motta en driftspensjon fra foretaket frem til fylte 67 år. De ansatte kan velge å ta ut fra AFP-ordningen fra og med fylte 62 år og fortsette å stå i jobb.

Ansatte som var sykmeldt og delvis uføre ved overgang til innskuddspensjon, inngår fortsatt i ytelsespensjonsordning. Det foreligger også pensjonsforpliktelser for ytelsesordning knyttet til driftspensjoner for enkelte tidligere ansatte og tidligere styremedlemmer.

Pensjonen for ansatte i SPP i Sverige følger de Bankanställdas Tjänstepensionsplan (BTP).

SPP har en innskuddsbasert tjenstepensjon som kalles BTP1. Alla nyansatte fra og med 01.01.2014 meldes inn i denne pensjonsavtalen. I BTP1 betaler arbeidsgiveren en premie til pensjonssparing beregnet ut fra pensjonsgivende lønn opp til 30 "inkomstbasbelopp". I forsikringen inngår alderspensjon med eller uten dødlighetsarv, uførepensjon og barnepensjon. Premien beregnes uavhengig av alder og beregnes primært ut fra månedslønnen. Premien betales månedlig i to deler, en fast del som er 2,5 prosent av pensjonsgivende lønn opp til og med 7,5 «inkomstbasbelopp». Premiens valgfrie del er 2 prosent av lønn opp til og med 7,5 «inkomstbasbelopp» samt 30 prosent av lønn mellom 7,5 og 30 «inkomstbasbelopp».

Pensjonen i avtalen BTP2 (ytelsesbestemt tjenstepensjon som er en lukket ordning) utgjør 10 prosent av årslønnen opp til 7,5 "inkomstbasbelopp" ("inkomstbasbeloppet" utgjorde i 2016 SEK 59 300 og blir i 2017 SEK 61 500), 65 prosent av lønn i intervallet i 7,5 til 20 og 32,5 prosent i intervallet 20 til 30. På lønn som overstiger 30 "inkomstbasbelopp" beregnes ingen alderspensjon. Full opptjeningsstid oppnås etter 30 års medlemskap i pensjonsordningen. Utover den ytelsesbaserte delen finnes også en mindre innskuddsdel innen BTP-planen. For denne del får den ansatte selv velge plasseringsform (tradisjonell forsikring eller fondsforsikring). Den innskuddsbaserte delen er 2 prosent av årslønn.

Ordinær fratredelsesalder er 65 år i samsvar med pensjonsavtalen mellom Bankinstitutens Arbetsgivarorganisation (BAO) og de arbeidsorganisasjoner som omfattes av BTP.

I SPP har administrerende direktør en pensjonsalder på 65 år. Administrerende direktør omfattes av BTP1. I tillegg har administrerende direktør en innskuddsbasert tilleggspensjon tegnet i SPP. Premien på denne forsikringen utgjør 20 prosent av lønn som overstiger 30 "inkomstbaselopp".

Pensjon til de ansatte i Nordben Life-and Pension Insurance Company LTD og Euroben Life and Pension LTD er dekket av en innskuddsordning. I tillegg er ansatte i Nordben dekket med en engangssum ved dødsfall i tjenestetiden.

AVSTEMMING AV EIENDELER OG GJELD BOKFØRT I BALANSEN

NOK mill.	2016	2015
Nåverdi av forsikret pensjonsforpliktelse	979	1 142
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-948	-1 010
Netto pensjonsforpliktelse/ midler forsikret ordning	31	132
Nåverdi av uforsikret pensjonsforpliktelse	258	333
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	289	465

Inkluderer arbeidsgiveravgift på netto underfinansiert forpliktelse som inngår i bruttoforpliktelsen.

BOKFØRT I BALANSEN

NOK mill.	2016	2015
Pensjonsforpliktelse	289	465

ENDRINGER I DEN YTELSESBASERTE PENSJONSFORPLIKTELSEN I LØPET AV ÅRET

NOK mill.	2016	2015
Netto pensjonsforpliktelse 1.1	1 481	1 457
Periodens pensjonsopptjening	32	58
Rentekostnader på forpliktelsen	39	42
Estimataavvik/aktuarielt tap/gevinst	118	112
Gevinst/tap ved avkortning	-179	
Utbetalt pensjon	-104	-207
Planendringer/endring pensjonsordning/oppgjør	-71	-33
Tilgang/avgang og valutajustering	-73	58
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler	-7	-12
Netto pensjonsforpliktelse 31.12	1 237	1 475

ENDRINGER I PENSJONSMIDLENES VIRKELIGE VERDI

NOK mill.	2016	2015
Virkelig verdi av pensjonsmidler 1.1	1 016	888
Forventet avkastning	30	28
Estimataavvik/aktuarielt tap/gevinst	-27	-44
Innbetalt premie	89	121
Utbetalte pensjoner	-31	-22
Planendringer/endring pensjonsordning/oppgjør	-61	
Tilgang/avgang og valutajustering	-61	42
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler	-7	-3
Netto pensjonsmidler 31.12	948	1 010

Forventede innbetalinger av premie (ytelse) i 2017	32
Forventede innbetalinger av premie (innskudd) i 2017	173

Forventede innbetalinger AFP i 2017	18
Forventede utbetalinger over drift (usikret ordning) i 2017	68

Pensjonsmidler er basert på Storebrand Livsforsikring/SPPs finansielle midler som har følgende sammensetning 31.12:

	Storebrand Livsforsikring		SPP	
	2016	2015	2016	2015
Bygninger og fast eiendom	15%	12%	8%	6%
Obligasjoner til amortisert kost	40%	45%		
Utlån	6%			
Aksjer og andeler	12%	11%	6%	8%
Obligasjoner og andre rentebærende papirer	27%	27%	86%	86%
Andre kortsiktige finansielle eiendeler		4%		
Sum	100%	100%	100%	100%

Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene ved utgangen av året som administreres av Storebrand Livsforsikring og SPP.

Bokført (realisert) avkastning av eiendelene	6,4%	5,4%	5,3%	5,4%
--	------	------	------	------

NETTO PENSJONSKOSTNAD I RESULTATREGNSKAPET, SPESIFISERT SOM FØLGER

NOK mill.	2016	2015
Periodens pensjonsopptjening	32	59
Netto rentekostnad/avkastning	9	25
Planendringer/endring pensjonsordning/oppgjør [1]	-189	
Sum ytelsesbaserte ordninger	-147	83
Periodens kostnad til innskuddsordninger	152	215
Periodens kostnad til AFP	17	17
Netto pensjonskostnad resultatført i perioden	22	315

ANALYSE AV AKTUARIELT TAP (GEVINST) I PERIODEN

NOK mill.	2016	2015
Tap (gevinst) – endring i diskonteringsrenten	100	-69
Tap (gevinst) – endring i andre økonomiske forutsetninger	-2	-8
Tap (gevinst) – opplevd DBO	27	193
Tap (gevinst) – opplevd Pensjonsmidler	24	41
Investerings-/administrasjonskostnader	3	3
Aktuarielt tap (gevinst) i perioden	152	160

HOVEDFORUTSETNINGER BENYTTET I BEREGNINGENE AV NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE PER 31.12

	Storebrand Livsforsikring		SPP	
	2016	2015	2016	2015
Diskonteringsrente	2,3 %	2,7 %	2,8 %	3,5 %
Forventet lønnsvekst	2,00 %	2,25 %	3,5 %	3,5 %
Forventet årlig regulering folketrygd	2,00 %	2,25 %	3,0 %	3,0 %
Forventet årlig regulering utbetaling av pensjoner	0,0 %	0,0 %	2,0 %	2,0 %
Uførhetstabell	KU	KU		
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE	DUS14	DUS14

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER:

Fastsettelse av økonomiske forutsetninger er basert på reglene i IAS 19. Det vil særlig være betydelig usikkerhet knyttet til langsiktige antagelser som fremtidig inflasjon, realrente, reallønnsvekst og G-regulering.

Det er i Norge benyttet en diskonteringsrente fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Basert på observert markeds- og volumutvikling må det norske OMF-markedet etter Storebrands oppfatning defineres som et dypt marked.

Ved fastsettelse av økonomiske forutsetninger vurderes også bedriftsspesifikke forhold herunder forventet vekst i direkte lønn.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER:

I Norge er det standardiserte forutsetninger om døds-/uføreutvikling samt andre demografiske faktorer utarbeidet av Finansnæringens Fellesorganisasjon. Det ble med virkning fra 2014 innført et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringselskaper og pensjonskasser. Storebrand har benyttet dødelighetstabell K2013BE (beste estimat) i aktuarberegningene per 31.12.2016.

De aktuarielle forutsetningene i Sverige følger bransjens felles dødelighetstabell DUS06 justert for selskapsspesifikke forskjeller. Fratredelseshyppigheten er beregnet til i gjennomsnitt 4 prosent per år.

SENSITIVITETSANALYSE PENSJONSBEREGNING

Risikoen for Storebrand knyttet til pensjonsordningen er knyttet til de endringer i de økonomiske -og aktuarielle forutsetninger som må benyttes i beregningene, og den faktiske avkastningen på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen er spesielt sensitiv overfor endringer i diskonteringsrenten. En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning i pensjonsforpliktelsen.

For de norske selskapene som har gått over til innskuddspensjon fra 1. januar 2015 er det ikke beregnet sensitivitet, og tallene nedenfor viser sensitiviteten for de svenske selskapene.

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter per 31. desember 2016, og beregnet for hver enkelt når alle andre forutsetninger holdes konstante.

SVERIGE

	Diskonteringsrente		Forventet lønnsvekst		Forventet årlig regulering av pensjoner	Dødelighet - endring i forventet levealder	
	1,0 %	-1,0 %	1,0 %	-1,0 %	1,0 %	+ 1 år	- 1 år
Prosentvis endring i pensjon:							
Pensjonsforpliktelse	-16 %	25 %	1 %	-5 %	15 %	4 %	-4 %
Periodens netto pensjonskostnader	-26 %	25 %	4 %	-14 %	10 %	-2 %	-9 %

[1] Se også note 23 driftskostnader

Note 25 – Godtgjørelse og lignende til ledende ansatte og tillitsvalgte

NOK tusen	Ordinær lønn [1]	Andre ytelser [2]	Total godtgjørelse opptjent i året	Årets pensjonsopptjening	Lønnsgaranti (mnd)	Lån [3]	Eier antall aksjer [4]
Ledende ansatte							
Odd Arild Grefstad	5 924	192	6 116	1 099	24	3 930	92 602
Lars Aa. Løddesøl	4 575	209	4 784	892	18	8 508	60 169
Geir Holmgren	3 607	209	3 816	649	12	7 967	26 316
Robin Kamark	5 113	188	5 302	1 151	18	2 178	55 702
Heidi Skaaret	3 653	185	3 838	729	12	3 501	24 982
Staffan Hansén	4 486	31	4 517	1 014	12		27 718
Hege Hodnesdal [5]	2 973	163	3 136	530	12		na
Jan Erik Saugestad	4 795	156	4 951	879	12	1 200	22 768
Jostein Chr. Dalland [6]	1 879	130	2 009	343	12		4 119
Sum 2016	37 006	1 463	38 469	7 286		27 283	314 376
Sum 2015	33 277	1 294	34 571	9 377		27 058	287 437

NOK tusen	Godtgjørelse	Lån	Eier antall aksjer [7]
Styret			
Birger Magnus	688		20 000
Gyrid Skalleberg Ingerø	383		5 000
Laila S. Dahlen	315		9 000
Martin Skancke	580		11 414
Håkon Reistad Fure	561		18 500
Nils Are Karstad Lysø [8]	325	na	na
Karin Bing Orgland	459		
Jan Chr. Opsahl [9]	106		1 100 000
Heidi Storruste	383	2 987	2 865
Knut Dyre Haug	412	1 493	13 255
Arne Fredrik Håstein	412	3 370	3 644
Sum 2016	4 623	7 850	1 183 678
Sum 2015	3 889	8 046	81 175

Lån til ansatte i konsernet utgjør 2 468 millioner kroner.

- [1] En andel av konsernledelsens fastlønn vil være bundet til kjøp av fysisk STB-aksjer med 3 års bindingstid. Kjøp av aksjer vil foregå en gang per år.
- [2] Omfatter bilgodtgjørelse, telefon, forsikring, rentefordel, andre trekkpliktige ytelser.
- [3] Ansatte kan låne inntil 3,5 millioner kroner til subsidierte priser mens overskytende lånebeløp følger markedsrente
- [4] Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse, jmfør regnskapsloven 7-26.
- [5] Ledende ansatt frem til 1.11.2016
- [6] Ledende ansatt fra 30.11.2016
- [7] Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse, jmfør regnskapsloven 7-26.
- [8] Styremedlem frem til 15.09.2016.
- [9] Styremedlem fra 20.09.2016

ERKLÆRING OM FASTSETTELSE AV LØNN FOR LEDENDE ANSATTE

Styret i Storebrand ASA vil for ordinær generalforsamling 2017 fremlegge følgende erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i medhold av allmennaksjeloven § 6-16a, basert på konsernets tidligere vedtatte retningslinjer for kompensasjon til ledende ansatte i Storebrand.

STOREBRAND ASA – STYRETS ERKLÆRING OM FASTSETTELSE AV LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret i Storebrand ASA har siden 2000 hatt et særskilt kompensasjonsutvalg. Kompensasjonsutvalget skal gi tilrådning til styret i alle saker som gjelder selskapets vederlag til administrerende direktør. Utvalget skal holde seg orientert om og foreslå retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte i konsernet. I tillegg er utvalget rådgivende organ for administrerende direktør i forhold til kompensasjonsordninger som omfatter alle ansatte i Storebrand-konsernet, herunder Storebrands bonussystem og pensjonsordning. Kompensasjonsutvalget ivaretar kravene til oppfølging som følger av forskrifter om godtgjørelsesordninger.

1. VEILENDE RETNINGSLINJER FOR DET KOMMENDE REGNSKAPSÅRET

Storebrand skal ha konkurransedyktige og stimulerende avlønningsprinsipper som bidrar til å tiltrekke, utvikle og beholde høyt kvalifiserte medarbeidere.

Storebrand skal ha en insentivmodell som støtter strategien, med vekt på kundens interesser og langsiktighet, en ambisiøs samarbeidsmodell, samt transparens som styrker konsernets omdømme. Selskapet vil derfor i all hovedsak legge vekt på fastlønn som virkemiddel i den økonomiske totalkompensasjonen, og i begrenset grad benytte seg av variabel godtgjørelse.

Lønnen til ledende ansatte fastsettes med utgangspunkt i stillingens ansvar og kompleksitet. Det utføres jevnlig sammenligninger med tilsvarende stillinger eksternt for å tilpasse lønnsnivået til markedet. Storebrand ønsker ikke å være lønnsledende i forhold til bransjen.

Bonusordning

Konsernledelsen og ledende ansatte som påvirker selskapets risiko i vesentlig grad har kun fastlønn. Øvrige ansatte kan i tillegg til fastlønn få tilkjent en diskresjonær bonus på 5-15% av fastlønn.

Pensjonsordning

Selskapet besørger og bekoster en ordinær kollektiv pensjonsforsikring for alle ansatte, gjeldende fra ansettelsestidspunktet, og i henhold til enhver tid gjeldende pensjonsavtale. Fra 2015 har selskapet innskuddsbaserte pensjonsordninger for alle ansatte. Det gjelder både for lønn over og under 12 G.

I forbindelse med overgangen fra ytelse- til innskuddsbaserte ordninger ble det etablert kompensasjonsordninger for ansatte som beregningsmessig kom dårligere ut etter endringen. Disse ordningene gir månedlige tilleggssparing til ansatte i maksimalt 36 måneder. Tilleggssparingen beskattes som lønn.

For Konsernledelsen vil den beregnede kontantverdien av pensjonsrettigheter for lønn over 12G som allerede var opparbeidet før endringen, bli utbetalt over en femårsperiode. Utbetalingsperioden er fast uavhengig av om den ansatte slutter i selskapet før denne perioden utløper.

Etterlønn

Konsernsjefen og konserndirektørene har rett til etterlønn ved oppsigelse fra Selskapets side. Rett til etterlønn inntreer også ved egen oppsigelse dersom dette skyldes vesentlige organisatoriske endringer eller tilsvarende forhold som ikke gjør det naturlig at vedkommende fortsetter i sin stilling. Dersom arbeidsforholdet bringes til opphør på grunn av grovt pliktbrudd eller annet vesentlig mislighold av arbeidsavtalen, gjelder ikke bestemmelsene under dette punkt.

Til fradrag i etterlønnen går enhver inntekt vunnet ved arbeid, herunder honorarer for tjenesteyting, utførelse av verv, etc. Etterlønnen utgjør den pensjonsgivende lønn ved ansettelsesforholdets avslutning, eksklusiv alle eventuelle bonusordninger. Konsernsjefen har 24 måneders etterlønn. Øvrige konserndirektører har maksimalt 18 måneders etterlønn.

2. BINDENDE RETNINGSLINJER FOR AKSJER, TEGNINGSRETTIGHETER, OPSJONER M.V. FOR DET KOMMENDE REGNSKAPSÅRET 2017

For å sikre at konsernledelsen har incentivordninger som sammenfaller med eierens langsiktige interesser vil en andel av fastlønn være bundet til kjøp av fysisk STB-aksjer med 3 års binding. Kjøp av aksjer vil foregå én gang per år.

I 2017 vil en begrenset gruppe med et fåtall antall ansatte kunne bli omfattet av en tilsvarende ordning som konsernledelsen med tvunget kjøp av selskapets aksjer.

Ledende ansatte gis, som øvrige ansatte i Storebrand, anledning til å kjøpe et begrenset antall aksjer i Storebrand ASA med en rabatt i henhold til et aksjeprogram for ansatte.

3. REDEGJØRELSE FOR LEDERLØNNSPOLITIKKEN I FOREGÅENDE REGNSKAPSÅR

Retningslinjene for lederlønnspolitikken fastsatt for 2016 er blitt fulgt. Den årlige uavhengige vurderingen av retningslinjene samt praktiseringen av disse i forbindelse med bonus med utbetaling i 2017 gjennomføres i løpet av 1. halvår 2017.

4. REDEGJØRELSE FOR VIRKNINGENE FOR SELSKAPET OG AKSJEIERNE AV AVTALER OM AKSJEBASERT GODTGJØRELSE

En andel av konsernledelsens, og en begrenset gruppe ansattes, fastlønn vil være bundet til kjøp av fysisk STB-aksjer med 3 års binding. Kjøp av aksjer vil foregå én gang per år.

Det er styrets vurdering at dette har en positiv effekt for selskapet og aksjonærene gitt innretningen av ordningen og størrelsen på den enkelte portefølje av aksjer i Storebrand ASA.

Note 26 – Godtgjørelse til revisor

Godtgjørelse til Deloitte AS beløper seg som følger:

NOK mill.	2016	2015
Lovpålagt revisjon	12,7	14,1
Andre attestasjonstjenester	2,1	2,1
Skatterådgivning	1,3	2,4
Andre tjenester utenfor revisjonen	0,4	0,3
Total godtgjørelse til revisor	16,5	18,9

Beløpene er eksklusiv merverdiavgift.

Note 27 – Andre kostnader

NOK mill.	2016	2015
Pooling	-60	-95
Forsikringsrelaterte kostnader	-273	-312
Andre kostnader	-130	-31
Sum andre kostnader	-463	-439

Storebrand konsern > Noter

Note 28 – Skatt

SKATTEKOSTNAD I RESULTATET

NOK mill.	2016	2015
Betalbar skatt	-28	-20
Endring utsatt skatt/ skattefordel	-336	1 841
Sum skattekostnad	-364	1 821

AVSTEMMING AV FORVENTET SKATTEKOSTNAD MOT FAKTISK SKATTEKOSTNAD

NOK mill.	2016	2015
Ordinært resultat før skatt	2 506	-438
Forventet inntektsskatt med nominell skattesats (27 %)	-625	118
Skatteeffekten av :		
realisert/urealiserte aksjer	-89	1 918
mottatt aksjeutbytte	-47	-11
tilknyttede selskaper	15	
permanente forskjeller	319	-299
balanseføring/nedvurdering av utsatt skattefordel		152
endring i skattesats	118	-73
Endring tidligere år	-55	15
Sum skattekostnad	-364	1 821
Effektiv skattesats [1]	15%	415%

BEREGNING AV UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT AV MIDLERTIDIGE FORSKJELLER OG UNDERSKUDD TIL FREMFØRING

NOK mill.	2016	2015
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Verdipapirer	9 769	11 133
Fast eiendom [2]	11 063	10 391
Driftsmidler	158	64
Gevinst-/tapskonto	106	132
Annet	1 116	999
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	22 211	22 719
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Verdipapirer	-64	-105
Driftsmidler	-35	-73
Avsetninger	-6 914	-4 635
Påløpt pensjon	-254	-427

NOK mill.	2016	2015
Gevinst-/tapskonto	-11	-6
Annet		-26
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-7 278	-5 273
Fremførbare underskudd	-15 969	-20 468
Sum fremførbare underskudd og godtgjørelse	-15 969	-20 468
Grunnlag for netto utsatt skatt/skattefordel	-1 036	-3 021
Nedvurdering av grunnlag for utsatt skattefordel		1
Netto grunnlag for utsatt skatt og utsatt skattefordel	-1 036	-3 020
Netto utsatt fordel/forpliktelse i balansen [3]	-420	-756
Bokført i balansen:		
Utsatt skattefordel	595	957
Utsatt skatt	175	200

- [1] I løpet av året er det gjennomført salg av eiendoms-aksjer (omfattet av fritaksmetoden) som har medført at skatteøkende midlertidige forskjeller er redusert, og tilhørende avsetning til utsatt skatt reversert. I egenkapitalen inngår et risikoutjevningsfond og skattefradrag knyttet til oppbygging av dette fondet er behandlet som en permanent forskjell mellom regnskap og skatt (se nærmere om dette under «Avstemming av konsernets egenkapital»). Bruk av fondet vil isolert sett medføre en høyere effektiv skattesats. Den effektive skattesatsen er også påvirket av at konsernet driver virksomhet i forskjellige land med ulik skattesats fra Norge (25 prosent). I tillegg vil skattekostnaden påvirkes av skatteeffekter knyttet til tidligere år.
- [2] I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår også midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseiendommer. Disse eiendommene inngår hovedsakelig i det norske livselskapets kundeporteføljer og ligger i aksjeselskaper som eies av holdingselskaper, som igjen eies av Storebrand Livsforsikring AS. Dersom aksjeselskapene som eier eiendommene skulle bli solgt vil disse kunne avhendes tilnærmet skattefritt. De skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til forskjell mellom virkelige verdier og skattemessige verdier på investeringseiendommene, og som har oppstått i eierperioden (omlag 11,1 milliarder kroner), inngår i konsernets midlertidige forskjeller, hvor utsatt skatt beregnes med en nominell skattesats på 24 prosent. I henhold til IAS 12 er det ikke avsatt for utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller som eksisterte når selskaper ble kjøpt og transaksjonen ikke er definert som en virksomhetsoverdragelse (grunnlag utgjør omlag 0,8 milliarder kroner).
- [3] 1. I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår også midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseiendommer. Disse eiendommene inngår hovedsakelig i det norske livselskapets kundeporteføljer og ligger i aksjeselskaper som eies av holdingselskaper, som igjen eies av Storebrand Livsforsikring AS. Dersom aksjeselskapene som eier eiendommene skulle bli solgt vil disse kunne avhendes tilnærmet skattefritt. De skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til forskjell mellom virkelige verdier og skattemessige verdier på investeringseiendommene, og som har oppstått i eierperioden (omlag 11,1 milliarder kroner), inngår i konsernets midlertidige forskjeller, hvor utsatt skatt beregnes med en nominell skattesats på 24 prosent. I henhold til IAS 12 er det ikke avsatt for utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller som eksisterte når selskaper ble kjøpt og transaksjonen ikke er definert som en virksomhetsoverdragelse (grunnlag utgjør omlag 0,8 milliarder kroner). 2. Stortinget vedtok i desember 2016 å redusere selskapskattesatsen fra 25 til 24 prosent med virkning fra 1. januar 2017. Samtidig ble det vedtatt å innføre en finansskatt med virkning fra samme dato. For selskaper som omfattes av finansskatten videreføres dermed selskapskattesatsen på 2016-nivå (25 prosent). I Storebrand-konsernet inngår både selskaper som omfattes og som ikke omfattes av finansskatten. Ved balanseføring av utsatt skatt/ skattefordel i konsernregnskapet benyttes derfor selskapskattesatsen gjeldende for det enkelt selskap (24 eller 25 prosent).

Note 29 – Immaterielle eiendeler og merverdi av kjøpte forsikringskontrakter

NOK mill.	Immaterielle eiendeler				2016	2015
	IT-systemer	VIF [1]	Andre immaterielle eiendeler	Goodwill		
Anskaffelseskost 1.1	781	10 394	829	1 349	13 353	12 185
Tilgang i perioden:						
Utviklet internt	44				44	79
Kjøpt separat	105				105	45
Avgang i perioden	-190		-88	-8	-287	-9
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	-3	-1 014	-69	-80	-1 166	1 058
Andre endringer						-4
Anskaffelseskost 31.12	737	9 380	672	1 260	12 049	13 353
Akk. av- og nedskrivninger 1.1	-409	-6 162	-666	-305	-7 543	-6 474
Nedskrivning i perioden	-10				-10	-6
Amortisering i perioden * [2]	-100	-330	-77		-506	-479
Avgang i perioden	109		88	1	199	9
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet		613	58		671	-600
Andre endringer						8
Akk. av- og nedskrivninger 31.12	-410	-5 880	-597	-304	-7 190	-7 543
Balansført verdi 31.12	327	3 501	75	956	4 858	5 810
* Klassifisert som avskrivning under driftskostnader	-139				-139	-89

IMMATERIELLE EIENDELER KNYTTET TIL OPPKJØP AV SPP

Storebrand Livsforsikring AS kjøpte i 2007 SPP Pension & Försäkring AB med datterselskaper. Hoveddelen av de immaterielle verdiene knyttet til SPP er verdien av eksisterende forretning (VIF -value of business in force), hvor det er foretatt en egen tilstrekkelighetstest etter kravene i IFRS 4. For å bestemme om goodwill og øvrige immaterielle eiendeler knyttet til SPP har vært gjenstand for verdifall, er det estimert gjenvinnbare beløp for de relevante kontantstrømgenererende enhetene. Gjenvinnbare beløp fastsettes ved å beregne virksomhetens bruksverdi. SPP anses som én kontantstrømgenererende enhet og utvikling i fremtidig administrasjonsresultat, risikoresultat og finansresultat for SPP vil påvirke bruksverdien.

I beregningen av bruksverdi har ledelsen benyttet styrebehandlede budsjetter og prognoser for den kommende treårsperioden (2017-2019). For perioden 2020 -2026 har administrasjonen gjort vurderinger og fastsatt en årlig vekst per element i resultatoppstillingen. Hoveddriverne for resultatvekst på lang sikt vil være avkastning på forvaltningskapitalen og den underliggende inflasjonen og lønnsutviklingen i markedet (som driver premieveksten). Bruksverdi er beregnet ved å benytte et avkastningskrav etter skatt på 5,8 prosent. Avkastningskravet er beregnet med utgangspunkt i risikofri rente og tillagt en premie som reflekterer risikoen i virksomheten.

Beregninger knyttet til fremtiden vil være usikre. Verdien vil påvirkes av ulike vekstparametere, forventet avkastning samt hvilket avkastningskrav som legges til grunn mv. Det presiseres at målsettingen med beregningen er å oppnå tilstrekkelig sikkerhet for at bruksverdi, jf. IAS 36, ikke er lavere enn innregnet verdi i regnskapet. Simulering med rimelige og også konservative forutsetninger tilsier en verdi på investeringen som forsvarer bokført verdi.

IMMATERIELLE EIENDELER KNYTTET TIL BANKVIRKSOMHETEN

Ved beregning av bruksverdi for bankvirksomheten er det foretatt en kontantstrømbasert verdiberegning basert på forventet resultat etter skatt. Våren 2014 vedtok styret i banken en avviklingsplan for bankens bedriftsmarkedsportefølje. Denne avviklingen er hensyntatt i den finansielle planen. Videre er grunnlaget for verddivurderingen styrebehandlete budsjetter og prognoser for den kommende treårsperioden (2017-2019).

Kontantstrømmen baserer seg på to elementer, resultat etter skatt til egenkapitalen og endring i forventet regulatorisk kapitalbinding. Det er videre forutsatt at all kapital utover regulatorisk bundet egenkapital kan tas ut ved slutten av hver periode. For perioden etter 2019 det lagt til grunn en vekstrate på 2,5 prosent for personmarked, som også inngår i beregningen av terminalverdien. Avkastningskravet til egenkapitalen er beregnet basert på Kapitalverdimodellen (CAPM). Langsiktig risikofri rente er satt til renten på 10-årig norsk statsobligasjon. Markedets risikopremie er satt til 5 prosent, noe som er i tråd med risikopremien i det norske markedet.

Ettersom det er besluttet at næringsvirksomheten skal avvikles har man benyttet ulik beta for kontantstrømmene fra privat og næring. Privatporteføljen består av en godt diversifisert boliglånportefølje med lav belåningsgrad og svært begrenset risiko. Det er derfor naturlig å anta at risikopremien for denne delen av virksomheten er lavere enn markedet for øvrig. Betaen er i beregningene satt til 0,8, noe som tilsvarer den gjennomsnittlige betaen til regionale banker i Europa. Risikoen i næringsporteføljen er tilsvarende høyere da den består av en mindre portefølje med større enkeltengasjementer. For å reflektere denne risikoen er betaen satt til 1,5 i beregningene. Bruken av to forskjellige avkastningskrav er spesielt viktig i forhold til terminalverdien hvor det forventes at det kun vil være privatdelen som består.

Det vil være usikkerhet knyttet til forutsetninger som er lagt til grunn i verddivurderingen. Verdien vil påvirkes av forutsetting om rentemargin, forventet tap på utlån, vekstparametere, kapitalkrav samt hvilket avkastningskrav som legges til grunn mv. Det presiseres at målsettingen med beregningen er å oppnå tilstrekkelig sikkerhet for at bruksverdi, jf. IAS 36, ikke er lavere enn innregnet verdi i regnskapet. Simulering med rimelige og også konservative forutsetninger tilsier en verdi på investeringen som forsvarer bokført verdi.

IT-SYSTEMER

Grunnet økt digitalisering og satsing på utvikling er tidligere utviklede salgsstøtte-systemer utrangert per 31.12.2016 og erstattet av nye tilpassede systemer.

SPESIFIKASJON AV IMMATERIELLE EIENDELER

NOK mill.	Levetid	Avskrivningssats	Avskrivningsmetode	Balanseført verdi 2016
Merkevarenavn SPP	10 år	10%	Lineær	10
SPP Fonder	10 år	10%	Lineær	
IT systemer	3 – 8 år	20%	Lineær	327
Kundelister SPP	10 år	10%	Lineær	
Value of business inforce SPP	20 år	5%	Lineær	3 501
Andre immaterielle eiendeler	5 år	20%	Lineær	64
Sum				3 902

GOODWILL FORDELT PÅ VIRKSOMHETSKJØP

NOK mill.	Virksomhetsområde	Anskaffelses- kost 1.1	Akkumulert nedskrivning 1.1	Verdi i balansen 1.1	Tilgang/ avgang/ valutaeffekt	Nedskrivning	Balanseført verdi 31.12
Delphi Fondsförvaltning	Sparing	35	-4	32			32
SPP Fonder	Sparing	46		46			45
Storebrand Bank ASA	Øvrig	422	-300	122			122
SPP	Garantert/sparing	837		837		-80	757

NOK mill.	Virksomhetsområde	Anskaffelses- kost 1.1	Akkumulert nedskrivning 1.1	Verdi i balansen 1.1	Tilgang/ avgang/ valutaeffekt	Nedskrivning	Balansført verdi 31.12
Øvrig	Øvrig	8	-1	7	-7		
Sum		1 348	-305	1 043	-7	-80	956

Goodwill avskrives ikke, men testes årlig for nedskrivningsbehov.

- [1] Value of business-in-force, forskjellen mellom markedsverdi og bokført verdi på forsikringsforpliktelsene i SPP.
- [2] Av- og nedskrivning IT-systemer i er i resultatet for 2016 inkludert i driftskostadene. Sammenligningstall for 2015 er endret.

Note 30 – Varige driftsmidler

NOK mill.	Inventar/utstyr	Eiendom	2016	2015
Balanse 1.1	72	428	500	454
Tilgang	11	16	28	26
Avgang	-14	-3	-17	-5
Verdiregulering ført over balansen		13	13	26
Avskrivning	-18		-18	-26
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	-1	-24	-25	26
Andre endringer	7	2	9	-2
Balanse 31.12	58	432	490	500

Avskrivningsmetode:	Lineær
Maskiner/utstyr	3-10 år
Inventar	3-8 år
Eiendom	15 år

Note 31 – Opplysninger om interesser i andre foretak

Gjelder datterselskaper med vesentlig minoritet, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

IFRS 10 etablerer en modell for vurdering av kontroll som gjelder alle selskap, og innholdet i kontrollbegrepet er endret i IFRS 10 i forhold til IAS 27 og medfører en økt grad av skjønn i vurderingen av hvilke enheter som kontrolleres av selskapet. Kontroll foreligger når investoren har makt over investeringsobjektet og har rettighet til variabel avkastning fra investeringsobjektet og samtidig har makt og muligheten til å styre aktiviteter i investeringsobjektet som påvirker avkastningen.

I konsernets regnskap er fond hvor Storebrand har eierandel på om lag 40 prosent eller mer, og samtidig forvaltes av forvaltningsselskaper i Storebrand konsernet, konsolidert 100 prosent i balansen. Minoritetens eierandel i de konsoliderte verdipapirfondene vises på en linje for eiendeler og tilsvarende en linje som gjeld. Som en følge av at øvrige investorer i fondene kan kreve utløsning av sine eierandeler fra respektive fond, er disse vurdert å være minoritetsiere som klassifiseres som gjeld i Storebrands konsernregnskap.

SPESIFIKASJON FOR DATTERSELSKAPER MED VESENTLIG MINORITET INNREGNET I EGENKAPITAL (TALL FOR 100%)

	2016
NOK mill.	Benco
Eiendeler	17 238
Gjeld	16 767
Egenkapital majoritet	423
Egenkapital minoritet	47
Eierandel minoritet	10,0
Stemmerett i prosent av totale aksjer	10,0
Driftsinntekter	1 366
Resultat etter skatt	43
Totalresultat	43
Utbytte betalt til minoritet	14

SPESIFIKASJON FOR TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER SOM ER VESENTLIGE (TALL FOR 100%)

	2016
NOK mill.	Storebrand Helseforsikring AS
Metode for regnskapsføring	EK-metode
Type virksomhet	Forsikring
Virksomhetsart (FKV/TS)	FKV
Omløpsmidler	678
Anleggsmidler	18
Kortsiktig gjeld	23
Langsiktig gjeld	359
Kontantekvivalenter	17

NOK mill.	Storebrand Helseforsikring AS
Driftsinntekter	568
Resultat etter skatt	77
Totalresultat	77
Utbytte avgitt	23

EIERANDELER TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER – ALLE SELSKAPER

NOK mill.	Forretningssted	Eierandel	Verdi i balansen 31.12
Tilknyttede selskaper			
Norsk Pensjon AS	Oslo	25,0 %	4
Inntre Holding AS	Steinkjær	34,3 %	75
Formuesforvaltning AS	Oslo	21,3 %	163
Handelsboderna i Sverige Fastighets AB	Stockholm	50,0 %	38
Storebrand Eiendomsfond Invest AS	Oslo	21,2 %	1 880
Felleskontrollert virksomhet			
Försäkringsgirot AB	Stockholm	25,0 %	24
Storebrand Helseforsikring AS	Lysaker	50,0 %	157
Cognizant Technology Solutions	Vilnius	34,0 %	36
Sum			2 376
Fordeling på selskap og kunder:			
Investeringer i tilknyttede selskaper – selskap			458
Investeringer i tilknyttede selskaper – kunder			1 918
Sum			2 376

FORDRING PÅ TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

NOK mill.	2016	2015
Handelsboden Örebro Rävgräva 4:4 AB	37	41
Sum	37	41
Fordeling på selskap og kunder:		
Fordringer i tilknyttede selskaper – kunder	37	41
Sum	37	41

INNTEKTER FRA TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

NOK mill.	2016	2015
Resultatandel	230	164
Renteinntekter	1	1
Urealisert verdiendring	1	3
Sum	232	168
Fordeling på selskap og kunder:		
Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskap – selskap	65	34
Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskap – kunder	167	134
Sum resultat fra tilknyttede selskap	232	168

Note 33 – Obligasjoner til amortisert kost

UTLÅN OG FORDRING

NOK mill.	2016		2015	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	26 545	30 008	28 576	32 787
Selskapsobligasjoner	38 356	39 592	30 062	31 780
Strukturerte papirer	594	580	698	693
Verdipapiriserte obligasjoner	17 282	19 496	17 552	20 279
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	82 777	89 677	76 888	85 540

STOREBRAND BANK

NOK mill.	2016		2015	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Modifisert durasjon		0,2		0,2
Gjennomsnittlig effektiv rente		1,2%		1,4%

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

NOK mill.	2016		2015	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Modifisert durasjon		6,7		6,1
Gjennomsnittlig effektiv rente	3,8%	2,6%	4,3%	2,4%

FORDELING PÅ SELSKAP OG KUNDER:

NOK mill.	2016		2015	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Utlån og fordring – selskap	3 398		3 454	
Utlån og fordring – kunder m/garanti	79 378		73 434	
Sum	82 777		76 888	

OBLIGASJONER HOLDT TIL FORFALL

NOK mill.	2016		2015	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	363	412		
Selskapsobligasjoner	5 829	6 456	4 284	4 659
Strukturerte papirer			10 326	11 767
Verdipapiriserte obligasjoner	9 452	10 669	1 038	1 152

NOK mill.	2016		2015	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Sum obligasjoner til amortisert kost	15 644	17 537	15 648	17 578
Modifisert durasjon		5,5		6,2
Gjennomsnittlig effektiv rente	4,5%	2,4%	4,5%	2,8%
Fordeling på selskap og kunder:				
Obligasjoner holdt til forfall – kunder m/garanti	15 644		15 648	
Sum	15 644		15 648	

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert både på papirets balanseførte verdi og papirets observerte markedskurs (virkelig verdi). For rentepapirer uten observerte markedskurser er effektiv rente beregnet på grunnlag av rentebindingstid og klassifisering av det enkelte papir med hensyn til likviditet og kredittrisiko. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effektiv rente for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vektor.

Note 34 – Utlån til kunder

UTLÅN

NOK mill.	2016	2015
Bedriftsmarked *	10 907	8 399
Personmarked	35 508	26,981
Sum brutto utlån	46 415	35 379
Nedskrivning på utlån	-73	-98
Sum netto utlån **	46 342	35 281
* Herav Storebrand Bank	1 550	2 372
** Herav Storebrand Bank	27 268	29 262
** Herav Storebrand Livsforsikring	19 074	6 010

Saldo på solgte boliglån fra Storebrand Bank ASA til søsterselskapet Storebrand Livsforsikring AS per 31.12.16 er 9,7 milliarder kroner. Boliglånene er solgt til markedsmessige betingelser.

MISLIGHOLD OG TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER MED VIDERE

NOK mill.	2016	2015
Misligholdte lån uten identifisert verdifall	107	87
Misligholdte lån med identifisert verdifall	88	100
Sum brutto misligholdte lån	195	187
Individuelle nedskrivninger	-27	-58
Sum netto misligholdte lån	167	129

For ytterligere opplysninger om utlån se [note 11](#) Kredittrisiko.

Note 35 – Eiendommer

EIENDOMSTYPE

NOK mill.	31.12.16				
	31.12.16	31.12.15	Avkastningskrav % [1]	Gjennomsnittlig varighet leiekontrakt (år) [2]	KVM
Kontorbygg (inklusive parkering og lager)					
Oslo-Vika/Filipstad Brygge	8 186	7 394	6,5 – 7,0	4,4	148 307
Stor-Oslo for øvrig	3 583	6 100	7,5 – 8,5	4,9	84 998
Kontor i Sverige	1 106	1 494	5,0	6,2	29 358
Kjøpesenter (inklusive parkering og lager)					
Stor-Oslo for øvrig	591	574	8,5	2,3	38 820
Norge for øvrig	6 008	5 522	6,9 – 9,4	3,8	160 292
Handel Sverige [3]	458	485	5,8	5,9	20 880
Parkeringshus					
Parkeringshus Oslo	918	741	6,7	5,0	27 393
Parkeringshus i Sverige [4]	72		5,2	10,0	4 967
Øvrige					
Kultur-/konferansesenter i Sverige [5]	275	323	6,8	14,3	18 757
Boligeiendommer i Sverige [6]	488	473	4,0	0,3	7 000
Hotell Sverige [7]	1 190		4,9	10,7	22 486
Service eiendommer Sverige [8]	1 237	1 257	5,3	12,9	51 248
Eiendommer Norge	51	51			
Totalt investeringseiendommer	24 161	24 415			614 506
Eiendommer til eget bruk	2 863	2 887	4,1 og 7,7	3,1 – 5,0	59 806
Sum eiendommer	27 024	27 303			674 312

Storebrand Livsforsikring har per 31.12.16 investert 1 928 millioner kroner i Storebrand Eiendomsfond Norge KS.

Investeringen er klassifisert som Investering i tilknyttet selskap i konsernregnskapet.

Storebrand Eiendomsfond Norge KS investerer utelukkende i eiendommer som vurderes til virkelig verdi.

LEDIGHET

Norge

Ved utgangen av 2016 er totalt 15,9 prosent (13,9 prosent) av arealene for investeringseiendommer ledige.

Av total ledighet er 9,2 prosent (6,8 prosent) tilknyttet arealer som ikke er tilgjengelig for utleie på grunn av pågående utviklingsprosjekter.

Sverige

Ved utgangen av 2016 er det tilnærmet ingen ledighet for investeringseiendommer.

TRANSAKSJONER

Kjøp: Det er avtalt ytterligere SEK 340 millioner i eiendomskjøp i SPP i 4. kvartal 2016 utover det som er slutført og tatt inn i regnskapet per 31.12.2016

Salg: Det er ikke avtalt ytterligere salg utover det som er slutført og tatt inn i regnskapet per 31.12.2016

EIENDOMMER TIL EGET BRUK

NOK mill.	2016	2015
-----------	------	------

Balanse 1.1	2 887	2 583
Tilgang	20	16
Avgang		4
Verdiregulering ført over balansen	52	152
Avskrivning	-66	-45
Oppskrivning på grunn av avskrivning	64	43
Valutadifferanser ved omregning av utlandsk enhet	-133	104
Andre endringer	39	31
Balanse 31.12	2 863	2 887
Anskaffelseskost IB	2 619	2 599
Anskaffelseskost UB	2 639	2 619
Akkumulert av- og nedskrivning IB	-456	-410
Akkumulert av- og nedskrivning UB	-521	-456
Fordeling på selskap og kunder:		
Eiendommer til eget bruk – kunder	2 863	2 887
Sum	2 863	2 887
Avskrivningsmetode:	Lineær	
Avskrivningsplan og økonomisk levetid norske eiendommer:	50 år	
Avskrivningsplan og økonomisk levetid svenske eiendommer:	100 år	

[1] Eiendommene er vurdert med utgangspunkt i følgende effektive avkastningskrav (inklusive 2,5 prosent inflasjon)

[2] Gjennomsnittlig varighet på leiekontraktene er beregnet forholdsmessig ut ifra verdien på de enkelte eiendommene

[3] Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet (inklusive 2 prosent inflasjon)

[4] Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet (inklusive 2 prosent inflasjon)

[5] Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet (inklusive 2 prosent inflasjon)

[6] Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet (inklusive 2 prosent inflasjon)

[7] Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet (inklusive 2 prosent inflasjon)

[8] Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet (inklusive 2 prosent inflasjon)

Note 36 – Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer

NOK mill.	2016	2015
Kundefordringer	1 035	3 159
Opptjente renter/forskuddsbetalte kostnader	169	182
Opptjent honorar	119	55
Fordringer på meglere	378	76
Forskudd avkastningsskatt	1 259	1 166
Aktiverte salgskostnader (svensk virksomhet)	502	557
Andre kortsiktige fordringer	237	525
Balanse 31.12	3 700	5 721
Fordeling på selskap og kunder:		
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer – selskap	2 647	2 999
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer – kunder	1 053	2 722
Sum	3 700	5 721

ALDERSFORDELING PÅ KUNDEFORDRINGER PER 31.12

NOK mill.	2016	2015
Ikke forfalte fordringer	1 013	3 135
Forfalt 1 – 30 dager	19	25
Forfalt 31 – 60 dager	1	
Forfalt 61- 90 dager	2	
Forfalt over 90 dager	1	
Sum brutto kundefordringer	1 037	3 160
Avsetning tap på krav	-2	-2
Sum netto kundefordringer	1 035	3 159

Note 37 – Aksjer og andeler

NOK mill.	2016	2015
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Aksjer	21 951	20 661
Fondsandeler	107 586	103 928
Sum aksjer og andeler	129 537	124 589
Fordeling på selskap og kunder:		
Aksjer og andeler – selskap	121	114
Aksjer og andeler – kunder m/garanti	18 158	21 444
Aksjer og andeler – kunder u/garanti	111 258	103 031
Sum	129 537	124 589

Se også [note 11](#).

Note 38 – Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi

NOK mill.	2016	2015
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	47 696	54 431
Selskapsobligasjoner	33 154	35 545
Strukturerte papirer	29	
Verdipapiriserte obligasjoner	33 216	42 220
Obligasjonsfond	57 742	58 580
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	171 837	190 776
Fordeling på selskap og kunder:		
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning – selskap	30 504	29 123
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning – kunder m/garanti	114 680	131 506
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning – kunder u/garanti	26 654	30 147
Sum	171 837	190 776

	Virkelig verdi					
	Storebrand Livsforsikring	SPP Pension & Försäkring	Euroben	Storebrand Bank	Storebrand Forsikring	Storebrand ASA
Modifisert durasjon	6,5	7,0	5,1	0,3	0,4	0,5
Gjennomsnittlig effektiv rente	1,8 %	0,9 %	0,5 %	1,4 %	1,6 %	1,6 %

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert på papirets markedsverdi. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effekt for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vektor. Rentederivater er inkludert i beregning av modifisert durasjon og gjennomsnittlig effektiv rente.

Note 39 – Derivater

NOMINELT VOLUM

Finansielle derivater er knyttet til underliggende størrelser som ikke bokføres i balansen. For å kvantifisere omfanget av derivater refereres det til slike underliggende størrelser betegnet som underliggende hovedstol, nominelt volum og lignende. Nominelt volum beregnes ulikt for ulike typer finansielle derivater, og det gir et visst uttrykk for omfang og risiko av posisjonene av finansielle derivater.

Brutto nominelt volum gir først og fremst informasjon om omfanget, mens netto nominelt volum gir et visst uttrykk for risikoposisjoner. Nominelt volum for ulike instrumenter er imidlertid ikke nødvendigvis sammenlignbare med tanke på risikoeksponering. I motsetning til brutto nominelt volum tar beregningen av netto nominelt volum også hensyn til fortegnet til instrumentenes markedsrisikoeksponering, ved å skille mellom såkalte eiendelsposisjoner og gjeldsposisjoner.

En eiendelsposisjon i et aksjederivat innebærer en positiv verdiøkning ved økning i aksjekurser. For rentederivater medfører en eiendelsposisjon en positiv verdiøkning ved rentenedgang – tilsvarende som for obligasjoner. En eiendelsposisjon i et valutaderivat gir positiv verdiendring ved økning i den aktuelle valutakursen mot NOK. Gjennomsnittlig brutto nominelt volum er basert på daglige beregninger av brutto nominelt volum.

NOK mill.	Brutto nom. volum [1]	Brutto balanseførte fin. eiendeler	Brutto balanseført gjeld	Nettobeløp hensyntatt nettingavtaler		Netto beløp
				Fin. eiendeler	Fin. gjeld	
Rentederivater	75 226	4 584	1 294	950	147	3 290
Valutaderivater	46 462	244	900	115	716	-657
Sum derivater 31.12.16		4 827	2 194	1 065	864	2 633
Sum derivater 31.12.15		4 703	3 351	3 052	1 812	1 352
Fordeling på selskap og kunder:						
Derivater – selskap						880
Derivater – kunder m/garanti						2 151
Derivater – kunder u/garanti						-398
Sum						2 633

[1] Verdier per 31. desember.

Note 40 – Forsikringsforpliktelse – livsforsikring

SPESIFIKASJON AV BUFFERKAPITAL VEDRØRENDE LIVSFORSIKRING

NOK mill.	Garantert pensjon	Sparing	Forsikring [1]	BenCo	Sum Storebrand Konsern 2016	Sum Storebrand Konsern 2015
Tilleggsavsetning	6 794				6 794	5 160
Villkorad återbäring	5 663			1 579	7 241	9 336
Kursreguleringsfond	2 626		57		2 684	4 520
Sum bufferkapital	15 082		57	1 579	16 719	19 016

Oververdi på obligasjoner som vurderes til amortisert kost utgjør 8.785 millioner kroner ved utgangen av 4. kvartal, en nedgang på 1.796 millioner kroner siden årsskiftet.

Oververdi på obligasjoner til amortisert kost er ikke tatt med i regnskapet.

SPESIFIKASJON AV BALANSEPOSTER VEDRØRENDE LIVSFORSIKRING

NOK mill.	Garantert pensjon	Sparing	Forsikring [2]	BenCo	Sum Storebrand Konsern 2016	Sum Storebrand Konsern 2015
Premiereserve	241 150	139 821	3 473	14 835	399 280	394 678
– herav IBNS					3 128	2 549
Pensjonistenes overskuddsfond	12				12	3
Premiefond/Innskuddsfond	2 659				2 659	2 710
Andre tekniske avsetninger			684		684	655
– herav IBNS			646		646	598
Erstatningsavsetning	658	1	832	53	1 543	1 168
– herav IBNS					1 543	1 168
Sum forsikringsforpliktelse livsforsikring	244 480	139 822	4 988	14 888	404 178	399 214

KURSREGULERINGSFOND

NOK mill.	2016	2015
Aksjer	1 266	2 074
Rentebærende	1 417	2 446
Sum kursreserver finansielle eiendeler til virkelig verdi	2 684	4 520

Se [note 41](#) for forsikringsforpliktelse – skadeforsikring.

[1] Inneholder person og personalforsikring i Forsikringssegmentet.

[2] Inneholder person og personalforsikring i Forsikringssegmentet.

Note 41 – Forsikringsforpliktelser – skadeforsikring

FORSIKRINGSFORPLIKTELSER SKADEFORSIKRING

NOK mill.	2016	2015
Gjenforsikringsandel av forsikringstekniske avsetninger	40	22
Sum eiendeler	40	22
Premiereserve	467	455
Erstatningsavsetning	582	518
- herav IBNS	582	518
Skadeoppgjørserverve	29	24
Sum forpliktelser	1 079	998

Se [note 40](#) for forsikringsforpliktelser – livforsikring.

Note 42 – Annen kortsiktig gjeld

NOK mill.	2016	2015
Leverandørgjeld	149	182
Påløpte kostnader	517	599
Andre avsetninger	227	253
Offentlige avgifter og skattetrekk	351	394
Mottatt sikkerhetsstillelser i kontanter	2 953	2 296
Gjeld i forbindelse med direkte forsikring	1 250	1 413
Gjeld megler	458	279
Ansvarlig lån SPP Pension & Försäkring AB [1]	663	
Annen kortsiktig gjeld	973	1 198
Balanse 31.12	7 542	6 614

SPESIFIKASJON AV AVSETNING TIL OMSTRUKTURERING

NOK mill.	2016	2015
Balanse 1.1	105	86
Økning i perioden	80	84
Beløp ført mot avsetninger i perioden	-85	-64
Balanse 31.12	100	105

[1] Ansvarlig lån i SPP Pension & Försäkring AB på 700 MSEK som er reklassifisert til kortsiktig gjeld. Lånet er innfridd i januar 2017.

Note 43 – Sikringsbokføring

VIRKELIG VERDISIKRING AV RENTERISIKO OG KONTANTSTRØMSSIKRING AV KREDITTMARGIN

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring på renterisiko. Sikringsobjektene er finansielle eiendeler og forpliktelse som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Sikringseffektiviteten følges opp på papirnivå.

Storebrand benytter seg av kontantstrømssikring av kredittmargin. Sikringsobjektene er forpliktelser som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi. Den andelen av gevinst eller tap på sikringsinstrumentet som vurderes til å være en effektiv sikring, innregnes i totalresultatet. Andelen reklassifiseres senere til resultatet i takt med resultateneffektene på sikringsobjektet.

SIKRINGSINSTRUMENT/SIKRINGSOBJEKT

NOK mill.	2016					2015				
	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi [1]		Resultatført	Ført over totalresultatet	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi [2]		Resultatført	Ført over totalresultatet
		Eiendeler	Gjeld				Eiendeler	Gjeld		
Renteswapper	4 623	1 081		-74	-197	4 388	1 371		-33	234
Ansvarlig lånekapital	-2 238		3 027	-13	137	-2 238		3 158	49	-207
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-2 350		2 508	70		-2 115		2 352	30	

VALUTA SIKRING AV NETTOINVESTERING SPP

Storebrand har 2016 benyttet kontantstrømssikring av valutarisiko knyttet til Storebrand sin nettoinvestering i SPP. Det er benyttet 3 mnd rullerende valutaderivater, hvor spotelementet i disse er benyttet som sikringsinstrument. Det er i 2016 tatt opp et tidsbegrenset ansvarlig lån på 750 MSEK. Lånet er benyttet som sikringsinstrument knyttet til sikringen av nettoinvesteringen i SPP. Effektiv andel av sikringsinstrumentene er innregnet i totalresultatet. Det foretas en delvis sikring av nettoinvesteringen i SPP og det forventes derfor at sikringseffektiviteten fremover vil være om lag 100 prosent.

SIKRINGSINSTRUMENT/SIKRINGSOBJEKT

NOK mill.	2016			2015		
	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi [3]		Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi [4]	
		Eiendeler	Gjeld		Eiendeler	Gjeld
Valutaderivater	-4 700		51	-6 706		244
Innlån benyttet som sikringsinstrument	-750					722
Underliggende objekter		5 560			7 063	

[1] Balanseførte verdier per 31.12.

[2] Balanseførte verdier per 31.12.

[3] Balanseførte verdier per 31.12.

[4] Balanseførte verdier per 31.12.

Note 44 – Sikkerhetsstillelser

NOK mill.	2016	2015
Avgitte sikkerhetsstillelser for Derivathandel	2 179	1 719
Mottatte sikkerhetsstillelser i forbindelse med Derivathandel	-3 087	-2 559
Sum mottatte og avgitte sikkerhetsstillelser	-908	-840

Avgitt sikkerhetsstillelse for futures og opsjoner reguleres daglig med bakgrunn i daglitg marginavregning på det enkelte kontrakter. Sikkerhetsstillelser er mottatt og avgitt både i form av kontanter og verdipapirer.

NOK mill.	2016	2015
Bokført verdi av obligasjoner stillet som sikkerhet for bankens lån i Norges Bank	880	651
Balanseført verdi av verdipapirer stillet som sikkerhet i andre kredittinstitusjoner	151	
Sum	1 031	651

Verdipapirer stillet som sikkerhet knytter seg til låneadgangen i Norges Bank, hvor lån i henhold til forskrift skal være fullt ut sikret med pantsettelse av rentebærende verdipapirer og/eller av bankens innskudd i Norges Bank. Storebrand Bank ASA har ingen F-lån i Norges Bank per 31.12.16.

Av samlede utlån på 27,3 milliarder kroner i bankkonsernet, er 13,4 milliarder kroner pantsatt i forbindelse med utstedelser av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i Storebrand Boligkreditt AS.

Utlån i Storebrand Boligkreditt AS er sikkerhet for utstedte obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i foretaket, og disse aktivaene er dermed pantsatt gjennom obligasjonseiers fortrinn til sikringsmassen i foretaket. Storebrand Boligkreditt AS har en overpantsettelse (OC) på 17,9 prosent, forpliktet OC er 12,8 prosent. Storebrand Boligkreditt AS har derfor en sikkerhetsmasse som er 583 millioner kroner mer enn forpliktet i låneprogrammet. Storebrand Bank ASA vurderer sikkerhetsstillelse som tilstrekkelig.

Note 45 – Betingede forpliktelser

NOK mill.	2016	2015
Garantier	24	49
Ubenyttede kredittrammer utlån	3 548	3 763
Ikke innkalt restforpliktelse vedrørende Limited Partnership	2 971	3 922
Lånetilsagn personmarkedet	3 524	1 981
Sum betingede forpliktelser	10 067	9 716

Garantier gjelder i hovedsak betalingsgarantier og kontraktsgarantier.

Ubenyttede kredittrammer gjelder innvilget og ubenyttet kreditt på kontokreditter og kredittkort, samt ubenyttet ramme på boligkreditter.

Selskapene i Storebrand driver omfattende virksomhet i Norge og i utlandet og kan bli part i rettsvister.

Note 46 – Utlån av verdipapirer og gjenkjøpsavtaler

OBLIGASJONER MED FORTRINNSRETT – STOREBRAND BANK KONSERN

NOK mill.	2016	2015
Overførte obligasjoner som fortsatt balanseføres	402	403
Forpliktelser tilknyttet eiendelene	402	404

Overførte obligasjoner som inngår i gjenkjøpsavtaler (repo'er) fraregnes ikke da all risiko og avkastning på papirene beholdes av Storebrand Bank ASA.

Note 47 – Solvens II

Storebrand konsern er en forsikringsdominert tverrsektoriell finansiell gruppe med kapitalkrav etter Solvens II. Storebrand beregner Solvens II etter standardmetoden, som definert i Solvens II forskriften.

Solvens II trådte i kraft 1. januar 2016. I henhold til Solvens II regelverket, vil første fulle Solvens II årsrapport for 2016 rapporteres til finansmarkedet i 1. halvår 2017.

Konsolideringen gjøres i henhold til Finansforetaksloven § 18-2.

Solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet for gruppen beregnes i henhold til Solvens II-forskriften § 46 (1)-(3) etter standardmetoden og inkluderer effekten av overgangsordning for aksjer i henhold til Solvens II-forskriften § 58.

Modellene som ligger til grunn for beregningen av kapitalkrav og solvenskapital bygger på en rekke krav og forutsetninger som dels er gitt i regelverket og dels er fortolket av Storebrand på basis av regelverket. De viktigste forutsetningene og estimatene i beregningen knytter seg til risikoreducerende evne av utsatt skatt, fremtidige marginer og reserveutvikling, samt verdien av kundenes garantier og opsjoner. Forutsetninger og estimater evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventning om fremtidige hendelser og representerer ledelsens beste skjønn på tidspunkt for regnskapsavleggelsen. Det kan komme endringer i regelverk, metoder og tolkninger som kan påvirke Solvens II-marginen fremover.

Solvenskapitalen fremkommer i all hovedsak som netto eiendeler i Solvens II balansen tillagt tellende ansvarlige lån og fratrukket egne aksjer og ikke-tellende minoritetsinteresser. Solvenskapitalen er dermed vesentlig forskjellig fra bokført egenkapital i regnskapet. Forsikringstekniske avsetninger er beregnet i henhold til standardmetoden og inkludert effekten av overgangsordningen i henhold til Solvens II-forskriften § 56 (1) – (6). Overgangsordningen innebærer at økningen i verdien av forsikringstekniske avsetningene innføres gradvis over en periode på 16 år. Sammensetningen av solvenskapitalen fremkommer av tabellen nedenfor.

Solvenskapitalen inndeles i tre kapitalgrupper i henhold til Solvens II-forskriften § 6. Gruppe 1 kapitalen består av innskutt egenkapital og avstemmingsreserve. [1]

I tillegg inngår evigvarende ansvarlige lån (fondsobligasjoner) med opp til 20 prosent av Gruppe 1 kapital.

Øvrige ansvarlige lån (tidsbegrenset) og risikoutjevningfond kategoriseres som Gruppe 2 kapital. Gruppe 2 kapital kan dekke inntil 50 prosent av solvenskapitalkravet og inntil 20 % av minimumskapitalkravet. Tellende minoritetsinteresser og utsatt skattefordel er kategorisert som Gruppe 3 kapital. Gruppe 3 kapital kan dekke inntil 15 prosent av solvenskapitalkravet. Gruppe 3 kapital kan ikke benyttes til å dekke minimumskapitalkravet.

Ansvarlige lån utstedt før 17.1.2015 omfattes av en overgangsordning som varer til 2026 og i denne perioden vil disse kvalifiserer som Gruppe 1 kapital til tross for at de ikke fullt ut oppfyller krav til tellende kapital i Solvens II regelverket.

Selskapene i gruppen som er underlagt CRD IV tas med i gruppens solvenskapital og solvenskapitalkrav med sin respektive ansvarlige kapital og kapitalkrav.

SOLVENSKAPITAL

31.12.16					
NOK mill.	Total	Gruppe 1 ubegrenset	Gruppe 1 begrenset	Gruppe 2	Gruppe 3
Aksjekapital	2 250	2 250			
Overkurs	9 485	9 485			
Avstemmingsreserve	23 524	23 524			

31.12.16

NOK mill.	Total	Gruppe 1 ubegrenset	Gruppe 1 begrenset	Gruppe 2	Gruppe 3
<i>Herav effekt av overgangsordning</i>	3 073	3 073			
Ansvarlige lån	7 198		2 575	4 623	
Utsatt skattefordel	102				102
Risikoutjevningfond	140			140	
Minoritetsinteresser	46				46
Ikke tilgjengelige minoritetsinteresser	-30				-30
Fratrekk for CRD IV datterselskap	-2 690	-2 190	-225	-275	
Forventet utbetalt utbytte	-695	-695			
Total grunnleggende solvenskapital	39 331	32 374	2 350	4 489	118
Ansvarlig kapital datterselskap regulert etter CRD IV	2 690				
Total solvenskapital	42 020				
Total solvenskapital tilgjengelig til å dekke minstekapitalkravet	36 726	32 374	2 350	2 002	

Kapitalkravet i Solvens II fremkommer som summen av endringer i solvenskapital beregnet under ulike type stress, fratrukket diiversifisering. Den største delen av kapitalkravet fremkommer fra finansmarkedsstress, og er særlig knyttet til endringer i rentenivå, og fall i aksjemarkedet samt økte kredittspreader. I tillegg kommer forsikringsrisiko, hvorav det viktigste kapitalkravet kommer fra stress knyttet til fraflytting av eksisterende kunder innen innskuddspensjon. Solvenskapitalkravet fremkommer av tabellen nedenfor.

SOLVENSKAPITALKRAV OG -MARGIN

NOK mill.	31.12.16
Marked	24 175
Motpart	529
Liv	8 773
Helse	731
Skade	295
Operasjonell	1 449
Diversifisering	-6 340
Tapsabsorberende skatteeffekt	-5 363
Totalt solvenskapitalkrav forsikringsselskap	24 249
Kapitalkrav datterselskap regulert etter CRD IV	2 537
Totalt solvenskapitalkrav	26 786
Solvensmargin med overgangsregler	157 %
Minimumskapitalkrav	10 010
Minimumsmargin	367 %

[1] Opptjent overskudd som inngår som egenkapital i finansregnskapet, skal i solvensbalansen erstattes av avstemmingsreserven. Avstemmingsreserven inneholder også opptjent overskudd, men basert på verdsettelsen av eiendeler og forpliktelser i solvensbalansen. Avstemmingsreserven vil også inkludere nåverdien av framtidige overskudd. Verdien av framtidig overskudd medregnes implisitt som en konsekvens av verddivurderingen av forsikringsforpliktelsen.

Note 48 – Tverrsektoriell finansiell gruppe

Storebrand konsern har krav om rapportering av soliditet i tverrsektoriell finansiell gruppe (konglomeratdirektivet). Beregningen etter solvens II regelverk og soliditetsberegningen i henhold til konglomeratdirektivet gir samme ansvarlige kapital og tilnærmet samme kapitalkrav.

NOK mill.	31.12.16
Kapitalkrav for CRD IV-foretakene	2 700
Solvenskapitalkrav for forsikringsdelen av gruppen	24 249
Totalt kapitalkrav	26 950
Netto ansvarlig kapital for foretak som inngår i CRD IV rapporten	2 690
Netto ansvarlig kapital for forsikringsdelen av gruppen	39 331
Total netto ansvarlig kapital	42 020
Overdekning	15 070

Under Solvens II medregnes kapitalkravet fra CRD IV foretakene i gruppen i henhold til deres respektive kapitalkrav. I tverrsektoriell finansiell gruppe skal alle CRD IV selskapenes kapitalkrav beregnes ut fra deres respektive gjeldende krav inkludert bufferkrav for det største selskapet i konsernet (Storebrand Bank). Dette øker det totale kravet fra CRD IV selskapene i forhold til det som inngår i Solvens II beregningen. Per 31.12.2016 utgjorde forskjellen 164 millioner NOK.

Note 49 – Opplysninger om nærstående parter

Selskaper i Storebrand konsernet har transaksjoner med nærstående parter som er aksjonærer i Storebrand ASA og ledende ansatte. Dette er transaksjoner som er en del av de produkter og tjenester som tilbys av selskapene i konsernet til sine kunder. Transaksjonene inngås til markedsmessige betingelser og omfatter tjenstepensjon, privat pensjonssparing, skadeforsikring, leie av lokaler, bankinnskudd, utlån, kapitalforvaltning og fondssparing. Se nærmere opplysninger om ledende ansatte i [note 25](#).

Interne transaksjoner mellom konsernselskaper er eliminert i konsernregnskapet, med unntak av transaksjoner mellom kundeporteføljen i Storebrand Livsforsikring AS og andre enheter i konsernet. Se nærmere beskrivelse i [note 1](#) Regnskapsprinsipper.

Se også notene [31](#) og [42](#).

Resultatregnskap

NOK mill.	Note	2016	2015
Driftsinntekter			
Inntekt på investering i datterselskap	<u>2</u>	899	519
<i>Netto inntekter og gevinster fra finansielle instrumenter:</i>			
-obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	<u>3</u>	48	33
-finansielle derivater/andre finansielle instrumenter	<u>3</u>	-7	-4
Andre finansinntekter		55	1
Driftsinntekter		996	550
Rentekostnader		-85	-109
Andre finanskostnader		-6	-15
Driftskostnader			
Personalkostnader	<u>456</u>	-27	-29
Avskrivninger	<u>12</u>	-1	-1
Andre driftskostnader		-48	-63
Sum driftskostnader		-76	-93
Sum kostnader		-167	-217
Resultat før skattekostnad		829	333
Skattekostnad	<u>7</u>	-91	-81
Årsresultat		738	252

Oppstilling over totalresultat

NOK mill.	Note	2016	2015
Årsresultat		738	252
<i>Andre resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres over resultatet</i>			
Endringer estimatavvik pensjoner		-41	-18
Skatt på andre resultatkomponenter		10	5
Sum andre resultatelementer		-31	-14
Totalresultat		707	238

Balanse

NOK mill.	Note	31/12/16	31/12/15
Anleggsmidler			
Utsatt skattefordel	<u>7</u>	236	317
Varige driftsmidler	<u>12</u>	29	29
Aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	<u>8</u>	17 102	17 095
Sum anleggsmidler		17 367	17 441
Omløpsmidler			
Tilgode innen konsernet	<u>16</u>	891	511
Andre kortsiktige fordringer		11	21
<i>Investeringer i handelsporteføljen:</i>			
-obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	<u>9,11</u>	2 123	2 231
-finansielle derivater/andre finansielle instrumenter	<u>10,11,14</u>	20	28
Bankinnskudd	<u>11</u>	72	161
Sum omløpsmidler		3 117	2 952
Sum eiendeler		20 484	20 393
Egenkapital og gjeld			
Aksjekapital		2 250	2 250
Egne aksjer		-8	-10
Overkurs		9 485	9 485
Sum innskutt egenkapital		11 726	11 724
Annen egenkapital		5 129	5 105
Sum egenkapital		16 855	16 829
Langsiktig gjeld og forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	<u>5</u>	159	157
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	<u>13,14</u>	2 698	3 261
Sum langsiktig gjeld og forpliktelser		2 857	3 418
Kortsiktig gjeld			
Gjeld innen konsernet	<u>16</u>	7	76
Avsatt aksjeutbytte		695	
Annen kortsiktig gjeld		71	71
Sum kortsiktig gjeld		773	147
Sum egenkapital og gjeld		20 484	20 393

Birger Magnus (sign.)
Styrets leder

Karin Bing Orgland (sign.)

Laila S. Dahlen (sign.)

Gyrid Skalleberg Ingerø
(sign.)

Martin Skancke (sign.)

Håkon Reistad Fure
(sign.)

Jan Chr. Opsahl (sign.)

Arne Fredrik Håstein
(sign.)

Knut Dyre Haug (sign.)

Heidi Storruste (sign.)

Odd Arild Grefstad (sign.)
Administrerende direktør

Oppstilling over endringer i egenkapital

NOK mill.	Aksje kapital [1]	Egne aksjer	Overkurs	Annen egenkapital	Total egenkapital
Egenkapital 31.12.14	2 250	-12	9 485	4 859	16 581
Periodens resultat				252	252
Sum øvrige resultatelementer				-14	-14
Totalresultat for perioden				238	238
Tilbakekjøp egne aksjer		2		21	23
Aksjer ansatte				-12	-12
Egenkapital 31.12.15	2 250	-10	9 485	5 105	16 829
Periodens resultat				738	738
Sum øvrige resultatelementer				-31	-31
Totalresultat for perioden				707	707
Avsatt utbytte				-695	-695
Tilbakekjøp egne aksjer [2]		2		26	28
Aksjer ansatte [3]				-14	-14
Egenkapital 31.12.16	2 250	-8	9 485	5 129	16 855

[1] 449 909 891 aksjer pålydende kroner 5.

[2] Det er i 2016 solgt 431.334 aksjer til egne ansatte. Beholdning egne aksjer per 31.12.2016 er på 1.631.387.

[3] Det er i 2016 solgt 431.334 aksjer til egne ansatte. Beholdning egne aksjer per 31.12.2016 er på 1.631.387.

Kontantstrømpoppstilling

NOK mill.	2016	2015
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer fra kunder	48	39
Netto inn-/utbetalinger vedrørende verdipapirer til virkelig verdi	112	-618
Utbetalinger til drift	-117	-124
Netto inn-/utbetalinger vedrørende andre operasjonelle aktiviteter	522	776
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	565	73
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling ved salg av datterselskaper	64	
Netto utbetalinger ved kjøp/kapitalisering av datterselskaper	-79	-23
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-15	-23
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Utbetalinger ved nedbetaling av lån	-555	-671
Innbetaling ved opptak av lån	2	802
Utbetaling av renter lån	-100	-111
Innbetaling ved salg egen aksjer til ansatte	14	10
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	-639	29
Netto kontantstrøm i perioden	-89	79
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-89	79
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens start	161	82
Beholdning av kontanter/kontantekvivalenter ved periodeslutt	72	161

Note 1 – Regnskapsprinsipper

Storebrand ASA er holdingselskapet i Storebrand konsernet. Storebrand konsernet driver virksomhet innen liv og skadeforsikring, bank og kapitalforvaltning, hvor forsikringsvirksomheten er den primære virksomheten. Regnskapet for Storebrand ASA er av denne årsak avlagt i henhold til regnskapslov, god regnskapsskikk og forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak. For innregning og måling har Storebrand ASA benyttet forskriftens bestemmelser om forenklet IFRS.

BRUK AV ESTIMAT OG SKJØNN

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet har det vært brukt estimater og forutsetninger som har påvirket eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og opplysning om potensielle forpliktelser. Fremtidige hendelser kan medføre at estimatene endrer seg. Endringene vil bli regnskapsført når det foreligger grunnlag for å fastsette nye estimater. De vesentligste estimatene og vurderingene knytter seg til vurdering av verdi på selskapets datterselskaper og forutsetninger ved pensjonsberegninger.

KLASSIFISERINGS OG VURDERINGSPRINSIPPER

Eiendeler bestemt til varig eie og bruk er klassifisert som anleggsmidler, og eiendeler og fordringer som tilbakebetales innen 1 år er klassifisert som omløpsmidler. Tilsvarende prinsipper er benyttet for gjeldsposter.

OPPSTILLINGSPLAN FOR RESULTAT OG BALANSE

Storebrand ASA er et holdingselskap med datterselskaper innenfor forsikring, bank og kapitalforvaltning. Oppstillingsplanen i Forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak er derfor ikke benyttet, det er benyttet en tilpasset oppstillingsplan.

INVESTERING I DATTERSELSKAPER, UTBYTTE OG KONSERNBIDRAG

I selskapsregnskapet vurderes investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper til anskaffelseskost redusert med eventuelle nedskrivninger. Det foretas vurdering av nedskrivningsbehov ved hver periodeavslutning. Primærinntekten for Storebrand ASA er avkastning på kapital investert i datterselskaper. Mottatt konsernbidrag og utbytte tilknyttet avkastning er derfor behandlet som ordinær driftsinntekt. Foreslåtte og vedtatte aksjeutbytter og konsernbidrag fra datterselskapene er i selskapsregnskapet til Storebrand ASA inntektsført i regnskapsåret.

En forutsetning for inntektsføring er at dette er opptjent egenkapital i datterselskapene. I motsatt fall blir dette ført som egenkapitaltransaksjon, hvilket innebærer at eierandelen i datterselskapet reduseres med mottatt utbytte eller konsernbidrag.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler til eget bruk er vurdert til anskaffelseskost redusert for planmessige avskrivninger. Nedskrivning foretas dersom balanseført verdi overstiger gjenvinnbart beløp av eiendelen.

PENSJONSFORPLIKTELSER EGNE ANSATTE

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser for ytelsesplaner beregnes etter lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag, basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, uførhet og frivillig avgang.

Periodens netto pensjonskostnad består av summen av periodens pensjonsopptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelse, samt forventet avkastning av pensjonsmidlene.

Estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger blir regnskapsført over totalresultatet. Virkningen av endringer i pensjonsplan blir løpende resultatført, med mindre planendringen er betinget av fremtidig opptjening. Virkningen fordeles da lineært over tiden til ytelsen er fullt ut opptjent. Arbeids giveravgift inngår som en del av pensjonsforpliktelsen og som en del av estimatavviket som vises i totalresultatet.

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at selskapet betaler et årlig innskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Selskapet har ingen ytterligere forpliktelse knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger.

Innskuddsbaserte pensjonsordninger blir kostnadsført direkte.

SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel balanseføres når det kan sannsynliggjøres at selskapet i fremtiden vil ha tilstrekkelige skattemessig overskudd til å nyttiggjøre seg skattefordelen. Utsatt skatt regnskapsføres direkte mot egenkapitalen dersom den vedrører forhold som er regnskapsført direkte mot egenkapitalen.

VALUTA

Omløpsmidler og gjeld blir omregnet til balansedagens valutakurs. Anleggsaksjer blir bokført til anskaffelsesdagens kurs.

FINANSIELLE INSTRUMENTER

AKSJER OG ANDELER

Aksjer og andeler vurderes til virkelig verdi. For papirer notert på børs eller annen regulert markedsplass, settes virkelig verdi til kjøpskurs siste handelsdag frem til og med balansedagen.

Kjøp av egne aksjer blir behandlet som en egenkapitaltransaksjon, og beholdningen av egne aksjer blir presentert som en reduksjon av egenkapitalen.

OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER MED FAST AVKASTNING

Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning innregnes i balansen når selskapet blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter er regnskapsført på transaksjonsdagen. Når en finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse blir førstegangsinnregnet måles den til virkelig verdi. Førstegangsinnregningen inkluderer transaksjonsutgifter som er direkte henførbare på anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen.

Finansiell eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning regnskapsføres til virkelig verdi.

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte og frivillige parter. For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markedsplass, settes virkelig verdi til kjøpskurs på siste handelsdag frem til og med balansedagen, og for en eiendel som skal anskaffes eller en forpliktelse som innehas, salgskurs.

FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater regnskapsføres til virkelig verdi. Virkelig verdi av derivatene klassifiseres henholdsvis som en eiendel eller som en forpliktelse, med endringer i virkelig verdi over resultatet.

OBLIGASJONSINN LÅN

Obligasjonslån regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rente metode. I amortisert kost inngår transaksjonskostnadene på optakstidspunktet.

REGNSKAPSFØRING AV DERIVATER SOM SIKRING

Virkelig verdi sikring

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring, sikringsobjektene er fastrente innlån som måles til amortisert kost. Derivater som faller inn under denne kategorien regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Note 2 – Inntekt på investering i datterselskap og felleskontrollerte selskaper

NOK mill.	2016	2015
Storebrand Bank ASA	369	79
Storebrand Asset Management AS	464	378
Storebrand Forsikring AS	54	31
Storebrand Baltic UAB		10
Storebrand Helseforsikring AS	12	21
Sum	899	519

Note 3 – Netto inntekter for ulike klasser av finansielle instrumenter

NOK mill.	Utbytte/ renteinntekter	Netto gevinst/tap ved realisasjon	Netto urealisert gevinst/tap	2016	2015
Netto inntekter obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	49	-14	14	48	33
Netto inntekter finansielle derivater			-7	-7	-4
Netto inntekter og gevinster fra finansielle eiendeler til virkelig verdi	49	-14	7	41	29
- herav FVO (virkelig verdi opsjon)	49	-14	14	48	33
- herav trading			-7	-7	-4

Note 4 – Personalkostnader

NOK mill.	2016	2015
Ordinære lønnskostnader	-16	-13
Folketrygdavgift	-4	-3
Pensjonskostnader [1]	3	-7
Andre ytelser	-10	-7
Sum	-27	-29

[1] Se nærmere spesifikasjon i note 5.

Note 5 – Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser

Storebrandkonsernet har landspesifikke pensjonsordninger.

De ansatte i Storebrand i Norge har en innskuddsbasert pensjonsordning. I en innskuddsordning setter foretaket av et avtalt tilskudd til en pensjonskonto. Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonskontoen. Når innskuddene er betalt har foretaket ingen ytterligere betalingsforpliktelser knyttet til innskuddspensjonen, og innbetalingen til pensjonskonto kostnadsføres fortløpende. Det er av regulatoriske årsaker ikke anledning til spare for lønn som overstiger 12G i innskuddspensjon. Storebrand har for ansatte med lønn over 12G en pensjonssparing i spareproduktet Ekstrapensjon.

Premiesatser og innhold for innskuddspensjonsordningen er følgende:

Sparingen starter fra første lønnskone

Spiresats på 7 prosent av lønn fra 0 til 12G (Grunnbeløp utgjør kr 92.576 pr 31.12.16)

I tillegg spares 13 prosent av lønn mellom 7,1 til 12G

Spiresats i Ekstrapensjon for lønn over 12G er 20 prosent

I sammenheng med nye regler for uførepensjon i tjenestepensjonsloven har Storebrand endret uførepensjonsordningen for egne ansatte i Norge gjeldende fra 1. juni 2016. Fra samme tidspunkt har etterlattedekningene tilknyttet pensjonsordningen opphørt. Disse ordningene har vært bokført som ytelsesordninger i regnskapet. Avviklingen medførte en reduksjon i balanseførte forpliktelser som har gitt en gevinst på 9 millioner kroner ved fraregning, og som reduserer pensjonskostnadene i resultatregnskapet.

For ansatte og tidligere ansatte som har hatt lønn over 12G frem til 31.12.2014 ble det gitt et tilbud om kontantutløsning av de opptjente rettigheter, med utbetaling i starten av 2015. For ansatte i konsernledelsen blir denne utbetalingen fordelt over 5 år.

De norske selskapene er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon AFP. Den private AFP-ordningen gir et livslangt tillegg til den ordinære pensjonen og er en flerforetaksordning pensjonsordning, men det foreligger ikke tilgjengelig pålitelig informasjon for innregning av forpliktelsen i balansen. Ordningen blir finansiert gjennom årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1G, og premiesatsen i 2016 var på 2,5 %. De ansatte i Storebrand i Norge som er født før 1. januar 1956 kan velge mellom å ta ut AFP eller gå av ved 65 års alder og motta en driftspensjon fra foretaket frem til fylte 67 år. De ansatte kan velge å ta ut fra AFP-ordningen fra og med fylte 62 år og fortsette å stå i jobb.

Ansatte som var sykmeldt og delvis uføre ved overgang til innskuddspensjon, inngår fortsatt i ytelsespensjonsordning. Det foreligger også pensjonsforpliktelser for ytelsesordning knyttet til driftspensjoner for enkelte tidligere ansatte og tidligere styremedlemmer.

AVSTEMMING AV EIENDELER OG GJELD BOKFØRT I BALANSEN

NOK mill.	2016	2015
Nåverdi av forsikret pensjonsforpliktelse	3	10
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-8	-13
Netto pensjonforpliktelse/midler forsikret ordning	-4	-3
Nåverdi av uforsikret pensjonsforpliktelse	163	160
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	159	157

ENDRINGER I DEN YTELSESBASERTE PENSJONSFORPLIKTELSEN I LØPET AV ÅRET

NOK mill.	2016	2015
Netto pensjonsforpliktelse 1.1	170	172
Periodens pensjonsopptjening	1	1

NOK mill.	2016	2015
Rentekostnader på forpliktelsen	4	5
Gevinst/tap ved avkortning	-10	
Estimataavvik	42	27
Utbetalt pensjon	-34	-35
Planendringer/oppgjør	-5	
Netto pensjonsforpliktelse	167	170

ENDRINGER I PENSJONSMIDLENE VIRKELIGE VERDI

NOK mill.	2016	2015
Virkelig verdi av pensjonsmidler 1.1	13	4
Estimataavvik		9
Innbetalt premie	1	1
Utbetalte pensjoner	-1	
Planendring/oppgjør	-5	
Netto pensjonsmidler	8	13

Forventede innbetalinger premie i 2017 anslås til 1 millioner kroner, og 16 millioner på utbetalinger over drift.

PENSJONSMIDLER ER BASERT PÅ STOREBRAND LIVSFORSIKRINGS FINANSIELLE MIDLER SOM HAR FØLGENDE SAMMENSETNING PER 31.12:

NOK mill.	2016	2015
Bygninger og fast eiendom	15%	12%
Obligasjoner til amortisert kost	40%	45%
Utlån	6%	
Aksjer og andeler	12%	11%
Obligasjoner	27%	27%
Andre kortsiktige finansielle eiendeler		4%
Sum	100%	100%
Bokført (realisert) avkastning av eiendelene:	6,4%	5,4%

NETTO PENSJONSKOSTNAD RESULTATFØRT I PERIODEN

NOK mill.	2016	2015
Periodens pensjonsopptjening	1	1
Netto rentekostnad/avkastning	4	5
Planendring	-10	
Netto ytelsesbasert ordninger	-5	5
Periodens kostnad til innskuddsordninger	2	2
Netto pensjonskostnad	-3	7

ANALYSE AV AKTUARIELT TAP (GEVINST) I PERIODEN

NOK mill.	2016	2015
Tap (gevinst) - opplevd DBO	42	27
Tap (gevinst) - opplevd Pensjonsmidler		-9

NOK mill.	2016	2015
Aktuarielt tap (gevinst) i perioden	42	18

HOVEDFORUTSETNINGER BENYTTET I BEREGNINGENE AV NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE 31.12:

	2016	2015
Økonomiske forutsetninger:		
Diskonteringsrente	2,3%	2,7%
Forventet lønnsvekst	2,00%	2,25%
Forventet årlig regulering folkeytrygd	2,00%	2,25%
Forventet årlig regulering utbetaling av pensjoner	0,0%	0,0%
Uførhetstabell	KU	KU
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER:

Fastsettelse av økonomiske forutsetninger er basert på reglene i IAS 19. Det vil særlig være betydelig usikkerhet knyttet til langsiktige antagelser som fremtidig inflasjon, realrente, reallønnsvekst og G-regulering.

Det er i Norge benyttet en diskonteringsrente fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Basert på observert markeds- og volumutvikling må det norske OMF-markedet etter Storebrands oppfatning defineres som et dypt marked.

Ved fastsettelse av økonomiske forutsetninger vurderes også bedriftsspesifikke forhold herunder forventet vekst i direkte lønn.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER:

I Norge er det standardiserte forutsetninger om døds-/uføreutvikling samt andre demografiske faktorer utarbeidet av Finansnæringens Fellesorganisasjon. Det ble med virkning fra 2014 innført et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringsselskaper og pensjonskasser. Storebrand har benyttet dødelighetstabell K2013BE (beste estimat) i aktuarberegningene per 31.12.2016.

Note 6 – Godtgjørelse til administrerende direktør og tillitsvalgte

Tusen kroner	2016	2015
Administrerende direktør [1]		
Lønn [2]	5 924	5 360
Andre skattepliktige ytelser	192	181
Total godtgjørelse opptjent i året	6 116	5 541
Pensjonsopptjening [3]	1 099	1 155
Representantskap [4]	591	897
Kontrollkomité [5]		1 722
Styrets leder	688	599
Styret inklusive styrets leder	4 623	3 889
Godtgjørelse til revisor		
Lovpålagt revisjon	1 682	1 730
Andre attestasjonstjenester	214	258
Andre tjenester utenfor revisjonen		23

For ytterligere spesifikasjoner for ledende ansatte i konsernet, styret, kontrollkomite og styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, se [note 25](#) under Storebrand konsern.

- [1] Odd Arild Grefstad er administrerende direktør i Storebrand ASA, og beløpet som er oppgitt i noten er den samlede godtgjørelsen fra konsernet. Han har en lønnsgaranti på 24 måneder etter ordinær oppsigelsestid. Alle arbeidsrelaterte inntekter inklusive konsulentoppdrag kommer til fradrag.
- [2] En andel av konsernledelsens fastlønn vil være bundet til kjøp av fysisk STB-aksjer med 3 års bindingstid. Kjøp av aksjer vil foregå en gang per år.
- [3] Pensjonskostnad omfatter årets opptjening. Se også beskrivelse av pensjonsordning i note 5.
- [4] Inklusive godtgjørelse til valgkomité. Representantskapet ble avviklet på ordinær generalforsamling i 2016.
- [5] Kontrollkomiteen ble avviklet fra 1.1.2016.

Note 7 – Skatt

NEDENFOR FREMGÅR EN SPESIFIKASJON AV FORSKJELLEN MELLOM REGNSKAPSMESSIGE RESULTAT OG ÅRETS SKATTEGRUNNLAG:

NOK mill.	2016	2015
Resultat før skattekostnad	829	333
Aksjeutbytte	-117	-31
Gevinst/tap aksjer	-54	
Skattefritt konsernbidrag	-302	-91
Konsernbidrag mot balansen		22
Permanente forskjeller	-41	-17
Endring i midlertidige forskjeller	-20	
Årets skattegrunnlag	295	216
- Anvendelse av fremførbart underskudd	-295	-216
Årets skattegrunnlag for betalbar skatt		

SKATTEKOSTNAD

NOK mill.	2016	2015
Betalbar skatt	-	-
Endring utsatt skatt	-91	-81
Skattekostnad	-91	-81

BEREGNING AV UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT AV MIDERTIDIGE FORSKJELLER OG UNDERSKUDD TIL FREMFØRING.

NOK mill.	2016	2015
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Annet	1	1
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1	1
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Verdipapirer	-4	-17
Driftsmidler	-1	-1
Avsetninger	-19	-4
Påløpt pensjon	-159	-157
Gevinst-/tapskonto	-4	-5
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-186	-183
Netto midlertidige forskjeller før fremførbart underskudd	-185	-182
Fremførbare underskudd	-760	-1 086
Netto skatteøkende/(reduserende) midlertidige forskjeller	-945	-1 267
Netto utsatt fordel/forpliktelse i balansen	236	317

AVSTEMMING AV SKATTEKOSTNAD MOT ORDINÆRT RESULTAT

NOK mill.	2016	2015
Resultat før skatt	829	333
Forventet inntektsskatt etter nominell sats	-207	-90
Skatteeffekten av:		
Inntektsført aksjeutbytte	29	8
Aksjegevinster	14	
Permanente forskjeller	75	25
Endring i skatteregler		-25
For lite/mye avsatt tidligere år	-2	1
Skattekostnad	-91	-81
Effektiv skattesats	11%	24%

Stortinget vedtok i desember 2016 å redusere selskapsskattesatsen fra 25 til 24 prosent med virkning fra 1. januar 2017. Samtidig ble det vedtatt å innføre en finansskatt med virkning fra samme dato. For selskaper som omfattes av finansskatten videreføres dermed selskapsskattesatsen på 2016-nivå (25 prosent).

Siden Storebrand ASA har aktiviteter innenfor K-området (som definert i SN2007) som overstiger 30 prosent og dermed omfattes av finansskatten, er det derfor benyttet en skattesats på 25 prosent ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel.

Note 8 – Morselskapets aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper

	Forretningskontor	Eierandel/stemmeandel	Bokført verdi	
NOK mill.			2016	2015
Datterselskaper				
Storebrand Livsforsikring AS	Oslo	100%	13 703	13 703
Storebrand Bank ASA	Oslo	100%	2 339	2 339
Storebrand Asset Management AS	Oslo	100%	613	595
Storebrand Forsikring AS	Oslo	100%	359	359
Felleskontrollerte-/tilknyttede selskaper				
Storebrand Helseforsikring AS	Oslo	50%	78	78
Cognizant Technology Solutions Lithuanua UAB	Vilnius	34%	6	17
AS Værdalsbruket [1]	Værdal	25%	4	4
Sum			17 102	17 095

[1] 74,9 prosent er eid av Storebrand Livsforsikring AS.

Note 9 – Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning

NOK mill.	2016	2015
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgarantert	595	365
Selskapsobligasjoner	774	989
Verdipapiriserte obligasjoner	754	877
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	2 123	2 231
Modifisert durasjon	0,5	0,3
Gjennomsnittlig effektiv rente	1,6%	1,6%

Note 10 – Finansielle derivater

NOK mill.	Brutto balanseførte		Brutto balanseført gjeld	Netto beløp
	Brutto nom. volum [1]	fin. eiendeler		
Rentederivater [2]	300	20		20
Sum derivater 2016	300	20		20
Sum derivater 2015	580	28		28

[1] For andel benyttet til sikringsbokføring, se note 14

[2] For andel benyttet til sikringsbokføring, se note 14

Note 11 – Finansielle risikoer

KREDITTRISIKO FORDELT PÅ RATING

Rentebærende verdipapirer som eies kortsiktig.

Debitorkategori etter garantist NOK mill.	AAA	AA	A		NIG	Totalt Virkelig verdi
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	Virkelig verdi	
Stat- og statsgaranterte obligasjoner		595				595
Selskapsobligasjoner		23	701	51		774
Verdipapiriserte obligasjoner	754					754
Sum 2016	754	618	701	51		2 123
Sum 2015	891	395	840	95	10	2 231

MOTPARTER

NOK mill.	AA	A	Totalt Virkelig verdi
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	
Derivater	20		20
Bankinnskudd	2	70	72

Ratingklasser er basert på Standard & Poor's

NIG = Non-investment grade.

RENTERISIKO

Storebrand ASA eier både rentebærende verdipapirer og har rentebærende gjeld. En endring av renten vil ha begrenset effekt på selskapets egenkapital.

LIKVIDITETSRISIKO

Udiskonterte kontantstrømmer finansielle forpliktelser NOK mill.					Total verdi	Balanseført verdi
	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år		
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer/banklån	658	38	1 833	315	2 844	2 698
Sum finansielle forpliktelser 2016	658	38	1 833	315	2 844	2 698
Derivater knyttet til innlån 2016	5	-10	-11	-6	-22	-20
Sum finansielle forpliktelser 2015	597	50	2 009	837	3 494	3 261
Derivater knyttet til innlån 2015	5	-10	-11	-11	-27	-28

Storebrand ASA har per 31.12. likvide midler på 2,2 milliarder kroner.

VALUTARISIKO

Storebrand ASA har liten valutarisiko.

Note 12 – Varige driftsmidler

MASKINER, INVENTAR OG IT-UTSTYR

NOK mill.	2016	2015
Anskaffelseskost per 1.1	35	35
Akkumulert avskrivning	-6	-5
Bokført verdi per 1.1	29	30
Årets avskrivning	-1	-1
Bokført verdi per 31.12	29	29

FØLGENDE LINEÆRE AVSKRIVNINGSSATSER BRUKES FOR DRIFTSMIDLER:

Maskiner og inventar:	4-8 år
EDB-systemer:	3 år

Note 13 – Obligasjonslån og banklån

NOK mill.	Rente	Valuta	Netto nominell verdi	2016	2015
Obligasjonslån 2014/2020 [1]	Fast	NOK	300	321	327
Obligasjonslån 2011/2016	Flytende	NOK			558
Obligasjonslån 2012/2017	Flytende	NOK	625	627	627
Obligasjonslån 2014/2018	Flytende	NOK	450	452	452
Obligasjonslån 2014/2019	Flytende	NOK	500	499	499
Banklån 2015/2018	Flytende	NOK	800	799	798
Sum [2]				2 698	3 261

Til inngåtte låneavtaler er det knyttet standard covenantskrav. For alle lån er betingelser og vilkår innfridd i henhold til inngåtte låneavtaler. Storebrand ASA har en ubenyttet trekkfasilitet på EUR 240 millioner.

- [1] Lånene som har fastrente er sikret med en renteswap, som regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på lånene som er henførbare til den sikrede risikoen inngår i balanseført verdi og innregnes i resultatet.
- [2] Lånene er bokført til amortisert kost og inkluderer opptjente ikke forfalte renter.

Note 14 – Sikringsbokføring

Selskapet benytter virkelig verdi sikring. Det er renterisiko som sikres. Sikringseffektiviteten følges opp på papirnivå.

SIKRINGSINSTRUMENT/SIKRINGSOBJEKT – VIRKELIG VERDISIKRING

NOK mill.	2016				Resultatført	2015			
	Kontrakt/nominell verdi	Balanseført verdi [1]		Kontrakt/nominell verdi		Balanseført verdi [2]		Resultatført	
		Eiendeler	Gjeld			Eiendeler	Gjeld		
Renteswapper	300	20			-7	300	27		-1
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	300		321		7	300	327		1

[1] Balanseførte verdier per 31.12

[2] Balanseførte verdier per 31.12

Note 15 – Aksjeeiere

DE 20 STØRSTE AKSJONÆRER [1]

	Eierandel i %
J.P.Morgan Chase Bank NA London	15.2 %
Folketrygdfondet	12.8 %
Northern Trust Comp London BR	4.7 %
State Street Bank and Trust Comp	4.2 %
Various Holders	3.7 %
Varma Mutual Pension Insurance	3.2 %
Prudential Assurance Comp Limited	2.2 %
DnB NOR Markets Aksjehandanalyse	2.0 %
Skandinaviske Enskilda A/C Clients	1.9 %
Goldman Sachs & Company Equity	1.5 %
BNP Paribas Sec Services SCA	1.4 %
Verdipapirfondet DNB Norge IV	1.3 %
KLP Aksje Norge	1.2 %
VPF Nordea Norge Verdi	1.1 %
Citibankl NA	1.1 %
Clearstream Banking SA	1.1 %
VPF Nordea Kapital	1.0 %
Verdipapirfondet Handelsbanken	0.9 %
KLP Aksje Norge Indeks	0.9 %
Various Holders	0.9 %
Utenlandsk eierskap av totale aksjer	56.7%

[1] Oversikten inkluderer Nominee (klientkonti).

Note 16 – Opplysninger om nærstående parter

	Eier antall aksjer [1]
Ledende ansatte	
Odd Arild Grefstad	92 602
Lars Aa. Løddesøl	60 169
Geir Holmgren	26 316
Robin Kamark	55 702
Heidi Skaaret	24 982
Staffan Hansén	27 718
Jan Erik Saugestad	22 768
Jostein Chr. Dalland	4 119

Styret	
Birger Magnus	20 000
Gyrid Skalleberg Ingerø	5 000
Laila S. Dahlen	9 000
Martin Skancke	11 414
Håkon Reistad Fure	18 500
Karin Bing Orgland	
Jan Chr. Opsahl	1 100 000
Heidi Storruste	2 865
Knut Dyre Haug	13 255
Arne Fredrik Håstein	3 644

TRANSAKSJONER MELLOM KONSERNSELSKAPER

NOK mill.	2016	2015
Resultatposter:		
Konsernbidrag og aksjeutbytte fra datterselskaper	899	519
Kjøp og salg av tjenester (netto)	-32	-34
Balanseposter:		
Tilgode fra konsernselskaper	891	511
Gjeld til konsernselskaper	7	76

[1] Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse jfr. RL § 7-26.

Note 17 – Antall ansatte/årsverk

NOK mill.	2016	2015
Antall ansatte	8	6
Antall årsverk	8	6
Gjennomsnittlig antall ansatte	7	6

Erklæring fra styret og administrerende direktør

Styret og administrerende direktør har i dag behandlet og godkjent årsberetningen og årsregnskapet for Storebrand ASA og Storebrand Konsern for regnskapsåret 2016 og per 31. desember 2016 (årsrapporten 2016).

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med de EU-godkjente IFRSer og tilhørende fortolkningsuttalelser, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven som skal anvendes per 31. desember 2016. Årsregnskapet for morselskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven, årsregnskapsforskriften for forsikringselskaper, samt norske tilleggskrav i verdipapirhandelloven. Årsberetningen for konsern og mor er i samsvar med regnskapslovens krav og Norsk Regnskapsstandard nr. 16 per 31. desember 2016.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning er årsregnskapet for 2016 utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morselskapets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2016. Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir årsberetningen en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet for Storebrand ASA og Storebrand Konsern. Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir også beskrivelsen av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode, samt beskrivelsen av nærstående vesentlige transaksjoner, en rettviseende oversikt.

LYSAKER, 7. FEBRUAR 2017
STYRET I STOREBRAND ASA

Birger Magnus (sign.)
Styrets leder

Karin Bing Orgland (sign.)

Laila S. Dahlen (sign.)

Gyrid Skalleberg Ingerø
(sign.)

Martin Skancke (sign.)

Håkon Reistad Fure
(sign.)

Jan Chr. Opsahl (sign.)

Arne Fredrik Håstein
(sign.)

Knut Dyre Haug (sign.)

Heidi Storruste (sign.)

Odd Arild Grefstad (sign.)
Administrerende direktør

Revisjonsberetning

 Deloitte AS
 Dronning Eufemias gate 14
 Postboks 221 Sentrum
 NO-0103 Oslo
 Norway

 Tel.: +47 23 27 90 00
 Fax: +47 23 27 90 01
 www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i Storebrand ASA.

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Storebrand ASAs årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Storebrand ASA per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Storebrand ASA per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

IT-systemer og kontroller relevant for finansiell rapportering

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Storebrand har et omfattende IT-miljø med en rekke ulike IT-systemer. IT-systemene er både egenutviklede og standardiserte med ulik grad av tilpasninger og endringer.	Storebrand har etablert en overordnet styringsmodell og kontrollaktiviteter knyttet til sine IT-systemer. Vi opparbeidet oss en forståelse for Storebrands overordnede styringsmodell for IT-systemer som er

IT-systemer og kontroller relevant for finansiell rapportering, forts.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>Driften av IT-systemene er i stor grad utkontraktert til tjenesteleverandører.</p> <p>Storebrands IT-systemer er helt sentrale for regnskapsføringen og rapporteringen av gjennomførte transaksjoner, for å fremskaffe grunnlag for viktige estimater og beregninger, og for å fremskaffe relevant tilleggsinformasjon. Det vises til nærmere beskrivelse om forvaltning og drift av IT-systemene i Storebrand i note 7.</p> <p>God styring og kontroll med IT-systemene både i Storebrand og hos tjenesteleverandørene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering og er derfor et sentralt forhold i revisjonen.</p>	<p>relevant for den finansielle rapportering.</p> <p>Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter relevante for finansiell rapportering som er knyttet til IT-drift, endringshåndtering og informasjonssikkerhet. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte automatiserte kontrollaktiviteter i IT-systemene knyttet til beregninger, avstemminger og oppgjør av transaksjoner. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi vurderte tredjepartsbekreftelser (ISAE 3402-rapporter) fra flere av Storebrands tjenesteleverandører med hensyn til om disse hadde tilfredsstillende internkontroll på områder som kan ha betydning for Storebrands finansielle rapportering.</p> <p>Vi benyttet egne IT-spesialister i arbeidet med å forstå den overordnede styringsmodellen for IT-systemer og i vurderingen og testingen av kontrollaktivitetene knyttet til IT-systemer.</p>

Måling av forsikringsforpliktelse

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>Målingen av konsernets forsikringsforpliktelse baseres på ulike metoder og modeller og på kompliserte beregninger og en rekke forutsetninger knyttet til fremtidig utvikling og estimater som det er knyttet usikkerhet til.</p> <p>I note 1 omtales de benyttede regnskapsprinsipper, i note 2 omtales viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger, i note 7 omtales forsikringsrisiko og i note 40 og 42 spesifiseres forsikringsforpliktelsene.</p>	<p>Storebrand har etablert ulike kontrollaktiviteter knyttet til målingen av IBNS avsetninger for skadeforsikringer og risikoforsikringer på liv («IBNS avsetninger»), og for pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomheten.</p> <p>For IBNS avsetninger vurderte og testet vi utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til datagrunnlag, beregningsmodeller og fastsettelse av enkelte forutsetninger. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>For avsetninger for pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomheten vurderte</p>

Måling av forsikringsforpliktelser, forts.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>For IBNS avsetningene for skadeforsikringer og risikoforsikringer på liv vil de benyttede beregningsmodellene, forutsetninger og estimater være av særlig stor betydning for måling av forpliktelsene. For pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomhet vil beregningsmodeller og forutsetninger benyttet til å estimere fremtidige forventede utbetalinger og til å fastsette rentekurven som benyttes i diskonteringen være av særlig stor betydning for måling av forpliktelsene. Beregningsmodellene, forutsetningene og estimatene er avgjørende for måling av disse forsikringsforpliktelsene og de er derfor et sentralt forhold i vår revisjon.</p>	<p>og testet vi utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til fastsettelse av enkelte forutsetninger om fremtidige forventede utbetalinger og fastsettelse av rentekurven som ble benyttet i diskonteringen. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi utfordret valg av modeller og bruk av forutsetninger i målingen av IBNS avsetningene gjennom å gjøre egne forenklete beregninger av utvalgte deler av IBNS avsetningene. Vi benyttet Storebrands datagrunnlag i beregningene.</p> <p>For pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomheten vurderte vi utvalgte forutsetninger knyttet til fremtidige forventede utbetalinger. Vi vurderte også modellene og forutsetningene som ble benyttet for å fastsette rentekurven som ble benyttet i diskonteringen mot bestemmelsene i det svenske regelverket.</p> <p>Vi vurderte om noteopplysningene om IBNS avsetninger og pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomhet var dekkende.</p> <p>Vi har benyttet egne aktuarer i arbeidet med å vurdere valg av modeller, forutsetninger og estimater samt ved våre forenklete beregninger av utvalgte deler av IBNS avsetningene.</p>

Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendom (nivå 3)

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>Balanseført verdi av finansielle instrumenter og eiendom som er klassifisert som nivå 3 etter IFRS («investeringer») utgjør NOK mill. 40.684 per 31. desember 2016, herav utgjør eiendomsinvesteringer NOK mill 27.024.</p> <p>I note 2 og 13 omtales viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger knyttet til verdsettelse av nivå 3 investeringer.</p> <p>Verdsettelse av investeringer som ikke handles i et aktivt marked, nivå 3 investeringer, er beheftet med usikkerhet</p>	<p>Storebrand har etablert ulike kontrollaktiviteter knyttet til verdsettelse av investeringer klassifisert som nivå 3 etter IFRS.</p> <p>Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til fastsettelse av virkelig verdi for eiendom. For et utvalg eiendommer testet vi om disse kontrollaktivitetene hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi vurderte om verdsettelsesmetodene for eiendom og finansielle instrumenter var i overensstemmelse med anerkjente verdsettelsesstandarder og praksis.</p> <p>For et utvalg eiendommer og finansielle instrumenter kontrollerte vi at virkelig verdi i den finansielle</p>

Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendom (nivå 3), forts.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>og verdsettelsene bygger på en rekke forutsetninger og estimater.</p> <p>Forutsetningene og estimatene er avgjørende for verdsettelsen og verdsettelse av nivå 3 investeringer er derfor et sentralt forhold i vår revisjon.</p>	<p>rapportering var i overensstemmelse med verdsettelsene.</p> <p>For et utvalg eiendommer vurderte vi endringene i de benyttede diskonteringsrenter og verdi gjennom året. Vi innhentet og vurderte Storebrands begrunnelse for endringene.</p> <p>Vi vurderte om noteopplysningene om finansielle instrumenter og eiendom som er klassifisert som nivå 3 investeringer var dekkende.</p>

Noteinformasjon om Solvency II

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>Det nye europeiske soliditetsregelverket for forsikringsforetak, Solvens II, trådte i kraft 1. januar 2016. Solvens II-direktivet er gjennomført i norsk rett gjennom finansforetaksloven og Solvens II-forskriften.</p> <p>Forskrift 18. desember 2015 om årsregnskap for livsforsikringsselskaper stiller krav til opplysninger om Solvens II i note til årsregnskapet. I note 2 omtales viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger og i note 47 omtales blant annet solvenskapital inkludert overgangsregler, solvenskapitalkrav og solvensgrad inkludert overgangsregler og viktige modeller, forutsetninger og estimater som er benyttet i beregningene av disse.</p> <p>Modellene som ligger til grunn for beregningen av solvenskapitalkrav og solvenskapital inkludert overgangsregler bygger på en rekke krav og forutsetninger som dels er gitt i regelverket og dels er fortolket av Storebrand på basis av regelverket. Selve beregningene av solvenskapital inkludert overgangsregler og solvenskapitalkrav er komplekse og bygger på en rekke forutsetninger og estimater som det er knyttet usikkerhet til. Dette inkluderer også antakelser om fremtidige fortjenestemarginer på forsikringsproduktene. De benyttede modellene, forutsetningene og estimatene</p>	<p>Storebrand har etablert ulike kontrollaktiviteter knyttet til beregningene av solvenskapital inkludert overgangsregler, solvenskapitalkrav og solvensgrad inkludert overgangsregler. Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til enkelte beregninger og til fastsettelsen av enkelte forutsetninger og estimater, blant annet et utvalg av de som resulterer i de fremtidige fortjenestemarginene på forsikringsproduktene. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi vurderte Storebrands fortolkninger av Solvens II-regelverket innenfor utvalgte områder opp mot finansforetaksloven, Solvens II-forskriften og retningslinjer fra Finanstilsynet.</p> <p>For to forsikringsprodukter kontrollerte vi nøyaktigheten i Storebrands beregning av utvalgte forventede kontantstrømmer. Vi benyttet kontraktsinformasjon mottatt fra Storebrand, anvendte Storebrand sine forutsetninger og fortolkninger av Solvens II-regelverket og foretok en forenklet beregning av de forventede kontantstrømmene. Vi avstemte våre estimater mot Storebrands og vurderte resultatene.</p> <p>Vi kontrollerte nøyaktigheten av utvalgte deler av en type aktivastress som inngår i Storebrands beregning av solvenskapitalkravet. Vi benyttet informasjon mottatt fra Storebrand om blant annet markedsverdi og allokeringen til de ulike forsikringsproduktene, anvendte Storebrand sine forutsetninger og fortolkninger av Solvens II-regelverket og foretok en forenklet beregning av aktivastresset og aggregeringen</p>

Noteinformasjon om Solvency II, forts.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>er avgjørende for beregningen av solvensgraden.</p> <p>Det forhold at overholdelse av solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet i Finansforetaksloven er en forutsetning for fortsatt drift og at beregningene er komplekse og bygger på en rekke forutsetninger og estimater, gjør at det er et sentralt forhold i vår revisjon.</p>	<p>til solvenskapitalkravet. Vi avstemte våre beregninger mot Storebrands og vurderte resultatene.</p> <p>Vi vurderte om solvensgraden med overgangsregler og minimumsmargin oppfylte solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet i Finansforetaksloven.</p> <p>Vi vurderte om noteopplysningene om Solvens II var dekkende mot krav i forskrift 18. desember 2015 om årsregnskap for livsforsikringselskaper.</p> <p>Vi har benyttet egne aktuarer i arbeidet.</p>

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsrapporten for 2016, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og på tilbørlig måte opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom

den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000

«Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo 7. februar 2017

Deloitte AS

Henrik Woxholt

statsautorisert revisor

Revisors uttalelse – bærekraft

Deloitte AS
Dronning Eufemias gate 14
Postboks 221 Sentrum
NO-0103 Oslo
Norway

Tel: +47 23 27 90 00
Fax: +47 23 27 90 01
www.deloitte.no

Til ledelsen i Storebrand ASA

REVISORS UTTALELSE TIL STOREBRANDS RAPPORTERING PÅ BÆREKRAFT 2016

Vi har på oppdrag fra ledelsen i Storebrand utført kontroller knyttet til selskapets rapportering av bærekraft for 2016 («Rapporten»). Rapporten omfatter kapitlene «Bærekraft i Storebrand-konsernet» og «Organisasjon og arbeidsmiljø» i styrets årsberetning og kapitlene «Det grønne skiftet», «Vesentlighet» og «Påvirkning» inntatt i Årsrapport 2016 Storebrand ASA, samt informasjon om bærekraft henvist til herfra på selskapets hjemmesider. Rapporten er avgitt av selskapets ledelse. Vår oppgave er å uttrykke våre konklusjoner basert på vårt arbeid.

Vi har basert vårt arbeid på revisjonsstandard ISAE 3000, "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon", utgitt av International Auditing and Assurance Standards Board. Formål og omfang av vårt arbeid er avtalt med selskapets ledelse og omfatter de forhold som vi har konkludert på nedenfor.

Basert på vurdering av vesentlighet og risiko, har vårt arbeid omfattet analyser og stikkprøvemessig gjennomgang av underliggende dokumentasjon. Vi har også gjennomført intervjuer med personer i selskapet som er ansvarlige for rapportering og oppfølging av informasjon om bærekraft.

Vi har utført det arbeid vi mener har vært nødvendig for å avgi vår uttalelse med moderat grad av sikkerhet. Ved slik kontroll oppnås lavere sikkerhet enn om vi hadde utført arbeid av samme omfang som ved en revisjon.

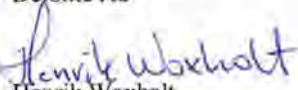
Konklusjon

Vi har gjennom vårt arbeid ikke fått kjennskap til forhold som gir oss grunn til ikke å anta at:

- Storebrand har etablert rutiner som henvist til under kapitlet «Vesentlighet» i Rapporten for innsamling, sammenstilling og kvalitetskontroll av informasjon for 2016 til bruk i Rapporten.
- Informasjonen som fremkommer som et resultat av prosedyrene nevnt ovenfor er konsistent med underliggende dokumentasjon som er forelagt oss og er presentert på en tilfredsstillende måte i Rapporten.
- Storebrands praksis for rapportering om bærekraft samsvarer i all hovedsak med Global Reporting Initiative (GRI) Sustainability Reporting Guidelines, versjon G4, sine rapporteringsprinsipper og rapporteringen tilfredsstillende nivå Core i henhold til GRIs retningslinjer. Storebrands GRI-indeks som det er henvist til under kapitlet «Vesentlighet» i Rapporten, reflekterer på en hensiktsmessig måte hvor informasjon om de ulike rapporterte elementer og indikatorer i GRIs retningslinjer er presentert.

Oslo, 8. mars 2017

Deloitte AS

Henrik Woxholt
Statsautorisert revisor

Frank Dahl
Deloitte Sustainability

Ord og uttrykk

GENERELT

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Ansvarlig lånekapital er lån som har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlig lånekapital er en del av tilleggskapitalen ved beregning av kapitaldekningen.

DURASJON

Gjennomsnittlig gjenværende løpetid på kontantstrømmen til rentebærende papirer. Modifisert durasjon er beregnet på grunnlag av durasjon og uttrykker verdifølsomhet i forhold til underliggende renteendringer.

EGENKAPITAL

Egenkapitalen består av innskutt egenkapital, opptjent egenkapital og minoritetsinteresser. Innskutt egenkapital omfatter aksjekapital, overkurs-fond og annen innskutt egenkapital. Opptjent egenkapital omfatter annen egenkapital og andre fond.

RESULTAT PER ORDINÆR AKSJE

Resultat per aksje beregnes som majoritetens andel av resultat etter skattekostnad fordelt på antall aksjer. Antall aksjer som medtas i beregningen er gjennomsnittlig antall ute-stående ordinære aksjer i året. Ved aksjeemisjoner vil nyutstedte aksjer medtas fra innbetalingstidspunktet.

KAPITALDEKNING

ANSVARLIG KAPITAL

Ansvarlig kapital er den kapital som kan medregnes ved dekning av kapitalkravene etter myndighetenes forskrifter. Ansvarlig kapital kan bestå av kjernekapital og tilleggskapital.

KAPITALKRAV

Det beregnes et kapitalkrav for kreditt risiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. De enkelte eiendelsposter og poster utenom balansen gis en risikovekt etter den antatte risiko de representerer. Kapitalkravet er 8 prosent av beregningsgrunnlaget for kreditt risiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

KAPITALDEKNINGSPROSENT

Ansvarlig kapital må minst tilsvare det beregnede kapitalkravet. Kapitaldekningsprosenten beregnes ved å måle den totale ansvarlige kapitalen i 158 forhold til kapitalkravet på 8 prosent.

KJERNEKAPITAL

Kjernekapital er en del av den ansvarlige kapitalen og består av egenkapital fratrukket minstekrav til reassurans-avsetninger i skadeforsikring, goodwill, andre immaterielle eiendeler, netto forskuddsbetalt pensjon, 50 prosent av eventuell kapitaldeknings-reserve og krysseiefradrag i andre finansinstitusjoner. Kjernekapitalen justeres for de verdipurderinger som legges til grunn i soliditetsberegningene på nasjonalt nivå for utenlandske selskaper. For Storebrand Holding AB vil dette være en justering i SPP AB sine beregnede forsikringsforpliktelser hvor det benyttes en annen rentekurve i soliditetsberegningen enn den som benyttes i finansregnskapet. Utstedte fondsobligasjoner kan utgjøre 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende beløp kan medregnes i tilleggskapitalen.

TILLEGGSKAPITAL

Tilleggskapitalen er en del av den ansvarlige kapitalen og består av ansvarlig lånekapital og den andelen av fonds-obligasjoner som eventuelt ikke teller som kjernekapital. Til fradrag kommer 50 prosent av eventuell kapitaldekningsreserve og krysseiefradrag i andre finansinstitusjoner. For å telle som ansvarlig kapital kan tilleggskapitalen ikke være større enn kjernekapitalen. Evigvarende ansvarlig lånekapital kan sammen med annen tilleggskapital ikke utgjøre mer enn 100 prosent av kjernekapital, mens tidsbegrenset ansvarlig lånekapital ikke kan utgjøre mer enn 50 prosent av kjernekapitalen. For å telle med fullt ut som ansvarlig kapital må gjenværende løpetid være minst fem år. Ved kortere gjenværende løpetid reduseres den tellende delen med 20 prosent per år.

SOLVENS II

Solvens II er et felles europeisk regel-verk for regulering av forsikringsbransjen. Under Solvens II vil størrelsen på kapitalkravet bli bestemt av hvor mye risiko selskapet er utsatt for.

FORSIKRING

GJENFORSIKRING (REASSURANSE)

Overføring av en del av risikoen til et annet forsikrings-selskap.

IBNR-AVSETNINGER (INCURED BUT NOT REPORTED)

Avsetninger for erstatninger for forsikringstilfeller som er inntruffet, men ennå ikke meldt til forsikrings-selskapet.

RBNS-AVSETNINGER (REPORTED BUT NOT SETTLED)

Avsetninger for erstatninger for meld-te, men ikke oppgjorte erstatninger.

LIVSFORSIKRING

KAPITALAVKASTNING

Bokført kapitalavkastning viser netto realiserte inntekter av finansielle eiendeler inklusiv verdiregulering på fast eiendom og valutakursendringer på finansielle eiendeler uttrykt i pro-sent av selskapets gjennomsnittlige kapital i henholdsvis kundefond med garanti og i selskapsporteføljen i året. Markedsavkastning viser realiserte inntekter av finansielle eiendeler, verdiregulering av fast eiendom og årets endring i kursreserver, uttrykt i prosent av selskapets gjennomsnitt-lige kapital i henholdsvis kundefond med garanti og i selskapsporteføljen i året målt etter markedsverdi.

KOLLEKTIVE KONTRAKTER

Kollektiv ytelsespensjon (defined benefit – DB)

Garanterte utbetalinger av pensjoner fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Produktet tilbys både innenfor privat og offentlig sektor. Dekninger er alders-, uføre- og etterlattepensjon.

Kollektiv innskuddspensjon (defi-ned contribution – DC)

I kollektiv innskuddspensjon er pre-mien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene er ukjente. Kunden bærer all finansiell risiko i oppsparingsperioden.

Kollektive ettårige risikodekninger

Disse produktene har garanterte utbetalinger ved død og uførhet, samt premiefritak ved uførhet. Fripoliser (ytelse) og pensjonskapitalbevis (innskudd) Dette er kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av pensjons-avtaler.

Gruppelivsforsikring

Kollektiv livsforsikring der forsikrings-summen utbetales som engangs-beløp ved død dersom avdøde var medlem av gruppen. Slik forsikring kan ha uførekapitalforsikring knyttet til seg.

Unit linked

Livsforsikring med investeringsvalg hvor kunden selv kan påvirke risiko og avkastning gjennom valg av plassering i ulike fond. Gjelder både individuelle forsikringer og kollektiv innskuddspensjon.

INDIVIDUELLE KONTRAKTER

Individuell rente- eller pensjonsforsikring

Kontrakter med garanterte utbetalinger så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder.

Individuell kapitalforsikring

Kontrakter med engangsutbetaling ved oppnådd alder, død og uførhet.

Individuell fondsforsikring

Kapitalforsikring eller renteforsikring hvor kunden bærer den finansielle risikoen.

Kontraktsfastsatte forpliktelser

Avsetninger til premiereserve for kontraktsfastsatte forpliktelser skal minst utgjøre forskjellen mellom kapitalverdien av selskapets fremtidige forpliktelser og kapitalverdien av de fremtidige netto premier (prospektiv beregningsmetode). Tilleggsytelser som følge av tilført overskudd medregnes.

RESULTAT

Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultatet er forskjellen mellom de premier som betales av kunder i henhold til tariff og selskapets faktiske driftskostnader. Inntektene består av gebyrer som er basert på størrelsen av kundemidler, premievolum eller antall i form av stykkpris. Driftskostnadene består av blant annet personalkostnader, markedsføring, provisjoner og IT-kostnader.

Finansresultat

Finansresultatet består av netto finansinntekter fra finansielle eiendeler for kollektivporteføljen (kollektive og individuelle produkter uten investeringsvalg) fratrukket garantert avkastning.

Risikoresultat

Risikoresultatet består av premier selskapet tar for å dekke forsikrings-risikoer med fradrag for faktiske kostnader i form av forsikringsavsetninger og utbetalinger for forsikrings-hendelser som død, pensjon, uførhet og ulykke.

Overskuddsdeling og resultat til eier

Se note 2 side 78.

ØVRIGE BEGREPER

Forsikringsmessige avsetninger livsforsikring

For nærmere beskrivelse av forsikringsmessige -avsetninger og periodisering av premier og erstatninger se note 1 – regnskapsprinsipper.

Soliditetskapital

I begrepet soliditetskapital inngår egenkapital, ansvarlig lånekapital, kursreguleringsfond, tilleggsavsetning, vilkorad återbäring, over-/underverdi på obligasjoner til amortisert kost og opptjent resultat. Soliditetskapitalen regnes også ut i prosent av samlede kundefond eksklusive tilleggsavsetninger og vilkorad återbäring.

Solvensmarginkrav

Et uttrykk for risikoen knyttet til de forsikringsmessige forpliktelser. Beregnes med basis i forsikringsfond og risikoforsikringssum for hver forsikringsbransje.

Solvensmarginkapital

Ansvarlig kapital som i kapitaldekningen og tillagt 50 prosent av tilleggsavsetninger og risikoutjevningssum, samt 55 prosent av nedre grenser for sikkerhetsavsetninger i skadebransjer.

Bufferkapital

Bufferkapital består av kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger og vilkorad återbäring.

SKADEFORSIKRING

F.E.R

Forkortelse for begrepet for egen regning, det vil si før tillegg/fradrag for reassurans.

FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER SKADEFORSIKRING

For nærmere beskrivelse av forsikringsmessige -avsetninger og periodisering av premier og erstatninger se note 1 regnskapsprinsipper.

FORSIKRINGSTEKNISK RESULTAT

Premieinntekt fratrukket skade- og driftskostnader.

KOSTNADSPROSENT

Driftskostnader i prosent av opptjent premie.

SKADEPROSENT

Inntrufne skader i prosent av opptjent premie.

COMBINED RATIO

Summen av kostnadsprosent og skadeprosent.

BANK

ANNUITETSLÅN

Ved annuitetslån er summen av renter og avdrag (terminbeløp) konstant gjennom hele tilbakebetalingsperioden.

EFFEKTIV RENTE

Den rente man får når de samlede lånekostnader omregnes til etterskuddsrente per år. For å komme frem til den effektive renten må man ta hensyn til om renten betales forskuddsvis eller etterskuddsvis, antall terminer per år, samt provisjoner og gebyrer.

REALRENTE

Forrentning etter å ha tatt hensyn til faktisk eller forventet inflasjon. Uttrykkes gjerne som den nominelle renten fratrukket prisstigningstakten.

NETTO RENTEINNTEKTER

Totale renteinntekter minus totale rentekostnader. Oppgis ofte i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

SERIELÅN

Et serielån er et lån hvor avdragene er like store i hele tilbakebetalingsperioden. Låntaker betaler faste avdrag og synkende rentebeløp for hver termin, det vil si at det periodiske nedbetalingsbeløpet synker gjennom hele låneperioden hvis renten er fast.

FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater omfatter et vidt spekter av instrumenter hvor verdier og verdiutvikling er avledet av aksjer, obligasjoner, valuta eller andre tradisjonelle finansielle instrumenter. I forhold til tradisjonelle instrumenter som aksjer og obligasjoner innebærer derivater mindre kapitalbinding og brukes som et fleksibelt og kostnads-effektivt supplement til tradisjonelle finansielle instrumenter i kapitalforvaltningen. Finansielle derivater kan brukes både til sikring av uønsket finansiell risiko og som et alternativ til tradisjonelle instrumenter for å ta ønsket risiko.

AKSJEOPSJONER

Kjøp av aksjeopsjoner innebærer ensidige rettigheter til kjøp eller salg av aksjer til en fast kurs. Aksjeopsjoner kan også være knyttet til aksjeindekser i stedet for enkeltaksjer. Salg av aksjeopsjoner innebærer tilsvarende ensidige forpliktelser. I hovedsak benyttes børssomsatte og clearede opsjoner.

AKSJEFUTURES (AKSJEINDEKS FUTURES)

Aksjefutures kan være knyttet til enkeltaksjer, men er normalt knyttet til aksjeindekser. Aksjefutures er standardiserte terminavtaler som er børssnotert og gjenstand for clearing. Gevinster og tap beregnes daglig, og gjøres opp påfølgende dag.

BASISSWAPPER (CROSS CURRENCY SWAPS)

Basisswapper innebærer avtaler om bytte av hovedstol og rentebetingelser mellom ulike valuta. Ved avtalenes utløp byttes hovedstol tilbake til opprinnelig valuta. Basisswapper brukes blant annet for å sikre avkastning i en konkret valuta samt sikre valutaeksponering.

FREMTIDIGE RENTEAVTALER (FRA)

Fremtidige renteavtaler (FRA) inne-bærer avtaler om å betale eller motta forskjellen mellom en fast avtalt rente og en fremtidig rente på et fastsatt beløp for en bestemt periode frem i tid. Denne differansen gjøres opp i begynnelsen av den fremtidige perioden. FRA er spesielt velegnet til styring av kortsiktig renterisiko.

RENTEFUTURES

Rentefutures er knyttet til statsobligasjoner eller kortsiktige referanserenter. Rentefutures er standardiserte terminavtaler og er gjenstand for børssnotering og clearing. Gevinster og tap beregnes daglig og gjøres opp påfølgende dag.

RENTESWAPPER/ASSETSWAPPER

Renteswapper/assetswapper inne-bærer en tidsbegrenset avtale om bytte av rentebetingelser mellom to parter. Normalt er det tale om bytte av fast rente mot flytende rente. Instrumentet brukes for å styre eller endre renterisiko.

RENTEOPSJONER

Renteopsjoner kan være knyttet til pengemarkedsrenter eller obligasjoner. Kjøp av renteopsjoner knyttet til obligasjoner (også kalt for obligasjonsopsjoner) innebærer ensidige rettigheter til kjøp eller salg av obligasjoner til avtalte kurser. Renteopsjoner kan brukes som et fleksibelt instrument for styring av både kortsiktig og langsiktig renterisiko.

VALUTATERMINER/VALUTASWAPPER

Valutaterminer/valutaswapper innebærer avtaler om fremtidig kjøp og salg av valuta til forhåndsbestemte kurser. Instrumentene brukes i hoved-sak til å valutasikre verdipapirbeholdninger, bankbeholdninger, ansvarlig lån og forsikringsmessige avsetninger i valuta. Spotforretninger inkluderes også i disse instrumentene.

Øvrig innhold > Selskapene i Storebrand-konsernet

Selskapene i Storebrand-konsernet

	Organisasjonsnummer	Eierandel
STOREBRAND ASA	916 300 484	
STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS	958 995 369	100,0 %
Storebrand Holding AB	556734-9815	100,0 %
SPP Konsult AB	556045-7581	100,0 %
SPP Spar AB	556892-4830	100,0 %
SPP Pension & Försäkring AB	556401-8599	100,0 %
SPP Fastigheter AB	556801-1802	100,0 %
SPP Hyresförvaltning	556883-1340	100,0 %
Storebrand & SPP Business Services AB	556594-9517	100,0 %
Storebrand Eiendomsfond Invest AS	995 871 424	21,24%
Storebrand Eiendom Trygg AS	876 734 702	100,0%
Storebrand Eiendom Vekst AS	916 268 416	100,0%
Storebrand Eiendom Utvikling AS	990 653 402	100,0%
Storebrand Finansiell Rådgivning AS	989 150 200	100,0 %
Aktuar Systemer AS	968 345 540	100,0 %
Storebrand Pensjonstjenester AS	931 936 492	100,0 %
Foran Real Estate, SIA [1]		99,4 %
AS Værdalsbruket [2]	920 082 165	74,9 %
Norsk Pensjon AS	890 050 212	25,0 %
Benco Insurance Holding BV	34331716	89,96 %
Euroben Life & Pension Ltd		100,0 %
Nordben Life & Pension Insurance Co. Ltd		100,0 %
STOREBRAND BANK ASA	953 299 216	100,0 %
Storebrand Boligkreditt AS	990 645 515	100,0 %
Bjørndalen Panorama AS	991 742 565	100,0 %
Ring Eiendomsmegling AS	987 227 575	100,0 %
MPV7 Holding AS	915 863 000	100,0%
STOREBRAND ASSET MANAGEMENT AS	930 208 868	100,0 %
Storebrand Luxembourg S.A		99,8 %
SPP Fonder AB	556397-8922	100,0 %
Storebrand Fastigheter AB	556801-1802	100,0%
COGNIZANT TECHNOLOGY SOLUTIONS LITHUANIA UAB	330 661 912	34,0%
STOREBRAND FORSIKRING AS	930 553 506	100,0 %
STOREBRAND HELSEFORSIKRING AS	980 126 196	50,0 %